IOANNIS HEVRNII VLTRAIECTINI,

in Academia Leidenſi Profeſſoris Medicinæ primarii,

DE MORBIS OCVLORVM, AVRIVM, NASI, DENTIVM ET ORIS, Liber,

Editus poſt mortem auctoris, ab eius filio

OTHONE HEVRNIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EX OFFICINA PLANTINIANA
RAPHELENGII.
M.D.CVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Nobiliſſimis ac Ampliſſimis
PROVINCIÆ VLTRAIECTI
ORDINIBVS,

OTHO HEVRNIVS,
defuncti parentis nomine
IOANNIS HEVRNII,
dedicat conſecratq́ue.

CVM IOANNES HEVRNIVS, ſubditus veſter, ORDINES Illuſtriſſimi, ſtudiorum ſuorũ primitias olim vobis offerret, (Anno CIϽ. IϽ. LXXVII, Librum de Natura & præſagio horrendi Cometæ qui eo anno orbem terrarũ terruit) idem tunc & poſtremas ſuas ſe vobis conſecraturũ lucubrationes ſperauerat. Sed aliter ei viſum qui cuncta videt. Nam fatalis illa Terminalis tuba ſubitò inſonans egregiæ volũtatis effectum impediuit. Tam repentino Fati ariete proſtratus cùm quod vellet efficere non poſſet, per nos fieri voluit. Quare ſupremis eius mandatis obtemperantes, hunc DE MORBIS OCVLORVM &c. librum, vobis, ORDINES Ampliſſimi, dedicamus & conſecramus: opus, ſi ex mole ſpectetur, paruum: ſin ex vtilitate & ſcribendi modo, magnum. Faciem enim vt loco, ita nobilitate membrorum principem, à morbis tueri docet. nec triuialis id docet via: nam magno iudicio hoc opus eſt elucubratum, in extrema cùm iam verſaretur vitæ linea, & veri medici munus impleret dictis facta exæ-

† 2 quando.

quando. Quippe qui iam per triginta annos medica exercitatione corroboratus erat, in Italia, Gallia, Brabantia, in vrbe veſtra, & Hollandia, in qua per annos viginti quanta cum celebritate Medicinam fecerit & docuerit, Europa nouit. Quare opus hoc dignum auctoritatis veſtræ ſcuto, dignum tutelari veſtro numine, ORDINES Nobiliſſimi, ad veſtram aram ponimus, cui olim I. HEVRNIVS, parens noſter, deſtinauerat. Nam in quorum tutelam, ORDINES Illuſtriſſimi, præterquam veſtram, ſtudiorum ſuorũ primos vltimosque fructus tradere vellet & deberet? vellet, ob Illuſtrem ſplendorem veſtrum, qui fronti etiam tenebroſi operis inſidens famæ ei radium affundat. deberet, ob veſtra in natale noſtrum ſolum innumera beneficia, quibus boni omnes vobis obſtringimur. Cui natali loco tantum à maioribus noſtris eſt attributum, vt & parentis ſanctiſſimum nomen cum ipſis genitoribus habeat coniunctũ atque commune, quo Patria dicitur. A parentibus enim vt viuamus habemus: at vt bene & diu, à Patria. Adeò vt quicunque nõ obſurduit & obbrutuit contra naturæ vocem omnem & ſenſum, cuncta egregia corporis ingeniique facinora ei ex parte accepta referre debeat. Ab hoc loco animi corporisque indoles ac vigor manat. Deus enim Opt. Max. cùm mortalis huius vitæ noſtræ fomenta multa ac magna inſtituiſſet, cælo tamen ſoloque principes in iis partes aſſignauit: quæ prout præſtantiora, eo vinculum gratitudinis quo ſuos ſibi obſtringũt alumnos robuſtius. At quid Vltraiecto amœnius, pulchrius, magnificentius? Situm ſi ſpectes, ſiue aëris benignitatem admireris, quæ cum ipſo Europæ vrbium certet? quàm clementes proſpectat colles! quàm patentes effuſosque camporum viridium

excur-

Digitized by Google

excurſus! Quanta vbique in agro eius nitela! illîc herbis & ſponte natis arbuſtis veſtitur: hîc fruge fructibusq́ & fœliciori ligno. O Belgicæ vrbium ocelle, quantum tibi tui debent ciues! At quantum vobis ORDINES Nobiliſſimi, qui adeò nobilem prouinciam æquis pacis legibus regitis & erigitis! Quod igitur vobis, VIRI Ampliſſimi, ob egregia in Patriam merita debetur donarium, à I. HEVRNIO vobis deſtinatum, & ab eius familia iam oblatum, ſereno vultu excipiatis rogamus, & HEVRNIANAM familiam veſtro patrocinio attollatis, alleuetis: ac hoc opus contra inuidiæ morſum defendatis. Nam valdè temporum & morum ignarus ſit neceſſe eſt, qui cùm cautè etiam omnia & circumſpectè ſcripſit, hoc æuo ſe liuoris dentem declinare poſſe exiſtimet. Scimus nec flammã vllam magnam ſine fumo ſolere ſurgere, nec ſine calumnia famam. Quotuſquiſque eſt qui nõ in alieno opere malè ſit ingenioſus, atque in ipſa niue videat atramentem, etiam qui videt nihil? Adeò vt aput eos homines tantum abſit vt ex ſcriptis gloriam ſperes, vt benignè tecum agi putes, ſi veniam aſſequaris. Ita vt non ſit laus petenda, ſed laborum venia impetranda. Fatalis illa eſt ſcabies humanæ mentis, præſentia faſtidit, abſentia deſiderat.

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit:
Tunc ſuus ex merito quemque tuetur honor.

Vos Nobiliſſimi Ampliſſimique DOMINI, acie auctoritatis veſtræ eiuſmodi improborum aculeos obtundite & diſſipate. Valete, ORDINES Illuſtriſſimi, & incolumes ad Religionis & Patriæ tutelam æternùm regnate. Ex Academia Leyda in Batauis. Anno CIↃ. IↃ. C. II.

- **Vſvs læditur, Oculo ianotâte ex**
  - **Idiopathiâ. Id euenit aſſectione**
    - **Totius oculi; cùm tẽtatur**
      - Intemperie aliqua
        - Calida. iuuatur frigidis.
        - Madida. lippiunt, &c.
      - Mala conformatione. vt in
        - Magnitudine
          - Aucta, vt in phlegmone.
          - Acciſa, vt in atrophia Oculi. Gal. 5. De vſibus
        - Situ. vt in oculo — Prominet: nimis: nam omnia tunc maiora vi
        - Violatâ vnione.
    - **Aliquarũ ſui partium, vt**
      - Cryſtalloïdis humoris. Cùm afficitur
        - Intemperie
          - Sicca, vt in glaucoſi. 10. De vſibus partium 6.
          - Frigida, ex tum ...tibus, & lædentibus notatur quæ ſit illa
        - Mala conformatione; maxime in
          - Situ. nam interdũ exita ſui ſitus li-neam ...is
            - Surſum.
            - Deorſum.
            - Hæc ſubitò eueniũt,
      - Albuginei humoris. Cùm peccat
        - Subſtantiæ modo: vt ſi ſit
          - Cr... ſio ex
            - Synattiſmo. Hi putant ſe ſuffuſione te quantum. Cùm eſt à ſynattiſmo ſu
            - Recrementis illabentibus, vel
              - Circa cryſtalloïdis regionem mediam & pupillæ centrum. hæc ſi
              - Ad peripheriam cryſtal
        - Copiâ
          - Nimiâ. ita dilatatur pupilla, & vbertate panditur.
          - Acciſâ. ita comprimitur pupilla: quod fit ex
            - Vulnere.
            - Alimenti paupertate.
        - Colore: vt dum variè ab hoc inficitur.
      - Pupillæ, hoc eſt Rhagoïdis tunicæ foraminis. quod afficitur
        - Citra obſtructioné. Vnde nimiùm
          - Dilatatur. quia rhagoides nimiũ tenditur, vel
            - Propria ratione: quatenus pata
              - Similaris. ex ſic quia nac tea
              - Inſtrumentaria
            - Ex accidenti, ab albugineâ
              - Copia, & ſiunt
              - Inopia, vnde
          - Contrahitur. hæc Medico intuenti patent. — Nimia humiditas laxat
        - Ab obſtructione, à materia
          - Purulenta. à præcedenti abſceſſu, qui occupauit tunicam
            - Rhagoïdem: hinc
            - Corneam. hinc
          - Non purulenta. Inde ſymptomata ſuffuſioni ſimilia: nus 4. loc. aff. 2. ſigna prodidit. Apparent in Suffuſio ſtremò, nihil quàm lumen perſpiciunt. Notha ſuf porum copiâ progreditur, vt per fumum exiſtimene nè diſtinguit. Si vtrumque oculum incurris, erit à malum, pupilla, in vera ſuffuſione obſcurior appa le in querela ſuit. Galenus pharmacum propinat,
      - Corneæ tunicæ. huius vitia facile notamus. exempli gratiâ,
        - Rugæ
          - Non acciſâ pupillâ non fit ab inopia humoris albuginei.
          - Acciſâ pupillâ: fit cum inopia humoris albuginei. inſanabi
        - Denſitas, non ita validè viſio læditur, niſi fiat ab albugine; id eſt, ci
        - Intemperies humida: madent.
        - Tumor
          - Phlegmone. vnde ophthalmia: adeſt dolor, rubor.
          - Scirrhus. Scirrhoſus hic tumor ſæpè fallit imagine Albugi fectas in eſt. Dura hæc materia inuaſit corneam, vel albu tit, externa eius ſuperficies crimen habet: alioqui interna
          - Abſceſſus.
        - Vulnus.
      - Adnatæ tunicæ
        - Vnguis.
        - Sugillatio, à ſanguine effuſo.
        - Phlegmone: vnde ophthalmia.
        - Sanguine infarctæ venæ.
      - Palpebrarum, tumor.
      - Muſculorum, ſtrabiſmus.
  - **Contagione aliarũ partiũ, à**
    - Toto corpore; quia inde ſurgit materia
      - Vaporoſa. inde vertiginoſæ viſiones, cùm ſubitò inſiliunt vapores. H
      - Corpulenta: vnde epiphora à toto: & lachrymæ. Gal. De vſibus part.
    - Parte
      - Ventriculo. vnde ſymptomata veræ ſuffuſioni ſimilia. Ventriculus his in querela eſt.
      - Cerebro
        - Citra vitium facultatis viſoriæ cùm per venas & arterias effunditur à cerebro in oculos materia
          - Vaporoſa: vnde marmarygæ. vt in
          - Corpulenta: vnde epiphora à cere interna oculi. Hic cerebrum in
        - Cum vitio facultatis viſoriæ:
          - Exhauſto ſpiritu: vt in moribundis. Vel quia aliò feruntur. Vel igui ſpiritus, exiguos profundunt radios.
          - Cùm ea tranſitu impeditur
            - Omnino
            - Ex parte
            - Ab ...ductione nerui optici à
              - Tumore
                - Phle
                - Scir
              - Adſtrictione
              - Obſtructione.
                - No vno lus,
          - A ſpirituum impuritate; nam ij ætherei & puri eſſe debent. Si vberrimique à cerebro, eò puriores fluunt. & quò ſyncerio ctim vident. nu... procul, quia ſunt exigui: nec prope, quia
          - Quòd ſpiritus permixtione opacâ fœdati ſunt.

partium, in fine.

dentur. Gal. 10. De vſibus part. 8.

intemperies. } In his ſplendor oculorum aliquantulum elangueſcit. nec lumen ferunt, etiam toto à corpore alioqui irriguis ſpiritibus. } Hi lumen ægrè ferũt, homines etiã validi, ita vt nulla etiam ſit ſuſpicio exiguorum ſpirituum.

ad differentiam intemperiei. & intuentur obiecta duplicia.

neri. ſed cauendum ab acu. His accidunt viſus, & oculi turbulenti videntur circa albugineum, qui nigreſcit aliquorum, totus albugineus humor affligitur: & paſtum craſſorum eduliorum iniit.

Impacta ſunt; apparent hîc culices non volitantes. Hæc ſi omnino ſit in centro concepta materia, hi, omnia quæ intuentur, exili nabont perforata. quia materia hæc conſedit in albuginei humoris parte ea, quæ ad centrum pupillæ. } hîc partes plerumque quædam albuginei ſolùm crimen habent.

Fluctuant, volitare ob oculos videntur.

loidis & pupillæ. Hi vno intuitu multa obiecta non vident: nam materia hæc hæret in circumferentia pupillæ.

citate tantùm: ditur. } Sine macula eſt aut tumore. Vide Gal. 10. De vſ. part. 5.

Phlegmone.
Scirrho.
Abſceſſu.

oculi nigerrimi. homo antea genio induliſit.
phthiſis oculi. præceſſit euacuatio, inedia.

membranam. humet oculus. Vel à vulnere ſi aquea effuſa ſit ſubſtantia.

pus inter albugineum humorem, & tunicam rhagoïdem. materia erit inter rhagoïdem & corneam. } In luce concute caput, ſi materia mouetur, purulenta illa erit.

vel à vera ſuffuſione. Vera ſuffuſio accuratè diſtinguenda à notha, nam Medicos ſæpè fatigat hoc malum. Galene vara muſcæ volantes: ingraueſcente malo, per fumum intueri videntur: & tandem per telam araneorum: poſuſio eſt, in qua ſurſum tepunt vapores à ventriculo, & apparent culices muſcæque volantes. Eò hæc ineuſio vaſa cernere. Cùm à ventriculo eſt, intermittit interdum: à vomituque bilis placatur. Raſes capite 27. hæc etiam beventriculo. Sed ſuffuſio vera interdum etiam vtrumque fatigat oculum; ſed ſi duos vel tres menſes perſeuerantirabit, nam color & ſplendor vergentur: hæc abſunt, cùm eſt à ventriculo. Cùm eſt à ventriculo notha ſuffuſio, ilquò notat, num vera ſit ſuffuſio: vt ſi ab vſu hieræ recreetur oculus, erit notha ſuffuſio.

le. 1. De ſympt. cauſ. 2.
catrice à vulnere.

nis. Sed albugo ſuccedit ſemper vlceri. Sed Scirrhus eſt à materia dura tunicæ immiſſa, & phlegmoni interdũ congiorum. Corneæ, dico, inuadit internam vel externã partem. Lucidiſſimo luco intuaare corneam; ſi inæqualis fueeius ſuperficies crimen habebit, & contumacius erit hoc malum.

Ic nullis manant oculi excrementis: curatur vt vertigo. 10. cap. 5. in fine. A ſomno hîc oculi ſordibus conniuent. } Fit à ſolemni vacuatione ſuppreſſa, vt alui, ſanguinis: cujus vi purum euadebat corpus.

Pertinet hæc curatio ad ventriculi mala.

phrenitide, vbi polydædala varietas obiectorum ludit. 4. loc. aff. 2. Sicci ſunt oculi. curatur vt Phrenitis.

bro. 4. loc. aff. 2. & 1. ſympt. cauſ. 2. Euenit interdum à mordente materia, vnde Rhœas id eſt, ab abraſa caruncula querela eſt, abſque vitio totius.

ſi ſpiritus fuerint pauci, attamen puri, quæ cominùs ſunt, ea diſtinctè conſpiciantur, quæ eminùs, confusè. nam exgmonudi. Hic querela erit de calore, dolore, rubedine aliqua oculi: magna enim cognatio nerui eſt optici cũ oculo. thodi. Hîc grauedo quædam infeſtat: ac nonnunquam notæ quædam phlegmones anteceſſere.

ſcitur, quòd oculi ſint vitij expertes: & clauſo oculo, nullum incrementum ducet turbans ocuquia non accipit ſpiritus, obſtructo neruo. } Si erit à materia { Melancholica, ſicci erunt oculi / Pituitoſa, madeſcent oculi.

hi copioſi fuerint, quò longiùs obiecta recedunt, hoc ea intuentur diſtinctiùs: nam quò longius abeunt ſpiritus craſſes, hoc ſpecies viſorias puriùs efficiunt. Quod ſi ſpiritus fuerint exigui & opaci, illi nec eminùs nec cominùs diſtinſunt craſſi.

Digitized by Google

IN

TRACTATVM

V. C.

IOANNIS HEVRNII,

DE

MORBIS OCVLORVM.

HEV nimiùm caro ſurreptum vendidit ignem
  Iäpetionides improba terra tuus.
Scîlicet ex illo curis agitamur iniquis,
  Et nimium fato ſubdita turbá ſumus.
Nil miſeris tutum eſt mortalibus: omnia morbus
  Occupat,& memores nos iubet eſſe ſui.
Ille etiam vitæ dominas,lucisque miniſtras
  Poſſidet, & cæcâ lumina nocte tegit,
Lumina,queis magni luſtramus ſidera mundi:
  Et facile hic ſimilem magnus Homerus habet.
HEVRNIVS occultas caliginis excutit vmbras,
  Cæcaque Pæoniâ lumina tingit ope.
Hanc quoque doctrinam,tantique voluminis artem
  Qui videat caſſus lumine,nullus erit.
VT VIDEAS OCVLIS OPVS EST: HOS ACCIPE LECTOR:
  VT VIDEAS,OCVLOS CORRIGIT ILLE TVOS.

In Eundem.

Nil homini rerum Deus autor, & æmula mater
  His oculis quicquam dulcius eſſe dedit.
Hos tamen æternâ damnârunt nocte tenebræ
  Sæpiùs, & noſtrum vindicat vmbra diem.
HEVRNIVS hic oculos,hic reddit lumina: quiſquis
  Non amat hunc,oculos non amat ille ſuos.

DANIEL HEINSIVS.

Digitized by Google

IOHANNIS HEVRNII VLTRAIECTINI DE MORBIS OCVLORVM, AVRIVM, NASI, DENTIVM ET ORIS.

Caput I.

De Ocvlorvm *præſtantia; quóque Philoſophia ſit ex eis orta. Vt religiosè Deus O. M. cauerit, ne facilè ictu vel lapſu percellerentur. Cur in alto poſiti. Eos eſſe mentis indices. Partes eorum: & admiranda fabrica horum; in qua S. Dei ſapientia elucet. Quo modo fiat viſio: & pulchra quædam eò ſpectantia. Num caput ob oculum ſit fabricatum. Problemata quædam ophthalmica ſcitu iucunda.*

10. *De vſibus part.* 11.

In ſomno ſe accuſatum fuiſſe ſcribit Galenus, quòd oculorum munera nō ſatis accuratè explicaſſet. Scribit Galenus libro De cognoſcendis Animi morbis, Adrianum Imperatorem ſtylo ſerui cuiuſdam ſui oculum eruiſſe: cumque poſtea illum monoculum redditum videret, iuſſiſſe vt pro ea calamitate munus à ſe peteret. Cùm autem ille miſer taceret, cū hortabatur Adrianus vt quicquid vellet peteret. Ille negauit ſe quicquam petere; optare verò ſe oculum quem amiſerat. Et ſanè meritò: nam vt oculi ſummo artificio à Deo optimo maximo fuere fabricati, ita & dignitate vſus omnibus reliquis præſtant ſenſuum inſtrumentis: nulloque munere amiſſus rependitur oculus. Eſt enim oculorum ſenſus in nobis acerrimus, mirificeque ſolet animus affici iis, quæ per oculos ad ſe deferuntur: hac amor, hac odiū notâ tritaque viâ commeant. Sanè ſingulare artificium oculi nos in admirationem ſtupendam creatoris trahit. Ab his Philoſophia, quâ nihil aput mortales maius, ſi Platoni fides. Eſt enim philoſophia ſtudiū ſapientiæ. Sapientia, vniuerſitatis eſt cognitio. Vniuerſitas rerum conſtat ordine.

Cicero 2. De finibus.

Philoſophia ex oculis orta.

ordo priore continetur & poſteriore. Si quis à poſteris philoſophari inceperit, ordinem confundet, ac tenebras ſibi aſperget. A primis ergo philoſophia ducenda. A primis, cognitíſne, an ab ignotis? Si ab ignotis exordium duxeris, ſequentia cuncta, ignota erunt: nec de incognitis philoſophamur. Ergo à cognitis initium ducet philoſophiæ. Cognitio omnis primum ortum à mente habet, vt à ſenſibus exordium. Inter ſenſus, naturæ nobilitate, & virium præſtantiā, & actionum dignitate, viſus principem locum obtinet. Viſui primò cognita eſt lux & lumen, quæ iam iam natis ſeſe offerunt. Per hæc, priſci homines ſublimia & media, & ima conſpexerunt. Conſpecta ſunt admirati. Admirando ſunt contemplati. Contemplando ſunt philoſophati. Philoſophia ergo oculi proles eſt genuina. A ſummo itaque Deo fabricatus fuit oculus eo fine, vt homines viderent, atque propterea maximâ cura à diuina maieſtate ab incurrentibus iniuriis munitus fuit, ac quaſi propugnaculis circumſcriptus; foſſæ, nares, frontis oſſa, ſupercilia, malæ; iugale os, inſilientibus offenſis obiecta In ſublime erecti, tanquam ſpeculatores, corpus obſeruant ac ab iniuriis vindicant. Nam Deus

Oculorum propugnacula.

In alto cur poſiti.

Pronaq; cùm ſpectēt animalia cætera terram,

Os homini ſublime dedit, cœlumq́ videre
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Ariſt. 1. hiſt. animal. & 3. De part. animal. 2 lib. 12. Alex. u mancii.

Inde vultum Græci πρόσωπον dixere: nam cùm erectus ſit vultus, πόῤῥω ὁρᾶν, hoc eſt, procul videt. à voluntatis autem iudicio, vultus προαίρεσις appellatur. Quidam oculos animi feneſtras vocare. Philoſtratus De vita Apollonij Tyanæi ſcribit, oculos hominum mores pleroſque denotare. multa, inquit, ibi poſita ſunt, ex quibus ſapientes homines, imagines veluti in ſpeculo inſpicientes, quæ mens illis & quod ingenium contemplantur. Et, inquit, qui in India ad examinandos iuuenes authoritatem habent, multa ex eorum conſpectu coniiciunt: oculi enim mores loquuntur.

Nomen.

Oculi Latinis dicti videntur, quòd à palpebris occultantur. Græcis ὀφθαλμοί, ὄμματα, ὄψεις, βλέφαρα. Poëtis ὄσσε, & φάεα, lumina reddunt Latini. Spartanis ὀπτῖλοι & ὦπες. Iones ἴλλοι. quibuſdam δέργματα. Helychio ἡλίου πύλαι, Solis portæ, in quibus animus habitat. Cicero vocat animi indices.

Partes oculi, & enumeranda oculi ſumma.

Intimâ oculi parte cryſtallinus humor conſedit, in totius oculi medio, tanquam princeps videndi organon. Hic albus eſt colore, craſſitudine mediocris, antica parte ſphæricus, poſtica acuminatus. non enim ſphæra eſt abſoluta vndique æquabilis: ita enim in ictibus facilè loco excuteretur.

10. De viſib. part. 6. cryſtallinus humor.

Cryſtallinus hic humor ab Aëtio appellatur φακοειδής, hoc eſt, lenticularis, à forma: & δισκοειδής, à diſci forma. Hoc ergo præcipuum viſus inſtrumentum magnâ ſummi Dei prouidentiâ, medio in oculo ſtabulatur: vt propria ſenſibilia exactè ſentiret, ac vt tutò ibi habitaret. An nudum relinquere præſtiterat? illico ob innatam mollitiem vel aëris occurrentis iniuriis labefactatus fuiſſet. An denſo propugnaculo ab iniuriis vindicandus erat? at hoc perpetuas tenebras offudiſſet. Ante hunc cryſtallinum humorem, foramen vueæ tunicæ poſitum eſt: κόρη dicitur, Latinis pupilla & pupula: nam pupi & pupæ, puellæ & pueri ſunt antiquis. tales ibi imagines apparent intuentibus aliorum oculos & hoc ſimulachrum in acie apparens γλήνη vocatur à Ruffo.

Pupilla.

γλήνη.

Vitreus humor.

A poſterioribus cryſtallini partibus adiacet vitreus humor, fuſcus, parùm ad albedinem declinans. Huic inſertus eſt cryſtallinus, veluti gemma annulo, & ſuggerit ſuum nutricatum. Tertius humor à parte antica conſiſtit, quem ob ſimilitudinem quæ illi eſt cum albumine ovi, albugineum appellant, alij aqueum vocant, tenuis ſubſtantiæ atq. aereæ. Continetur in oculi pupilla, in cauitate tunicæ rhagoïdis: qui ſimul cum animali viſorio ſpiritu ſuſtinet membranam corneam, ne rhagoïdi incidat. Aquei humoris copia exigua eſt, nimirum quatuor vel quinque guttarum: nam totum illud ſpatiū quod eſt inter corneam tunicam & cryſtallinum humorem ſpiritu repletur. In regione iridis & pupillæ hæc aqua contineri poteſt.

Iris.

Circulus pupillam ambiens, corona & iris appellatur. Ex membranis, à parte poſtica humori vitreo coniūgitur tunica amphibliſtroides, hoc eſt retina: quæ ex neruo optico tenuiſſimè diſtracto ortū ducit.

Retina tunica.

hæc molliſſima eſt, ita vt potes ex cerebri ſubſtantia eſſe. Ruffus Epheſius hanc vitream tunicam appellat: quòd vitreum includat humorem. non rectè; nam vitreus humor propriam habet tunicam. Sed reticularis tunica, potiùs narium muccorem quàm tunicam refert. tanquam rete baculo annectitur, ita hæc tunica neruo optico. finitur ad iridem. ſita eſt in extrema vitrei humoris parte. in antica parte annectitur choroïdi tunicæ, vbi hæc vueam de ſe promit. Secunda tunica dicitur choroides, quę à tenui membrana cerebri oritur. Huic etiam annectitur tertia, in antica exiſtēs parte, arachnea dicta: quæ etiam reticulari copulatur.

Choroides.

Quarta rhagoïdes eſt, quæ vuæ acini ideam refert. hæc in antica parte foramen habet, pupilla dictum: ne ſua craſſitie viſum impediret.

Rhagoïdes.

Quinta eſt dura membrana, enata ex poſtica parte oculi, ducta ex dura cerebri meninge: huic tenues quædam apophyſes muſculorum oculū mouentiū annectuntur.

Dura membrana.

Ab hac naſcitur ſexta, quæ cornea appellatur, continēs ac firmans reliquas internas membranas, atque humorum & ſpirituum effuſionem impediens. hæc craſſitiem quandam habet, adeò vt vlcera concipiat ſine eius peruaſione.

Cornea.

Septima eſt coniunctiua ſiue adnata, quæ habet originem à pericranio: hæc totum id quod in oculo albū apparet continet: excurritq. ad eam partem, quæ iris & corona vocatur. Adnata ergo oritur

Adnata.

ex pe-

Digitized by Google

ex pericranio: cornea, ex menynge dura: vuea, ex tenui; arachnoides & retiformis ex neruis opticis proficiſcitur. Omni igitur parte viſus inſtrumentu… venuſtè à S. Deo eſt excultū, ſiue ſpectes in mollitie eius ſymmetriā, ſiue poſitionis opportunitatem, ſiue coloris fulgorē, ſi… vim opertimentorum. Connaturale enim eius tegmen, læue eſt, lucidū, ac ſplendens inſtar terſiſſimi ſpeculi. Quod verò huic …t proximum, venoſum, molle, nigrū, a… pertuſum eſt. Venoſum quidem, quo corneam abundè nutriendo riget: molle, ne tactu cryſtallinū humorem affligat: …grum, vt ſplendorem colligat, & ad pupillam tranſmittat: pertuſum, vt, quē trāſmittit ſplendorē, foras emittat. Quod verò omnium eſt extremum tegmen ac propugnaculum, tenue, album, ac durum eſt quaſi cornu. tenue quidem & album, vt ſplēdores promptè tranſmittat: durum, vt tutò conſeruet.

Mira vi ſus fabricatura eſt oculus.

Ita S. Deus omnia ibi in tuto locauit, excepta cornea, quæ cùm foris ſit, omniū iniuriis videtur expoſita. In hanc ius eſt fumo, puluerí, frigori, æſtui; ac omniū ictibus patet. At Deus ſapiētiſſimus omnium architectus, fortiſſimam hanc fabricatus eſt, muniuitq́ palpebris, ciliis, oſſibus, ſuperciliis, malis, naſo, iugali oſſe. Æquum ſanè eſt illum architectum admirari, qui omnia hæc tam ſapienter fabricatus fuit, vt neq excogitari queat alia cōcinnior aut melior fabrica. omnia mirabilem prouidentiā & artem ſpirant. Decus in humano corpore quæris? quid oculis venuſtius? quid ſplendore illo diuinius corporibus, ſi ſenſibus depichenſa ſpectas, conceſſum fuit? Ariſtoteles negat ignem aut iridem pingi poſſe: at quis pictor diuinas illas oculorū charites vnquam expreſſit? flammea illa humani oculi gratia pictoribus intacta. Theophraſtus vocat oculum formam: quoniā eo exuta facies, inquit Chalcidius, euadit informis. Sappho in oculis gratias habitare dicebat, quę, cū, eniuſ forma in maxima admiratione erat, ſic compellauit, *τᾶδι πάντα φίλ☉, ἐ τὰν ἐπ' ὄρ-ροις ἀμμίτοισι χάρις.* Quin Ibycus Suadā in oculis habitare dixit, vbi ait, *ἀγανοβλέφαρ☉ Πειθὼ:* hoc eſt, blandis oculis Suadela. Plato vocat viſum flammam quæ in oculis inuenitur, & oculis lucem præbet. Quidam putant flammam oculis implantatam, quæ ex oculis aliquando emicat: vt in quibuſdam brutorū oculis noctu apparet.

Cornea, vt ſit munita à S. Deo.

Dei ſapientia etiam in oculis videtur.

a Hoc eſt, Sta coram amicus, & oculorum expande gratiam.

Viſio quo modo fiat. 7. De Plac. Hip. 56.

Vt autem rectè fiat viſio, aerem, qui foris eſt, ritè compoſitum eſſe decet. Optimè cōponitur ille, ex gemino lumine, interno, & externo. Externo à lumine, vt candelā, ſole, lunā. Interno, vt dum illud egreditur ex oculo: nam propterea etiam oculus pellucidus fabricatus fuit à S. Deo. Sed vnde manat internū hoc lumen? ex ſpiritibus maximè animalibus. propterea opus eſt vberrimo ſpirituū affluxu ad oculum; non tamen opus, vt foras ſe fundant. Nam ſpiritus animalis non admodùm exilit foras, ſed ab eo qui iam oculos rigat, veluti à luci diſſimo ſole dimanant radij viſorij, qui externum aerem diſponunt. hinc ſpecies ſeu imagines perficiuntur. Quare tribus opus eſt vt quis rectè videat, ſpiritu animali copioſo, & limpido: oculi bonitate, & aëre lucido. Radij ergo cùm primùm ex oculis exiliunt, cum aere ſeſe conſociant, ita vt ſimul cū eo combinentur: adeò, vt non opus ſit, vt valdè profuſè ſe fundant ſpiritus. Celeberrima quæſtio eſt cùm dogmatis ambiguitate, tū authorum grauitate: Num viſio fiat admiſſione rei alicuius, an emiſſione. Vnum enim horum eueniat neceſſe eſt, vt, dum videmus, corpus aliquid ad nos tranſmittat, quò facultati viſoriæ, quæ in nobis habitat, ſeſe immittat, vel aliquid ex oculis noſtris emitti, quod ad hoc corpus, quod à nobis videtur, peruenit. Ex illo quē antè diximus videndi modo, facilè quæſtio hæc ſoluitur. Videmus per pupillæ exiguū foramen. Si autem parte aliquā, aut facultatē, aut ſimulachrum, aut qualitatē ex corporib. quæ à foris ſunt exciperet pupilla, rerū magnitudinē nulla ratione perciperemus. Quo modo enim idolū vaſtæ turris pupillā ingredietur? Et ex aduerſo, Si ſpiritus viſorius elaberetur ex oculis, ac in rē videndā procēdi deberet, ſanè tantā copiā opus eſſet, ſi, vt fit, omnes circūfuſas res videret, vt illa diffuſione expanſus, ilico exhauriretur: Quare aër nobis loco effuſorū ſpirituū eſt eo tēpore quo videmus; vel quod neruus eſt in corpore, vbi iudicium de tactu agitur, id aër eſt oculo. Spiritus enim viſorius, ſuprema aëris ſuperficie ad oculū tactā, vim ſuā fulgidā aëri inſerit, ita vt cōſociatione illa vnū quid euadant, dū lumen ſpirituū cum lumi-

Dubium.

lumine aëris vnitur. ita alteratio quaſi quædam aëri immittitur, non autem ſubſtantia. Et falluntur illi qui exiſtimant Galenum ad effuſionem ſpirituum hanc rem referre. Quin Galenus aſſerit, tale nobis eſſe inſtrumētum aërem ad videndum, quale eſt inſtrumentum neruus ad tangendum. Neruus autem, à cerebro ortus, inde facultatem ducit ſentiendi: ita aër nos ambiens, redditur aptus, à radijs ſpirituum illuſtratus, vt ſit cognatum inſtrumentum ad viſionem. Hoc eſt, lumen oculorum cum externo lumine ambientis copulatur ac coaleſcit aëris, cùm is à ſolari alióve lumine præparatus eſt: tunc enim ex lumine oculi, & lumine aëris, vnum fit lumen: nam, vt ait Plato, ſimile cum ſimili coniungitur, atque inde vnum cognatum corpus conflatur, ac ob ſimilitudinem iiſdem affectionibus obnoxium euadit. & aër tale euadit viſui inſtrumentum, quale neruus tactioni. Cùm verò color, aut quoduis aliud viſibile, aërem ita affectum tetigerit, oculus ſentit hanc in aëre impreſſam alterationem. quemadmodum cerebrum quum vtitur neruo ad tangēdum, ſi aliquod tangibile neruo occurrerit, cerebrum nerui alterationem percipit: ita ad oculum aëri illata alteratio peruenit. Ita aër congenerum inſtrumentum (attamen externum) efficitur viſorium, ex allapſu radiorum viſus. Et ita radij oculorum iuncti cum aëris lumine feriunt quaſi rem viſam etiam remotiſſimam: & oculus ſentit quamlibet aëri impreſſam alterationem, colorem, magnitudinē ac ſitum. Si enim admiſſione fieret viſio, quomodo rerum magnitudinem perciperemus? nam magnitudo non producit ſuam ſpeciem per aërem: quia vt illa percipiatur, opus eſt vt vis ſenſitiua ad eam veniat, quod tactus facit: qui præter calidum ac frigidum etiā magnitudinem iudicat, cùm ἀμέσως tangit ipſam: perueniente ſcilicet tactu ad magnitudinem: non tamen veniente ſimilitudine magnitudinis ad tactū. Quare ſi rerum imagines ad oculum deuenirent, etiam magnitudinis imagines eò peruenirent. Si ita, & auditus etiam rerum magnitudinem & diſtantiam perciperet, vt etiam & olfactus. Sed hoc non euenit; quia magnitudo non producit ſuam ſpeciem per aërem: ſed tactu ibi opus eſt, hoc eſt; facultas ad eam magnitudinem ire debet, vt tangat quàm magna res ſit. ſed auditus & olfactus ad ipſam rem non accedunt. Sed dicet aliquis, Magnitudo eſt ſenſibile cōmune, quod non percipitur neque immutat, niſi vnà cum ſpecie ſenſibilis proprij. Reſpondemus, Id conſtat, vbi quis calfacit manus ab igne tamen remotas, deprehendit quidem calorem, non tamen magnitudinem ignis: quia magnitudo nullam imprimit ſpeciem aëri. Cùm autem à viſoria facultate magnitudo ac ſitus rerū deprehendatur, hæc ergo vis ad magnitudinem rerum deuenit: & videtur res eô loci vbi eſt nam alioqui viſus etiam diſtantiam rerum pernoſcere non poterit: nam diſtantiæ aut propinquitatis nulla eſt peculiaris ſpecies. Sed dices, color tamē ſpeciem ſuam ad oculos tranſmittit. nam ſenſus fieri nequit, quin proprium inſtrumētum facultatis alteretur ab ius quæ ſentiet. eſt verò proprium facultatis viſoriæ inſtrumentum humor cryſtallinus: hic ergo coloribus aut eorum ſpeciebus afficietur. Eſt enim Viſio, cùm facultas ſentit paſſionem inſtrumenti proprij, quæ à re illi obiecta accedit. Reſpondemus, Hanc colorum alterationem deferre aërem, cùm factus eſt congenerum videndi inſtrumentum, atque ita oculum alterat. Nam tale illi inſtrumentum eſt hic aër, quale neruus tactioni: cerebrum enim inde nerui alterationem ſentit, ſi quid ille tetigerit: ita tangibilis alteratio venit à neruo ad cerebrum. Eodem modo à colore facta alteratio in aëre, venit ad oculum. Quin ipſe Ariſtoteles dicit emiſſione viſionem fieri. qui ita ſcripſit, Quæ intus in cauo oculos habent poſitos, longè aſpicere poſſunt: quoniam motus in vaſtum non diſſipatur, ſed recto tramite meat. Et tertio Meteororum, cuidam homini cui debilis erat viſus acies, ſua ſibi imago ſemper videbatur occurrere. Quod idcirco ei eueniebat, inquit, quòd oculorum acies in ipſum reflectebatur. quia ex morbo adeò tenera & imbellis erat, vt proximum aërem expellere non poſſet. Neceſſe fuit, quò ipſe homo ſemper ſibi fieret obvius, vt acies viſus reflecteretur. Igitur videndi potentia prodit ad videndum. Epicurus ſtatuebat ab omnibus corporibus fluore quodā ſimulachra manare, eius ſententiam refutat

Dubium.

5. De gener. animal. cap. 1

Cap. iv.

Euſta-

Euſtathius, apud Macrobium libro ſeptimo Saturnal. capite decimoſeptimo. Eſt autem viſus naturæ igneæ: nam inde quorundam animalium oculi per tenebras coruſcant: & nobis marmar[illegible]gæ ob oculos in tenebris, vel conniuis oculis occurrunt: id ab igne qui in oculis ſtabul[illegible]tur; hicque maximè eſt, à ſpiritibus animalibus. Ignẽ illum voco lucidum, purum, ſine æſtu aut frigore, reſpondẽtem elemento [illegible]larum. Fulgor enim eſt igneorum corporum: & ipſe color, obiectum viſus, eſt naturæ fulgoris, & ignis, tanquam cuiuſdam lucis particeps color. Hunc enim appellat Plato flammam à ſingulis corporibus emanantem, partes habentem viſui ad ſentiẽdum accommodatas. Et lumen oculis connatum eſt inſtrumentum αὐγοειδὴς viſificæ facultatis: idemque ceu portitor quidam traiiciens aſpectabilia omnia ſibi conſocialia ab extimo lumine ad intimum animæ, per quod viſio ipſa perficitur. Si enim viſus aqueus eſſet, qua ratione eſſet omniũ ſenſuum putiſſimus, & à materiæ conditionibus remotiſſimus? etenim aqua craſſamento ſuo proximè reſpondet terræ. at hoc ſenſu maximè delectatur mens, vt tactu corpus. Quare ſi in liberum naturæ hortum aliquantulum liberiùs excurrere animi cauſa velimus, non iniuria fortaſſe ſtatueremus lucem eſſe primum obiectum viſile: cùm etiam per tenebras, quæ alia occulunt, videantur ignis & ſtellæ; deinde colores luminis progenies: non tamen per ſe viſiles, ſed per lumen. Vt rectè hæc accipiantur: Sunt toto mundi theatro tria genera corporum, lucida, diaphana, & opaca. Lucida ſunt, quæ congenerem lucem habent, ex qua lumen diffundunt. His contraria ſunt opaca: diaphana his media ſunt. lucida, lumen in diaphanum effundunt: opaca, tenebras. viſus etiam per diaphana tranſit. Dubia res ſemper fuit, An diaphana corpora per ſe eſſent luminoſa, vel obſcura: & num per ſe ſub viſum caderẽt, & per ſe eſſent viſilia æther, aër, aqua. Doctiſſimi philoſophi docent lumen eſſe energiam & entelechiam diaphani. Sed hæ voces ex more eorum, formam quæ præbet τὸ τί εἶναι ſignificãt. Quod ſi id verum eſſet, lumen eſſet diaphani forma eſſentialis: at aër & aqua ſæpe lumine exuuntur. verùm inſolẽs hoc eſt talibus formi[illegible] nec, cùm abiere ſemel, reuertuntur. Sin energia hæc ad viſum ducatur, vt ſine lumine, ea quæ viſui expoſita ſunt non cernantur, & cum eo rurſum videantur, id fortè verum erit de coloribus qui lumine in diaphano exiſtente conſpiciuntur: atque ita diaphanum, per lumen coloribus & viſui fiet diaphanum: non autem per ſe ſuaque in natura cõſideratum lumen eſt diaphani energia vel actus eſſentialis. Ille ergo Peripati doctiſſimus magiſter non ſatis dixiſſe videtur, quid ſit lumen, & quidnam ſit diaphanum. Si verò diaphana per ſe ſuaque natura forent obſcura, lumen non acciperent. Ergo diaphana ſunt naturà nec tenebricoſa, nec lucida: ſed media, cùm & lumen & tenebras æquè accipiant. Sed ſunt'ne per ſe viſibilia diaphana? Nam ſi color, quod aſſerit omnium philoſophorum princeps Ariſtoteles, ſit primum obiectum viſus: & color ſit diaphani terminus: diaphana erunt ergo viſibilia. Sed color non videtur primum obiectum viſus habendus, nec pro termino diaphani agnoſcendus. Et præter colores lumen & lux, & vmbræ ſunt viſibiles, nam viſu ſolo agnoſcuntur; non tamen ſunt in colorum cenſu, nec per colores videntur: imò ex aduerſo, colores per vmbras conſpectui eripiuntur. lux etiam per tenebras cernitur, hæc ergo eſt viſilis. Quin color ſua natura non eſt viſilis: alioqui per tenebras etiam conſpiceretur: quare nõ eſt color primum viſile. Nec per ſe videtur, ſed per lumen, eiusque beneficio viſilis redditur: ſicut tenebrarum iniuriâ redditur inuiſilis. Sed ſunt'ne Diaphana viſibilia ſuâ naturâ? Si hoc ita foret, vel luces eſſent, lumen, vel vmbræ: vel horum quid illis innatũ eſſet. At nil tale agnoſcunt, ergo viſilia per ſe hæc non ſunt. Sed dices, cernitúrne æther & aër? Dicimus, ſi lumine videntur, non per ſe videntur: certè æther, aqua, cryſtallum lumine videntur: an non etiam aër? verum eſt in opacis illuſtrius id diſcerni: nam multiplicatur repercuſſu. An non cernitur aër in lumine, ſed potiùs lumen in aëre? quid dicas, éſtne aër in lumine, an lumen in aëre? an non quod auguſtius eſt loci, quod anguſtius locati vices obtinet? lumen æthera, aërem, aquam continet. Videtúrne ergo aër? ſanè dum vacuus eſt luminis, non cernitur: ſi illuminatus videtur,

Viſus naturæ igneæ eſt.

Philoſophica digreſſio.

Num diaphana ſint per ſe luminoſa.

Lumen quid.

Diaphana qualia.

Num Diaphana ſint viſibilia.

Color num ſit primum obiectum viſus.

Diaphana an ſint viſibilia.

Digitized by Google

tur, non per ſe, ſed videbitur per lumen. Si viſibilis per ſe eſſet, cerneretur etiam in tenebris, ſicut lux, quæ etiam cauſa eſt vt alia videantur. Sed cùm aër lucidum corpus non ſit, nec tenebroſum, per ſe videtur non videri. Sed, ne vltra crepidam, de philoſophicis his fortè aliàs commentabimur.

Redit. Sicut ergo diximus, cùm lumen quod pergit à nobis, per aëris lucē in corpus inciderit, impletur officium videndi. Sed vt poſſit res viſa cognoſci, renūciat viſam ſpeciem rationi ſenſus oculorum: & illam aduocato iudicio recognoſcit. Ipſe autem qui ex oculis noſtris conus radiorum emicat, incipiens à tenui radice, in ſumma fit latior: ideò per minutiſſimum foramen contemplans oculus, videt cœli profunditatem. Hoc lumen radiorum, aëris lumini conſociatum, ſi prolixius pergat, fatigatum rectam intenſionem non obtinebit, ſed ſciſſum diffunditur. Hinc eſt, quòd vbicumque terrarum conſtiteris, videaris cœli quandam concluſionem cernere: & hoc eſt quod horizontem veteres vocauerunt.

Macrob. 7. Sat. Acies oculorum, per planum aſpicienti, ferè pergit ad centum & octoginta ſtadia; quæ vltra viginti quinque miliaria Germanica excurrunt: & inde in orbem iam recuruatur. Per planum dixi: quippe qui per altitudinem & cœlum videmus.

Oculus adeo diuinus, vt dubites num caput ob eum fabricatum. Diuinum ſanè organon oculus, quo & terram, & cœlum ipſum metimur. Quare nō fruſtra dubites, Sit'ne caput potiùs propter oculos factū: an propter cerebrum? Si enim quæras, Cur in hominis fabrica, poſt humeros, Deus, producto collo, ſublimius mēbrum produxit, quod Caput vocamus? ac nō potiùs in thorace cerebrum ac ſenſus poſuit, vt in cruſtâ tectis animalibus fecit? Sanè illud non ſine cauſa aliqua factū eorum, quæ in capite ſunt, quibus vtiliſſimus eſt ſublimior ſitus. Cerebrum eſt promptuarium animalis virtutis, eamq. ad alias partes effundit per neruos. Id agit ſpiritu, aut illuſtratione. Hæc ſe quaque fundunt facillimè, nec opus eſt vt alto ſitu ponantur. Quarum verò partium officiū eſt ex longinquo ſpeculari, ſitus ſublimis his conuenientiſſimus eſt. Quare Deus O. Max. propter oculos caput de thorace abduxiſſe videri poteſt. Quibus enim animalibus, capitis expertibus, cerebrum in thorace collocatum eſt, his oculi negati ſunt: aut excelſa quædam ſortita ſuere cornua, quibus oculi imminent. Quare oculi excelſo egent loco ſemper: non ita ſemper cerebrum. Cerebrum tamen ab oculis diuelli non potuit, nam ex eo nerui illi molliſſimi optici in oculos ire debebant: hinc eſt, quòd cerebrum caput caput occuparit.

Problemata ophthalmica. Sed pauca quædam Problemata ad oculū pertinentia, animi causâ adferamus. Cur oculi nudi gelido aëri expoſiti non rigent?

Cur non rigeant. *De ſenſu 2 & 12 Probl. 32.* Reſpondet Ariſtoteles, id euenire, quòd vberrimo rigentur adipe, qui illis pro indumento c[?] ac pro propugnaculo, ne ſeriantur adeò à penetrante acie. Quin ſpi[?]rituum copiâ abundè circumfluunt.

Cur mobiliſſimi. Cur ſunt oculi mobiliſſimi, cùm tamen ad frigus nutare videntur? Quia à ſpiritibus leues cùm ſint, à plurimis validiſq. mouentur muſculis. Sed cur ita quidam palpebrant, vt perpetuò nictent? ἱππ[?] ea affectio vocatur, & eiuſdem originis eſſe videtur quæ petorum, quorum oculi rapidè ſe voluunt. Id prouenire videtur ex calore cerebri, nam inconſtantis ingenij argumenta eſſe aiunt hanc mobilitatem, cuius, calor author habetur. Verùm hoc etiam inde euenit, quòd fracta muſculorum vis langueat à naturæ primordiis, ita euenire poterit, vt quibus imbellis ſit neruus qui palpebras concitat, perpetuò nictet, vt qui muſculos habuerit oculorum imbecilles, illos continuò voluat à primis vnguiculis. Non aliter ac hi, qui maxillarum muſculos infirmos habent, per ſomnum dentibus ſtrident: quibus recurrentes debiles ſunt nerui, ſomniantes loquūtur. Iam pauca addamus de varietate vidēdi.

Quis oculus viſui aptior? Quis oculus ad videndum promptior? Optimus putatur colore caprinus, hoc eſt, medius inter glaucum & nigrum: mediocritatem enim luminis illis adeſſe ſignificatio fit; ita vt alta luce, eaque cadente, cōmodè cernant. Qui oculi preſſi ac conditi ad interna recedūt, longinqua fœliciter cernunt: ita homines in puteis poſiti ſtellas vident, & per cartaceas pyramides quidam eclipſes lunares contemplantur.

5. De gener. animal. c. Sed minùs quæ à lateribus ſunt circumſpiciunt. Prominentes ac emiſſitij oculi remota non æquè aſſequuntur, quæ ad latus ſunt optimè vident. Quare medius ſitus oculorum eſt optimus. Spiritus oculis allabentes notari debent in

copia

Digitized by Google

copia & qualitate: copioſus cauſa eſt vt quæ remota ſunt cernantur: purus ſpiritus exactè iudicat etiam de minimis. Copioſus ſpiritus & purus, quæ eminus ſunt exactè intuetur: ſi copioſus fuerit & impurus, quæ eminus ſunt videt, non tamen exactè. Paucus & purus, cominus & exactè videt: paucus nubilus, cominus non exactè cernit. Cùm dicit Ariſtoteles non coincidere longè & exactè cernere: ſententia eius eſt, non neceſſariò illa iungi. Ita videndi varietas accipitur ex oculi colore, ſitu, & ſpiritibus.

Senes cur ſpecillis exactiùs videant.

Sed cur Senes ſpecillis meliùs vident, cùm iuuenes illis hebetentur? Nam reſarcitur externi cryſtalli fulgore quod interno deeſt. at immodico ſplendore iuniores offenduntur, cùm internus ſatis illis ſit.

Pupilla anguſtia cur viſui commoda. 1. De ſimpt. conſ. 2.

Quæ cauſa eſt, quòd quibus ex naturæ lege anguſtior eſt pupilla, feliciùs vident: & quibus præter naturam arctior euadit, infeliciùs cernant? Cauſa eſt, quòd naturalis illa pupillæ anguſtia, ex tunicæ vueæ anguſtia naſcatur, indeque fit vt vniat ſeſe vis viſoria. Hinc eſt quòd inter animalia homo anguſtâ admodum ſit pupillâ, vt exactiùs diiudicet minuta, eò quòd viſus maximè diſciplinis ſtudeat. At anguſtia quæ præter naturam pupillæ euenit, naſcitur ex inopia albuginei ſucci, vel à ſubſidente ac corrugata cornea.

Cur pretioſiſſimæ partes oculi.

Cur oculi pretioſiſſimæ totius corporis partes habentur? Propterea quòd lucis vſu vitam à tenebris, quaſi à morte, diſcriminare videantur. Quàm enim calamitoſum miſerumque cæcitatis malum? ſine oculis, carceris locum ſubire videtur reliquum corpus, ac tenebricoſo horrere fletu. Quod in cælo Sol & Luna, id ſunt in homine oculi, qui veluti diuina quædam aſtra in ſublimi corpore fulgent, ac veluti ſpeculatores nobis exhibent, mirâ volubilitate veloces. Diuini quid his inhabitare exiſtimatum fuit, adeò vt de interna mente ac ingenio ipſi loquantur. Nam oculorum fulgorem, ingenij ſolertiſſimum acumen teſtari creditum fuit. atque glaucum in pupillis colorem id ſignificare quidam putant. inde Palladem ſapientiæ deam glaucopin vocarunt. Quin huiuſmodi, vt homines animo affecti ſunt ſubinde loquuntur, atque animum, tanquam certæ imagines exprimunt. hi variè ſe pandunt, nictant, conniuent, palpebrant, ardent, madent: iis per momenta præcipites in vitia imus: mirantur hi, adamant, concupiſcunt inſatiabiles humani oculi.

Cur rotundi.

Quidam quærunt, Curnam ſagax ac prouida Dei cura globatæ ac circumactæ figuræ fecerit oculos? Quia hæc figura orbicularis, impedimenta cuncta quæ ſe ingerunt declinare facilè poteſt. & celerrimè viſu omnia apprehendit illa figura, ob facilem reuolutionem. Scio Mathematicos ſolertiùs hac de cauſa ratiocinari; ſed hoc non eſt hic noſtræ arenæ.

Cur ſimplex res quæ inſpicitur, duplex cernitur.

Sed cur ſimplex obiectum quandoque duplum videtur? Optici nerui à cerebri naſcentes lateribus antequam in oculos ferantur concurrunt ita, vt meatus qui antea geminus viſebatur, vnus & communis fiat: mox diſcapedinati diuaricantur ac deſiliunt; & qui à dexteris cerebri naſcitur, dextrum etiam oculum inuadit. Id ita factum à S. Deo, ne ſenſibile vtroque notatum oculo, geminetur. iam enim vtriuſque oculi communis fit deferens, cùm paſſio illa viſus inſtrumentis impreſſa, in communi coit conceptaculo. Et hinc eſt quòd ſtrabones putant ſe intueri geminata cuncta, vbi pupillarum altera vel ſurrigitur altiùs, vel plus iuſto menſu deprimitur: quia perit tunc rectitudo ad opticorum neruorum coitum. Sed cur geminis perceptus auribus ſonitus, nunquam duplus auditur? Ratio eſt, quòd viſus per rectam lineam ſuum officium facit: quod in ſonis non euenit.

Cur lumine opus eſt viſui.

Quæ ratio eſt vt homines citra externum lumen non videant? Quia ſenſus hic ſpiritalis admodum eſt, & colores ni fulgeant admodum, nimis materiam redolent: propterea cum tali obiecto ſenſibili coire non poterit, ad ſentiendi actum perficiendum; ſed medio quodam ſpiritali hæc conciliari debent. Satis eſt reliquis ſenſibus ſpecies quædam; ſed vltra ſpeciem, viſui opus eſt lumine ac diaphano, quò ſpiritale prorſus materiali aptetur. Putat Priſcianus Lydus Iamblichum ſecutus, ſicuti Iulianus etiam libro De Sole, diaphanum eſſe non ſolùm in æthere, igne, aëre, aqua, cryſtallo, ſed & in terra ipſa, corporibuſque commixtis cunctis. Hinc quidam fieri etiam putauerunt, vt denſitas nulla peruaſionem inhibeat virtutum & ſpectrorum, quamuis nos lateat. Propterea lynceas tradi

Digitized by Google

Mira videndi vis. per medium videre parietem. Et in Hiſpania quoſdam hoc tempore viuere aiunt, qui radijs oculorum terram peruadunt, ac vbi metalla latitent indicent. Ait Iulianus ex Phœnicum & Iamblichi doctrina, lumen eſſe purum actum, ab actu diuinæ Intelligentiæ per cuncta diffuſum. Diaphanum verò eſſe actus huiuſmodi vehiculum corporis expers, cum vacuitate corporearum qualitatum, quamuis per ea diffuſum omnia. Viſibilia, per primum viſibile, id eſt lumen, viſibilia fiunt. Scribit *Viſio triplex.* libro De veritate Thomas, videri aliquid tripliciter: vno modo per eſſentiam ſuam, vt cùm viſibilis eſſentia viſui coniungitur, quo modo lucem percipit oculus. Alio autem modo per ſpeciem, cùm rei ſimilitudinem viſus percipit, vt cùm pennam cernimus. Tertius modus eſt ex ſpeculo, vbi rei ſimilitudo per quam cognoſcitur, non fit in viſu ſtatim ab re ipſa, ſed ab eo, in quo rei exprimitur ſimilitudo: ſicut in ſpeculo ſenſibilium cernũtur ſpecies. Primo autem modo videre Deum ſolum, ſecundo modo angelos propriè cernere, tertio homines: qui ex conditis rebus, vtcunque Deum exhibentibus, in Dei cognitionem perducuntur. Iam dicamus rationem cur quædam in tenebris luceant. *Cur quædam colluceant in tenebris.* Prodidere quidam, cùm in India graui periculo circumuentus eſſet Alexander Magnus quodam prælio, concuſſis armis, viſus Barbaris lumen fundere, monſtro ſe ante illum oſtentante. Tiberii equus ore videbatur flammigare. Theodorici pater ex corpore toto dicitur ſcintillas profudiſſe. Soſigenes Alexandri præceptor libro tertio De viſu, cauſam cur quædam tenebris in mediis luceant hanc attulit: quòd flammulenta hæc, naturæ ſint æthereæ, eaque ratione aërem illuminant: Noctu maximè, ob externi luminis abſentiam, quod alioqui exoleſcere exiguum facit lumen: Leuiter enim noctu ſublu- *Noctu cur quædam animalia videant.* ſtrant aërem. Quod verò noctu quædam animalia acutè cernant, interdiu verò eorum oculi hebeſcant, id obuenire putauit Plutarchus, humoris ſiccitate ac tenuitate, non ferentis τὴν ἀθρόαν τοῦ φωτὸς σύγκρισιν. *Cur in occipitio non ſint oculi, nec collum verſatile.* Fortè quæret aliquis, Cur Deus in occipitio oculos non locauerit? vel ſaltem cur inſtar gruum collum non dederit verſatile? Præmolles nerui optici ab ea parte cerebri enaſci non potuiſſent. & ſi verſatile foret collum, luxationis diſcrimen non fugiſſet. Cur cognomina quibuſdam orta *Cur cognomina ab oculis?* ab oculis? Qui vni tantùm homini hi deprauantur. Inde nomina Straborum, Luſciniotum, quibus praui vtrinq. oculi: & Pætorum, quibus oculi leniter cum venuſtate declinantur. vnde etiam Veneri pætos attribuunt oculos, quod vitium quidem ſit, ſed non inamabile. ita legimus in obſcœno carmine;

Minerua flauo lumine, Venus pæto.

Spadonibus autem videndi acumen, hoc *Cur Spadonibus hebetes oculi.* eſt ὀξυωπία cur perit? Vt vitiatur τοῖς ἀφροδισιάζουσι, hoc eſt, veneri addictis, ob libidinem exhauſtis ſpiritibus id euenit, ita ſpadonibus ob exciſionem, ſpiritus corporis accidunitur, vnde oculi hebeſcunt. & corpora illorum teſtibus fraudata, ſpiritus non æquè calidos ac tenues lucidoſque proferunt. nam & animalia calida, benè pepſi indulgẽtia, viſu præſtant, vt aquila. Totum autem corpus vi quadam calorifica irradiari à teſticulis ſciunt medici. Oculos quoſdam nitore quodam ſplendentes vi- *Nitentes oculi vnde, & cur laudentur.* demus, ac ab omnibus cur hi celebrantur? Oculi ſanè illi gemmei ita ſplendent, puritate humoris cryſtallini, & aquei ſiue albuginei: tum etiam tunicarum araneoſæ, corneæ, qua pupillam attingit, vueæ, & adnatæ politurâ. ex quibus efficitur, ſi Ariſtotelis mentem ſectemur hic, vt rerum aſpectabilium ſint * εὐπαράληπτοι καὶ διαφύλακτοι oculi. Verùm, vt viſionis inſtrumẽtum eſt ὕδωρ διαφανές, hoc eſt aqua pellucida, quod facilè excipiendis, & fideliter continendis rerum aſpectabilium ſpeciebus ſit maximè accommodatum. ſic proprium ac vernaculum oculi lumẽ τὰ ἔγκατα ſibi * ἐνηχόσφυλα, velut portitor quidam, trajicit ab extimo lumine ad intimũ animæ, per quod viſio ipſa perficitur. Et viſionis inſtrumentum αὐγοειδὲς, hoc eſt radioſum, cætera vincit αἰσθητήρια tantum, quantum ἡ αὐγὴ hoc eſt radius puritate ſuperat aërem, vaporem, aquam & terram. nam auditus inſtrumentum eſt ἀεροειδὲς aërium: olfactus, ἀτμῶδες vaporoſum: guſtatus, ὑδατῶδες aquoſum: tactus, γεῶδες terreſtre. Cùm ergo nobiliſſimi ſenſus inſtrumentum ſulſerit vernaculo lumine, id maximam venuſtatem adferre ſolet, ac omnes aſpicientes in ſui amorem rapere, dum

* Hoc eſt, prompti ſuſceptores & cuſtodes.

* Id eſt, conſocialia.

dum nitentes illi radij conſociali quadam vi omnium hominum viſorios radios in ſe facillimè rapiant, ac blandimento quodam iucundè foueant. [*Oculorum ferox coniectatio cur formidabilis.*] Fe‹ro›x autem oculorum coniectatio cur formidabilis? Indecora ſanè & terrifica hæc, dum oculi crebrò huc illuc voluuntur, ac θηριῶδες quoddam denuncians phreniticum. Maximè autem noſcitur illa ferocitas, in ‹to›rua conuerſione. ita Agamemnona legimus intuitum vatem Calchanta: cùm ille, reſponſo Calchantis, irarum fluctuaſſet æſtu,

καὶ ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

paulò poſt ad Calchanta co‹nu›erſum & oculos in eum coniicientem, ita deſcribit Homerus,

Κάλχαντα πρώτιστα κακ' ὀσσόμενος προσέειπε.

vbi Euſtathius illud κακ' ὀσσόμενος, interpretatur δεινῶς καὶ ὀργίλως ὑποβλεπόμενος. Sed furibundæ Didonis, & cœptis immanibus efferæ contra Æneam, clariſſima eſt illa ferocitatis in oculorum aſpectu deſcriptio aput Virgilium,

Talia dicentem iamdudum auerſa tuetur,
Huc illuc voluens oculos, totúmque pererrat
Luminibus tacitis, & ſic accenſa profatur.

[*Cur curioſè oculos tuemur.*] Summà autem curà oculos tuemur, Quòd illi ad vitæ vſum & dulcedinem maximè conferant, & afflicti maximos dolores adferant. Et præter ea quæ cuique animantium generi tributa ſunt, præſtantior alius in homine ſit oculorum finis: naturæ cognitio, Dei comprehenſio, ipſaque penè dixerim beatitudo. [*Cur vt oculi valent, ita totus homo. 6. Epid.*] Sed cur dicimus, Vt valent oculi ſic ipſa perſona? Hoc olim dixit Hippocrates, Ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσιν, οὕτω καὶ γυῖον. Nam temperamentum, humorumque dominatum ex his facilè intelligimus. Vt enim hi natiua puritate cæteris partibus antecellunt, ac ſuo nitore facultatum ipſarum virtutem faciunt aſpectabilem: ita ſi à ſe mutentur, facultatum quarum potentià totum corpus adminiſtratur infirmitatem, & naturalis œconomiæ imperitatem oſtendunt. Sunt enim margaritarum & gemmarum apertiores maculæ, quàm ſilicum obſcurorum. Et facilè oculorum color, character, moles, & habitus mutantur. Quin quòd oculi iure ſocietatis & vicinitatis, cerebri arcem attingunt, inde adeò fit, vt principiorum τὴν ἰσχὺν in ſubſtantis, facultatum verò τὴν δύναμιν in efficio, validasque vires declarent, quæ in natiua coloratione, habitu ſucci pleno, ſplendore, & facili motu cernuntur. Sin autem ſqualidi, fœdè colorati, concaui, & in mouendo pigri appareant, facultatum principia in vitio eſſe teſtantur: cerebrum ſcilicet, cor ipſum, & hepar. Et in ſecunda valetudine, ſunt ſpiritus animalis plurimi participes: at ſimulatque eo defraudari cœperint, collabuntur. & vt ſunt molliores, ita faciliùs liquuntur quàm cæteræ faciei partes, dum graue aliquod malum principia fatigat. & omnium facillimè certiſſiméque cerebri afflictionem teſtantur, in hebetudine, tremore, conuulſione ocularium muſculorum: cordis, in liuore: naturalis, in cruditate lemarum. Hactenus de præſtantia oculi ſani: iam ægri curationem accedamus. nam, vt ait Celſus, ingentibus & variis caſibus oculi noſtri patent, qui quum magnam partem ad vitæ ſimul & vſum, & dulcedinem conferāt, ſummâ curâ tuendi ſunt.

CAPVT II.

DE EPIPHORA, *hoc eſt impetuoſa fluxione ex oculis, aquæ vel lachrymarum idea.*

EPIPHORA eſt impetuoſa fluxionum illatio: Græcis ἐπιφορὰ ῥευμάτων. Hæc vox quamuis Græca ſit, ſæpè tamen ea vtitur Plinius, cùm ait epiphoras vteri, ventris, & oculorum. Interdum tamen ἐπιφορὰ ſimpliciter de oculis dicitur, cùm hi ſubitò ab humoribus incurruntur. Sed ne vocis ſimilitudo fallat, αἱ ἐπίφοροι, apud Hippocratem opponuntur ταῖς ἀφόροις, hoc eſt ſterilibus per impotentiam excipiendi & concipiendi ſemen virile. [*Prorr. 1. 3.11.*] Sunt autem ἐπίφοροι, quæ vel proximè abſunt à partu grauidæ: vel quæ vt agri reſtibiles, ſunt fructuoſæ: vel etiam quibus eſt crebra viciſſitudo concipiendi & abortiendi, vt quibus muccore ſunt obſiti cotyledones, alioqui ſucciplenæ. [*ἐπίφοροι quæ.*] Nam illæ, trimeſtres fœtus abortiunt, nouos ſubinde concepturæ. Verùm his poſtpoſitis, iam ad oculos. Eſt itaque Epiphora, cūctorum ſuccorum in oculum effu-

Digitized by Google

effuſio impetuoſiſſima, qua lachrymarum ideâ aquoſus humor effluit. quare ſymptoma eſt, immoderatè effluentis excrementi aquoſi. Hic abeſt inflammatio oculi, quam ophthalmiam vocamus: quamuis ſæpè rubor oculum illum inuadat. Vt enim variè laſciuit in ſanguine ichor, frigidus aquoſus, vel acer & ſalſus, ita dolorem, ardorem, ruborem, aut horum vacuitatem inferre ſolet. A ſummo capitis vertice, ſubter cutem frontis, in illam oculi membranam, quæ à pericranio naſcitur, effundi ſolet, ac inde foras prodit. Cùm acrior lachryma manat, phlegmonoſa quadam diatheſi occupari videtur tunc ea
CAVSAE: & ſigna carum. tunica quę caluariam ambit. Etenim ichoroſus hic humor, qui lachrymarum idea ab oculis manat, nonnunquam algioſus eſt, aquę æmulus, non vllius grauis doloris author, nec rubore aut ardore feriens oculos. nam epiphora plerumque euenit ab ichorum copia, quæ vel in capite fouetur, vel à corpore toto illi infertur. Interdum acerrima vi perturbat oculos feruore, dolore, ac rubore: vnde oculis & circumiectis partibus metus arroſionis. Excernuntur hæc excrementa per vaſa quæ per ſuturas
6. lib. 3. c. capitis in pericranium excurrunt. Ægineta putat etiam ex vaſis, in caluaria contentis, fundi hanc aquam. Tunc, inquit, profundi dolores, ac acerrima concutit ſternutatio interdum. Nam dum extra caluariam eliduntur, turgida ſe in conſpectum dant vaſa frontis & temporum, ac caput veluti reuinctum ſentitur, & à foris agglutinamenta præſidio ſunt. Ipſe æger de acrimonia manantis referet lachrymæ. Salſa lachryma pruritum excitat: vtpote ex acri ac aquoſa remixta. Hæc autem materia effluit ex venis vel arteriis laxioribus, vel ex vtriſque. Et ipſe oculus intemperie quadam labefactatus madidâ & laxâ interdum in vitio eſt; vtpote qui facilè capitis [illegible]entia recrementa accipiat. Et ipſum nonnunquam cerebrum in querela eſt, quod fœcundè talem in ſe aquam colligat ob intemperiem cõceptam, vel quòd alicundè illi hæc adferatur, vt euenit his qui poculis liberaliùs indulgẽt. Iam pan-
PROGNOSIS. ca de Prognoſi. A foris ſi cauſam agnoſcit, vt potũ liberaliorem, facilè curabitur, abactâ cauſâ. Quô enim recentius fuerit malum, eô facilius cedet. Et quo vetuſtius, maximè ſi ab hæreditaria iniuria, eô ægrius abigitur. Pueris à pubertate cedit, per ecclampſin calidi natiui exhauſto madore. Quæ excurrunt in diuturnitatem, canthis oculorum abraſis, perpetuas lachrymas procreant. Quæ effundunt ſe per internas
CVRATIO. venas, ægrius ſiſtuntur. Ex deprehenſa mali natura, tandem ad notas curatrices deueniemus, quæ ex quatuor rebus deprehendẽtur, 1°. ex materia quæ in oculos effunditur: II°. ex viis per quas effluit, vt venæ, arteriæ, ſpaciũ inter pericranium & caluam, vel per interna ſpacia. III°. ex oculo qui incurritur ab hac materia. IIII°. ex capite & cerebro, vnde hæc materia dimanat. Ratione materiæ, ſcilicet fluentis, vel fluxæ. Fluentis ratione, num ea in vitio ſit ſolâ copiâ, vel num etiam qualitate, aut & copiâ & qualitate num vitium fecerit: & qualis ſit ea materia quæ influit, num ſubſtantiâ pituitoſa, bilioſa, flatulenta, vel num variè ex his remixta. Quare hæc erit exigenda, reuellenda, deriuanda maximè per os. Ratione materiæ fluxæ, naſcetur indicatio ſiccandi: ſed collineandum eſt ad materiæ vim: ſi enim acrior illa fuerit, non ſolùm ſiccandum, verùm etiam temperandum erit. Secundò, ratione ſpacij per quod fertur materia, oritur indicatio obturandi venas, arterias, & id ſpacium, ſiue in caluaria ſit, ſiue circa tempora & ponè aures: nam per arterias ſolet vaporoſus calidusq́. ſanguis ferri, & inde in oculos. Tertiò, ratione oculi qui incurritur, naſcetur indicatio illum firmandi, ne ita facilè excipiat incurſum. Quare mador laxitasque eius caſtigetur ſtringente quadam ſiccatione. Sed dices, Galenũ vetare de aſtringentium 6. Aph. 31. & 13. Meth. vit.
vſu, vbi oculi fluxibus tentantur. Ita eſt, ſed Galenus loquitur de ea materia quæ illapſa in oculos, ibi ſe ſiſtit, ac oculorum tunicas quæ tendit: ſed in epiphora materia oculis allapſa effunditur: & propterea Galenus vbi de epiphoræ curatione agit, aſtringentibus vtitur. Quartò, ratione capitis & cerebri vnde hæc materia profluit, & vbi interdum gignitur, vel alicunde importatur: ratione mittentis naſcitur indicatio reuellendi ad ſuperiora & ad poſtica. Si in eo gignitur materia hæc, id quia ab eius temperie labefactata euenit, naſcetur indicatio non ſolùm euacuandi, ſed etiam alterandi. Id fiet contrariâ remedio-

dlorum vi. Si alicunde importatur, notandum num ex toto id fiat corpore, vel ex aliqua parte. Semper tamen prouiſio totius habeatur corporis. Cùm autem imbecillum eſt caput, facilè ex toto corpore materiam ſuſcipit. Ab euacuatione robur capiti affletur. Quantum attinet ad Indicationes quæ à parte ducuntur; Glauci oculi qui amplas venas ſortiti ſunt, mitioribus remediis tentandi.

PHLEBOTOMIA. cap. 8.

Scribit antiquus medicus Marcellus Empiricus, optimè in hoc morbo proficere abſtinentiam & ſanguinis detractionem, longeque melius cæteris remediis. Quum verò plurimis diebus vexatus quis fuit epiphorâ, & perſeuerantiâ pituita glutinoſior viſa fuerit, proderunt potiùs collyria ex metallicis facta. Sed cùm dolores exacerbantur (fluxus immanitate id euenit) pertunde venam. Quâ copiâ emittendus ſanguis? Si æger ſanguinis vbertate circumfluit, & ſi vehemens effundit ſe fluxus cum atroci dolore, ne in phlegmonem abripiatur oculus, plena manu hauriatur ſanguis. magni enim morbi metus imperat hoc. Quæ vena ſoluenda? Ea quæ reſpondet loco mali. Cucurbitulis euacua, reuelle; & deriua etiam hirudinibus. Cucurbitæ ſcarificatæ admoueantur dorſo, euacuationis causâ: dein ceruici, reuellendi gratiâ, & hirudines ponè aures ponantur: vt deriues, temporibus & iuxta oculos appones: & frontis venæ, modò caput circumfluat ſanguine. Quin ſi caput nimio rigatum ſanguine videatur, eius reclude venas.

Therapeia & cauteria.

Euacuato toto corpore, ac capite, ceruici vel raſo capiti emplaſtrum imponemus ex cantharidibus, fermento & melle: veſicæ inde ſurgentes ſcindantur & illinantur butyro, & tegantur braſſicæ folio. Vel occipiti raſo imponatur ſinapiſmus. Si contumax malũ fuerit, veſicatoria coronali ſuturæ imponemus, & occipitio cauterium inuremus. Hæc agemus ita, ſi à capite orta Epiphora fuerit: alioqui ſi à toto corpore malũ fuerit, cruribus potiùs cauteria inuremus. Pareius etiã in hãc ſen-

9. lib. 24. tẽtiam iuit, vbi ait, Quodſi omnibus remediis fluxioni ſiſtendæ idoneis nihil profecerimus, reſtat, vt pyrotico ſeu ignito ferro ceruices inuramus, & ſetone transuerberemus. eſt enim ſingulare inueteratarum in oculos fluxionum remedium. Quotidiana enim experientia ſcimus, permultis quibus ex aſſidua defluxione viſus hebes caligabat, adeò vt etiam ferè cæcutirent, priſtino ſplendori & acumini oculos ac videndi aciem reſtitui paulatim, vbi primùm ab vlcere, cauterio appreſſo, pus manare cœperit.

Hiſtoria.

Cuius rei patuit veritas in Paulo aurario fabro Italo. Is enim multis multorum & medicorum & chirurgorum fruſtrà vſurpatis remediis, cùm ferè conclamatæ eſſet viſionis, appreſſo, me conſultore, pyrotico, ſenſim pro puris manantis ratione, acutiùs cernere cœpit, donec tandem acutiſſimè cerneret. Tum igitur, etſi ſemper pure vlcus manaret, ſetonis, quem annum integrum circumtulerat, pertæſus, ipſum detraxit, atque vlcus cicatrice obduci voluit. verùm illo fluxionis amoto diuerticulo, cùm humor in oculos iterum ſe inferret, ac iam cæcitatis periculum immineret, me vocato, vlcus cauterio aperiri, & ſetonem denuo immitti ſibi curauit. Ex quo priſtinæ oculorum integritati reſtitutus, etiam nunc ſetonem iſtum circumfert. hactenus Pareius. Cùm ergo antiquatur fluxio adeò vt metus adſit ſuffuſionis & cæcitatis, occipitio cauterium inuremus, quò ad poſtica reuelliatur fluens materia. Nonnunquam enim irruit hæc materia, non ſolùm per arterias & venas, ſed etiam per neruos opticos. Cauterium ſetaceo vtilius eſſe videtur, magnam enim materiæ vim expuit, totumque caput euacuat reuulſoriâ vi. Illud ſtudium adſit, vt aluus quotidie reſpondeat naturæ.

PHARMACIA.

Materia morbifica excluſioni paretur hoc modo: Si illa frigida fuerit, dometur euphragiâ, rutâ, chelidonio, fœniculo, betonicâ, ſtœchade. hæc potui include, & etiam decocta ex his parentur: quibus remiſce ſirupum de ſtœchade, de betonica, & mel roſatum.

Præparantia.

Quodſi materia calida fuerit, hoc modo: decoctis verbenæ & cicoracearum iunge ſirupum endiuiæ, nymphææ, violarum. iunge interdum decoctis euphragiam & acetoſam. Tandem excludatur hæc materia.

Purgantia.

Si ſuccus repit per venas internas, nihil magis conferet quàm diætâ & pharmaciâ eos exhaurire. nam in ſiccatione conſiſtit tota huius mali ſanatio. Si fuerit materia aquoſa, ſumat pilulas de hiera cum agarico: vel accipe pilularum maſticinarum, pilularum lucis, myrobalanorum, cuiuſq. ſemiſcrip-

Digitized by Google

tuſum, cum aqua euphragiæ fiant pilulæ. Nam pilulæ ex myrobalanis, & illæ quæ ex maſtice, commendantur ob ſtrictam quam ſpirant vim. Cocciæ & pilulæ lucis maiores, etiam commodè dantur, vbi pituita incommodat: minores, cùm hanc ſuperat melancholia. Laudantur etiam pilulæ aggregatiuæ, & pilulæ ſine quibus dictæ, & quas aſſaieret vocant. Si potum malis æger, accipiemus ſirupi roſati cum agarico vncias tres: cum decocto corticum myrobalanorum chebularum, indarum, liquiritiæ, & paſſularum, fiat potio. Et ſequẽti die ſumat theriacæ drachmam. Si bilis copia in vitio ſit, exhibeantur pilulæ aureæ, vel ſirupus roſatus laxatiuus, caſſia, tamarindi cum decocto cicorei, & euphragiæ, & fumariæ: electarium de ſucco roſarum. Sed leniſſimè purga, ne agitetur materia. accipe florum violarum ſemimanipulum: paſſularum Corinthi ſemunciam: pruna decem: myrobalanorum citrinarum ſemunciam: coque ex aqua. colaturæ adde electarij de ſucco roſarum ſemunciam. Purgato toto corpore, tandem

Caput vacuandum. ipſum purgabimus caput: cùm in vetuſtatem abit malum. Ab acerrimis errhinis cauendum. & antea præſtat apophlegmatiſmis vti. Maſticet maſticen cum pauco pyrethro, & agarici momento. Fiant etiam gargariſmi ex ſucco ſaluiæ, cum ſcripulo ſinapi. Vel ex decocto hyſſopi, beronicæ, maioranæ, iunge quid oxymelitis & ſinapi. Tandem errhinis vtantur, vbi frigida eſt materia; nam ita auerſio fiet à meatibus canthorum oculi, ad naſum: etenim

Cautio. iidem ſunt hi ductus. Cautio adſit, ne præſcribas purgantia errhina, ſed leniter ſolùm deriuantia. vt ſuccus betæ, maioranæ, cum decocto hordei, vel butyro, aut

Roborando. oleo amygdalino. abſtine ab elaterio. Deinde robur corpori & capiti addatur. theriaca pota mirè prodeſt, inquit Ægineta: & mithridatum, electarium pleres cum muſco, diambra: Myrepſus etiam Philo-

Topica. nium præbet, ad epiphoræ dolores. Foris etiam remedia admouemus. Si internè influit humor, frigidis remediis nec frons nec tempora feriantur: metus enim foret ne optico neruo impingeretur humor.

In materia calida. Verùm cùm per meningem influit humor, rectè illa admouentur, quo venæ & arteriæ externæ intercipiantur denſantium vi. vt balauſtia excepta oui albo & aquâ roſata. Accipe boli, maſticis, cuiuſque vnciam: cum oui albo & pauco aceto fiat ſplenium, fronti & temporibus admouendum. Aliud: accipe albumen oui cum aqua roſata, his adde roſas & puluerẽ gallatum. Aliud: accipe aquæ roſatæ vncias quatuor: ſucci lycij vel acaciæ ſemũciam: pompholygis drachmam: linica his madefacta imponantur oculis. Interdum id fiat ex ſola aqua roſata: & cùm fronti imponitur, adde quid aceti, vt peruadat. Accipe gallarum immaturarum, roſarum rubrarum, ſanguinis draconis, mali cotij, hypocyſtidis, cuiuſque ſemidrachmam: tragacanthi ſemunciam: madeſcãt aquâ roſatâ, & extende ſuper peciam. Sæpè lauent faciem aquâ cuſpidum roſarum, & decocto myrtillorum, & malorum granatorum, vel ſucci prunellorum. Si dolor fuerit vehemens, accipe trochiſcorum alborum Raſis cum opio, (quod ſi dolor non vrgeat, ſine opio) ſemidrachmam: aquæ cuſpidum roſarum, ſeſcunciam: aquæ fœniculi vnciam: miſce, fiat collyrium. Cùm enim cauſam agnoſcit calidam, recreatur oculus remediis ophthalmiæ dicatis. Lauet faciem aquâ plantaginis: & fiat collyrium ex tutia & amylo, cum muccagine pſyllij, aquâ roſatâ vel ſolatri: & in linteo oculis ſuperponantur. Si adſit pruritus, & inde ſi natum malum, accipiemus tutiæ drachmã: lapidis calaminaris ſemidrachmam: coralli rubri præparati ſcripulum: lapidis hæmatitidis decies loti in aqua frigida drachmam: cum adipe recenti porcino fiat collyrium. Accipe maſticis ſemidrachmam: acaciæ, ſanguinis draconis, ſingulorum ſeſquidrachmam: cum oui albo & aceto impone fronti & temporibus: adde interdum bolum, tutiam, aloën. Aliud ex Oribaſio, accipe cochleas albas cum teſtis contritas, & cum albumine oui mixtas, vel cum ſucco herbæ perdicij, hoc eſt parietariæ. vel colla ſoluta aquâ feruenti. Vel fiat frontale ex ſucco rubi cum farina, & pauco puluere gallarum, ex decocto pſyllij, cum pauco aceto. Sed illud eſt obſeruabile, materiam quæ oculis incumbit interdum mordacem eſſe, vnde, ſi illa retineatur vi aſtringẽtium, acerbi incumbunt dolores, & vi dolorum fit attractio. hic coque meliloti cum gallis & capitibus pa-

papa-

Digitized by Google

paueris ex aqua roſata. Vel accipe ſumachij parum triti ſcripulum: aquæ plantaginis vnciæ immaceretur, & fortiter exprimatur; adde aquæ roſatæ, albuminis oui, aquæ euphragiæ, cuiuſque ſemunciam: ſacchari cryſtallini triti, &, cum pauca copia præſcriptæ aquæ, colati ſcripulum: fiat collyrium. Vel albumen oui tenui linteo exceptum, oculo imponatur, ſuaſore Ægineta. Eodem modo caſeoſa pars lactis admouetur. Oribaſius dicit oui candidum & lac miſceri. Si, inquit idem author, magnus ſit defluxus & dolorificus, cataplaſma impone ex ſemuncia roſarum ſiccarum, & croci drachma: excipiantur dulci meliloti decocto. *Pruritus.* Si materia maximè prurit, fœliciter oculis inferuntur, ex Auicennæ ſententia, myrobalani puluerisatæ, remixtæque cum aqua roſata: id enim robur præ ſiccitate oculis affert. Collyrium pſittacinum à colore ita dictum, facit ad epiphoras quæ cum tenui & acri lachryma exiſtunt. *Vide Marcellum 26. A.* Si nec acris dolor, nec pruritus moleſtiam adferant, ſurgendum erit ad pompholygem albam: nam hæc ſiccat & abſterget, morſusque eſt expers. nigra enim pompholyx mordicat. hanc peciæ illigatam immitte aquæ roſatæ, & exprime. *In materia frigida.* Si materia fuerit frigida, fiat puluis ex caryophyllis, maſtice, nucibus cupreſſi, necnon balauſtiis, coriandro, cypero, ſanguine draconis, croco, mentha, roſis: ſemunciam huius pulueris diluemus cum muccagine tragacãthi gummi emulſi aquâ roſatâ, fiat anacolima, fronti & *Frontalia.* temporibus admotum. Ita aloë & thus, cum muccagine cochlearum fronti illinitur. Pulueribus etiam ſiccandum caput: Accipe cyperi, caryophyllorum, ſtyracis calamitidis, coriandri, ſingulorum drachmam: fiat puluis, qui inſpergatur anticæ parti capitis, cùm lectum ingreditur. iungimus interdum maſticem, gummi iuniperinum, iridem, roſas rubras. Fiunt & ſacculi ex milio & roſis rubris, nuceque cupreſſi. Iubet Ægineta, vt vitriolo cum melle frons & palpebræ illinantur: vel vt aqua in qua vitriolum eliquatum ſit lauetur frons & facies. *Marcelli.* Primùm vtemur hoc collyrio, Accipe ſucci plantaginis vnciam: miſce aloes, croci & gummi tragacanthi, quod ſatis ſit vt inſpiſſetur, fiat collyrium. interdum additur quid opij. Præclarè ita finguntur collyria: hæc enim nullam in ſe aſperitudinem habent. *Notandum.* Nam quæ huiuſmodi non ſunt, quamuis curioſè terantur, naturam ſuam amittere non poſſunt, nunquam enim vt ſuccus diluuntur, ſed cùm etiam ad ſummam ſubtilitatem perducta ſunt, tamen quaſi puluerulenta neceſſe eſt maneant, quæ oculorum partes velut configunt, & moleſtiorem concitant epiphoram, ſi ab initio adhibeantur. Cùm verò pluribus diebus quis vexatus fuit epiphorâ, & perſeuerantiâ humoris, atque pituita glutinoſior reddita fuerit calore oculorum, tunc proderunt collyria ex rebus metallicis, nam tunc facilius ea oculi ferent, modò exulcerationis expertes fuerint. Metallica diligenter vri debent, & vel decies lauari, & rurſus ſiccari: vt vitriolum Romanum & album, ceruſa, marchaſita, & talia. Perichriſtarion noſtrum efficax eſt, etiamſi ſolùm palpebræ ſubtiliter inde ſuperlinantur, & his circumlitum, hoc deſcripſimus libro primo Methodi noſtræ ad praxin, vbi De collyriis. huic addimus interdum quid ſtibij, ſucci acaciæ vel lycii, ſarcocollæ, aloës. Metallica lauantur aquâ cuſpidum roſarum, vel myrti. *Marcelli.* Accipe atramentum ſutorium, hoc eſt chalcantum viride, tunde & cribra: & factum molliſſimum puluerem ex oui incocti albo conſperges, & fac collyria quæ in vmbra ſiccabis, & inde deſuper palpebras inunges, & tempora inlines: temperetur, vſus tempore, oui albo. Interdum ex aceto temperari poterit. Sed ita circumlines, vt nihil interiùs de medicamine ingrediatur. Myrobalani incoquuntur aquæ euphragię, chelidoniæ, furfurum decocto: colaturæ additur tutia, myrrha, aloë, crocus. Accipe nucem cupreſſi, myrtum, roſas, ſanguinem draconis, maſticen, myrrham: coque ex aqua roſata, colaturæ adde tutiam & ſarcocollam. Si oculi madent nimium, quidam extinguunt ignitum corallum rubrum in lacte muliebri, & abluunt eo oculum per nouem vices. *Antidot. Florent. 101.* Quidam quid aquæ vitæ oculis indunt. Collyrium nardinum adimit dolores, fluxumque tenuem ſiſtit, ac puſtulas oculorum abigit. Si dolor vrget, Accipe acaciæ, vel terræ Samiæ drachmas duas: opii drachmam: ſtibij drachmas tres: gummi tragacanti ſemunciam: aloës ſeſquidrachmam,

tere, & tandem confice cum aqua pluuiæ & gummi, vt fiat collyrium. *Victus ratio.* Pauca iam de diæta. Aer ſit fumi expers. Paulus cenſet inediam vtilem eſſe ineunte morbo, & aquæ potum commendat. Parciſſimè potet, nam in ſiccatione tota hæc curatio verſatur. Vinum bellum huic morbo indixit, dum humor in curſu eſt. tandem ad ſuſtringens vinum veniat. Præ cunctis Venus nocet. Sit aluus officij memor. Vſus quædam obſeruauit remedia. *Empirica.* Tradit Marcellus empiricus, vno die incipientem epiphoram tolli, quæ nondum alio medicamine tacta eſt, illitione Lycij Indici. Decoctum ſerpilli, betonicæ, & radicum fœniculi, ex aqua chalybeata oculis impoſitum, lachrymas ſiſtit. Braſſica cruda cum pane candido madefacto ſubacta, ac fronti inlita, dolorem oculorum plurimùm releuat. Lapidis gagatis drachmas duas contundes, cribrabis, & aqua pluuiali vel fontana conſperſum, puluerem liquidum facies. deinde in ampulla vitrea repones: cùm neceſſe fuerit, pinnâ columbinâ laborantem oculum inunges. Herbam periſtereon diſcoques ex aqua fontana ad tertias: foue inde oculos. Scribit Proſper Alpinus, mulieres Ægyptias paratum linimentum habere ex lycio & antimonio, quo cottidie oculos linunt, vt eos defendant ab humorum influxu. Limaces complures tere in mortario nitido, cum albumine oui incocti, & lanâ ſuccidâ fronti impone. Puls fabacea linteo inlinatur, & oculis de nocte impone, ita vt non alliges. Succus malorum punicorum coctus, donec dimidium abſumatur, calidas lachrymas curat. Vua acerba combuſta & puluerata, oculiſque impoſita. *Ex Marcello.* Crebrò lachrymantes oculos vt ſicces: lucernam oleo cedrino repletam accenſamque, ſuperpoſito, vel iuxta ſuſpenſo æneo vaſculo, permitte conſumi: inde fuliginem collectam, in pyxide Cypria reconde, & cùm opus fuerit inunge; miraberis efficaciam medicamenti.

CAPVT III.

DE OPHTHALMIA, *hoc eſt Lippitudine.*

OPHTHALMIA eſt adnatæ tunicæ oculi inflammatio, ita vt rubeat id album quod in oculis eſt, hoc eſt, illa tunica quæ coniunctiua vel adhærens vocatur, quæ originem ducit à pericranio. Vnâ hac ophthalmiæ voce, morbi ſpecies, & pars obſeſſa exprimitur. Acerbiſſima hæc phlegmone, omnium partium dolores acumine vincit. Naſcitur à cauſis internis, vel ab his quæ à foris. Ab internis originem ducit, vt cæteræ inflammationes, ex ſanguinis influxu maximè biliosi, interdum etiam ex flatu: & ab oculi vi labefactata. *Cauſae.* Irruit ille ſanguis in venulas quæ diſſeminantur per caua oculorum, nobis minimè conſpicuas: vel ex venulis in ſubſtantiam tunicæ effunditur. Irruit autem ſanguis, cùm fluxus cauſę adſunt: nimium orgaſmus, doloris vis, vel cùm pars continens mittit materiam in contentam. Orgaſmo fertur efferata materia. dolorem interdum faciunt cauſæ quæ ſunt à foris, vt lapſus, ictus, puluis: oleum infuſum. Diligenter cauſa inquiratur; nam aliter quæ à foris; aliter, quæ ab internis curatur. Pars continens, eſt caput; hoc enim oculum vt continet, ita à toto corpore continetur caput. Quare inde elidi poſſunt materiæ: vel ſi pars aliqua capitis intemperie tentatur, inde manare materia ſolet. Signa in propatulo ſunt. *Signa.* Nam turgent oculares venæ, ac album oculi rubeſcit, dolor ſummus adeſt, & ardor & pulſus, vnde lachrymæ. A ſanguinis copia natum malū indicat calor, rubor, tenſio, pulſus, renixus: tumor maximus in loco rubro, lachrymæ craſſiuſculæ, nec acerbè vellicantes, lemis fœcundæ. dolor non acerbiſſimus: & corpus totum ſanguine circumfluit. A bilioſo ſanguine eſſe denunciat tumor moderatus in peripheria, color ſubpallidus, dolor acerbus & mordax, lachrymæ paucæ, ſalſæ, amaræ, acres, ilico concreſcentes, lemæ ſqualidæ & aſperæ, vigiliæ fatigant: excrementa biliosa, corpus gracile. Quodſi ſanguis qui tumorem facit fuerit pituitoſus, tumor erit maior, ſed laxus, color albus, lachrymæ plurimæ tenues, ſordes nullæ, aut molliuſculæ, corpus totum pituiteſcit. A flatulenta ſi materia malum ſit, aderit tenſio ſine grauitate & rubore, nullæ acres lachrymæ. Vt varias cauſas habet, ita variis paroxyſmis tentatur: dum enim à ſanguine eſt, manè viget dolor; à bile, meridie.

Suam

Suam ætatem agnoſcit etiam ophthalmia.
adoleſcit enim ac principium ſuum tunc
habet, cùm venulæ adnatæ tunicæ velut fi-
la quædam tument: augmentũ verò, cùm
materia excidit è venulis in corneam mẽ-
branam: ſtatum, quando in eam magnitu-
dinem excreſcit, vt palpebræ nequeát con-
niuere: declinationem, cùm oculus tumo-
rem deponere incipit. Plerumque hic tu-
mor prouenit ex ſanguine, vel bilioſo ſan-
guine: nam pituita ægrè ad tunicam per-
uadere poteſt ob craſſitiem & tenacitatẽ.
Flatus etiam tenuis interdum irrepit in te-
nuiſſimas venas, ac tẽſione dolores adfert.
Si totum caput doloribus inuoluatur, ſig-
nificatio fiet, inde profectam materiam
eſſe. Sin frons acerbè doluerit, à meningis
craſſæ vel pericranij intemperie calida
enatũ fuit malum. Si vomat per dolorum
incurſus ilico, ventriculus focum morbifi-
DIFFERENTIAE. cum habebit. Ophthalmia eſt duplex, le-
uis, & grauis. leuis, quæ, *τάραξις* dicta, naſ-
citur à rebus quæ à foris ſunt, fumo, vẽto,
arenulis. Horum enim impulſu, leniter in-
Turbatio oculi cõgitio. curruntur oculi humoribus tenuibus. Alia
eſt chymoſis. Illa facilè tollitur lotione
aquæ frigidæ, vel aquę roſarum cum albu-
mine oui, aquæ plantaginis, lactis mulie-
bris. Hæc inſtillantur oculis, ac illi tegun-
tur linteo tenui, eodem liquore madente.
Cùm deferbuit malũ, ſantala citrina cum
mace, aut cum pauca ſpica, vel euphragia
cum fœniculo ebulliant in aqua roſata, &
ex his foue oculum: ita exhaurietur pepaſ-
DIAETA. mo mitigata materia. Si grauis afflixerit
ophthalmia à materia acri, initio vtatur
victu refrigerante, & tenui; abſit vinum,
dum deferbuit malum. Herbæ in cibũ ve-
niant, beta, borago, bugloſſa, endiuia, ſpi-
nachia, cucurbitæ, lactuca, acetoſa, ptiſana
cum lacte ſeminum frigidorum parata.
Potui addat ſuccum mali punici. Si totum
corpus non turgeat à ſanguinis copia, ex-
acta ſeſquiſeptimana, ſedataque fluxionis
vi, oua tremula dentur. Abſtineat à lacte,
caſeo, fructibus crudis, carnibus ſale indu-
ratis, aromatibus. fugiat porrum, allium,
cæpas, ſinapi, & quicquid plethoricis cauſ-
ſis caput implet. Potus ſit tenuis ceruiſia,
vel aqua hordei in qua fœniculi quid co-
quatur. Abſtineat à rerum lucidarũ inſpe-
ctione. intercipiatur viſus ſerico viridi. De-
cumbat ſemper capite erectiore: & ſedeat
maximè, ita non incaleſcet caput. Somno
ſtudeat, quies enim oculos recreat. loco ſit
obſcuro. Vice exercitij aquâ tepidâ foueã-
tur pedes, & crura fricentur, mox ſcapulæ
& brachia; ita abducentur à capite vapo-
res & ſanguis. Quin clyſmis reuulſio et-
iam fiat. Iam ad Curandi leges abeo. Adeſt *Curationis ratio.*
hic inflammatio, quare eaſdem hoc malum
Indicationes exigit, quas cæteræ phlegmo-
nes: de quibus copioſè egimus libro De
Morbis capitis, vbi De phrenitide. Nam vt
dolor fuerit ab aliis atque aliis cauſis, ita
aliis notis in curationẽ ducemur. Nam do-
loris ophthalmici tres cauſas recenſet Ga-
lenus, nimirũ acris humoris morſum: tuni-
cæ à plethora diſtenſionem: vel extenſio-
nem membranarũ ophthalmicarũ à craſ-
ſis humoribus, vel flatuoſis ſpiritibus.
Quare, acrimonia humoris venit tempe-
randa, & materia ea excludenda: tenſio la-
xanda, abductis illis quæ tẽdunt: craſſi hu-
mores tenuandi, ac flatus diſcutiẽdi. Quid
horũ fatiget, tu vide, ac contraria iam di-
cta in vſum voca. Iam ad Prognoſin. Cùm *Prognoſis.*
nõ totus oculus, ſed ſolùm adnata mẽbra-
na (hoc eſt ea quę albet in oculo, nata ab ea
mẽbrana quę caluariã ambit) inflãmatur,
curatu malũ poterit. Alui profluuiũ ſi ſuper-
uenerit, bonũ id fit ęgrorũ rebus. Maximè
hoc malũ naſcitur à pericranio, à quo ve-
næ in oculũ fundunt ſe, per frontẽ & tem-
pora: maximè cùm in hiis circumfluit ſan-
guinis copia: & interdũ, vbi bilis luxuriat,
nam rarò à flatu hæc querela eſt. Propte- *17. Meth. vltimo.*
rea ſcripſit Razes, vbi cruenta apparet tu-
nica alba, & oculi lachrymantur, adeſt
ophthalmia. Phlebotomia neceſſaria eſt, ſi *Phlebotomia.*
adſint eius ſcopi: hoc eſt, ſi morbi ſpecies,
magnitudo cauſæ ſanguineæ, & ſympto-
mata ſuaſerint, cæteraq. conſentiant, vt vi-
res, & ea quæ viribus ſtudent, vt ætas, tem-
pus vernũ, regio temperata. Etenim phle-
botomia, præterquam quòd prouentum
materiæ vberiorem prohibeat, flectit ma-
teriæ curſum ab oculis, atque eam auertit.
Quodſi in arteriis ſpirituoſus concep-
tus ſanguis fuerit, ſecetur arteria quæ in *Arteriotomia.*
fronte ſubſultat. Ita etiam cucurbi- *Cucurbitæ.*
tulas admouemus, vt reuocetur materia
ruens orgaſmo, & ad cauſæ coniun-
ctæ amotionem. Hirudinibus idem agi-
mus; cauteriis etiam vtimur, & paracen-
teſi. Si itaq. dolor vrget, eiuſdem lateris ce- *Quæ vena.*
phali-

phalica ſecetur: quæ ſi latitat, mediana aperiatur amplo vulnere, vt calor præter naturam euaneſcat. Sanguis effluat eâ copiâ, quam vires ferunt. *Scarificationes.* Cucurbitæ lateribus colli & mento adhibeantur, vbi inſignes repunt venæ. Sacrificatio etiam auricularum prodeſt. Lora etiam brachiis iniiciantur. Paracenteſis hoc modo inſtituatur: Prehendes forcipe perforatâ cutem, (ea qua potes mole,) eam quæ initio ceruicis ad cauum occipitij eſt: hoc eſt inter caput & ſecundam colli vertebram, ſuper proceſſum: prima enim vertebra proceſſus eſt expers. Deinde ferreum ſtylum candẽtem, per foramen forcipis, quo carnem cum cute comprehendiſti, traiicies. Poſtea filum ſericum craſſiuſculum & aſperius, vitello oui imbutum tranſmittes per foramen iam factum. Et eo modo locum peruium ad quadrageſimum ferè diem permittes. commodum ſanè remedium vacuando, reuellendo, & deriuando. Dum hæc aguntur, à fronte repellatur materia, oui albo cum bolo, myrrhâ, thure. *Pharmacia.* Solutâ à venâ humerariâ, inquit Raſes, ducatur aluus. ſi acres admodùm ſint lachrymæ, citra præparationem purga. Bilioſa enim ophthalmia maximè pharmaciâ curatur. Sed ſit leue id pharmacum, & primùm recreatis id fiat viribus. Hippocrates metuit ne fortiori pharmaco humores agitati confluant in oculos. Ilico, *Lib. De lenis in tamine.* dicit Raſes, æger à carnium & dulcis vini vſu arceatur; vtatur lactuca, portulaca, intybo, & aqua, ac parcè victitet. Quare ſi fit à bilioſo ſanguine, quem ferè acutus dolor ſequitur, vtemur myrobalanis citrinis, tamarindis, mannâ: & etiam Rhabarbaro, & caſſia, catholico. maximè tamarindis & caſſiâ, electario de ſucco roſarum, hiera picra cui ſuperpotabis ſerum lactis. Validiores ſunt pilulæ aureæ, & pilulæ lucis. Si pituitâ homo circumfluat, purgetur alephanginis pilulis, adiecto agarico, vel diaphœnico. Et ſi diuturnum euaſit malum, meri vini vſu atteratur illa ſuccorum craſſities. Cùm melãcholiæ copia luxuriat, id agemus epithymo, foliis ſenæ, polypodio. Clyſteres & glandes purgationis loco interdum erunt. Prouiſione ita habitâ totius corporis, cucurbitæ admoueantur ceruici & humeris. Hactenus egimus qua arte flectatur aliò irruens in oculum ſuccus, iam quò coniunctam expugnemus cauſam. *Topica.* Topica remedia in vſum vocare debemus, quæ varia ſunt, ex vario phlegmones per ſua tempora decurſu. Dum enim, ineunte morbo, materia acris validè decurrit, illa repelli debet adituque arceri. Dum verò incremẽta phlegmone ducit, hæc eadem repellentia vſui erunt, adiectis digerentibus. *Notandum.* Sed obſeruatione dignum, hæc quæ parti ægræ inferuntur remedia, vel materiæ morbificæ aſcribi, vel ſymptomati. *Doloris remedia.* Symptoma hic vrgens eſt dolor. Ille ſopiendus: nam allabentem etiam hic prouocat ad ſe materiam. Prudenter tamen id ages, nec ilico id tentabis narcoticis. Quamuis ſcripſerit Galenus, opium inflammatis conferre oculis; *Lib. ad Traſybulum cap. 8. lin. 16. in Græco.* ſenſim tamen ad id & ad maiora veniemus. Primùm demulcebimus oculum lacte tepido, & trochiſcis albis Raſis ſine opio confectis: vel aquâ roſatâ cum oui albumine. lintea vaccino lacte humecta tepidè impone hyeme: æſtate, algioſa. Interdum addimus ſemen papaueris albi, eaque tepidè maceramus. Sed cautio adſit in lactis vſu; id enim nonnunquam corrumpitur in inflammato oculo & lædit, dum ab æſtu incanduit. Cataplaſma hoc profuit ſæpè: Accipe foliorum plantaginis, roſarum, violarum, cacuminum rubi, ſingulorum ſemimanipulum: cum lacte fiat cataplaſma: obueletur tenui lineamento: clauſo impone oculo. Fit etiam cataplaſma ex pulpa paſſularum, cum lacte muliebri. Præterea meliloti decoctio interdum vtimur; vel illud coquitur in lacte, vel aqua meliloti coquitur cum lacte. Alexander miſcet micam panis (ego cocti ſub cineribus pomi medullam addo,) cum vitello oui & aqua roſata: addo quid croci. Cùm ad vigorem morbi ventum eſt, accipimus aquæ violarum, decocti fœnigræci, aquæ oui albi, ſingulorum vnciam: trochiſcorum alborum Raſis drachmam: fiat collyrium. Sed cùm ad vltima ferè ventum fuerit, adiice camphoræ & croci, cuiuſque grana quattuor. Sed à narcoticis abſtine incho[ante] morbo, cùm totum corpus nondum euacuatum eſt. Quater aut ſæpiùs repeti medicinæ impoſitio debet. Commendatur ad dolorem implacabilem ſief album Meſues, & Raſis collyrium album, cum lacte vel albumine oui: & cyg- *Deſcribitur y. Ad Al:*

nus

gnus Galeni: & Diarrhodon Nilei; nam dolorem placat, facit ad fluxum vberem & tenuem, puſtulas & prolapſus oculorum. Sief de roſis Meſues: & ſief luteum Meſues. Pomum coctum cum ſaccharo mitigat dolorem, adde lac mulieris, & parum croci. Si his non cedit dolor, Coque capita papaueris albi in decocto meliloti, cum radice mandragoræ. vel mica panis coquatur ex aqua roſata, adiectâ farinâ ſeminis papaueris. Vel coquatur papauer album in aqua roſata, vel lacte muliebri, adde albumen oui & croci parum. Ab vſu verò opiatorum, fiat fotus ex decocto meliloti. Hoc modo vrgenti dolori ſuccurrimus. At ratione materiæ commendantur reprimentia & diſcutientia, prouiſione habita totius corporis. Ineunte morbo commendatur oui album cum aqua roſata: id reprimit, & dolorem placat. Interdum affundimus aquam plantaginis, vel muccaginis gummi tragacanti aliquid. tepens illud in oculum inſtillatur: & ipſi linteolum duplex eodem collyrio imbutum imponatur. Aliud: Accipe muccaginis ſeminis pſyllii & cydoniorum extractæ in aqua plantaginis vel roſarum, cuiuſque drachmas duas, lactis muliebris vnciam; trochiſcorum alborum Raſis ſcriptulum: fiat collyrium, quo vtatur vt iam dictū. Ita primùm præſcribi debent collyria quæ repellunt; poſtea quæ præſcribuntur, magis concoquant, tandem maximè digerant. Sed cautio adſit, ne inſigni ſtrictione vtamur vbi cum oculis nobis res eſt. Quare minimâ copiâ in vſum veniat hypociſtus & acacia: ne materia morbifica, quæ eò influxit, exitu prohibeatur. Accipiant ergo decocta vim roſarum, vt decoctum fœnugræci, & decoctum meliloti cum aqua roſarum. & ſenſim accidatur vis roſarum, & eius loco veniat aliquid myrrhæ, ea enim tenuat & digerit. Et tandem ad decoctum fœniculi, euphragiæ & chelidonij veniemus; poſtremò ad fellea collyria. Repellit etiam decoctum ſalicis, populi, myrti, cum pſyllio, & pauca caphura. Si ab externis partibus influat, ſucci mororum immaturorum ſiccati vtemur drachmis duabus, cum lacte, albo oui & aqua roſata cum pauco aceto. Vel vtemur emplaſtro diachalciteos, vel emplaſtro contra rupturam, in oleo myrti & pauco aceto diſſolutis, Sed vbi interuè influit humor, ab his abſtinendum eſt, nec fronti aut temporibus admoueri debent, ne in neruum opticum ruant. ſed bombacem madentem his, potius oculis imponemus. Quare in phlegmones oculi initio, cùm materia influit in oculum, dumque hic ſolùm calet ac rubet, reprimemus. In augmento phlegmones, hoc eſt, cùm in partem aliquid materiæ influxit, & oculus intumuit, aliquid coquentium remiſcebimus pellentibus: cùm in vigore verſatur morbus, coquentia augebimus, & ea quæ reprimunt accidemus: in declinatione, meris exhaurientibus indulgebimus; & tandem robur parti afflabimus. In hac huius partis afflictione, remedia ſint lenia, mollia, ſine morſu, ſine lentore, ne pertinaciùs adhæreant: nec areſcant, ne acrimoniam aſciſcant: & mitigent dolorem. &, ſi dolor vrget, quater vel ſæpiùs renouentur medicamenta. Quare, vt antea dixi, vbi prima veſtigia impreſſit phlegmone, accipiemus trium ouorum albumina; hæc diu conquaſſentur, ac ſemper conceptam abiice ſpumam: adde calycum roſarum aquæ, ſeſcunciam; & aquæ roſarum ſemunciam: ſæpè aliquid oculis indatur ac imponatur. cùm dolor iubet, renoua. Et cum decocto althææ & violarum vim ſeminis althææ & cydoniorum extrahimus. Pomum ſemiputridum miſcetur cum aqua calycum roſarum. In cauſa calida ab initio etiam fotu vti licet hoc, Accipe florum roſarum & violarum, cuiuſque pugillum: balauſtiarum ſemunciam, & tantundem ſantalorum: coque omnia ex aqua pluuiali. hoc ex linteo molli ac tenui foueatur oculus. Hoc admonuit medendi præceptor, vbi ait, Abſtergmentis vtendum puris & mollibus: ad oculos quidem linteis, ad vulnera verò ſpongiis. Prudenter enim paulo antè ſcripſerat, * Πᾶσα δ' ἱκανὴ πρόφασις, ἀσθενέσιν ὀφθαλμοῖς ἐπιταράξαι. Si iuxta pericranium foras ruit humor, præter emplaſtrum iam dictum, hoc vti poterimus, Accipe maſticis, coralli rubri, myrtillorum, cuiuſque drachmam: olei myrtini, ſucci plantaginis, cuiuſque ſemunciam: ceræ & terebinthinæ quod ſatis ſit vt fiat ceratum: hoc ſtringendi vi aditum ſuccis denegat. In mali augmento vtemur decocto maluæ, althææ, cydoniorum: in ſtatu addemus ſemen lini & fœnugræci: in decl[i]na-

Margin notes: manſ… 15. in fine In Antidotario Flor. 102. — Ratione materiæ. — … ἰατρῶ. — * Hoc eſt. Omnis enim occaſio, vel leuiſſima, prompta eſt in oculi turbationem.

cicatricatione croco, ſarcocolla. Fœnugræcum infunditur per diem aquæ, coquitur ſæpè effusâ ac renouatâ aquâ: exprimitur muccago: hæc ad tertium perennat integra diem. Accipe florum meliloti manipulos tres: ſeminis fœnugræci craſſiuſculè contuſi vncias tres: coque ex pluuiali aqua ad tertias; linteis mollibus fiat fotus: diſcutit. Sarcocolla ex lacte muliebri digerit & repellit: quare imminente augmento ea vtemur. Goſſypium madefactum ex ſucco, linteis exceptum oculis inſternitur & alligatur: ſæpiùs reperitur cùm dolor id velit. Si biliosus ſit humor, balneum aquæ dulcis vtile erit. Et oculus foueatur aquâ tepidâ in qua ebullierint hordeum, violæ, plantago, capita ſeminaque papaueris, & hyoſcyami ſemen. Sin frigidi ſucci miſceantur, id fiat ex decocto chamæmeli, anethi, ſeminis lini, euphragiæ. Hæc agenda cùm ad vigorem ventum eſt, & dum ille iam ſuperatus eſt. Tandem roboranda eſt pars ſantalis, mace, ſpicâ, coctis ex aqua roſata. Accipe aquæ roſatæ drachmas duas: vini albi ſemidrachmam: pompholygos præparatæ ſcrupulos duos: fiat collyrium. Aliud: ſarcocollæ nutritæ lacte muliebri drachmam: aloes lotæ aquâ roſatâ ſemidrachma: trochiſcorum alborum Raſis, & ſacchari candi, ſingulorum drachma: excipiantur aquâ roſatâ: fiat collyrium. Coque ex aqua ſemen fœnugræci & fœniculi, cum floribus meliloti & euphragiæ: aliquid inde ſume, cui adde tutiam & ſarcocollam, cum ſaccharo cryſtallino, myrrhâ vel aloe. Sed in fine morbi præclarè ad ſalutem facit illud vnguentum quod aliâs deſcripſimus in noſtra Methodo ad Praxin, vbi De

Diæta. collyriis. In vitæ ratione obſeruetur vt tenebricoſa ſit domus: ſomnus vt veniat adſit ſtudium: nec decumbat in oculum dolentem: ſupinus cubet. Abſtineat ab his quæ plethoricis cauſis caput implent: vtatur his quæ ventri robur adferunt: abſtineat à vino, niſi a flatibus vel viſcidis ſuccis natum ſit malum. A perſicorum eſu abhorreant, hæc enim fœcunda ſunt in lippitudinem. Illud notandum, vt, ſi ophthalmiæ ſe conſociarit cephalalgia, illa primùm abigatur, nam materiam effundit.

Ad viſus claritatem. Viſus claritatem ita conciliabis, Accipe tutiæ præparatæ, ſarcocollæ nutritæ lacte muliebri, cuiuſque drachmam; aloes lotæ aquâ plantaginis ſemidrachmam: antimonij præparati ſcrupulum: lapidis hæmatitidis ſemiſcrupulum: (ſed vide num potiùs ſit ſtringendum, vel diſcutiendum) adde aquæ roſatæ vel plantaginis quod ſatis ſit: vel decocti fœniculi vel fœnugræci aliquid, quo fiat collyrium. Vbi materia eſt frigida, iunge quid ſpicæ. Aliud: Accipe aquæ ex melle deſtillatæ vnciam: ſacchari cryſtallini drachmas duas (nam leuiter abſterget) vel in fiſtula fœniculi viridis liqueſcat id ſaccharum: hoc oculos recreat languentes à frigore.

Capvt IIII.

De *Suffuſione, & Vngue oculorum.*

Primvm egimus de Epiphora, quę cùm ſæpè Ophthalmiam accerſere ſoleat, de hac etiam ſecundo loco ſcripſimus; tertius locus debetur Suffuſioni, quæ plerúq. ſuccedanea ophthalmiæ ſolebat eſſe, ſuffuſionem excipit interdum vnguis. quare nũc de his tranſigo. Suffuſio vulgo cataracta *Cataracta.*
dicitur cum antiquatum eſt malum: Græcis ὑπόχυμα, cùm recens eſt malum. Suffuſio duo ſignificat apud Medicos, vel leuem ſcotodinon, quo lucidis, foris, apparẽtibus oculis, fumi, atræ nubes, muſcæ, ob oculos verſari videtur. Naſcitur hæc à tenui æſtuoſoq. halitu, qui per arterias in caput irrepens, viſum turbat: vel à ventriculi nidore id euenit. Altero modo ſignificat concretũ humorem in pupilla, vel decubitum præcipitem humoris, inter id quod eſt inter *Definitio.*
cryſtallinũ humorem & corneam tunicam. De hac hic agimus. Diximus, In pupilla: nã eius regio occupatur adeò, vt viſoriis radiis negetur exitus, ſiue foris, ſiue intus accreuerit hic humor ad corneam mẽbranam: fit enim interdũ vt ex longa epiphora foris obſideatur cornea mẽbrana à craſſo membranuloſoque humore. Diximus eſſe præcipitem decubitum humoris. nã narrat doctiſſimus Fernelius, ſe interdum vidiſſe craſſam ac conſummatam ſuffuſionẽ vno die congeſtam fuiſſe. Solet tamen plerumque pedetentim per viſoriũ neruum congeri, adeò vt inſpicientium aciem eludat. Præterea in Definitione addidimus, inter id quod eſt inter cryſtallinum humorẽ, & corneam tunicã: nam pars propriè affecta eſt albugineus humor ſemidiaphanus factus, ex affluxu alterius humoris, qui in di-

ſto iā ſpacio concreſcit, & obſtruitur pupilla. Ad oculi peripheriā accedere videtur concretus ille humor; nam hæc, cùm natura ſit pellucida, iā in opacitatem abiit. *Cauſa.* Cauſa ſæpè eſt epiphora diuturna, ictus capitis, intēperies cerebri frigida & humida, catarrhi, violentus vomitus, humor craſſus iuxta pupillam inter cryſtalloïdē humorē & tunicam corneam coacervatus. Initio hic humor eſt ſeroſus, & inter cryſtallinū & corneam colligitur, & ſenſim concreſcit. Hic humor triuit triplici ductu; vel enim ſecundū duram meningem, aut eam tenuem, vel per viſoriū neruum. Si ſecundum tenuem meningem illabatur, cōcreſcet in uvea tunica: ſi per neruum viſorium, in arachnoïde tunica ſtabulabitur hæc concretio: aut in humore aqueo hæc fiet cōcretio: vel tādem ſi per duram meningem, cornea tunica à nebula obſcurabitur. *Signa.* Initio, cum queri incipiunt homines, eadem patiuntur quæ hi, qui à nidore ventriculi & arteriarū halitu incurruntur: adeſt enim oculorum caligo, hanc enim facit impuritas & obtenebratio, vel ſpiritus viſifici, & oculorū luminis vel humorum trium τὰ ὁρατὰ, hoc eſt aſpectabilia, exceptiorum, vt quædam in iis videatur eſſe ſuffuſio caliginoſa, tum ipſis ægrotis, tū medicis atq. propinquis oculos intuentibus. Atque illa caligo ex nebula & nube euenit: nebula quidem craſſior, nube verò tenuior. Habet hoc malum ſuam ætatem, initium, dein adoleſcit, poſtea in ſummū creſcit vigorem. Initio cùm oculos inſpicientium adhuc fugit malū, tenuior adhuc humor intuentiū aciem latet, ſed ſpectra quædam, fumi, culices, & rubræ maculæ ob oculos afflictorū verſari videntur, vel geſtantes ideā humoris qui in vitio eſt; circuli quidā vt prope candelam interdū conſpiciuntur. Progrediente malo, color cæruleus vel ferri nitentis occurrit: at cùm adnigrū abit, conclamatū eſt de viſione. Poſt ſemeſtre ſpacium pupilla deformatur aſperſa quaſi à nebula: tunc in augmēto eſt. Nubes cùm apparet, in ſtatu eſt: nam initium eius, falſa imaginatio ab intuentibus dicitur. In progreſſo malo, cōcretus tibusq. humor vt grando notatur. Sed qua arte primùm inuadentē hanc verā ſuffuſionem dignoſcemus ab alia, quæ fit à vaporibus & ab afflictu ventriculo? eadē enim vtriſq. viſo-
4. loc. affect. 1. rū illuſio: Hoc ita dignoſcemus, Si vterque oculus ſubitò viſis offendatur, ſic certim à bilis ex atris vaporibus ad ventriculi regurgitātis, & ſi à vomitu & poſt cruditatem vētriculi incepit malū, ex contagione illa euenit. Quod ſi occurrerit à mitigato cibo, & ſi perennat duos vel tres menſes, peculiari à malo obſidebitur. nec neceſſe erit vtrunq. oculū vitiū hoc ſentire, at nullis periodis, vt in altera, recurrit malum, nec à facili cibo cedit, aut dialoës vt eluitur. *Differentia.* Differentiæ ſumi poterūt ex humoris nebulam facientis varietate: & à tempore, nā vel adoleſcit iam primùm, aut in vigorem iam coaluit. Vel à parte quam inuaſit ſuffuſio differunt, vel enim concreſcit in vuea tunica, aut in arachnoide, vel in humore aqueo, aut in cornea tunica. Corneā occupati, & non illa interna, declarabit ſani oculi à medica manu preſſio. Si enim ab illa æger oculus clareſcat ac paululū dilatetur, interna non occupati argumento erit. Aſpice ſuffuſionis colorē, concretionem, motū, magnitudinem, ætatem. Quæ non eſt valdè annoſa, curari poteſt. *Prognoſis.* Si nebula hæc refert colorem ſereni aeris, vel ferri nitētis, vel aquæ marinæ, erit ſanabilis. At ſi in plumbeum nigrorem & quaſi in grandinem ſine ſplendore transferatur, conclamatum eſt. Ab ineunte morbo, hallucinoſo oculo aliquid vident quaſi per tenebras. Vbi lumen non ampliùs percipiunt, hoc eſt, vbi magna eſt diuque durauit, & cùm non ampliùs ſentiunt radios Solares, actum eſt de viſione, hanc enim abolitam denunciant. Quare diuturna ſuffuſio extinguit facultatem viſoriam: principiis ergo obſta, ne dic opticus infarciatur neruus: Naſcitur enim ὑπόχυμα, quòd ſeroſus humor inter cryſtallinum humorem & corneam tunicam colligatur, qui paulatim concreſcit. Incipiens aliquando digeritur: cùm limus factus eſt humor, punctione curatur, tranſlatâ materiâ in locum minoris momenti. Si melancholia vel Epilepſia ſuffuſionem pariant, vel ſi conſociarit ſe cephalæa, incurabilis erit ſuffuſio. Illa ſi annoſa glaucescat, ac luminis aditum excluſerit. Et ea quæ ſine ſplendore albeſcit, eſt inſanabilis. ita etiā ſi liueſcat, nigreſcat, aut flaueſcat. In quibuſdā, ad quintū vſq. annū non perferre poteſt acum. In pueris incurabile ferè malū, quia aut nebula nondū cōfirmata eſt vt loco moueri poſſit: aut puer in quiete cō-

Digitized by Google

tineri nequit. In ſene etiam difficile eſt malum. Quæ in oculi internis concipitur partibus, non curatur: quę in tunica cornea, aliquando, vt iam diximus, curatur. His itaque rationibus, nimirum magnitudinis ſuffuſionis, loci, fontis perennis, diuturnitatis, explorabimus num oculus redintegrari poſſit. Medicus premat oculum ſanum, iubeat vt homo ſe intentè intueatur; id dum agit, ſi æger oculus videatur lucidior reddi, aliquid ſpei ſupereſt, denotat infarctum non adeò grauem eſſe, nec ita altum occupaſſe oculum, quin domari poſſit: & nec opticum neruum, nec arachnoïdem tunicam vel etiam vueam aut albugineum humorem occupata eſſe, ſed ad tunicam corneam vitium pertinere, nec eam omnino à dēſa nebula deuictam eſſe: & oculo reſtibilem vim ſupereſſe. Rei natura perſpecta iam indicabit quibus auxiliis opus ſit.

Indicationes curatiuæ.

Nam dum in prima ætate eſt ſuffuſio, hoc eſt, dum in initio eſt, attenuanda eſt & reſoluenda. Dum verò aliquantiſper inhæſit, craſſefacienda erit: hoc eſt, dum per craſſam nebulam videbuntur intueri. Hi enim fruſtra attenuantibus remediis affliguntur: quin potiùs craſſefacientibus indulgere debent, vt citò denſetur nebula, quò acum nō eludat dum eam deponere nitimur. Ea enim cautio adeſſe debet, vt acu rem non tentes, antequam accreuerit in dēſitatem nebula vel membranula hæc, quò acui deprimenti cedat. alioqui enim iterum ſurſum repet. Craſſa enim cùm ſemel deprimitur, nequit ſe iterum erigere. Sit vnius ſaltem anni: fruſtrà ſemeſtrem tentabitis. Mouetur etiam benè hæc, quæ eſt biennis: eo tempore nihil niſi lumen vident. Nam cùm ampliùs ne lumen quidem ſubſentiunt, id viſoriam facultatem extinctam eſſe arguit.

Curatio.

Summa curationis eſt, vt vel deprimatur à pupilla membranula hæc, vel vt diſcutiatur. Sed priuſquam manum huic admoueamus, prouiſio habeatur totius corporis.

Chirurgica reuellentia & deriuatiua.

Si adſit plethora, & inde cephalalgia, in morbi initio ſecetur vena: alioqui id omittatur, ne frigidius redditum cerebrum, ad morbum addat: cunctæ enim in frigus conſpirant cauſæ. Seto ceruici traiiciatur: & veſicæ inurantur ponè aures colli lateribus, & coronali ſuturæ, dum ſuccus capite conceptus eſt, diu effluat humor. Vtatur his à totius corporis euacuatione, ad deriuationē eius humoris qui in capite ſtabulatur.

Præparantia.

Vtatur per interualla clyſmis, & humor toto corpore fuſus ac noxius præparetur ad excluſionem, ne ab hoc ſuccreſcat capiti atque oculo noua materies.

Notandum.

Sed in remediis præſcribendis, perpetuò collinea, quibus cauſis ac rationibus illa inferas. Vt iam iam acu depreſſa fuerit ſuffuſio, non vtemur tunc decocto fœniculi, chelidonij, vel euphragiæ: nam eo tempore, nimirum à depreſſione eâ dolorificâ factâ, metus adeſt futuræ phlegmones. quæ ergo illam arcēt, potiùs ad vſum vocanda: talia ſunt quæ ſanguinem refrigerant. Cùm verò iam primùm ſubnaſci cœpit ſuffuſio, tunc ſanè ea remedia quæ totius cauſa adferuntur, ſint calida, attenuantia, ne hæc materia in nubem craſſeſcat. Si verò progreſſa ſit aliquantiſper ſuffuſio, ita vt ſpes nulla ſit reſolutionis, craſſefaciendum erit. Veſcatur oryzâ, maluâ, extremitatibus animalium: ita fœliciùs deprimetur nubecula. Quàre vbi ſpes eſt diſcuſſionis, victum inſtituat attenuantem & ſiccantem. à vino caueat toto curationis tempore, vtatur aquâ mulsâ, vel cinnamomi: Vitet cuncta quæ caput plethoricis augent cauſis: & quicquid madorem afflat, id fugiat; talia ſunt piſces, fructus, balneum aquæ dulcis. Sed initio adferantur cuncta quæ humorem ſoluunt, & in halitum diſſipant: à prandio vtatur ſemine coriandri & aniſi condito tenui tunica ſaccharea, adde quid macis vel cinnamomi. Ad præparationem Extenuantia etiam remedia initio vtilia ſunt. vt, Accipe oxymelitis ſcyllitici vnciam: mellis roſati ſemunciam: decocti maioranæ & betonicæ, cuiuſque ſemunciam: miſce, vtatur triduo vel quatriduo.

Purgantia.

Purgabimus ſingulis decem vel quindecim diebus pilulis maſticinis, hæ enim plurimum iuuant ſæpiùs oblatæ. Damus etiam pilulas cochias, fœtidas, lucis: Accipe pilularum lucis, & ſine quibus, cuiuſque ſcriptulum: agarici recēter trochiſcati ſemiſcriptulum: cum aqua euphragiæ formentur pilulæ, & auri foliis integantur. Vel, accipe maſſæ pilularum aſſaïret, agarici trochiſcati: rhabarbari, cuiuſque ſcriptulos quattuor: maſticis & cinnamomi, cuiuſque ſcriptulos duos: cum ſucco rutæ fiat maſſa. Ex hac vtatur drachmâ ſingulis decem diebus ſemel.

Digitized by Google

mel. A ventriculo cùm oboritur malum, vomat: ſed id fiat vacuato capite, ne excutiatur ea materia, quæ hæret in cerebro, in opticos neruos: ab illo enim niſu, hoc periculum eſt. Dum progre..à ſit aliquantiſper ſuffuſio, ita vt ſpes abſit eam reſolui poſſe, craſſefaciendum erit: nam ſita fœlicius deprimetur ſuffuſio. Propterea ſcripſit Raſes, recentem hunc affectum elidi medicamentis: veterem verò, ſolùm acu

Topica. tolli. Iam ad Topica veniendum. ſed generali quodam ductu opus eſt, ne erres.

Oculi quæ methodo tractandi. Docet medendi Methodus ſemper ad partis naturam eſſe collineandum: ad hanc pertinet temperies, & etiam partis ſenſibilitas. hæc magni momenti eſt in oculis tractandis, flectiique remediorum formam & vim. Nam oculus petit medicinas lenes, coquentes, morſus expertes. Hîc initio humor eſt leniendus, dein detergendus, poſtea abradendus. Sed quæ initio admouentur non validè reſoluant, ne, exhauſtis particulis tenuioribus, id quod craſſum eſt immedicabile relinquatur. Propterea initio miſcebimus reſoluentia emollientibus, quò ſenſim reſideat remediorum mixtio, in meta reſoluentia. Hac arte albugo etiam, & tumor durus corneæ tunicæ curari debent. Prouiſione itaque habita totius corporis & dein capitis, quò foris admouenda remedia, peruadant ad oculi interna, vapidâ quadam aurâ pori oculares recludantur. Accipe maluæ, althææ, ſeminis lini parum contuſi, & fœnigræci æquales partes, coquantur ex libris tribus aquæ, dum ſexta exhauriatur pars: leniter ebulliat. Fumum accipiat æger oculus: & interim oculus ſanus, ne in eum præcipitetur materia, claudatur, & œſypo madente ab aqua roſata muniatur, & temporibus etiam admoueatur hoc remedium. Æger oculus vapidam illam auram excipiat per tenue foramen: deinde panno in decocto madefacto foueatur. & eodem die vtatur collyrio quod etiam gerit vim emolliendi. Coque ammoniacum in aqua fœniculi: aqua oculo immittatur. Vel tutiæ ſcripulum linteo innexum immitte ſucco maluæ & decocto fœnigræci. Et ſenſim fortiùs attenua. Sed perpetuò vide quid ferat, quid nō ferat oculus; adeò quidam ſunt tenelli, vt ne tutiam quidem aut aquam roſatam ferant: alij fortia etiam remedia ſuſtinent. Senſim veniemus ad vſum collyrij Meſues ex ſarcocolla, cum ſaccharo cryſtallino, ex decocto fœnugræci, vel ex muccilagine eius. Mel extillatum, ſuccus fœniculi, fumariæ, chelidonij, marrubij: hæc molliter tergent & ſiccant. Laudatur etiam aqua hirundinum, & picarum, diſtillatur phœnicea anagallis cum melle. huic aquæ miſcetur ſaccharum cryſtallinum, & myrrha, fit collyrium. Quidam diſtillant mel roſatum cum chelidonio, ruta, fœniculo. Deinde veniatur ad fel ſuillum & lupi piſcis; ſecundò ad fel vituli & gallinæ; tertiò, ad fel tauri; quartò, petantur ex volucribus rapacibus. Hæc miſcemus interdum cum decocto ammoniaci, adiicimusque ſcriptulum aloës ligatæ in pecia. Tandem venimus ad liquorem balſami, quem remiſcemus cum decocto maluæ, fœnigræci & fœniculi. Ante horum vſum foueatur oculus decocto rerum leptomeriâ excellentium: vt decocto fœniculi, myrrhæ, euphragiæ, centaurei minoris; coquantur ex vino. Iunge quid malacticum, vt, ſi quid induruerit, fundatur. Quidam aquam vitæ laudant in frigida cauſa & corpore. ſed audi quid doctiſſimus Hieronymus de ea Ruffus, Quod inſpexi, inquit, non inuoluam *Hiſtoria.* ſilentio; Nobilem virum ſuffuſione laborantem, cui vſu huius aquæ in oculo impoſitæ, cùm materia ipſa concreta decidiſſet, ipſe etiam humor albugineus manauit, cornea quoque tunica, aquæ vi, nonnihil exeſa: cumque in aliqua eſſet ſpe recuperandi viſus, omnem amiſit. Sobriè ergo hac aqua ad medicandos oculos vtendum eſt. Hoc optimum eſt. Accipe aquæ mellis deſtillatæ vnciam: ſacchari cryſtallini, & myrrhæ aliquid: fiat collyrium. guttula vna aut altera oculo inſtilletur. Accipe ſeminis fœniculi libram: foliorum euphragiæ, chelidonij, centaurei minoris, calaminthæ, cuiuſque manipulum: myrrhę vncias tres: ſeminis fœnigræci ſemunciam: caryophyllorum drachmas duas: infunde vino aromatico, ita vt ei innatent. expone ſoli dies triginta: & ſæpius cottidie concutiatur vas: poſtea diſtillentur. guttula ſolùm huius vtemur aquæ. miſcemus interdum liquorem myrrhæ, quem albumine oui eliquauimus, iungimusque decoctum maluæ cum ſaccharo cryſtallino. hoc digerit potentiſſimè. Si tenerrimus oculus hæc non ferat, Acci-

premus panem fœniculatũ, ſalſum, fermẽtatũ: huius medullam duobus vaſis impones, & aquã colliges. Vel accipe fiſtulam virentis fœniculi, huic include ſaccharũ cryſtallinum cum tutia; manè emanãs liquor oculis immittatur: ſed foue calidâ primùm oculum. Geſnerus ait hoc malũ ſine morſu & periculo curari vnguento, quod fit ex fece olei & omphacio. Quod iam ſcribo vſus nuper deprehendit, Accipe ſucci radicũ tormentillæ flore albo vncias duas: ſucci euphragiæ ſemunciam: myrrhæ drachmã: parũ mellis, fiat collyriũ. Aliud: folia viridia oliuæ ſylueſtris, coniiciũtur in fictile quod luto occluditur, & furno figulino, dum illud vas coquitur, vruntur. lauantur ex aqua. & in Sole ſiccãtur. Albuginem & panos oculorum, omni pompholyge potentiùs delẽt, ait Albucaſis. Idem agit fel capræ: & etiam ſuccus cæpæ coctæ inſtillatus. Vel ouũ durum atterimus cum pauco vitriolo albo, & liquorem exprimimus. Saccharum cryſtallinum quibuſdam in ſecretis eſt, quod in minutiſſimum puluerẽ vertitur, ac oculis inflatur: ſi vetus malum, miſcetur quarta pars aluminis vſti. Os ſepiæ idem agit, vt ſcribit author Geoponicus: de erucæ ſemine idẽ aſſerit. Plurima & alia remedia hoc faciunt, vt ſuccus fœnugræci cum verbenæ ſucco, & ſaccharo candido. ita chelidonij ſuccus cum ſucco rutæ & ſarcocolla, aloë. & collyrium à nobis deſcriptum in Methodo. Cape fel porci cum ſua veſicula: benè vinculo intercipiatur eius orificium: dein immergatur aquæ feruenti quarta horæ parte: is folliculus ita repletus felle, coniiciatur in vas melle plenũ. Vtimur hoc melle, vel etiam felle. Vbi hæc non iuuant, ad fortiora veniemus: Accipe ſarcocollæ, gummi elẽnij: cuiuſq. drachmas duas: ſagapeni, tãtundem: piperis, ſalis, cuiuſque ſemidrachmam: fellis iam præſcripti drachmam: radicis ireos drachmas duas: radicis raphani ſemunciam: chelidonij, euphragiæ, fœniculi, cuiuſq. pugillum: ſulphuris viui ſcripulos duos: mellis in quo fel aſſeruatur vncias quinque: terebinthinæ vnciam: adiice libram vnam vel alteram ſucci fœniculi, aut vrinæ puellæ, vel aquæ chelidonij, vt velis validiùs vel minùs hoc abſtergere. Sed hoc non eſt oculis inſtillandum, verùm vna aut altera gutta ſolùm cantho immittẽda. Si tamen nimium irritat oculum, abſtinebimus, ac illico aquam roſatam cum albumine oui imponemus. Præſtaret potiùs palpebras, quàm oculũ illinire acerrimis collyriis. Accipe vi[illegible]oli albi ſcripulum, ſacchari cryſtallini ſeſ[illegible]ũciam: inflctur oculo; vel ex aqua ro[illegible]ta aut fœniculi, oculo immittatur. Accipe aluminis, myrrhæ, aloes, ſingulorum ſemidrachmam, ſacchari cryſtallini, ſem[illegible]nciam; aquã roſatã diluantur, vt fiat collyrium. Si dolorificum id videatur, affunde aquam albuminis oui. Cùm vſum acerrimorũ collyriorum inimus, non malè fieret, ſi cauterium poſtieæ capitis parti inureretur, vt auertat ſe ruẽtium ſuccorum copia. Quidam doctiſſimi viri vtũtur ſola aqua mellis. Mel Hiſpanicũ album diſtillatur in balneo: triplicẽ fundit liquorem, ſublureum, corticis limonum æmulũ, & aranciorum. Poſtremus, acerrimus eſt: propterea à primo exordiendum. Sed acredinẽ horum plerumque non ferunt oculi. Quare ſaccharum puriſſimũ eodem diſtillamus modo. Aliud: accipe ſacchari, fellis, cuiuſq. drachmas duas: croci grana quinque; miſce. Inſtillet, & decumbat aliquantulum. Ita etiam vnguem abſumunt. Hæc ſatis erunt ei humori qui prorſus non obduruit. alioqui acu deprimẽdus eſt in infima loca, ne iterũ recidat. Hac de re Paulus Ægineta, Celſus, & Albucaſis; quin & Galenus inſtrumenti meminit quo expungitur ſuffuſio, decimi libri De vſibus partium, capite quarto. Suffuſio debet eſſe mediocris conſiſtentiæ quæ deprimetur: nam quę tenuior eſt, acum prementem eludet: craſſior verò ac iam validiùs adhærens tunicæ, auelli non poterit. Ad paruum oculi angulum adigi debet acus, ac leniter perforãdo, non preſſu ſed volutatione, oculus pertundi debet. Cùm peruaſiſſe tunicam acum perceperis, ſenſim mouebis eam ſurſum & deorſum cùm ad pupillam eius cuſpis venit, ac deprimes humorem concretum. Sed illud obſeruabile eſt, tenuem quandam membranam, adnatam oculo tunicam, foris cingere, & cùm primùm oculo imponitur acus, huic tunicæ imponitur. Sed ibi non ilico perrundi omnia debent, verùm impoſita acus illam tunicam aliquãtulum abducat à ſuo loco, & ibi terebretur: nam ita ab acu abducta, nullum veſtigium vulneris reliquum erit, nec aqueo humori via dabitur vt effluat: nam redit ad ſua loca, illa

Fortiora.

Acus & eius [illegible]

mem-

Digitized by Google

membranula,& foramini,ab acu, pro tegmine eſt. Cùm hæc paſſio à foris naſcitur, appellatur Græcis πτερύγιον, Latinis Vnguis: Hic à magno oculi cantho extenditur ad nigrum oculi, & interdum etiam pupillam tegit. Fit à craſſis humoribus, tunicam coniunctiuam, hoc eſt adnatam, inuadentibus. Eodem modo abigitur, vt firma ſuffuſio. Sed, authore Galeno, quoties hic ad contumacem labitur duritiem, non medicinâ, ſed chirurgiâ tollitur: hanc docet Paulus & Aëtius. Prouiſione habita totius corporis, (vt dictum De ſuffuſione) rebus attenuantibus, abſtergentibus, & dein purgantibus, initio, ſi abſq. chirurgia tolli poteſt, fotu molliendus erit ex decocto maluæ, althææ, ſeminis lini, fœnigræci, thapſi barbati. Deinde molliẽdum & attenuandum: tandem inſigniter erit attenuandum. Hoc fiat deſcripto felle. Optimũ eſt vitriolum album in puluerem verſum, ſi cum indurato oui albumine remiſceatur, & per linteum liquor exprimatur. addimus interdum aliquid croci. Ex retorrido pumice idem ſi fiat, lenius erit. Eſt etiam optimum ſiefrubrum Meſues. Collyrium ex puluere radicis ircos cum aqua roſarum: hoc carnem etiam ſuperfluam leniter arrodit. Succus radicis lilij: vel portulacæ. ſanguis anguillæ viuæ zinziber fricatum ſuper cotem cum vino aloo impoſitum.

De vngue oculorum.

13. Methodi. cap. vlt.

Antidot. Flor. fol. 103.

Capvt v.

De Sugillatis, *hoc eſt, Maculis oculi: & De Puſtulis in oculis.*

Latini Sugillationem & ſugillata appellant, quod neoterici maculam dicunt, & Græci ὑπόσφαγμα & τὰ ὑπώπια nominant. Naſcitur à fractis vel reſeratis oculorum venulis exiguis inſtar capillorũ, quæ effundunt ſanguinem in tunicas oculorum, maximeq. inter laminas tunicæ corneæ. Initio oculus cruentatus apparet, qui tractu temporis liueſcit, & nigreſcit, à ſanguine in grumulos coacto. Statim huic eſt remediandum, antequam ſanguis grumeſcat; grumi enim ægrè exhauriuntur. Si dolor oculum vexat adeò, vt metus adſit phlegmones, ſanguineque rigatum corpus videatur abundè, ilico pertundatur vena: alioqui, pharmaciâ euacuetur corpus. Topica remedia, hoc eſt quæ parti foris admouentur, ſint adſtringentia, diſcutientia, & reſoluentia. Sed quo hæc conſilio? Sanè adſtringẽdum, nam cruor effunditur è venulis: id ergo agimus, ne is amplius elabatur. Reſoluimus verò, vt is commodè exhauriatur. Ergo ſtringemus, & diſcutiemus. Sed tamen non validè ſtringemus, ne magis & magis concreſcat ſanguis. Sit itaque validiſſimum hìc ſtringens, roſa. Accipe aquæ roſatæ ſemunciam: tutiæ optimè paratæ ſeriptulum: plumâ oculo immittatur. Noctu verò, caſeoſa lactis pars acidi, duplicatâ ſyndone excepta oculis imponatur. Mox vtemur decocto meliloti ex aqua: nam aſtringit & diſcutit. Deinde adijce meliloto fœnigræcum. Tandem, ſtrictis iam venis, indulgebimus meris diſcutiẽtibus, ex decocto fœnigræci, euphragiæ, fœniculi, chelidonij, croci, rutæ. Magna diſcutiendi vis eſt ſanguini hirundinis, turturis, palumbis maſculæ. Pennis cõceptus ſanguis viuidus oculis inſtillatur. hæc fiant priuſquam ſanguis nigreſcat. Poſtremò admoue liquorem ex myrrha eliquatum per oui albumen, cum croco: & foue decocto foliorum liliorum, chamæmeli, hyſſopi. Vel hyſſopi cacumina incoquimus aquæ althææ, vel vino. fit inde fotus ex linteo calidus. hoc eluit potenter cruorem oculo infuſum. Bis die fouendus oculus. Interdum effuſus ſanguis ſuppuratur: paſſio hæc πύωσις & ὑπόπυον appellatur. cõſectaria plerumque phlegmoni acerbior. Oculus foueatur decocto fœnugræci. & cautio adſit, ne eliſis tenuibus puris partibus, reliquæ fiant duræ: quare miſce digerentibus malactica. Potens eſt aqua raphani. aqua vitis vere collecta. Pustulæ quaſi veſiculæ ſi occupant oculum ipſum, ilico pertundantur acu aurea, ſi inuictæ ſint topicis. A pertuſione, ſi in peripheria fuerint, ablue his. Accipe tutiæ ſemidrachmam: aloes ſcriptulum: ſacchari cryſtallini drachmam: croci grana quattuor: fiat puluis ſubtilis, qui linteo illigatus, madefiat aquâ roſatâ, verbenæ, & fœniculi. Ter vel quater cottidie oculum guttatim perfundat. Cautio adſit, vt hoc agas vbi puſtulæ ſunt phlegmones expertes: nimirum à frigida materia natæ. Aqua ex ſaccharo diſtillata idem præſtat.

Signa.

Curatio.

Topica.

[illegible]

CAP.

CAPVT VI.

DE VVLNERIBVS, VLCERIBVS & *cicatricibus oculorum.*

VARIÆ vulneribus affliguntur oculi, vt variæ ſunt eorum partes, idq́. ictu, caſu, vel quod frequentius fit, ab acerrimorum ſuccorum incurſu. Quo pupillæ fuerint viciniora, eò periculoſiora. *Prognoſis.* Si vlcus ad rhagoidem peruadit, ita vt albugineus humor elabatur, de viſione actum eſt. Galenus refert hiſtoriam de puero ex cuius compuncto oculo effluxerat humor albugineus. *1. De Sympt. cauſ. 2.* & ſcribit mirum fuiſſe, hunc redintegrari potuiſſe: & tamen puer erat. Victus ſit madidus & frigidus. Leniter purgetur. ſint in obſcuro. diuerſiones fiant. Obſerua num ſit vlcus illud corroſiuum, vel num ſolùm ſit ſordidum. Nam ſi mundum fuerit, validè hoc erit ſiccandum & ſtringendum. *Curatio.* Primùm vtemur lacte muliebri: deinde lacte aſinino; hoc in oculi cancro mirè recreat. *Cancer oculi.* Si purum eſt vlcus; accipe lac ſeminis papaueris, cui adde gummi Arabici drachmas duas; croci ſemiſcriptulum: ſucci roſarum drachmas tres: miſce: fiat collyrium: vtatur ſopito iam dolore. Vel Accipe ſquamæ æris lotæ, ſemidrachmam: croci ſcriptulum: tutiæ, plumbi loti, gummi Arabici, cuiuſque ſeſquidrachmam. tenui linteo hæc pulueriſata includantur: & dein infundantur in ſuccum roſarum recentium, vel in aquam roſarum: oculo immitte. Aliud, Accipe ſpicæ nardi, lachrymæ papaueris albi, gummi Arabici, cuiuſque drachmam: croci ſcriptulos duos: excipe ſucco roſarum recentium: fiat collyrium. Si dolor adſit, vbi glutinandum, vtemur muccagine fœnigræci, cum croco & ſarcocolla. Si vlcus maius fuerit, primò repelle, ne creſcat: ſecūdò aſtringe. Repelle polygono: aſtringe tragacantho cum lacte, ne fiat albugo. Mox diſtinctiùs de his agemus. Sed hæc fiant capite euacuato, ac prouiſione habita de toto corpore. Quare ſi plethorâ videtur teneri, ſoluatur vena: ſi cacochymia infeſtat, purgetur. fricentur etiam partes inferiores. Siqúe initio dolor acerbus oculum vexarit, Raſis ſief album, muliebri lacte exceptum oculo immittatur: & applicetur oculo albumen oui cum aqua roſata. Deinde illum foue decocto roſarum & meliloti; mox inſtilla aquam albuminis oui cum lacte. Iungimus nonnunquam quid ſeminis papaueris, quod, puppâ exceptum, coquitur in aqua roſata, vel in præſcripto decocto. Ita habeatur oculus, quô liberè acres effluant lachrymæ. Si ſordidum vlcus fuerit, ſemen fœnugræci ſæpiùs ablues, ſuaui deinde id macerabis aquâ; quâ effusâ, in alia aqua coques, eamq́ue iterum abiicies. tādem, cùm amarorem iam nullū ampliùs bibit aqua, coques ad conſiſtentiam mellis. Hanc melliginem colabis linteo, abſque expreſſione. Sed triduo aceſcit, tunc ergo nouetur. Si hoc non ſatisfacit, deueniemus ad myrrham & tutiam: & tādem ad praſſium, quod ob inſignem amarorem validè terget, & lucidam cicatricem facit. Adiici interdum poterit aliquid mellis roſati, vel ſirupi roſati, vt fuerit oculus, & vlceris ſordities. Galenus laudat in vlcere corneæ collyrium ex ſanguine draconis, thure, aloë, *4. & tér.* ſarcocolla, tragacantho: horum cuiuſque ſcriptulum indimus decocto euphragiæ, & fœniculi, adiecto pauco ſaccharo aut melle. Præclarè etiam faciunt ſief è plumbo Meſuæ: collyrium libyanum, & ſief è cornu cerui. *Antidot. Flor. fol. 104. & 103. Ad Almanſ. cap. 16. in fine.* Raſes quatuor collyriis totam ſanationem abſoluit; ex thure, de plumbo, polychreſto, & eleiſer. Diſtillatur etiam ſaccharum cum fragis maturis: fraga ſint triplo pondere: macerētur dies octo tepenti balneo: extilletur aqua tepente foco. Purgat modeſtè vulnera, tutia cum lacte muliebri, & cum oui albo, vel cum decocto fœnigræci: & ſief ſine opio. Semper enim abſtergebis, priuſquam emplaſtica admoueas. *Ex natura vlceris benè perſpecta, remedium dum eſſe.* Et perpetuò collinea ad vlceris naturam: eſt enim hoc vlcus compoſitum vel ſimplex. Compoſitum aliud mundum eſt & ſine ſorde, aliud verò ſordidū: & vtrumq. hoc cum phlegmone, vel phlegmones expers. Si verò ſimplex vlcus fuerit in ſuperficie, ſine ſorde, & phlegmones expers, optimè faciet tutia cum ſucco polygoni. Si fuerit compoſitum mundum, abſq. phlegmone, id ſiccandum, ne putreſcat; & glutinandum. *Siccantia.* Siccantia ſine morſu ſunt tutia, ceruſa lota aquâ hordei, ſarcocolla ex lacte muliebri; thus, quod vnâ roborat, vnde Raſis collyrium ex thure; crocum, id enim penetrat:

Digitized by Google

accrat: myrrha præclarè facit ad ſalutem. bis aut ter ea madeſcit, ac ſiccatur, cum ſucco roſarum: ita aloë & antimonium corrigantur, nam minùs peruadent: vltimum eſt plumbum vſtum, ex aqua roſata.

Glutinatio. Agglutinant gummi Arabicum cum mulſa, ſuccus (ſi dolor adſit) mandragoræ cum lacte muliebri vel cum mulſa: farina corticis oui, cum aqua roſata id validè glutinat. Tempore verno valdè commendatur gargariſatio ex ſucco ſaluiæ & maioranæ, cũ ſcripulo ſinapi. Caue ab opio (niſi doloris acerbitate ſyncopes metus adſit) nam ab eo eſt metus callòſæ obſtructionis. Si vlcus eſt ſordidum ſine phlegmone, primò abluatur aquâ hordei & vino: ſecundò abſterge: tertiò ſicca. Quare primò vtemur lacte muliebri, ſecundò lacte aſinino: id, vbi cancro eſt occupatus oculus, mirè iuuat. Si dolor ſe conſociat, vbi glutinandum, vtemur muccagine fœnigræci cum croco, & ſarcocolla, fiat inde cataplaſma.

In maiori vlcere. Si vlcus maius fuerit, primò repelle polygono, vel coriandro, ita non maius euadet. Secundò aſtringe tragacantho cum lacte, ne fiat albugo. Ita etiam ſi corroſiuum fuerit vlcus, ne ſerpat vlteriùs, adſtringendum erit, vel tutiâ & hypociſtide cum aqua roſata: deinde fouendum lacte aſinino.

Victus ratio. Cibus ſit boni ſucci, abſtineat à vino & ebrietate. non moueat admodùm ſuperiores corporis partes. abſtineat carnibus, ſolis herbis vel fructibus contentus ſit. Potu vtatur tenui & pauco, ne materia affluat. aluus cottidie reſpondeat. Phœnigmi applicentur ceruici.

Obſeruabile. Dum hoc vlcus tractatur, obſeruabis ſemper num à nimio dolore metus adſit iam iam futuræ inflammationis; ſi ita, ilico vtemur collyrio albo Raſis ex lacte muliebri.

Empirica. Empiria etiam ſua habet: Sordes abſtergent ſucco fœnugræci cum pauco melle roſato. Si id inualidum deprehendunt, accipiunt tutiæ, ſquamæ æris combuſtæ & loiæ, cuiuſque ſemidrachmam: miſcent hæc cum aqua, cuius dimidium candenti à chalybe abſumptum eſt. Cùm dolor vrit, accipiunt puluerem pollinis thuris, & tutiam; & micam albi panis macerant in lacte in quo coxere capita papaueris albi adiiciũt quid croci, fit cataplaſma, quod clauſis oculis imponunt: hoc lenit, ſiccat, abſterget.

De cicatrice oculi. Cicatrix pictumque vlcera ſequi ſolet, non ſine maximo viſionis incommodo. Vocantur hæ cicatrices, albugines Latinis, λευκώματα Græcis, cùm ex validis vulneribus naſcuntur: alioqui nubeculæ & albugines tenues appellãtur, cùm à non ſublimi vlcere ſubnaſcuntur. Vocantur albugines, quòd albeſcant in oculi nigro. Noſtrum collyrium, in Methodo ad praxin deſcriptum, præclarè facit ad tenuandum cicatricem. *Cap. De collyriis.* nam emolliri debet & abſtergeri cicatrix. Vrina pueri commendatur: & liquor fœniculi à ſaccharo cryſtallino eliquatus: item ſtercus lacertæ magnæ, nam rorem depaſcitur: & aqua prima diſtillationis mellis, nam eſt eius roſcida pars. butyrum illitum mollit. Foueatur oculus vapidâ irroratione ex decocto fœnigræci, iam diu vt facies rubeat: mox puluerem inſperge deſcriptum à Raſe, noni ad Almanſorem, ſub finem Capitis decimi octaui. Herbarum ſucci cum pauco melle oculis indi poterunt, vt nicotianæ, corallij, mentæ, centaurei minoris, chelidonij cum ſaccharo. adde ſemper quid myrrhæ vel ſarcocollæ, & ſacchari cryſtallini. Sine eroſione abſtergit cornu ceruinum vſtum. Si albugo quædam ſenſim ſubnaſcatur in oculo, ex albugineo humore in craſſamentum abeunte, ægrè hoc malum caſtigari poteſt. Quod aiunt Auicenna & Raſes, albuginem in pueris adimi poſſe: id intelligendum de cicatrice quæ emolliri poteſt in ea ætate: at prouectis non ita facilè tollitur. Nam ſcripſit Raſes, in adultis ſuperficiariam cicatricem, quæ eſt inſtar nubeculæ tantùm curari. Si fortiùs agendum erit, vtemur * diacnu. Sæpè pueris eueniunt albugines à phlyctænis, hoc eſt puſtulis bullatum imagine, quibus eorum oculi tentantur, dum exanthematibus & variolis occupantur. Quare quam primùm pueros hæc mala inuadunt, de oculis prouiſio habeatur, ne hos occupent. A ſplendore oculi auertantur. Oculo indantur quæ reprimunt, & roborant, vt eſt aqua roſata vel plantaginis, in qua aliquid roſarum ſiccarum, vel malicorii, vel balauſtiorum aut ſeminum cotonei mali coxit, cum croco. Si autem phlyctæna iam oculum habet, quanto illa profundior fuerit, tanto candidior apparebit, magiſque fatigabit. Initio, vt diximus, repercute: dein-

* Deſcribitur in Antidotario Flor. fol. 102. *Tuere ex variolis ineunt & vt cauendum hic.*

de diſcute fotu decocti fænugræci, ſeminis lini, meliloti: & aliquid ex hoc decocto cum croco inſtilla oculo. Si copiâ vel qualitate conceptæ materiæ rumpatur membrana, eo modo curabitur vt De vlcere ſcripſimus. Sed graue malum Cancri nos reuocat ad ſui curam. Corneæ tunicæ cancer nec mitioribus caſtigatur, nec validis profligatur remediis, imò irritatur. Atrociſſima ſymptomata hic mitigaſſe ſat eſt. Dolor acerrimus adeſt, varicis more turgent venæ oculi. Prouiſio habeatur totius, balneum ſuaue ineant, ambulent, obſcuro loco habitent, duris maxillas non fatigent. Accipe lachrymæ papaueris albi recentis, ſucci ſolani hortenſis, recens extracti ſucci lactucæ, lactis recentis, cuiuſque ſemunciam: miſce. Lintea inde tepentia frequenter imponantur. Aliud, accipe ſucci roſarum drachmas duas: croci ſcriptulum: opij, ſpicæ nardi, ſingulorum grana tria: gummi Arabici ſemidrachmam: cum lacte muliebri inſtillentur oculo. Nam omnem lapidem mouere debemus, quô atrociſſimus hebeſcat dolor. Lactis potus acerrimum illum in corpore domat ſuccum. De his præclarè Aëtius.

Cancer vlcus.

Capvt VII.

De reliquis Oculorum affectibus.

Præcipvos affectus oculares deſcripſimus, qui auxilium plerumque Medicorum flagitant. Sunt præterea quidam alij enati ex tunicarum, humorum, ſpirituum ac neruorum opticorum mala conformatione, diuulſione vel intemperie. Varij affectus Rhagoïdem fatigant tunicam, vt πρόπτωσις, hoc eſt procidentia, eroſione proueniens, aut ex ſciſſura ceratoïdis. Id ſi minimum ſit quod procidit, ac muſcæ capiti perſimile, μυοκέφαλον vocatur. Si maius paulo, acini vuæ magnitudine, σταφύλωμα dicitur. Si maximum, ita vt vel palpebræ ſuperexcidat, μῆλον, hoc eſt malum: ſi obdureſcat calli imagine, ἧλος, hoc eſt clauus appellatur. Sed ſola prima ſpecies eſt curabilis: reliquæ, ex Pauli & Aëtij ſententia, ſoli manui cedunt, quæ id præſtat vt decor adferatur, oculuſque vt claudi poſſit. Saltem hoc ſtudebimus in malo inchoante, ne creſcat. Quare à prouiſione totius, vngatur noſtro collyrio. Vel illi collyrio iunge tragacanthum, cadmiam, ceruſam vſtam lotam ſemen ſumachiorum, & acaciam: linteo include tenui: madeſcat aquâ myrti, & in oculum exprimantur. Vel linteolo excipe tenuiſſimum puluerem oſſium dactylorum, myrobalanorum citrinarum, ſeminis roſarum: madeſcat aqua nucum pinearum: rigetur ab his oculus. Aliud, ex vino rubro coque medullam dulcium granatorum: adde ſeminum ſumachiorum, corticum myrobalanorum citrinarum, ac chebularum, myrrham, thus, acaciam: exhauriatur à foco tertia pars. Spongiolâ eo madente tegatur oculus. Hoc age dum ſi dat tumor. Sed maximè à rhagoidis tunicæ foramine, quod pupillam vocamus, dilatato vel contracto viſus percellitur. Hæc pupillæ dilatatio, Græcis μυδρίασις nominatur, ἀπὸ τοῦ ἀμυδρῶς ὁρᾶν, à viſu obſcuriore. Dicitur etiam πλατυκορία. Fuſa lataque hic pupilla apparet adeò, vt interdum iridis totum ambitum occupet. hinc accidit vt videndi vis, caloris nullam mutationem ſubit in hoc morbo pupilla. Vitium hoc pronaſcitur ex tenſione tunicæ rhagoïdis, hoc eſt vueæ tunicæ. Cauſam omnium horum affectuum in Tabula ophthalmicarum paſſionum retulimus: quare hic breuiter ad medelas pergo. Cuncta his minora apparent, ob viſilis ſpiritus diffuſionem. Qui naturâ oculos ſortiti ſunt nigros, magnis ſunt pupillis, ideoque facilè in hanc paſſionem trahuntur. Curandi lex hic ſuadet dilatationem hanc contrahendam eſſe. Verùm hæc indicatio limitari debet anguſtius, ex cauſarum varietate. Dilatatur pupilla ex tenſione rhagoïdis. Tenditur hæc tunica ea ratione quòd ſiccetur propria eius ſubſtantia; vel per aliud tenditur. Si ratione intemperiei ſiccæ illa tendatur, erit madefacienda, quo ſe illa recolligat ac laxet. Si verò occupata à phlegmone, abſceſſu vel ſcirrho tendatur, de hac, vbi De ophthalmia & cæteris corneæ tunicæ affectibus. Si verò per aliud tendatur, id eueniet à nimia copia albuginei humoris. Quare pupillæ dilatatio modò prouenit à ſic-

Rhagoïdis tunicæ vitia.

Pupillæ dilatatio.

Cauſa.

Curationis ſcopi. & Prognoſis.

Digitized by Google

à ſiccitate, modò à repletione. Redintegrari hac poterunt, modò à natura data non ſit hæc dilatatio, nec in ſqualorem iam abierit ſiccitas. Non ita ægrè corrigitur humor albugineus, nec difficilè admodùm phlegmone rhagoïdis abigitur: quamuis alioqui poſtea, quæ reliqua eſt materia purulenta non ſine magno negocio exhauriatur. de qua priùs egi. Durum verò tumorem hac tunica conceptum tollere difficile eſt: ob ſitus profunditatem. Cùm autem ex ictu pupilla diffunditur, nulla erit ſpes ſalutis: Si, dico, ilico ab ictu illa ſe pandat, hoc irremediabile erit. Quæ enim dilatatio pupillæ conſectaria eſt tumoribus qui naſcuntur ex ictu quo læditur oculus (illi enim tumores tendunt rhagoïdem tunicam dum materia in illam vnà irruit) curari poteſt. Dum enim à percuſſione incurrit ſuccus, ſiſti poteſt, & dein exhauriri. Ita Raſes huic malo, aliquantulum iam progreſſo, admouet emplaſtrum ex farina fabarum, chamæmelo & althæa, in vino & aquâ contuſâ. Sed illa dilatatio pupillæ quæ fit à percuſſione ipſa & ilico, eſt irremediabilis, ruptæ enim partes abnuunt curationem. Author etiam eſt Raſes, dilatationem à dolore capitis, ægrè curari. Dum verò propria ab intemperie ſicca, fatigatur vuea hæc tunica, erit madefacienda, maximè lacte muliebri tepente ab vberibus. Quodſi per aliud, hoc eſt ex humoris aquei copiâ tendatur, ſiccantibus remediis hoc peragemus. Sit victus tenuis, quo humor oculi accidatur. vino abſtineat: caput non lauandum. Vena ſecetur vel pharmacia vtatur, quod commodum erit. & deinde ſi caput repletum videtur ſanguine, tundantur canthi oculorum maioris venæ: deinde cucurbitam admoue occipitio. Siccabis oculos collyrio ex tutia, cum aqua roſarum in qua balauſtia, thuris cortex coxere: adiice croci quid & myrrhæ. Noſtrum etiam collyrium, quod alibi deſcripſimus, hoc eximiè præſtat. Quæ alia ſunt acriora, tantum abeſt vt materiam humidam exhauriant, vt potiùs attrahant, atque adeò membranas diſtendant, longeque fuſius pupillam extendant. Quæ verò potentiùs aſtringunt nimiumque refrigerant, membranulas oculares combinant: vt etiam emplaſtica. Raſes hos ſubinde purgat pilulis cocciis. Côtrarium malum huic, rhagoïdem interdum vexat, nam anguſtior, obſcurior, rugoſiorque fit pupilla; vocant φθίσιν & diminutionem pupillæ. In hac paſſione viſilia vetis maiora eſſe videntur. Si hoc euenerit ex tunicæ rhagoïdis madore, (vnde illa corrugatur) erit ſiccâda eiſdē remediis, quę antea deſcripſimus. Sin ex inopia fuerit albuginei humoris, quia adeſt phthiſis, calido lacte foueri debebit tota facies, & deinde irino vnguento madeſcat. & ſæpe roſato vnguento humeſcant oculi. Interdum ipſa pupilla obſtruitur: hoc interdum fit à pure, quod debet abſumi, vt docuimus vbi De hypopyo. Sed interdū hoc fieri nequit. quid tunc agas? Hic tranſpoſitione opus erit, quò recedat à cryſtalloïde; nam ea regione pupillę foramen intercipit: ergo deponatur ad inferna. Attamē nōnunquam ita reſtagnat à ſua craſſitie materia, vt nec exhauriri, nec tranſponi poſſit. Quæ attenuantia & reſoluentia ſuffuſioni medentur, eadem etiam huic. Propterea Auicēna vtroque in affectu vtitur collyrio ex myrrha, & felle etiam. Scribit Galenus, medicū quendam, quadam capitis ægrorū concuſſione, dum illi ſederent, materiam pręcipitare ſolere ad loca inferiora. Sed talis materia non arctè iunexa fuit pupillę. Galeni æuo hanc poterant materiam acu deprimere, verùm hoc tempore, hāc encheireſin neſciunt. Si materia non fuerit purulenta, attenuantibus & exhaurīētibus erit vincenda. Interdum ſuboritur, videndi obſcuritas, ſine aliqua nota in oculo apparēte, ſed lucida in pupilla obſcurè vident. Si valida hæc paſſio fuerit, ἀμαύρωσις appellatur, hoc eſt obſcuritas viſus: ſi ea non ita vehemens fuerit, ἀμβλυωπία hoc eſt hebetudo videndi appellatur. ab eiſdem cauſis, quas mox enarrabimus, pendent, vt eæ leniores aut grauiores fuerint. Nam Myopes dicuntur hi, qui à primo ortu nihil niſi oculis admota cernunt, ob ſpiritus viſorij paucitatem, tenuitatem, & tunicarum raritatem. Quin μύωψ limis ſemicluſiſque oculis intuetur, ac ita res etiam exiguas cōſpicatur: remotas verò res etiam ingentes non perſpicit. Incurabile malum hoc, quia congenitū. Latini hos vocant luſcioſos & luſcitioſos & nuſcitioſos, vt Budæus annotauit. quidam ita vocant hos, qui ſunt

Quæ dilatatio ſit rem ediabilis: & quæ non.

Victus in Dilatatione. Curatio.

Phthiſis oculi vel diminutio pupillæ.

Pupillæ obſtructio. 14. Metho. vltimo.

Obſcuritas viſus.

μυωπία vel myopiaſis.

Luſcioſi & luſcitioſi.

Nyctalopia vel nocturna cæcitudo.

Amblyopia & amaurosis, vnde sensim visus minuitur.

exertis oculis, palpebris constrictis. Eò differt myops ἀπὸ τοῦ νυκτάλωπος, quòd hi non natura, ſed ex morbo tales euaſere; & interdiu vident melius, ſed ad lucernarum lucem & ſub occaſum ſolis horum caligant oculi. fit Nyctalopia à pauco craſſoque ſpiritu viſorio, & à tunicarum ac humorum ocularium denſitate. Amaurosis & amblyopia interdum ſenſim irrepunt, nonnunquam etiam ſubitò euenit. Quæ ſenſim euenit, multifarias habet cauſas. vel enim ſpiritus acciditur, idque vel vitio cerebri ſpiritum non ſuppeditantis, vt ſi à longa euacuatione ſit exhauſtum; vel ob inſignem morbum, vel ob ſenectutem: Sed tunc in cæteris etiam ſenſibus percipitur læſio. Vel ſpiritus (qui naturâ debet aerem redolere, & qualitatem moderatam gerere, quod pendet ex ſanguine & pituita) nimiùm craſſeſcit. Vel tunicæ oculares denſantur. aut humores viſifici lenteſcunt. His cauſis ſenſim ſtupeſcit viſus. Subitò verò videndi vi exuuntur homines, quòd craſſi quidam ſucci irruant confertim in neruos opticos. vel quòd ille viſorius neruus paralyſi laxetur. Hæ cauſæ internæ naſcuntur plerumque a rebus quæ à foris ſunt, vt à cræpala: in nudum caput ſummi frigoris aut caloris incurſio, ſtudium à cibo, vel balnea, vomitus, venus immoderata, contentio animæ, vt euenit tubicinis. Præterea capitis ictus, vnde læditur vel reſoluitur neruus opticus. Cùm à violentiâ tali neruus abſcinditur, primùm oculus prominere videtur, dein rurſus intrò repere videtur, nam ſuo fraudatur genio. Dum verò ab infarctu hoc euenit, carybaria tentatur ea pars capitis, vbi nerui in oculos feruntur. Si ergo ſubitò incubuerit viſus obſcuritas, & ſi ſanguine circumfluit corpus, brachij vena media vel cephalica pertundatur. Et poſt aliquot dies, ita ſuadente Aëtio, faſciâ collum ſtringat ipſe æger, & ita tumefactas canthorum oculi venas pertunde, ac liberaliter vt effluat ſanguis cura. Scribit Aëtius ſe tres cotylas, hoc eſt vncias viginti ſeptem eduxiſſe. Sed fortè exiſtimandum erit, pro cyathis cotylas ſcriptum fuiſſe: nam Græci eodem charactere vtramque hanc menſuram ferè denotant. Κ cyathū ſignificat: & Κ cotylam. Si cyathos tres emittendos putauit, hi facient vncias quattuor cum ſemiſſe. Scribit author Geoponicus, capram, quòd prudentiſſima ſit brutorum omnium, ad iuncos ſe vertere, ac canthorum venas recindere, dum viſus hebeſcit. Deinde cucurbitæ exugant ab occipitio ſanguinem. Hac arte agitantur ſpiritus, & ſucci infarcientes validè concutiuntur, atque adeò vt homines interdum ſubitò intueantur. Hirudines etiam hac cauſâ temporibus admouentur. Nec his deuictis præſidiis omnino deſiſtendum, ſed à lentis craſſisque ſuccis corpus pharmaciâ debet vindicari. Nam ſpiritus illi viſorii non deferuntur in oculos, quia aditu prohibentur, ob infarctum opticorum neruorum. Quare rationi conſonum eſt, vt ſtudeamus quô clauſa hæc recludantur. quod fiet, ſi materia copioſa vacuetur, craſſa verò attenuetur, lenta incidatur, & viſcida abſtergeatur. Deſperata tamen videtur hæc curatio, cùm talibus ſuccis occupatur neruus opticus; nam, ob receſſum, nec foris nec intus patent remediis. Quare, ineunte morbo, omnia etiam temerè tentanda, quô agitatione quâdam recepta neruis hit elidatur materia. Quare ab iniecto redditoque clyſmate, eâdem etiam horâ pertundatur cephalica vena, ſi vires id admiſerint. Eodem etiam die pilulis agitetur corpus; neque id ſolùm agendum cochiis, ſed etiam valentiſſimis illis quas fœtidas vocamus: has miſcebimus cum pilulis lucis. Hoc agemus ſi non fatigat febris: nam alioqui præſtiterit cæcum hominem viuere, quàm ita eum in vitæ diſcrimen trahi. Si febris ſit expers, exhibebimus drachmas duas harum pilularum. Sequenti die manè fortiter erit diſcutiendum apophlegmatiſmis, ſternutatoriis; agitant enim hæc materiam neruis conceptam. Si pituitoſa eſt materia infarciens, præſcribemus ſternutatoria ex euphorbio, elaterio, & colocynthide. Ex his etiam, liquore aliquo conceptis, fiunt errhina, quæ pennâ in nares trahuntur. Si melancholeſcit materia hæc, elleboro potiùs hoc agemus. Si ab his metus adſit ne nares erodantur horum remediorum acrimoniâ, ex lacte horū tunc vſum inibimus. vel mox ab eorum vſu, vngantur nares vnguento roſato. Apophlegmatiſmi fabricentur ex ſinapi, ſtaphyſagria, cum ladano

Cauſa vnde ſubitò viſus diminuitur.

Curatio cùm à cauſis fit, quæ ſubitò oculos lædūt.

&

& melle. Reuellunt admodùm acres clyſteres, & veſicatoria ex flammula Iouis: hæc enim celeriter agunt: cunctatio enim hîc periculi plena. Poſt horam ilico aperiantur veſiculæ, easque muriâ frica: ſi dolet vehementius, illines vnguento roſato. Si his inuictum perſeuerat malum, tunc cauterium imprimemus coronali ſuturæ, & etiam poſticæ parti capitis. Et decocto ſaſſaphras, vel ſarzæ vtatur dies quadraginta, & decocto affletur vis euphragiæ, fœniculi, verbenæ, chelidonij, betonicæ, rutæ. Collyrium deinde noſtrum oculis inferatur. & abluatur ſæpius quotidie aquâ in qua maduit fœniculus, ruta, chelidonium, myrrha, verbena. Si verò viſus obſcuritas pedetentim obrepſerit, commodè quin etiam canthorum ocularium venas percuudemus, ſi non ita ſanguinis copia rigatur corpus: alioqui primùm brachij vena ſecetur. Et cucurbita quoque commodè occipitio admouetur. & perſeuerãte malo, ad peculiares capitis purgationes, vt antè commemorauimus, deueniemus. Sæpiùs purgatiunculas inſtituemus his pilulis, Accipe aloës lotæ in aquâ fœniculi drachmas duas: agarici recenter trochiſcati, & rhabarbari, cuiuſque ſemidrachmam: aromatici roſati ſcriptulum: cum ſirupo de betonica fiat maſſa: vtatur interdũ ſcriptulis duobus. Vt propiùs ad remedia ocularia accedamus, cauſas languoris diſcernamus. Si cryſtallinus humor oculi vitium fecerit, quod hoc ſit primùm indagabimus, & dein remedium adferemus. Si extra locum ſuum is dimotus fuerit, curari non poterit. Humida ſi intemperie occupetur, ſiccantibus ea corrigatur. Raſes tutiam aſpergit ſucco puro maioranæ; ſiccatam iterum rigat ſucco chelidonij, addit puluerem piperis; ſiccatum rigat iterum ſucco fœniculi, & in puluerem ſiccat. Remiſcet hunc puluerem, cùm doloris metus adeſt, cum lacte. Si emolliendi conſilium fuerit, madeſcat decocto maluæ & fœnugræci: nam cùm attenuatione & inciſione opus eſt, affundimus ſuccum fœniculi & euphragiæ. fel animalium hoc promptè etiam agit. Diæta hic ſit ſiccans & attenuans. Raſes commendat vomitum à cibo, ob pituitæ eductionem. Si intemperies cryſtallinum humorem occupauit ſicca, erit madefaciendum. fiat fotus ex aqua dulci, &, vt ait Raſes, lac in oculos immulgeatur: hoc enim nihil melius à phthiſi oculos vindicat. butyrum oculis illitum prodeſt. Suadet etiam Raſes, vt aqua egelida capiti infundatur, & faciem eſſe inclinandam ad vaporem. naribus & auribus inſtilla oleum amygdalinum. Famis tempore, inquit, hæc ſpecies creſcit. Obſeruabile illud, quòd vbi humectandum, ab actu frigidis ſit abſtinẽdum: tractio enim ſit ſubſidio caloris: eaque opus eſt, vbi ſiccitas. Plurimis tamen oculorum affectibus ſolatio ſunt ea, quæ actu frigent. Albugineus humor interdum etiam viſum obſcurat, huic enim cryſtallinus inhabitare videtur. hic ſi à naturæ ſuæ lege abierit in ſubſtantiæ modo, copiâ, vel colore, viſum valdè affligit. Cum ergo eius ſubſtantia craſſior & opacior euadit, naſcetur indicatio alterandi & diſcutiendi inquinantem materiam. Sed hoc malo inualeſcente, ægrè redintegrari poterit, nam ipſe humor in craſſamentum tandem abit. Craſſeſcit autem albugineus humor, vel ratione proprij alimenti, vel ab illapſu excrementitij humoris affluentis ad albugineum. Cùm ex ſuo nutricatu craſſeſcit, difficilis euadit medicatio: at excrementitia materia facilè extenuatur & exhauritur Topicis medicinis iiſdem, quibus Suffuſio abigitur. Hîc pax ſit à craſſefacientibus, quamuis his interdum locus ſit in Suffuſione, vbi acu opus eſt, quò deprimi poſſit: ſed in albugineo craſſamento ab acu caue. Copia verò luxurians albuginei humoris, pupillam dilatat; vt accisior eius copia, hanc in anguſtiam arctat. De his egimus antè. Color eius ſi degenerarit in alium præter naturam, is ſuccus qui huius author eſt, exhauriatur attenuantibus & diſcutientibus: de quibus, vbi De ſuffuſione. Eodem etiam modo corneæ tunicæ color fœdus abigitur. Si cornea hæc tunica rugas ducat à ſqualida intemperie, quod ſenibus non inſolens, lacte etiam reſtituetur cocto cum ſemine fœniculi: nam craſſi vnà ſpiritus nitidiores reddẽdi ſunt in ſenibus. Hæc tunica nonnunquam craſſeſcit à reſtagnante humore albugineo: ægrè id remediari poteſt. Si cornea madeſcat ſua ab intemperie, iam modò dictis corrigatur. Si ſcirrho tentatur, vt ſuffuſis medebimur. abſceſſus ſi adſit, vt ſugillatis me-

Curatio cum ſenſim viſus obſcuratur.

A cauſarum varietate, inſtituta curatio.

Ab Albugineo humore vitio.

A Cornea vitio.

medicina fiat. Viſio etiam interdum læditur, quòd oculus contagione affligatur à capite, quòd ſpiritus animalis non deferatur in oculos. Hoc autem fit, dum cerebrum illos non gignit, vel quòd facilè hi euaneſcant, aut quòd aditu prohibeantur ad oculos. Dum hi ita facilè euaneſcunt, & dum cerebrum vix hos ſuggerit, in anguſto ſpes ſalutis eſt: vt in moribundis euenit. Si quæ ſpes, ea tota in nutricatu eſt: vtatur ſucco carnis & vino. Si ob ſpiritus exiguos, qui tamen puri ſunt, hoc vitiũ euenerit, euchymo nutricatui ſtudeat, & bibat vinum, hoc enim fœcundum eſt in ſpiritus. Galenus commendat iecur capræ & hircinum & vulturis, nam proprietate conferunt. Raſes hæc ſiccat in furno, & miſcet tunc piper cum pauco muſco, & oculo inſufflat. & iecur comedẽdum præbet. Sin verò ſpiritus viſorij fuerint copioſi, ſed craſſi, tenui victu occurrendum erit, &, à totius euacuatione, erit attenuandum. Madeſcant ſæpè oculi aquâ in qua maduit euphraſia & fœniculus; nam hæc ſpiritus attenuant. Euphraſia huic cauſæ validè reſiſtit in puluerem trita ſi ſumatur cum pari pondere ſeminis fœniculi, addito nonnihilo maceris: his remiſcetur ſacchari æquale pondus. Huius pulueris cochlear exhibetur manè cum vino: per continuos interdum id agimus menſes. Fit quinetiam vindemiæ tempore vinum ex euphraſia, cuius vſu ſenum oculi etiam reuiuiſcunt. Huc referuntur plurima φάρμακα ὀξυδερκικὰ, hoc eſt, quæ oculos, nullo quidem ſenſibili affectu laborantes, malè tamen munere ſuo fungentes corrigũt, & redintegrant. Sed hæc oxydercica remedia myopibus non conueniunt ob ſpiritus viſorij tenuitatem: nam his potiùs confert ſuccus extuſus ex granulis punicorum malorum, quem melle coquunt, & colant. Inter oxydercica eſt vipera Cretenſis cornuta: hæc additur melli & theriacæ, & lento diſtillatur igne: & quia vipera habet aliquid acredinis, remiſcemus quid ſtillatitij liquoris roſati. Flores roſmarini vaſi iniiciuntur, quod arena ſepelitur ſub æſtiuo ſole: liquor qui inde manat, præclarè oculos huiuſmodi recreat. Hirundinum prodeſt cinis, & etiam ſerpẽtum cum melle anthoſato. Conſerua euphraſiæ cũ ſemine rutæ. Euphraſia, ruta, ſemen fœniculi, cinnamomum, ſiler montanum, piper, coriandrum, roſmarinus, verbena, betonica, caryophylli, nux myriſtica, proſunt oculis talibus. Ex aliquibus horum vaſi incluſis liquor dimanat, ſi Soli dies triginta exponantur, ac manè liquor effundatur, qui indi debet oculis. Et quædam horum aquæ vitæ immittuntur, aliquid eius manè ſumitur. Vel diſtillantur hæc cum melle anthoſato, & aliquid ſpicæ additur. Ros qui inſidet roſis, plumâ abſterſus ac oculis inditus, vt refert author Geoponicus ex Zoroaſtre. & pulegium commendat. ab anetho abſtinendum monet, nam viſum obſcurat. Ælianus ſcribit aquilam auium ὀξυωπεστάτην eſſe: cuius, inquit, fel illitum cum melle, viſum acutiſſimum reddit. Vidi, cùm in Italia eſſem, quoſdam ex lue venerea in hanc paſſionem tractos fuiſſe, quibus cùm à doctiſſimis medicis vſus guaiaci præſcriptus eſſet, ferè excæcati fuere. Si viſioni dicati ſpiritus fuerint pauci & impuri, vt his euenit quos nyctalopas appellamus, eodem modo curabũtur. Et nutricatum ineat optimum, nullis vel exiguis impuritatibus contaminatum; & adiiciat attenuantia, vt aniſum, & fœniculũ, hyſſopum, origanum, vel macerem. A totius cura, & purgatione facta pilulis cocciis, lucis, alephanginis cum agarico, errhinum naribus imponatur, ex ſinapi & pipere, exceptis ſucco radicum betæ, ad mellis conſiſtentiam; hoc dies ſex per nares attrahat. Sed ſæpius repetat vſum pilularum. Illine oculos ſanie quæ elabitur ex hircino iecore dum aſſatur. fel perdicis vel hirci illitum prodeſt. Hoc tandem moneo, in oculorum curatione ſemper plurimum tribuendam eſſe partis ſenſibilitati. Nam ſi incurrant oculus ab acribus ſuccis, & ineunte iam morbo, remedia admoueris reſtringentia, quæ admodùm refrigerant, cohibito effluxu, tunicæ oculares acerrimè rodentur. Et ſi ob acerbiſſimos dolores narcotica admoneas, viſorios ſpiritus necabis, ac mox redintegrabitur dolor. Si aſperis aut acribus medelis oculum fatigaris, valdè oculi exaſperabuntur. Sint ergo ocularia medicamenta mitigantia, lenia, pepaſmũ ſtudentia, morſus cum vacuitate. Semper in primis habeatur prouiſio totius corporis, quo copia ſuccorum ruentium accidatur: deinde caput, ſi quid in

A ſpiritibus.

Ab inſ. cioſis. 4. & vir. 8.

ὀξυδερκικὰ habet Gal. 4. κατὰ τόπους.

Antecephalaeoſis omnium oculorum affectuum curandorum.

6. Aph. 31.

Digitized by Google

oculos emiſerit, euacuetur, atque temperetur. Tandem Topica admouemus, quorum quædam ſunt mitigatoria, vt aqua quæ ex oui albo ducitur, tutia, lac muliebre: ſed liquor oui & lac humectant: at tutia ſiccat. Fœnigræci decoctum mitigat & lenit, parum calfacit, & digerit. amylum mitigat ſine morſu, aut ſtrictione aut roſione. Aſtringunt roſa & ius ſuccus, ericæ fructus, ſpicanardus, crocus, hypociſtis, balauſtium, ſuccus gallæ. Coquunt ſuccos oculorum crocus, myrrha, thus, & muccago ſeminis fœnigræci. Acria ſunt fel berbeli, perdicis: hæc acredine ſine morſu digerunt, & viſum acuunt. Sarcocolla verò citra morſum ſiccat. Detergunt ſquama æris, æs vſtum, mel roſaceum; ſed mel deſpumatum mitiùs hoc agit, ſtimmi. Deterget etiam cum pauca aſtrictione, plumbum vſtum. Exedit alumē vſtum.

Empirica. Empiria olim & iam plurima obſeruauit ophthalmica remedia, quale illud, quòd hepar caprillum in oculorum caligine proſit totâ ſuâ ſubſtantiâ. Vtuntur tripherâ minore, theriacâ, & myrobalanis conditis chebulis. Manè præbent ouum, cui inſpergunt euphragiam & macen. Viperas fimo ſepeliunt, gignunt vermes, hos diſtillant. Alii flores roriſmarini vitro excipiūt, linteo cerato occludunt, liquorem colligunt. Conſeruis miſcent ſuccum euphragiæ, fœniculi, & cineres hirundinum, cum myrobalanis conditis: ſumunt cochlearij menſuram cum pauco vino euphraſiato. Alij accipiunt guttulam olei caryophyllorum; propinant manè, vel in paſtus initio cum pauco vino. Semiphoras ſcribit oculis optimum remedium eſſe vulturis fel. Accipe ſaccharum cryſtallinum, cuius quattuor partibus iunge aluminis vnam, tere in puluerem, hunc inſperge limacibus rubris, hæc muccago duobus collecta linteis, oculorum maculas eluit. Hæc remedia ἀζυδήγητα verè ſunt, vitiis ocularibus dicata, vbi nulla manifeſta cauſa in vitio eſt, nam quaſi proprietate quadam id agere videntur. Cùm nebuloſi ſunt oculi, empirici accipiunt aquę roſarum albarum duo cochlearia: vitrioli Romani, & caphoræ; cuiuſque grana quinque: miſcēt, ac per linteum colant, ſtillant duas guttas in oculum. Accipe ſacchari canditi vnciam: vitrioli albi drachmam: tutiæ præparatæ tantundem: caphuræ ſemiſcriptulū: aquæ fœniculi & euphraſiæ, cuiuſque vnciam: oculis inſtilla. In vngue oculi externo, Accipe aquæ fœniculi duo cochlearia: olei vitrioli rectificati, duas guttas; miſce. plumâ hoc liquore madente, ea tangatur pellis manè & veſperi. Aqua roris ſolis. Accipe fœniculi, rutæ, euphraſiæ, verbenæ, chelidonij, capillorum veneris, endiuiæ, ſingulorum manipulum: affunde aquam roſarum, vrinam pueri, & vinum album optimum: diſtilla: adde deinde aloēn & tutiam ſubtiliſſimè comminutam, & ſoli expone dies aliquot. Ad lachrymas oculorum ex madore frigido, Accipe thus & maſticen, bulliant ex vino, obturato vaſe: fumum accipiat, & calido vino illo lauet faciem & oculos. Ad cataractas, Accipe violas albas & folia raphani cum ammoniaco, hæc inde artificiali balſamo: manè inde oculis. Aqua mirabilium virium: Accipe limaturam ferri, æris, ſtanni, plumbi, auri, argenti: macera hanc viginti quattuor horis in vrina pueri calida: poſtea viginti quattuor horis in vino calido, dein hac eadem ſerie in ſucco fœniculi, albumine oui, muliebri lacte, vino rubro, tandem in albumine ſeptem ouorum: hos poſtea liquores cunctos cōfundes, ac lento igne exſtilla, ac reconde argenteo vaſculo. Aqua roſarum refrigerat oculos, betonica ſiccat, chelidonium roborat, agrimonia conſolidat, ruta acuit, calaminaris pruritum ſuo morſu delet, adeps vitri vngues oculorum abigit. Coque fœniculum cum radice, æneâ patinâ tege, halitus aquam dabit, quàm oculis indes. Ad oculorum phlegmonas, & ad vlcera corneæ tunicæ, & vueæ procidentias ex acri tenuique fluxu. refrigerat; ſiccat abſque morſu, coquit, dolorem mitigat, carnem gignit, cicatricem ducit, digerit, trahit ex alto, vtque breuiſſimè dicam, cunctis viribus præditum eſt, quibus ad inflammatas, exulceratas, imbecillas, fluxionique obnoxias particulas opus eſt. Et cuiuis ætati, tempori, temperaturæq. vtiliſſimum eſt, modò vario liquore, modò hoc, modò illo ſoluatur. *Oculare palpebrar. fluxu.* Prouiſio primùm habeatur totius & capitis, purgationibus, apophlegmatiſmis, cucurbitis & talibus. Mūdificetur oculus lacte immulcto ex muliere ſucci plena, & tenuiſſimis linteis abſterſos in oculos infun-

infunde collyrium decenti liquore ſolutum: initio ſit liquidum, & progreſſu craſſiuſculum. Si res velit, primùm foue & cataplaſma admoue. repreſſâ ferè fluxione, ad hoc collyrium veni, & infunde ex vario liquore tepidum. quod fiet ſi coticula in qua teritur, primò ebullierit in aqua dulci. Liquores huiuſmodi ſunto, tenuis liquor oui, eodem die nati, lac iuuenculæ ſucci plenæ, ſuccus fœnigræci, ptiſanæ, decoctum ſeminis lini & cydoniorum, polygonij ſuccus, aqua ſaccharata, ſuccus roſarum, vuæ acerbæ ſuccus, & vinum. Accipe pompholygos lotæ drachmas duas: amyli recentis, loti, quódque nullam præfeferit ſenſibilem qualitatem, drachmas quinque: cadmiæ vſtæ ac lotæ ſemunciam: plumbi vſti ac abluti drachmas tres: ceruſſæ lotæ drachmam: lapidis hæmatitidis drachmas ſeptem: opij ſeſquidrachmam: croci, aloes, cuiuſque ſemidrachmam: myrrhæ ſeſquidrachmam: ſarcocollæ elotæ vnciam: ſacchari cryſtallini drachmas tres: gummi tragacanthi ſeſcunciam: cuncta hæc macerentur in ſucco fœnigræci, cum tenui liquore albuminis oui, & lacte iuuenculæ mulieris ſuccoſæ.

Chalazion in palpebra, vel grādo parua. Si in palpebris à frigido ſucco fiat tumor inſtar grandinis, diſcuties eum emplaſtro diapyritide, vel ſacro. Sin inter cilia cum phlegmone conſtiterit inſtar hordei, foueatur lacte vaccino & aqua myrti. à foco abſint. Verrucæ ſi ibi conſtiterint, forcipe abſcinde, & ablue aquâ plantaginis, in qua aluminis coxit exigua copia. Contra perlas oculorum: euacua, acria immitte oculis, caput ſicca pulueribus & ſacculis: & accipe ſeminis fœniculi, caryophyllorum, piperis, euphraſiæ, macis, cardamomi, cubebarum, æquales partes: his affunde mel, cum ſucco chelidonij & fœniculi, & iterum ad mellis redeat ideam coquendo: poſtremò adde pulueres: ſumat manè ſeſquidrachmam. Qui empiricis delectatur, plura videat apud Dioſcoridem libro De Euporiſtis Capite vigeſimo octauo, & ſequentibus, vbi magna parabilium medelarum varietas: ego iam manum de tabula, ſi pauca quædam, quæ quamuis non in oculo ſint, ad oculum tamen pertinentia indicauero.

Ad oculum pertinentia [illegible] Ad oculum pertinet paſſio illa, qua exeruntur oculi præter naturæ legem. Hoc euenit ſtrangulatis, ægrè parturientibus, vel à ſubito incurſu ſuccorum. *Exertio oculi.* Dum à ſuccis fit, affligit carybaria & quædam mydriaſis. Suffocatis prodeſt phlebotomia: ſuccis, pharmacia: à partu cùm eſt, menſtruorum euocatio ſuccurrit. & tandem cucurbitæ occipitio admotæ; ſi à ſuccorum incurſu ſit, reprimentia oculis adhibita proſunt ex malicorio, balauſtiis, myrtillis, terra Lemnia. Oculum etiam interdum fatigat Ægilops, hoc eſt inflammatio ad canthum oculi maiorem: quod ruptum ſi negligatur, in fiſtulam abit. *Ægilops.* Si os cribriforme lædatur putredine, olfactus deprauabitur. Initio venam pertunde, & reprime ſucco ſemperuiui cum pauco croco, & ſolani ſucco vel portulacæ: dein diſcute non acri vi præditis, ne oculum feriant. fiat cataplaſma ex parietaria & croco: vel ſucco tigatur eius, cum croco. Si pus ibi retinetur, aperiatur locus, ne id oculum aut os cribriforme corrumpat. Deinde cura oleo vitellorum ouorum, vel liquore myrrhæ cum balſamo Peruuiano. eluatur decocto rutæ. Parum adde interdum olei hyperici compoſiti. Inſpergimus interdum puluerem ex myrrha, & alumine vſto & loto, & parum antimonij. Illud obſeruabile, hunc tumorem interdum meram eſſe phlegmonen eryſipelatoden, in qua rubedo, pulſus, & reliqua. Interdum à ſanguine pituitoſo naſcitur, hic non adeò dolens, concolor. Si à calida materia ſit, admoue ea quæ priùs diximus: & hæc etiam, Accipe foliorum plantaginis, roſarum rubrarum, cuiuſque pugillos duos: ſeminis ſumachij, corticum granatorum, cuiuſque drachmam: farinæ hordei ſemunciam: paſſularum mundatarum ac in pultem ex aqua plantaginis verſarum, drachmas ſex: cum aqua plantaginis fiat molliſſimum cataplaſma. Si diſcuti nequeat, Accipe pulpam caricarum, ac radicum althææ, per ſetaceum traiectam, ſingulorum vnciæ pondus: farinæ tritici quod ſatis ſit, vt cum præſcriptorum decocto fiat molle cataplaſma: adiice parum croci. Pepaſmi primo veſtigio apparente, erudiuſculum ſecetur ferro, ne os exedat pus: [illegible] m id foret inſanabile. Stude vt plurim[illegible] ſanguinis & ſordis effundatur. Se[illegible]ioni impone decerpta lineamenta ab albumine oui & rhodoſtagmate madentia: ſtudiumq́. adſit ne ſiccentur. Poſtridie,

Digitized by Google

die, iam deſcriptum purificum impone. At ſi phlegmone perſeuerat, loco purifici illinatur albo caphurato vnguẽto, quod loco olei habet caput lactis. Deinde detumeſcente parte, phlegmoneq. .oactâ, diapalma ex roſacco facto vtilis erit. Tandè curatio Barbaro emplaſtro abſoluatur. Si naſcatur à frigida materia, phlegmaphygis purgetur; & tale cataplaſma admoueatur, Accipe radicum althææ, liliorum, ſingulos ſemimanipulos: florum chamæmeli puluerisatorum, farinæ ſeminis lini, cuiuſque binas drachmas: pulpæ caricarum drachmas tres: mellis drachmas duas: miſce: & cum præſcriptarum decocto fiat cataplaſma. Si his concidat tumor, dictamni emplaſtro quod reliquum eſt exhauriatur. Sin pus ſubſit, quod ex mollitie dignoſces, ſeca, ac barbaro emplaſtro à purgatione claude.

Aegilops à frigida materia.

Præterea ad oculum pertinet ψωροφθαλμία, quæ dicitur κνησμώδης τῶν βλεφάρων ψωρίασις, hoc eſt, pruriens palpebræ affectio ſcabioſa. prouenit ex ſalſo nitroſoq. humore. Huic opitulatur noſtrũ illud collyriũ, quod alibi deſcripſimus, & etiam Sief rubrum Meſues, & diahaimatites, & viride Antæi. Huc ſpectant ſclerophthalmia, quæ eſt durities oculi; ac dyſcineſia, quæ eſt difficilis motus: madaroſis, vbi ex palpebris defluunt pili: milphoſis tollitur ſmegmatis calliblepharis.

Pſorophthalmia.

Antidot. Flor. fol. 103. Varij affectus.

Succus frigidus interdum in duritiem trahit ſuperiorem palpebram, qui nec calore nec dolore in vitio eſt, curatu facilis: glandulæ inſtar fugit prementem digitum. Applica emplaſtrum diadictamnum Galeni, vel diapyritis eiuſdem imponatur. his exhauritur, vel ſuppuratur. Suppuratâ materiâ, ſecetur ſuperficies palpebræ decuſſatim. Hydatides eodem curantur modo.

Palpebra durus tumor.

Eſt etiam inter hos affectus encanthis, cùm caruncula majoris canthi excreſcit iuſto amplius: at vbi diminuitur, rhyada vocant. In encanthide abſciſione opus eſt, ſi mollis ſit: à dura abſtine. Rhyas ferè incurabilis eſt: quidam myrrham & thus carunculæ apponunt.

Encanthis & Rhyas.

Inuerſio pilorum nonnunquam oculum lædit: pilus is extrahatur, & meatus cuſpide aciculæ candentis claudatur. Præterea eſt ſtrabiſmus, qui eſt muſculorũ affectio ex conuulſione, oculum mouentium. fit etiam interdum à paralyſi muſculorum ocularium. Hoc ſtudium adſit illis, vt in aduerſam ſemper partẽ intueãtur, quò natura diſcat à praua viſione diſcedere. Propterea ſpeculum his ſemper adhibeant quod caſtiget flexum in obliquitatem oculum. Ideò in infantibus iubeant medici (quò in illam partem ſe flectat viſio) pilas rubras apponi: & candelarum ſoliſque lucem vetant matres in rectum caſtigatumque infantium viſum. Plurima ad varios oculorum affectus leges collyria apud Antidotarium Florentinum folio centeſimo ſecũdo, & ſequentibus. Varia etiam nomina ophthalmicarum paſſionum enumerat Rhodiginus. Hactenus De oculis.

Pili inuerſio.

Strabiſmus vt corrigatur.

6 lib. 10. & 14. lib. 15.

Vnum addo ob inſignem vtilitatem, quam vſus in eo obſeruauit, & quidam in omnibus ocularis paſſionibus eo vtuntur. Accipe aquæ puræ librã: vitrioli albi drachmam: albumen vnius oui: miſce, & coque ad tertiæ partis exhauſtionem. immittiant guttulas aliquot oculis. In cunctis oculorum paſſionibus vtile eſt in obſcuro verſari loco: ita quies concedetur laboranti parti. Si carbunculus palpebram occupat, fouebis oculum lacte & ſucco ſolani, ex tepidis impone linteis: vel lacti adde liquidum ſuccum portulacæ. ſit muliebre lac. Emulſio ſeminis papaueris albi ex lacte recenti. Optima ſunt recentia capita papaueris albi, ſi eorum ſucco depurato vtamur. Præclarè de his Aëtius.

Carbunculus.

CAPVT VIII.

DE PASSIONIBVS AVRIVM.

INTER cunctos ſenſus nobilitate quadam diuina proximè ad viſum accedit auditus. eius obiectum eſt ſonus. ſonus eſt qualitas prodiens ex aëre vel aqua, à ſolidis læuibusque corporibus, concauis & amplis, affatim magnaq. vi colliſis. Quòd enim reuerberatione opus ſit, argumento ſunt antra, ſpecus, ſiluæ, putei, montes, & cuncta loca cauernoſa, quæ voces etiam reddunt. Quod autem in ſolida corpora impelli debent, in tympanis conſpicuum eſt, & in fidibus muſicis, his enim tenſis opus eſt; nam quæ mollia ſunt, cedunt. Præterea amplitudine læui quadam opus eſt: nam acuta cùm aërem ſcindant, ei vim haut inferunt. Sinuoſus autem aër ſede detentus

Auditus vt fiat.

tentus concauâ, indeque congregatus & vnitus, maiorem edit ſonum. Aëre iam impulſo ſonóve affecto, vicinus itidem aër verberatur & impellitur, donec ad aures perueniat. Hoc non aliter eueuit atque in fluminibus dũ gyrus gyrum excitat, donec à ripa retruſi, ad primum redeant gyrum. Ita in concameratis locis, vox geminatur, & echo generatur. *Echo unde generatur quid.* Hinc etiam eſt, quòd ſonus aliquantum poſt ictum, & non ilico ſentiatur. Spiritus quidam auribus à natura inditus eſt, cui ilico qualitas percuſſi aëtis cõmmunicatur, atque *τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν afficit. ** primũ ſenſificum.* Hoc omnium primus Plato docuit, qui ſcripſit, auribus inſitum aërem pulſari, & pulſum in principẽ animi ſedem mitti, & ita auditum generari. Quo modo hoc fiat, videamus; pulchrum enim cauſas rerum noſtrarum intelligere. Vt ſenſus percipiat aliquid, oportet vt ſit mutua actio & paſſio inter ſenſum & ſenſibile. quare opus eſt mutuo tactu. ergo, alterari & tangi ab externo oportet internum. Id fit hoc modo. Aër qui à foris eſt aliquo impulſu affectus, incurrit in membranam quæ aures veſtit internas, ortam à menynge. Hæc oſſicula quædã ſibi colligata (quæ malleum & incudem referunt) commouent. Mora verò oſſicula neruũ quendam per tranſuerſum membranæ expanſum percutiunt; ex illa nerui percuſſione, membrana repercutitur: vnde membrana ſonos excipit. Soni verò per anfractuoſos meatus aurium feruntur, & peruadunt ad auditorium neruum: inde idea ad ſentientem animam funditur. *Antiquorum ſententia de auditu.* Antiquitas putauit, ex Empedoclis ſententia, auditum fieri, quia aër intimam aurium partem impellit, vbi cochleæ conuolutio. Alcmæon dixit vacua omnia reſonare, cùm in ea vox incidit. Diogenes dicit aërẽ in capite eſſe, qui, cùm percutitur vocibus, commouetur. Deus cauam fecit aurem ad meatus auditorij initium, vt repercuſſu quodam ſonus, meatũ illum ingrediatur. Hoc teſtatus eſt Adrianus Imperator, manus cauam partem, quò faciliùs perciperet à poſtica parte auriculis obtendens. *Sedes auditus.* Oſſis petroſi proceſſus obliquus, ſedes eſt auditus: nam ſolidis gaudet vox. Hæc autem auditus ſedes diſtinguitur in triplicem regionem. *Prima ſedes.* Prima dicitur meatus auditorius, per quem aër obliquo ductu fertur ad pelliculam myringam: quò omnem motus violentum incurſum infringat. nam ingenti ſono vel frigore rumpitur hæc membrana, vnde ſurditas. Propterea myringi & meatui auditorio antepoſitus eſt hic flexuoſus meatus. & anguſtus meatus ſonum colligit, quò diſtinctiùs audiamus. eſtque ſolidus meatus; ſonitui aptus: obliquus etiam, nam obliquus ictus non æquè ferociter ferit ac rectus. Meiynx eſt ſeptum inter meatum primũ & ſecundum. Vt quis rectè audiat, opus illi eſt inſito aëre puro, & tranquillo, tenuique. Seiunxit Deus Opt. Maximus hunc aërem ab externo myringâ, ne confundantur. Hæc myrinx flectitur & ſonat. tenuiſſima eſt, pellucida & denſa. Hippocrates ſcribit hanc omnium membranarum eſſe ſicciſſimam. *Lib. De carnibus.* Merynx naſcitur à perioſtio, quod ſub cute meatum auditorium cingit. Merynx quaſi ſeptum eſt inter auditorium meatum, & inter tympanum. obliquus eius ſitus eſt ob violentos impulſus. In ſecunda regione habitat inſitus ille auditorius aër: *Secunda ſedes.* & hæc regio meatum habet quo per os & nares ſorberi aër poſſit, quo ille internus recreetur. Hic aër princeps eſt auditus inſtrumentum, nam ſonum excipit. Hæc ſecunda cauitas ab Ariſtotele appellatur cochlea: alij antrum vocauere, Fallopius tympanum, Veſalius peluim. *Cochlea. Antrum. Tympanum. Peluis.* Hic meatus duritie eſt lapideâ, nam ſono eſt dicatus. Hæc cauitas ſita eſt inter radices mammillaris proceſſus, & ad inſertionem capitis maxillæ inferioris: hoc eſt, in principio proceſſus petroſi, cuius intimis partibus inſculptum eſt, & ilico poſt myringam. Hæc cauitas ſpongiæ modo fungoſa eſt, & videtur repere in mammillares proceſſus. Plurimæ ibi cauernæ, feneſtræ, foramina, fodinæ, ad ſpiritus innati nutricatum fœlicitandum. A ſecundo hoc auris meatu, patet meatus in os: *Meatus ab aure in os.* hinc eſt quòd ſuſurri maſticatoriis placentur: & quòd ſonus in os ingreſſus, ad aurium intima fertur. & propterea hi, qui ſurdeſcunt, propterea quòd myrinx durior euaſit, aperto ore captant ſonos. Alemçon, inquit Ariſtoteles, putauit capras per aures reſpirare: *1. De hiſt. animal. cap. 11.* hunc enim meatum etiam capræ habent. An non à cauitate inſculptum hoc foramen, vt cedat aer, ne meiynx rumpatur, vt in tormentis? Terminatur hic meatus vbi os palati deſinit, prope radicem gargareonis,

Digitized by Google

reonis, ita vt palato & naribus ſit communis; oritur à tympano. Dum fauces dilatantur ad deglutitionem, hic meatus aperitur.

Tertia ſedes. Labyrinthus.

Tertia in aure cauitas appellatur à Fallopio labyrinthus, ob cuniculos qui in eandem cauitatem abeunt, vt ſonus in anguſtis locis clarior fieret.

Antrum. Cochlea. Cæcum foramen. Buccinoſum antrum. Vſus horum.

Quarta cauitas antrum vocatur, Fallopio cochlea, aliis foramen cæcum, Veſalio buccinoſum antrũ, à tortuoſo cornu, quo vocant paſtores pecus, vel à conchylij ſpecie buccina dicitur. Eſt anfractuoſa magis hæc cauitas, quàm tertiæ cauitatis cuniculi. In illo meatu, quẽ tympanum vocauimus, oſſicula quædam ſunt exilia, incus, malleus, & ſtapes. Aër ab oſſiculis & myringe agitatus in tympano, ad cochleam, inde ad neruum auditorium fertur; Etenim nerui quinti paris maior propago in tres portiones terminatur, & præcipua propago in cochleam abducitur. Hæc propago nerui excipit ſenſibile à foris occurrens. Sed quia ſonus & vox ſunt illud ſenſibile, ſiue aër percuſſus, aut eius percuſſio, ſiue motus qui percuſſione fit, gyro quodam allabens, non licebat auribus, (quod oculis alioqui euenit) neruorum tegmentum quoddam apponere.

Fabricæ ratio.

Id enim motum aëris arcuiſſet à neruo, maximè in exiguis vocibus: nec iterum nudo neruo opus erat, ob incurſus externos. Nec adeò rarum ac tenue fuit fabricandum hoc operimentum, vt aëri eſſet peruium, ne nerui læderentur, néve in frigus traheretur cerebrum. Hanc propterea fabricam S. Deus ita temperauit, ne, cùm nimis forti propugnaculo ab omni iniuria vindicaretur, ſurdum euaderet ſenſorium: iterumq. ſi munimenti omnino expers eſſet, omnium iniuriis pateret. Os itaque durum ac denſum, polydædalis flexibus, labyrinthi quadam facie pertuſum eſt, quo ſtricta vis frigoris varietate flexuum exolueretur, néve aditum facilem concederet impetui exiguorum corpuſculorum. Ita meandri hi in cauſa ſunt, vt manſuetè incurrantur hæc. Eadem cauſa fuit, quòd duriorem ſortiti ſimus neruum auditorium: verùm non eò abiit hæc duricies, vt violaretur eius actio.

Vitia auditus, eorumq. cauſa.

Triplici ratione actio audiendi percellitur: vel enim obſcurior redditur, quod ſurdaſtris euenit: vel omnino aboletur, vt in ſurdis: vel deprauatur, vt in obauditione ſibilorum, tinnituum, murmurum, ſonorum. Cauſæ horum ſunt inſtrumenta auditui dicata, ſi in intemperiem trahãtur, vel obſtruantur, aut ſi vnio horum violetur. Sonus maximus confeſtim incurrens, auditus organa diuellit: hoc docuit Ariſtoteles, cùm ait, ſenſibilium excellentias, ſenſum corrumpere. Hinc eſt quòd accolæ cataractarum Nili audiendi vi fraudentur.

Nomen aurium, & auricularum.

Varij itaque affectus aures fatigant. Aures dico interiores, non exteriores quæ nominantur auriculæ, quia iure nullo ſocietatis cum cerebro ſympathiam habere poſſunt, quemadmodum audiendi meatus in cauitate oſſium temporalium anfractuoſa quæ ad cerebri amplitudinem excurrit, membranamque accipit acerrimi ſenſus, & neruum ad audiendi vim accipit quintæ coniugationis. Atque in eo ſinu, vt modò diximus, vernaculus quidam aër ambienti conſocialis, triaque item oſſicula, malleoli & incudis, ſtapedisque ſimilia continentur.

Aures grauibus morbis tentantur.

Hæ aures grauibus admodùm morbis obnoxiæ ſunt, nam à capite & cerebro tranſitum faciunt ad aures. Neque ſanè alius acutior morbus eſt, quàm is qui ſymptomata exhibet aurium inflammatione obſeſſarum. Profectò aurium inflammationes atque dolores eiuſmodi ſæpè ſunt, vt ad dementiam mortemq. præcipitent.

Aurium morbi periculoſiores oculorum morbis.

Atque in auribus quàm in oculis aliquanto maius periculum eſt; quod oculorum vitia intra ipſos noceant: auriũ verò inflammationes facilem habent cum cerebro ſympathiam, facilemq. recurſum. Quò magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne maiori periculo locus ſit. Plurimi itaque cùm morbi auribus negocium faciant, atque cunctis cùm ſeſe conſociet dolor, de hoc primùm agemus.

Dolor aurium.

Dolor aurium eſt naturæ triſtis perceptio, afflictis partibus quæ ſentiendi vi præditæ ſunt, orta à continui diſtractione. Hic quò placetur arte dolor, opus eſt vt rectè cauſam eius deprehendamus. Aures fabricatæ ſunt ex cartilaginibus & membranis, naturâ frigidis & ſiccis. Cumque partes facilè ad conſimilem intemperiem flectantur, euenit, vt aures plerumque à frigida cauſa doleant.

Dolor à frigida intemperie.

Quamuis aliquando & calor in vitio ſit, vt ſi acris fuerit dolor, facies turgida, bilis ſi in toto corpore circumfluat, illachrymentque oculi frequentiſſimè. Rarò tamen ſuſpicabimur in hoc affectu de cauſa calida; cere-

brum enim naturâ frigidum & excrementitium eſt, quod ſi à cauſis quæ à foris veniant frigidis, & ab his quæ intùs ſunt excrementitiis incurratur, ob facultatis concoctricis impotentiam, plurimis excrementis occupabitur. quæ ſi palato, naribus, & auribus non ritè excludantur, hæc tœdia promptè proferunt. Quare huius doloris cauſæ internæ plerumque frigidæ ſunt. Et quamdiu omnes cauſæ externæ non conſpirant in calorem, de cauſa calida nulla ſuſpicio erit. *A materia putri.* Nonnunquam doloris cauſa eſt materia putrida & purulenta, vt in aurium vlceribus, & vermiculis. nam ſanioſi & ſeroſi humores in auribus generati, ſimiliter vt mordaces ſucci qui alicunde illabuntur, dolorem conciliant. *A flatu: & unde.* Quin flatus ſæpe dolores & ſonos mouent. Naſcitur flatus ab intemperie capitis calida & humida, vnde humores craſſi & lenti in capite. Vel alicunde efferuntur in caput flatus. vt ſi crudis quis vtatur cum vino meraciore. & qui non purgato corpore vtuntur guaiaco. A materiæ copioſo affluxu interdum oſſicula dimouentur: & vehementiſſimè auris dolet, cùm internus eius meatus affligitur, ad quem neruus auditorius peruenit: nam quò profundius malum, eò vehementius eſt. Dolorifica hæc materia ſynatriſmo in auribus prouenit, vel alicunde influit, aut vi in auribus detinetur. Synathriſmū eius facit intemperies: detinetur dum infarctu illæ detinentur: influit à cerebro, vel à toto corpore. Quæ à foris incurrunt, dolores etiam præbent, vt ambiens aër, aqua medicata auribus influens, animalcula, pulueres, grana quæ intumeſcunt. Quin interdum Phlegmone hos dolores accerſit. *Signa.* Qui ad ætatem maturiorem venère, ideam doloris ipſi dicunt: ſed infantes flent, & manus auribus admouent. Si dolor hæreat in primo aditu meatus auditorij, æger narrabit ſe non in profundis partibus dolorem ſentire: & dolor à rebus foris admotis miteſcet. Si digitis comprimas aurem, acerbior euadet dolor. Cuncta aliter eueniunt in afflicto meatu interiore. A ſola intemperie frigida ſi fuerit, dolor altè citra grauitatem, vel tenſionem, aut ardorem fixus eſt. nam grauitas, materiæ ſoboles eſt. Si tenſio adſit citra grauitatem, ſpiritus flatulentus exitu prohibetur. Si grauitas adſit, cum carybaria, ac pituitoſus ſi victus præceſſit, craſſi humores in vitio ſunt. Si punctulis fit dolor, in membranis illius cauſa erit: nam tenſiuus & conuulſiuus dolor neruis eſt peculiaris. Si nulla grauedo adſit, nec vlla dimanarit materia, ſolâ intemperie tentabitur auris. Si profluat ſanies, vlcere occupari aures ſignificatio fiet. Vermis ſe prodit fœtore, & interdum exilit. Ægrè dignoſcitur dolor prodiens ex oſſiculis dimotis: quare innoteſcet maximè inde, quòd nulla emicent ſigna aliarum cauſarum. *Dolor contuſiuus.* Præterea quòd præceſſit valida aurium contuſio: ac ſequitur dolor contuſiuus. vel ſaltem ingens fluxio fatigauit primùm aures. Mordens dolor fit à materia acri, & ſanioſa. Perforatiuus dolor à flatibus euenit, exitu prohibitis, vel à vermibus. Pulſatilis dolor ſoboles eſt phlegmones. *Indicationes.* Ex natura mali perſpecta naſcuntur notæ curatrices; vt ſi intemperies ſola ſit in vitio, illa caſtigetur: materia ſi crimen habet, elidatur: dolor ſi nimium infeſtat, mitigetur. ſi φυσώδης ſpiritus fatigat, diſcutiatur. Iam ad prænotionem venio. *Prognoſis.* Aurium interiorum dolor, inquit Hippocrates, cum febre acuta intenſus (cuiuſmodi eſſe ſolet in parte ſenſus exactiſſimi inflammatorius, vnde materia effera, tanquam in ergaſtulo concluſa, nequiuit exire nec exudare, proptereaque perennis ſyntimoria eſt morbi & cauſæ morbificæ) cum ſiniſtro quopiam ſigno (vt cephalalgia, dementia, vrina praua) iuuenes quidem ſeptimo die (quia bilioſi, ab inflammationibus vexantur acerbiſſimè) aut etiam celeriùs (nam malum prorepit ad cerebrum) neque ex naribus hæmorrhagia (præreptâ phlegmonæ & febri materiâ) nec liberale fit expuratum ex aure. Seniores autem ſeriùs & rariùs tollit: nam ſuppuratum præuertit, nec ita delirant. Sed tamen ſenes plerique non ita defunguntur morbo, vt non iteratò recrudeſcat: ob pepaſmi & excretionis inchoatum, non autem perfectum motum: atque ſic moriuntur. ferendo poſteriori morbo imparibus viribus, quas prior infregit. Si ab oſſiculis dimotis fuerit dolor, ille mulceri poteſt: ſed actum erit de auditu. *Phlebotomia & pharmacia.* Vbi à ſanguinea materia prognaſcitur dolor, maximè ſi phlegmone adſit, pertundatur vena. Si materia cacochyma in vitio fuerit, qualis illa fuerit, talis inſtituatur pharmacia. *Topica.* Quæ auribus admouentur

uentur & immittuntur remedia, quædam ad dolorem, quædam ad materiam pertinent morbificam. Ad placandum dolorem, initio molliſſimâ medicinâ vtemur, vt adipe anſerino, medullâ [illegible]uli, cum lacte muliebri, & butyro recenti. Secundò veniemus ad decoctum malua[illegible]um, papaueris, radicum mandragoræ. Si dolor vehementer viget, cum Raſe, opij momentum oleo roſato temperatum, auri immittemus. Accipe olei roſati & violati, cuiuſque ſeſquidrachmam: opij ſcripulum. Sed hac cautione, ſuaſore Raſe, vtemur, Si poſt opij vſum pulſatilis dolor redierit [illegible] ſimilis, triduoque talis perſeuerauerit, oleum ex ſeſami ſemine, in quo anatis vel gallinæ adeps diſſolutus fuerit, ſubinde ſenſim auri infundes. Siquidem tunc auri abſceſſus ineſt, quem ſuppurare decet; & expectandum vt ſic dolor ſedetur; quod cùm factũ fuerit, ſuppuratio perfecta erit, & expuratum erit in procinctu. Alioqui accipe olei roſati drachmas tres: opij & caſtorei, cuiuſque grana duo: cum bombace immitte auri. Eodem modo vtimur interdum philonio vel requie Nicolai ad ſemiſcripuli copiam. Aliud: accipe olei lumbricorum ſemunciam: adipis anſerini recentis drachmas duas: opij grana ſex: caſtorei grana octo: miſce, ſtillatim immitte. Philonium cum lacte muliebri immittitur etiam. Si ab opiatis & oleis abhorreat æger, infunde vitro anguſti oris decoctum foliorum ſalicis, roſarum, & acetum, fiat ſuffitus. Quidam agreſtes homines excipiunt vaporem vaſis in quo oleum fuit, & ilicò dolor cedit. Vel accipe olei roſati drachmas duas: opij grana duo, fiat ſuffitus. Inſtilla etiam auribus lac. talia dolori acerbiſſimo dicata ſunt remedia. Cauſæ verò ratione contraria illi adferenda ſunt remedia. Si intemperies frigida fatigarit, præclarè ad ſalutem faciet oleum caryophyllorum auri guttulatim immiſſum. ita etiam oleum aniſi, cymini, cinnamomi, piperis, anethi, fœniculi: maximè cùm flatus tendant. Bcoè etiam facit oleum ceræ, euphorbij, ſinapi, dauci, aqua vitæ; nam leptomeriâ excellunt. Scribit Galenus, apud ruſticos ſolemne olim fuiſſe, cæpam ioanitam oleo [illegible]plere, ſub cineribus coquere, & expreſſum [illegible]leum auribus ſtillatim inſerre. Aliud: ac[illegible]pe corticum ligni guaiaci (ſiccat & diſcut[illegible]), radicũ acori, galangæ, ſingulas ſemuncias (abſtergent & diſcutiunt) ſchœnanthi drachmas duas: hic licet cuncta addere quæ opitulantur capiti frigido, vt flores ſtœchados, roſmarini: adde amygdalorum amarorum vnciam: &, ſi velis vt traiiciant ſe validè, adde euphorbij ſemidrachmam: fiat decoctio in æquis partibus vini & aquæ pluuiæ; Huius vapor mittatur in aurem, per fiſtuloſum canalem lana obductum, ne aurem lædas. Olea ſi magis placent, prædictis vtatur: vel exprimatur oleum ex amygdalis amaris cum corticibus, & cum olei nardini æqualibus partibus, & pauco caſtoreo, (ad perſuaſionem) vel, vt ſuaſerit materiæ frigus, modò hoc modò illud vincat oleum. Oleum ex thymo præſtantiſſimum eſt, & multorum loco eſſe poterit. aqua picis liquidæ: oleum cutionum, & oleum vitellorum ouorum; cæpam ſub cinere coque, adde butyri inſulſi, olei roſarum & chamæmeli, cuiuſque vnciam: croci drachmam: fiat cataplaſma. Laudantur etiam cochleæ decoctæ in oleo chamæmeli. & ſalita medulla cruris porcini. Si craſſa & frigida fuerit materia, qualis plerumque eſſe ſolet, commendatur ſuccus cæpæ & allij auribus inſtillatus per ſe, vel oleis remixtus, vt oleo ſcarabeorum, amygdalorum amarorum, rutaceo, de ſpica, de euphorbio. Sed eunte morbo, ad hæc deueniendum erit. Laudatur etiam decoctum rutæ & caſtorei ex lixiuio. Si dolor nimium fatigarit, Accipe opij grana quinque: caſtorei ſemiſcriptulum: diſſolue oleo chamæmeli. Si ne his quidem dolor cedat, ad ſolum opium erit perueniendum, vel, vt antè dixi, ad philonium Meſues. Alioqui, quòd alia ratione primùm etiam docui, accipe alliorum, cæparum, foliorum lauri, rutæ, cyclamini, origani, ſingulorum ſemimanipulum: ſeminis allij aut cæparum drachmas duas: euphorbij, veratri nigri, colocynthidis, cuiuſque ſemidrachmam: coque ex æqualibus partibus vini & olei amygdalini amari, dum vinum ſit exhauſtum, exprimatur oleum, & eius vapor auribus excipiatur. Materia quæ reliqua eſt ab expreſſione, vtilis erit ad cataplaſmatis effictionem, cum medulla cruris porcini ſaliti, & pauco aceto: & auri imponatur. Accipe turbethi gummoſi ſemunciam, coquatur in vino: liquor auribus inſtilletur.

Dolorem placantia remedia.

Cautio in vſu opij.

Topica.

Cauſæ ratione remedia.

Ad frigidam cauſam, & flatus.

3. [illegible] vir.

Fotus. Fotus præſcribuntur ex menta, ſtœchade, maiorana, ruta, calaminthe; pulegio, verbena, betonica, foliis lauri, thymo, & anetho: ſemine dauci, carui, fœniculi, aniſi, ameos, radicibus ellebori nigri, cortice thuris, floribus meliloti & chamæmeli. Cyclamini radix commodè auri aptetur, & parum excauetur, cauitas impleatur oleo de ſpica vel laurino, & carbonibus ita imponatur, donec radix totum oleum imbiberit. deinde auri illigetur ita calidè vt æger ferat: nec fumus extra aurem ſe effundat. *Cùm non poteſt diſcuti.* Frigida craſſaq. materia ſæpe diſcuti nequit, ſed in ſuppurationem abit. id cognoſcimus ex perenni dolore, qui nec diſcutientibus euinci potuit. Quare tunc non diſcutientia, ſed ſuppurantia admouebimus; vt pinguedinem anſerinum, gallinarum: quæ ſoluantur oleo lilino vel chamæmeli. Vbi ruptus iam fuerit abſceſſus, vt vlcus curabitur. Frigidam hanc intemperiem præclarè delet oleum lumbricorum auri inſtillatum. Rutam, piper & caſtoriū incoque oleo. vel etiam allium. Cicadæ etiam quæ in olea arbore inueniuntur ferueſcant oleo veteri; guttatim id infunditur. Pinguedo etiam anſeris miſcetur cum agnæ vrina & felle. *Intemperies calida & Phlegmone.* Cùm calida cauſa in vitio eſt, adeò vt metus inflammationis, vel ipſa inflammatio adſit, (hoc eſt, ſi grauitas, tenſio, calor & dolor pulſatilis adſit) initio admouebimus reprimentia, modò materia non ſit copioſiſſima. Accipe roſarum rubrarum, florum violarum, & nymphææ, cuiuſque manipulum: (hæc repercutiunt) florum chamæmeli (dolorem leniunt) balauſtiorum vnciam: omnium ſantalorum ſemunciam: fiat decoctio: vaporem per infundibulum auribus hauriat longè ante paſtum. Si olea magis placent, Accipe olei violarum, & roſarum; miſce aliquid aceti: anri cum bombace immittatur. Si copioſior fuerit materia, vtemur oleo amygdalino (nam dolorem mitigat) & etiam chamæmelino. Dum phlegmone pergit ad maturitatem, cataplaſmatis vtemur ex ſambuci foliis & tapſi, & maluæ, & lapatij, floribus chamæmeli & meliloti, farinaque hordei & fœnugræci, coctis ex aqua cum aphrogalis. Cùm ad vigorem ventum eſt, iungemus adipem anſerinum, anatis, gallinæ. Foris autem aſſiduè foue oleo cōmuni. Declinante malo, modò nō abeat in expuratum, exhauriemus oleo anethi & chamæmeli, cum adipe anatis, & paucâ myrrhâ. De iis quæ ad prouiſionem totius, nihil dixi: nam ſcitum illud eſt, ſi phlegmones in[illegible]tia adſint, venam eſſe pertundendam eiuſdem lateris. Iubet etiam Raſes, vt vehementer aluus ſoluatur à pilulis, quas deſcribit ex myrobalanis, aloë, & ſcammonio. Moderata tamen phlegmone, hoc eſt, eius primum veſtigium, cùm nondum ad pulſatilem dolorem ventum eſt, roſaceo, & aceto ſimul temperatis tepefactis atque infuſis ſanatur: vel albumen oui infunditur, vel lac muliebre. *Phlegmone moderata.* Cutiones etiam bulliant in oleo violato & anethi, & cum luteo ouorū, crocique momento, & pauco ſucco granatorum, immittatur auri. Si dolor acerbus viget, fingemus cataplaſma ex calycibus papaueris, violis, chamæmelo, meliloto, ſemine althææ, farina lini & hordei, butyro recenti, adipe anſerino, oleo roſato & rutaceo. *Purificū.* Purificum hoc eſt, & ſedat dolorem, accipe coctarum radicum althææ ſemilibram: micam panis albi lacte maceratam, farinæ lini & fœnigræci, florum chamæmeli, cuiuſque vnciam: butyri recentis ſeſcunciam: lutea duo ouorum: croci drachmam: tepens auri impone. Adeps anſerinus vel gallinaceus cum roſaceo auri immiſſus. Sed ſi nimis dolorifica fuerit phlegmone, inſtillatur albumen oui cum lacte tepido mulieris. aliquid ſucci ſolatri nonnūquam addimus. Vrgente verò dolore (ſuadente quaſi Hippocrate, cùm periculum ne mentem turbet inde eſſe aſſerat) ad leniſſima narcotica deueniemus, de quibus antea egimus. *Cautiones.* Cautio ea adſit vt cuncta quæ admouentur ſint tepida: nam ſanguinis expertes cùm ſint aures, facilè ad ſibi cognatam intemperiem flectuntur frigidam. Dum dolor in curſu eſt, currenti cede dolori: & à paroxyſmo foue aurem, & inſtilla aliquid. Deinde foris vniuerſam aurem impone molli lanæ. Maxima cura incumbat medicus, vt ſciat quæ & qualis & quāta ſit morbi cauſa, & quam maximè occupet partem. *Humidæ aures.* Si humeſcant aures abſque vlcere, inſuffletur galla vſta cum puluere tenuiſſimo ariſtolochiæ. Succus etiā mentaſtri eleganter ſiccat madorem: & ſuccus foliorum perſicæ, nam abſterget etiam & putredinem arcet. & aloë cum lacte muliebri,

Digitized by Google

bri, vel cũ ſucco abſinthij. quinctiam oleũ nuclcorum perſicorum. Talibus, nimirum amaris quæ ſine eroſione expurgant, exterguntque, vtendum eſt vbi tinnitus aurium, quem Græci ἦχον καὶ συριγμὸν vocant, moleſtus eſt. *Sonitus aurium.* Plerumque à flatibus originem habet; quanquam acerrimo qui præditi ſunt ſenſu à leui interdum cauſa hoc patiantur. quin etiam fractis à morbo euenit, cùm reualeſcunt: exhauſto quaſi ma dore genuino nerui auditorij. vel ſi, à foris, temperies eius ſoluta ſit. Æger referet ſi quæ cauſa præceſſit. *Nota.* Si periodis quibuſdã ſubitò exacerbatur, argumento erit exitu prohiberi flatum, qui dum niſu ad exitum inſilit, ſonitum præbet: nam ſonus non fit ſine motu. adde cibos quibus vſus eſt crudos ac flatuum plenos. Si pedetentim incumbat eum grauedine, primumque indulserit crudis quamplurimis, lenti ac craſſi ſucci hoc agent. Si ſonitus hic nec incidentibus, extenuantibus & diſcutientibus euaneſcat; nec ab vſu apophlegmatiſmorum cæterorumque capiti dicatorum remediorum excludatur dolor; ſuſpicio erit ab acrimonia ſenſus id neruum pati, maximè ſi æger acerrimi ſit auditus. Firmabit fidẽ huic cauſæ, ſi per inediam incendatur dolor, at à cræpala ſi miteſcat. Si à craſſis ſuccis natus fuerit hic talis dolor, primùm habita prouiſione totius corporis & capitis, auri inſtillabis oleum amygdalinum amarum, vel oleum in quo caſtoreum coxit. & excipiat vaporem decocti ſtichados, mentaſtri, & origani. vel ſuccus rutæ coquatur in malicorio. Sacculi ex meliloto, ſtichade, & betonica, calfacti auribus imponantur. *Curatio ſi à craſſis ſuccis.* Si fiat dolor ob nimiam ſentiẽdi acrimoniam partium auditui dicatarum, granum vnum aut alterum opij indatur oleo roſato. *Ab acerrima ſentiendi curatio.* Sed ab his caue, dum eſt ſignum, hic dolor, mox futuræ criſis. Si à capitis dolore hic dolor infeſtat, decocto abſinthij aures foueãtur. A flatibus tamen maximè hæc moleſtia eſt: tunc auribus hũc vaporem excipiat: accipe origanum, lauri folia, anethũ, ſaluiam, myrrham, coque ea ex aqua & vino, addi poterit chamæmelũ, melilotus, hyſſopus, rota, ſemen lini, fœnigræcum. *A flatibus.* Et poſtea inſtilla ſuccum rutæ & parietariæ cum melle. Nam eiſdem medicamentis vtimur, ſiue dolor ſit à materia frigida, ſiue à flatu. ſed cùm materia viſcida eſt, vehementioribus vtemur. Raſes dicit validiſſimum eſſe oleum de turbith auribus inſtillatum. aut, dicit, oleum lilinum, cui ad ſingulas vncias euphorbij recentis & caſtorei, cuiuſque drachma adiecta ſit. Si, inquit Raſes, nec hoc modo auxilium præſtiterit, aluum pilulis cocciis ducito, & laconico ſudorem prouoca. & poſtea vinum vetus robuſtum bibat. Fiat ſacculus ex milio retorrido. Rezes commẽdat hoc: accipe caſtorei, euphorbij, cuiuſque grana quatuor; olei ioſmini drachmas duas: inſtilla, & foris illine. Fortiſſimum hoc eſt: accipe ellebori, caſtorei, cuiuſque drachmam: foliorum rutæ, myrrhæ, piperis longi, ſingulorum ſemidrachmam: euphorbij ſcriptulum: ſucci raphani vncias quinque: olei amygdalini amari vncias quatuor: coque ad ſucci conſumptionem: cola: & vſui repone. Si à venereo malo originem ducit tinnitus aurium, is contumax eſſe ſolet. *A venereo morbo tinnitus.* vſus deprehendit eum placari deſtillatã aſinæ vrinâ. Frigida tamen viſcidaque materia ſæpè diſcuti nequit, ſed in ſuppurationem abit. Id dignoſcimus ex dolore qui perſeuerat à diſcutientiũ vſu. quare, vt antè monui, tũc non diſcutientibus, ſed ſuppurantibus vtemur, qualis eſt pinguedo anſerina & gallinacea, quæ diſſoluatur oleo lilino vel chamæmelino. Vel muccaginem ſeminis lini inſtilla cùm chamæmelino vel roſato. *Vlcus.* Vbi iam ſuppuratum in expuratum abiit, quia humidus hic affectus partem ſiccisſimam occupat, cùm morbus contraria, & pars ſimilia velit, ſummè ſiccandum erit. præterea extergendum & cicatrix erit inducenda. *Gal. 5. Meth. & 3. κτ τόπ.* Abſterget ſuccus marrubij, cyclamini, mulſa 3. mel roſatum, leniùs hoc agit ſirupus roſatus. Raſes ſuadet vt mulſa tepida cottidie ſæpè infundatur. Medicamentum ex myrrha eſt præſtantiſſimum: nam abſterget & penetrat. leniter ex ſyringa infunduntur. His non iuuantibus, ſurgit Galenus ad ſcoriã ferri; hæc cum aceto per plures dies inſolari debet. Sed morbus eſt impatiens moræ; quare accipies limaturæ chalybis drachmas duas, fiat tenuiſſimus puluis, qui quinquies vino auſtero extinguatur & ſiccetur: adde aceti acerrimi vncias tres; coque dum craſſeſcat. Aliqui miſcent tantum butyri cum ſcoria, quantũ ſatis eſt vt fiat linimentum: vel adijce ſapam & ſaccharum: & ſi dolor vrit, adhibe:

cum,

Digitized by Google

cum vitello oui. Si dolor acerbiſſimè vexârit, à ſyncero hoc remedio abſtinebis. Nam in recenti vlcere ſatis eſt ſi oleum vitellorum ouorum cum melle, & tantillo ſarcocollæ inſtilletur. Vel ſi dolor immanis exercet ægrum, oleum ſolum agitetur in mortario plumbeo, dum nigreſcat. Vel accipe decocti agrimoniæ & abſinthij ſemilibram: vini albi & mellis roſati cuiuſque vncias duas: inſtillentur tepidè. Vel ſucci granatorum dulcium, ſucci polygoni & virgæ paſtoris, ſingulorum vncias duas: mellis roſati ſeſcunciam: coque, & auri immitte. Decocto acaciæ fœliciter etiam hæc vlcera curantur. Accipe ſucci polygoni & hederæ vel nicoſianæ vnciam: tutiæ drachmam: auribus inde. In pueris ita fiat, Accipe vini auſteri vnciam: aluminis drachmam: liqueſcant: & eo vino aluminoſo imbuantur panni quinquies, & ſiccentur; & ex iis fiant ſtrepta, quæ intinge aquæ mellis, cum iride, myrrha, aloë. Prodeſt etiam ad cicatricem inducendam, ſi myrrha, aloë, thus, ſarcocolla, hypociſtus in puluerem redigantur, ac vino ſi exceptus ille coquatur; idque auribus iniiciatur: vel vt eius fumus auribus excipiatur: aut terebinthinæ puluis remiſceatur. Ita coquitur malicorium & myrtilli vino auſtero. Fortiſſimum hoc eſt, accipe parum aluminis, & vitrioli ſemiſcriptulum, adde parum fellis; coque in vino rubello. Ab vlceribus caruncula obnaſcitur interdum in auditorio meatu, eumque intercipit, vnde ſurditas. Immitte ſtrepta iſidis Galeni litu imbuta. abſterget carnem ac emollit. Vel miſce drachmam præcipitati ſemunciæ emplaſtri de ceruſa. Vel vtere vnguento quo carunculæ vrinalis meatus abſumuntur. Elue hoc, accipe vini optimi ſemilibram: mellis vnciam: aloës drachmam: bulliant. emplaſtro de ceruſa obtegitur cute vlcus.

Vermes. Vermis ſi auribus irrepſit, eliciatur lacte infuſo auri. vel aquâ hordei, in qua diſſoluatur ſaccharum pineatum. Si hac arte elici nequit, occidatur: accipe ſucci abſinthij, praſſij depurati ſingulas vncias: farinæ lupinorum, (nam abſterget, & amarorem incîdit) drachmam: miſce. hoc penitus auri immittatur ſcalpello concauo quo aures purgantur. Si validius velis, veteris colocynthide, ſcammonio, elaterio. alioqui commendatur Galeno ſuccus praſſij & ſcordii. Accipe ſucci cucumeris aſinini, ſucci foliorum perſicorum, aceti optimi, cuiuſque ſemunciam: aloës pulueriſatæ ſcriptulos duos: vel ſi eius loco ſcammonei tantundem remiſcueris, longè efficacius erit. Succus radicum mori arboris, & centaurei minoris præclarè vermes occidit. Nonnunquam ægrè enecantur; tunc ad ſulphur viuum, & ad calcem viuam venies. accipe ſulphuris & calcis cuiuſque drachmam: mellis quantum ſufficit, vt fiant trochiſci: horum vnus ſoluatur melle, & auri immittatur. hoc potenter cunctos enecat vermes. Sed ſemper ... ente hæreat, ſumma moderatione opus eſſe. *Cautio.* Eſt enim auris pars exquiſitiſſimo ſenſu prædita, & cerebro vicina: itaque inclementiùs tractata diſtentionis neruorum, adeoq. mortis periculũ adfert. *Pulices.* Pulices, culices, formicæ ſi eò ſubierint, inſtillato oleo & pauco aceto ſuffocabuntur. *Oorworm Belgis.* Si vermis qui à perforandis auribus nomen habet eò penetrârit, tum illa arte interimetur, nam meatui auditorio pomo dulci admoto dimidio, tanquam illecebra capietur. *Corpuſculorum in aures illapſus.* Quin interdum aliena ab auribus corpora illabentia, auditorium meatum occludunt. Notabis num id quod auri incidit habeat vim calfaciendi vel refrigerandi; & num ſit liquidum vel durum. Si id quod auri incidit liquidum eſt & craſſum, infundes acetum, & ſaltet in alterum pedem, capite inclinato ad aurem afflictam. Si res dura illi incidit, Raſes primò ſuaui vtitur balneo, quo meatus ſe laxet: deinde infundit oleum amygdalinum dulce tepens: poſtea ad ſternuendum ſollicitat, manu obturatis naribus ac præcluſo ore. Ita etiam, inquit Raſes, ſi aqua influxit, ſternutet, & deinde tepidum ſubinde oleum inſtilla. Si animalcula, vt muſcæ, culices, ibi enecata hærent, medicamenta quædam amara inuolue goſſypio, & madeſcat glutino & terebinthinâ, vel albo oui, aut tragacantho, quô animalcula hæreant. Si granum aliquod inciderit quod intumeſcit ab humore bibito, quo circũfluit auris, vt piſa, ceraſorum nuclei, quia ſæuos, diſtentione vicinarum partium, dolores cien[t], citò extrahantur forpiculâ. Diligentem [h]æc res chirurgum poſtulat: nam metus ph[l]egmones & mortis inde erit. Si tantus [do]lor non adſit, ſenſim cõminuatur, & extrahatur. poſtea inferes oleum roſatum

ſatum cum adipibus. Anxium malum, inquit Raſes, ſi tetra qualitate pollet id quod incidit: nam grauis cruciatus auctor eſt: & in aure inflammata ſi intus maneat, conuulſiones accerſere ſolet. Si liquida hæc materia fuerit, author eſt Galenus eam benè ore exſugi: vel arundine eam proiectet. dein cum goſſypio ſiccetur auris. Notabis num liquor illapſus calfaciendi vel refrigerandi potentiâ excellat, vt contrariis remediis relictam intemperiem ab illis caſtiges. Nam ſi ardorem reliquum fecit, is oleo violaceo cum oui albo temperabitur.

Surditas. Symptoma etiam quoddam aures infeſtat, in quo debiles ſoni non audiuntur, aut magni obſcurè percipiuntur, Græci vocant *βαρυηκοΐαν καὶ δυσηκοΐαν*, quaſi grauem auditum dicas. Huius cauſſa eſſe poteſt aëris ingeniti ingens craſſities. hinc aures prope admouent qui hunc aërem craſſiorem habent. Craſſiorem eum reddit interdum aër qui à foris eſt nebuloſus & craſſus, vt iis euenit qui in ſpeluncis degunt, quique metalla tractant. Qui etiam craſſa victus ratione viuntur, craſſum habent hunc ingenitum aërem. Quin flatus etiam craſſior eſſe poteſt, qui miſcet ſe illi aëri, eumque craſſiorem reddit. Alia cauſa referri poteſt in ſpiritum craſſum; nam & viſorius ſpiritus craſſior redditus viſionem impedit, ſic etiam auditorius impedit quo minùs ſpecies auditus percipiantur. Tandem in cauſa eſſe poteſt infarctus nerui auditorii, qui euenit ab humore: tale quid interdum accidit poſt epilepſiam. vel in cauſa eſt flatus, aut carnoſa excreſcentia. Surdos natos nunquam curabis. Si non procul ab ortu in ſurditatem venit altam, & hæc irremediabilis eſt. Diuturna ſurditas, non abſoluta quamuis ſit illa, ægerrimè vel nunquam curatur. Qui vero per duos aut tres annos ſurdaſtri fuere, curari poſſunt.

Quid ſit ſurditas. Eſt ergo ſurditas auditus interceptio, quæ fit impedito prohibitoque appulſu τῶν ἀκουστῶν, id eſt, audiendorum, vel τοῦ ἀκουστικοῦ, hoc eſt, auditorij effœta virtute: labefactatâ illâ parte cerebri, vnde vis audiendi manat. & hæc non eſt auditus interceptio, ſed priuatio. Prohibetur autem appulſus, propter oppilationem meatus, vel auditorij nerui offenſionem. Qualis enim eſt conditio cryſtallini humoris ad viſionem faciendam, talis & intimæ auditorij meatus oræ, vbi dilatatum neruum attingit. Nam ſurditas eſt perfecta offenſio auditus, quemadmodum cæcitas ipſius viſus.

Miſeria ſurditatis. Ac ſecundùm cæcitatem miſera eſt cõditio ſurditatis: nam aurium vſum proximum à luminibus nobis Deus dedit. Sed tamen ſurditate non vſque adeò exterreri debemus, donec perſpecta eius fuerit cauſa, firmiterne fixa, & vbi: an verò fugax. Enimuerò firmiter fixa in facultate audiendi, cum febre acuta, metu nos terret, tanquam fatalis ad interitum. Stabilis autem in vitio inſtrumenti, & febris expers, nihil terrificum præ ſe fert: miſerationem ſolùm mouet amicis: de hac iam hîc præcipuè agimus. At verò ſurditas fugax in morbis acutis, eum habet euentum ſiniſtri aut ſecundi iudicij, quem ipſa tranſlatio eius denunciat, & ſuccedanea eius ſymptomata, vt ſunt parotis, hæmorrhagia, diarrhœa, & coxæ dolor. Eſt enim talis ſurditas in quibuſdam critica; in aliis ſymptomatica. In febre ſurditas aluum ſiſtit, inquit Hippocrates. hoc autem ſurditas non facit ratione ſui, ſed cauſæ ſuppreſſæ aluum ducentis. Eſt autem hæc, bilis excurſus ſurſum ad caput: quamuis inducendæ ſurditati aptior ſit frigidus humor, per oppilationem meatus, & intimæ oræ ſtuporem. Sed tamen in febre ſurditatis cauſa eſt nimia bilioſi humoris ad aures tranſlati abundantia. Quæ cauſa eſt, cur & bilioſæ deiectiones abductâ ſurditate ſubſiſtant: & ex aduerſo, ſurditas exoluitur aluo proruptâ bilioſis excrementis. Sic enim Heropyto ſurditas aluum ſuppreſſit, quem alui profluuium, & dyſenteria, ſurditate, & coxario dolore celeriter explicauit. Surditas de non excepto appulſu τῶν ἀκουστῶν, phrenitidi ſternit viam atque inſaniæ in febribus continuis, quando exoritur à vomitu æruginoſo, mox nigro, & cum vigiliis coniunctam habet cephalalgiam. Quod legimus eueniſſe Philiſtæ, quem ſcribit Hippocrates obſurduiſſe: mox autem phanaticũ euaſiſſe poſtridiè quàm flaua vomuerat, & inde paulo poſt æruginoſa. Vomuerat autem quo die primùm decubuerat. Vnde Hippocrates duxit illum Aphoriſmum, In Cephalalgia, æruginoſi vomitus cum vigiliis & ſurditate: ſumma omnia breui oſtendunt inſaniæ. *Prorr. 10. ſ.1.1.* At verò ſurditas quæ non fit ab appulſu tali materiæ bilioſæ, ſignum eſt per febres

FF acutas,

Digitized by Google

Trert. 32 ſ.1.3. acutas, citò futuræ mortis. De qua ita Hippocrates, Surditas quæ in acutos incidit ac turbulentos morbos, peſſimè habet ægrotũ. Vbi Galenus author eſt, talem ſurditatem oriri τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως νενεκρωμένης, hoc eſt, emortua audiendi virtute, tunc mors in propinquo eſt.

Remedia ſurditatis. Remedia eadem ſurditati conueniunt, quæ Dolori aurium. Proprietate tamen aliqua hæc conuenire videntur: Accipe radicũ cyclamini ſemunciam: nucleorum perſicorum, & amygdalorum amarorum, octo: piſta, & infunde vnciis quatuor aquæ vitæ, tres dies: fortiter exprime: inſtilla guttas tres vel quatuor ſupino, veſperi tempore ſomni: & aurem obtura bombace. Id fiat alternis diebus. Accipe colocynthidis ſemidrachmam: ſeminum cumini, carui, cuiuſque drachmam: ſeminis rutæ & caſtorei, ſingulorum ſcripulos duos: coquantur æquis partibus vini, & olei amygdalini amari: colaturæ aliquid immittes auribus: vel fumus metrenchytâ excipiatur auribus. Remedium ex radice cyclamini, de quo antè dixi, hic etiam locum habet: vel eodem modo vtere radice ellebori albi. Vitentur ea quæ caput plethoricis cauſis augent. Cùm humor craſſus & viſcidus in cerebro eſt, conceditur vinum vetus: placet tamen magis ceruiſia tincta cinnamomo. Accipe cæpas vel allia, numero tria: & minutim conſcindantur, ſucci porrorum vncias ſeptem vel octo: fellis & vrinæ caprillæ, cuiuſque vnciam: galbani drachmas duas vel tres: miſce hæc, & diſtillentur. & inde duæ vel tres guttulæ influant in aures; à reuulſione & vſu deriuantium. Vel coque cæpas ex lacte, fiat cataplaſma, auribus appone. Lolium non infeliciter diſcutit & abſterget. eius drachma vertatur in puluerem: cui adijce olei rutacei drachmas duas: miſce; & tribus horis ante paſtum indatur guttula vna aut altera auribus. Commendatur hic etiam lac caninum. Accipe euphorbij ſcripulos duos: lactis canini vncias tres: miſce. Accipe radicum cucumeris aſinini, radicum pæoniæ, cuiuſque ſemunciam: vel radicum ireos, & acori veri, cuiuſque vnciam: polij montani, centaurei minoris: hyſſopi, foliorum lauri, ſingulorũ manipulum: calaminthæ, origani, pulegij, vtriuſque abrotani, cuiuſque ſemimanipulum, ſeminis rutæ, cumini, aniſi, fœniculi, dauci, ſingulas ſemuncias: pelliculαrum fabarum (debent pelliculæ à fabis detrahi, & inde ſiccari) ſemunciam; florum chamæmeli, roſmarini, meliloti, cuiuſque pugillum: decoque in duabus partibus aquæ, & & vna aceti acerrimi. Dum coquitur, excipiat vaporem aure. Partes auri vicinæ eo decocto foueantur.

Scirrhus. Scirrhus vel callus aliquando in auribus gignitur, qui aut nunquam, vel hoc modo curatur. Accipe mellis cochlearia aliquot, miſce cum ſucco cucumeris aſinini. Si fortius velis, adde aliquid medullæ colocinthidis. Cùm eo modo non redintegrantur, relinquendi.

Empirica. Vſus etiam quædam commoda aurium paſſionibus notauit, qualia hæc. Optimum remedium auribus inflammatis eſt oleum roſatum, cum aceto. Si à craſſo humore vel flatu fiat tinnitus, Accipe caſtoreum, ſpicam, iunctim hæc inſtilla auribus cum oleo roſato & aceto. Vermes terreſtres coque in anſerino adipe. Fel muris cum aceto; & fella omnia extrahunt incidentia auri. Fel ranæ per ſe, purulentis ſolatio eſt auribus. Caruli lac, dolores mulcet. Surditati opitulatur aqua diſtillata ex vrina cati. Ita cerui, vel capellæ, aut aſinæ vrina, omniũque melancholeſcentium animalium vrina ſurditati confert: poteſt huic miſceri fel. Aqua vitæ delet aurium tinnitum. Ratione languentis facultatis ſi ſurditas euenit, maximè prodeſſe ſolet pilula ex caſtoreo: & oleum caſtorei auri immiſſum; & oleum infuſionis colocynthidis. Ex ſampſucho & caſtoreo fiat decoctio, fumus auribus excipiatur.

Breuis deſcriptio curationis ſurditatis. Breuem ſurditatis curationem ita inſtitue. Vitã validos incurſus Aquilonis & Auſtri: frigus enim neruis bellum indixit. Si iter tunc agendum, indat auri goſſipium cui incluſa ſint moſci aut caſtorei grana duo. Caueat ne aqua ex pluuia aurem ingrediatur. Sæpe eluat aures aceto & melle. Si caput lauandum, obſtruat aures, & fiat lixiuium quod accipiat vim foliorum lauri, rutæ, abſinthij, & chamæmeli. Nec illico à lotione bibat, nec comedat. Caueant à leguminibus & à caſeo. Fiant potus ex hyſſopo, origano: & ſirupo acetoſo ſimplici, ſirupo de ſucco endiuiæ, melle roſato. Purgetur pilulis de hiera, cocceis, aggregatiuis. Deinde vtatur oxymelite ſimplici, & ſirupo de ſtœchade; cum decocto betonicæ, & rutæ. Poſtea accipiat

piat vnum pilularum fœtidarum ſcripulum, cum cocciis, vel pilulis de hiera, aut aggregatiuis. Et tandem fiat ſuffitus ex vino & aceto, quibus incoxere folia lauri, rutæ, abſinthii, ſatureiæ cortices radicum raphani: arundine auribus hauriatur vapor. alterum arundinis caput inſeratur auri, alterum foramini ollæ. Fiant etiam errhina: inſuffletur naribus puluis caſtorei, piperis albi, ſinapi, nucis moſcatæ. Si velis liquidum, ſorbeat ſuccum betæ, ciclaminis, braſſicæ, cum decocto maioranæ: adde piperis albi ſcriptulum. fiant etiam paſtilli manſiles. Accipe pyrethri, maſtichis, piperis albi, cuiuſque drachmam: vuarum paſſarum ſemunciam: tere & miſce ſuccũ betæ: fiant trochiſci. Caſtoreum cum oleo anethi auribus indatur. oleum amygdalinum amarum cum melle, & ſucco hyſſopi. Sed poſt duas vel tres horas inclina aurem, vt humor is exeat, ne corrumpatur: & aurem ſicca lanæ momento. Si hæc non iuuant, fiat fonticulus poſt aurem læſam: aut forata media auris funiculoque traiecto, diu ita ſeruetur. Parotis aurium regionem interdum vexat. Hæc eſt tumor præter naturam, qui nomen adoptat auris, quam infeſtat: ipſaque, dignitate partium obſeſſarum & vicinarum ſympathia, principatum obtinet inter cunctos tumores externarum partium, qui ſunt eiuſdem generis. Et in parotide dolorifica periculo locus eſt. Sub auribus ſæpè naſcuntur per expreſſionem humoris morbifici à phlegmone in venas iugulares & carotidas quæ ſecundùm aſperam arteriam procedunt ad caput, priùs largitæ ſurculos laryngi & faucibus, vnde parotides eructantur, opportunitate glandulæ quæ iacet ad aures, faucibuſque adiacet, cum numeroſa riuulorum propagine: vnde partes illæ, fauces dico & aures, affluxus & refluxus incõmoda viciſſim & mutuò facilè experiuntur. Exurgunt autem prærubræ & dolorificæ, à tẽſione magna humoris firmiter fixi, nec exudantis ob denſitatem cutis: tum à prægrandi calida intemperie, quam ſecum attulit ſanguis multa bile perfuſus. Hæ cùm dolenter aſſurgunt, mortiferæ ſunt, quia ἡμιῤῥόπως καὶ ἀναῤῥόπως aſſurgunt: deinde cruciatu acerbi doloris, tum etiam ſymptomatia vicinarum principum partium. Fiunt etiam deriuatione ſanguinis liberalem hæmorrhagiam non habentis. Atque tunc ſalutares euadunt, ſi ſuppurantur miteſcẽtibus febribus; quod notatur ex vrinæ hypoſtaſi bona.

Παρώτιδες.

Cauſæ parotidum, & nota cauſarum.

Parotis varias habet cauſas, hæc enim eſt ſanguis bilioſus, aut pituitoſus. doloris plenæ ſunt bilioſæ: Sequuntur coma & ſurditatem in febribus, quæ parotides ab humore craſſo & frigido ortum ducunt, quando per tranſitum indigenæ cauſæ naſcuntur. Hæ parotides tum peripneumoniæ, tum empyemati ſuccedaneæ eſſe ſolent: harum dico prænuncia eſt cum comate ſurditas. Parotidas ergo fundit caput repletum: cuius repletio eſt cataphorica & cephalalgica. Huius autem repletionis cauſa eſt ſuccorũ aſcenſus, quem hypochondrij recens oborta fugax tenſio, phlegmones & doloris expers denunciat, & ſuccedaneam habet difficultatem ſpirãdi. Potiſſimùm in ardentibus febribus aſſurgunt.

Prognoſis.

Parotides in diuturnis morbis, (quorum difficultas non in maligna cacochymia, ſed in pepaſmi difficultate conſiſtit, ob materiæ cõtumaciam, meatuũ anguſtiam, & facultatis excretricis infirmitatem) mites ſunt, molles, diffuſæ, doloris & inflammationis expertes, neque palindromen faciunt, per diaphoreſin aut ſuppuratum facilè iudicantur. At verò prærubræ & ſanguineæ, quæ fiunt ex hæmorrhagia morbo impari, vel ab excurſu ſanguinis ſymptomatico exitum non habentis, funeſtæ ſunt doloris acerbitate, recurſu ad cerebrum, & tranſlatione ad pulmones: niſi homines liberali diarrhœa, & vrinæ profluuiis, periculo defungantur, vt Clazomenius. etiam ſuppurati participes funeſtæ ſunt, ſi vniuerſitatis excrementa ſint cruda & praua, vt in paſtoris ancilla. Sæpè calamitoſa parotis, quòd ſit abſceſſus ἡμίῤῥοπος, neq. ἀντίῤῥοπος. hoc eſt, affluxus dimidiati, nec morbo paris. In febribus ſurditas, quæ aluũ ſiſtit, coma ſoporatũ adfert, certũ eſt prænuncium parotidis mediocris futuræ. Ex acuto morbo concepta parotis, nõ niſi ſuppurato & expurato periculo defungitur, vel haimorrhagia, aut liberali aliqua excretione. Si vrina modò fuerit pepaſmi particeps, modò eius expers, lethale. nã morbus acquirit vires eundo, & natura ſatiſcit: quia particularis coctio fruſtrà ſuſcipitur in cruditate vniuerſalium excrementorum. Si ſuppuratur Parotis ita vt fundat

Digitized by Google

pus album, læue: æquale, minimeque fœdi odoris, euadit æger. Alioqui parotides illæ purulentæ, nec albo exactè pure, nec nihil olente, pernicioſæ ſunt. Nam, quod modò etiam admonuimus, ſuppurati expertes, in acutis morbis, mortiferæ ſunt: niſi fortè alui ferantur: quod legimus fœliciter eueniſſe Hermippo Clazomenio, cui cùm in anguſto ſpes eſſet, à ſpe ſuppurati in parotide rubra & dolorifica, exacto à iam morbo, ſuperſtiti alui profluuio ſubſtitit periculum. Rubiæ & dolorificæ, omni ex parte ſunt funeſtæ. Quare quædam illarũ ſunt criticæ, cùm ſcilicet à natura morbifica materia iam mitificata, in laxas illas aurium partes depellitur. aliæ ſunt ſymptomaticæ, cùm vltrò à cerebro vberrimi peſſimive ſucci eò decumbunt. Sæpe tamen acri qualitate in vitio eſt illarum author ſuccus, vnde phlegmone, & ingens dolor, cùm etiam diſtendantur partes exquiſiti ſenſus, quæ rigantur à neruo quintæ coniugationis, tum ob vicinas meninges. Quanquam etiam ab humore pituiteſcente ſæpè effloreſcat parotis, quæ minimè calamitoſa. Acerbiùs affligit hic affectus iuuenes quàm ſenes: quòd illis acrior dolor fiat ab æſtuoſa inflammatione, vnde etiam vigiliæ, & atroces febres. *Curatio parotidu.* Ingens phlegmone ſanguinea ſi vexarit, vena pertundatur, ſi vires à primo morbo non fuerint proſtratæ. Critica ſi hæc excluſio fuerit ac valdè dolorifica, à reprimentibus medicinis pax ſit. idem cenſendum cùm materia veneno fuerit tincta. Vel ſaltem ſi atrociſſima fuerit fluxio, ac intolerabilis dolor, nonnihil repellentium adiiciemus plurimis exhaurientibus. Initio ergo hoc impone: Accipe farinæ ſeminis lini, & hordei vncias quatuor: coque ex decocto chamæmeli: adde vncias duas butyri inſulſi, fiat cataplaſma. Si rubedo ſit æſtuoſa admodùm, impone cataplaſma ex farina hordei in hydrelæo cocta: adde muccaginem ſeminis pſyllij. Vngatur pars butyro inſulſo, cum oleo chamæmeli, & vnguento de althæa. Accipe micam panis albi, hanc macera in dulci lacte, vt fiat inſtar pulpæ: adde acidi pomi aſſati medullam: & folia maluæ decocta in decocto chamæmeli; adde vitellũ oui crudum, oleum roſarum, & crocum, ita vt flaueſcat: cataplaſmatis modo impone. Tandem adde cæpam coctam, vel radicem lilij cùm ad ſuppurationem tendit. Emplaſtrum de melliloto vtile erit, ſi videris diſcuti malum ac reſolui poſſe. Si veneni quid redoleat, ex ſpongia perpetuò foueatur parotis, quæ madeat ex decocto chamæmeli: vaporatione enim illâ, peſtiferum venenum tenues euaneſcit in auras, & pars laxatur. chamæmelum enim ſtringit, & digerit: maximè ſi immaturi flores vnâ coquantur cùm maturis. Maximè ſtude vt exhauriatur materia: quare initio cuiuſq. parotidis hoc admoue, Accipe radicum althææ recentis manipulos duos: coque, & decocto immacera paſſularum vncias quatuor: olei amygdalini dulcis quod ſatis ſit: fiat cataplaſma. digerit, nec in ſe prolectat. Si increuerint ſymptomata, ſuppurabit. tunc adiice farinam tritici & caricas. Maturum expuratum clam interdum per aures aut os extruditur. Si fluctuat ſub digito pus, aperiatur, & cæteris partibus molle cataplaſma imponatur, ſi ibi reſtibilis durities. Elue vlcus iniecta à mulſa, & diapalma impone: ſi tinnitus perſeuerat in aure à curatione, inde cum bombace parum theriacæ cum guttula aquæ vitæ.

CAPVT IX.

DE NARIVM PASSIONIBVS.

NARES à S. Deo fabricatæ ſunt, vt ſint meatus & viæ quædam ad olfactum: aut patulæ viæ excrementis exhauriendis. Olfactus eſt ſenſus percipiens odores. *Olfactus quid, & quo modo fiat.* Nam eius obiectum eſt odor. Odor autem eſt ſicci, ſicut ſapor humidi. Quare inſtrumentum olfactus eſt ἀτμῶδες, hoc eſt vaporoſum. Odorabilium itaque ſubſtantia eſt vaporoſa & calida: (nam vapores à calido ſurgunt) & veluti fumida euaporatio, ſiue qualitas odorabilis in halitu exiſtens, nimirum ex ſicco concocto per vim caloris in humido. Odor itaque eſt corporum mixtorum & ſuccidorum, non autem ἀμίκτων καὶ ἀχύλων, quæ nullam edunt anathymiaſim per quam fit odor. *Quæ res ſint odorata.* Indè accidit, quòd corpora mixta & ſuccida tam σύ[illegible]τα, quàm κακώδη, ſi fortè nimis coact[a] fuerint, vel alieno humore perfuſa, mo[dò] flamma indigeant, quæ calfaciens ſenſim, vaporem excitabit, per quem fit odor. *Theophraſt. de odor.*

fit odor. Sed gratioſi odoris cauſa eſt, rerũ ſuccidarum εὐχύλων naturæ σύμφορον, hoc eſt, conſocialium, perfecta mixtio & pepaſmus. Hinc εὐωδία ſtirpium, aromatũ, rerum denique omnium ſuccidarum. nam lapides & aurum odore carent. Vt autem à pepaſmo rerum εὐχύλων, ἡ εὐωδία, ſic ab earum corruptione & putredine, tum etiam à mixtione τῶν κακοχύλων, ἡ δυσωδία.

Gratioſi odoris cauſa. Fœtidorũ cauſa.

Ariſt. De ſenſib.

Præclarè Ariſtoteles, vt cætera omnia, ὀσμὰς odores (ſic enim vocat fœdos & graueolentes) proportione quadam reſpondere ait ſaporibus multum amaris. Nam vt ſapores amari ſunt δυσκατάποτοι, hoc eſt ægrè deuorantur: ſic & ipſa σαπρὰ δυσαναπνευστά εἰσι: hoc eſt, putres odores ægrè ſpirando ducuntur. Medium eſt aër vel aqua. Volucres eſcam eminus ſentiunt quædam, & etiam piſces, vt qui varia eſca capiantur. Ita Olfaciendi varij ſunt modi: ſic animalia quæ reſpirant, non olfaciunt in aquâ. Homo, dum ſpiritum non ducit, haut olfacit. Quidam referunt in India quoſdam homines ſolis odoribus viuere. & Oribaſius author eſt, quendam quadraginta dies, ſolo mellis odore vixiſſe. Vitiatus autem olfactus eſt, facultatis olfaciendi læſio, nata à cauſa morbifica. Læditur hæc facultas, quòd vitium aliquot hæreat in cerebro, vel ventriculis anticis cerebri, aut quòd meatus in vitio ſint. Afficitur itaque hæc facultas, quòd labefactetur, vel quòd impediatur. Labefactatur ab intemperie, maximeque à frigore, & etiam à madore. Attamen non ab exigua intemperie ita percelletur. veruntamen grauiùs aut leniùs illa hebeſcit, vt vis intemperiei fuerit. Impeditur autẽ facultas ob morbũ aliquem qui corrumpit conformationem decentem partium: ita epileptici & apoplectici non olfaciunt. Itaque olfactus inſtrumentum in querela eſt ab idiopathia, vel à concordia & contagione ab aliis partibus. Vt cùm putidi vapores ex gingiuis, ſtomacho, pulmonibus, vtero, dum menſes παρὰ φύσιν ſubſiſtunt, ſurſum feruntur, ac in cerebri ventriculos, & ipſas in nares repunt. Idiopathiâ affligi etiam princeps olfactus inſtrumentum, hoc eſt cereb[illegible] mammillares proceſſus, poterit: ſunt h[illegible]axi ac ſpirituum pleni. Cùm hoc inſtrum[illegible]ntum labefactatur, olfactus in noxam tra[illegible]etur, ita vt vix, & ne vix quidem nulloque modo, vel

Olfaciendi varij modi.

Vitiatus olfactus.

Concordia.

Idiopathia.

Princeps olfactus inſtrumentum.

admodùm vitioſè officium ſuum faciat. Cauſa eſt, huius ſenſorij dyſcraſia. Nam à valida intemperie, maximeque frigida & humida, immemor redditur ſui officij. Ita etiam ſi durities vel denſitas quædam à prægreſſa phlegmone ibi concepta fuerit: quæ ſi valida fuerit, aufertur: ſi mitior, minuetur olfaciendi vis. Deprauatur, cùm cuncta fœtida eſſe videntur, quæ naribus occurrunt. An non etiam ſpirituum intemperies afflicti olfactus cauſa eſſe poterit; vel aura illa, quæ in infima parte frontis, in illa cauerna ſupra naſum, habitat, à qua ad ethmoïdeum os abit, cùm in vitio fuerit? Olfactui etiam miniſtrans inſtrumentum vitium interdum facit: tale eſt os ſpongoïdes, quod foramina ſortitur obliqua, vt ſpongiæ; hoc ſi integrè occupetur infarctu, perit olfactus. Etiam nares in vitio eſſe poſſunt, cùm ab anguſtia laborant: hæc illis venit, quia vel obſtruuntur, vt à catarrhi eò prolapſu: vel flatibus cùm tenduntur: vel ſarcomate obſidentur. Ex his acciditur, vel aboletur olfactus. Contuſio, & continui ſolutio hoc etiam facit in naribus. Quibus os palati ſubſidet, media narium regio his deprimitur. Si autem aliquod oſſium palati deciderit, neceſſariò mediæ nares his ſubſidunt, indeque reſimi redduntur. Nares etiam vlcere occupantur: quæ, ſi fœdam materiam proferant, vitiatur olfactus: ſi non, vix olfacient. Viden ergo quàm variis rationibus ſeſe offerat læſus olfactus? vel enim ille vix officium ſuũ facit, aut quia vitioſè, aut quia nullo modo. Hoc autem variè euenit, dum aut anticorum ſinuum cerebri prominentes proceſſus, vel os ſpongoïdes, aut externæ nares in vitio ſunt, varijſq. cauſis afflictæ. Cùm hoc vitium ab antica cerebri parte originem ducit, oculi vnà iniuriam ſentient: nam labefactata eſt cerebri facultas. Sed cùm ab organo læſo obnaſcitur hoc malum, ſolitarius affligetur olfactus. In facultate læſa, vox ſeruatur incolumis. Quare ſi vox non fuerit clangoſa, non erunt malè affecti meatus olfactui dicati, nec ferè catarrhus tunc in vitio eſt. Si concordiâ aliarum partium olfactus inſtrumenta affligũtur, ipſæ illæ partes ſe prodent quadam querela: nam ſi à ventriculo, ille ructibus nidorulentis fatigabitur, ſumptoq; à cibo, cedet olfactus vitium, dum ingeſtus cibus,

Miniſtrans.

Nota conſeruãs.

Conſenſus.

 à cere-

Digitized by Google

pus album, læue, æquale, minimeque fœdi odoris, euadit æger. Alioqui parotides illæ purulentæ, nec albo exactè pure, nec nihil olente, pernicioſæ ſunt. Nam, quod modò etiam admonuimus, ſuppurati expertes, in acutis morbis, mortiferæ ſunt: niſi fortè alui ferantur: quod legimus fœliciter eueniſſe Hermippo Clazomenio, cui cùm in anguſto ſpes eſſet, à ſpe ſuppurati in parotide rubra & dolorifica, exactò à iam morbo, ſuperſtiti, alui profluuio ſubſtitit periculum. Rubræ & dolorificæ, omni ex parte ſunt funeſtæ. Quare quædam illarũ ſunt criticæ, cùm ſcilicet à natura morbifica materia iam mitificata, in laxas illas aurium partes depellitur. aliæ ſunt ſymptomaticæ, cùm vltrò à cerebro vberrimi peſſimíve ſucci eò decumbunt. Sæpe tamen acri qualitate in vitio eſt illarum author ſuccus, vnde phlegmone, & ingens dolor, cùm etiam diſtendantur partes exquiſiti ſenſus, quæ rigantur à neruo quintæ coniugationis, tum ob vicinas meninges. Quanquam etiam ab humore pituiteſcente ſæpè efflorefcat parotis, quæ minimè calamitoſa. Acerbiùs affligit hic affectus iuuenes quàm ſenes: quòd illis acrior dolor fiat ab æſtuoſa inflammatione, vnde etiam vigiliæ, & atroces febres. Ingens phlegmone ſanguinea ſi vexarit, vena pertundatur, ſi vires à primo morbo non fuerint proſtratæ. Critica ſi hæc exclufio fuerit ac valdè dolorifica, à reprimentibus medicinis pax ſit. idem cenſendum cùm materia veneno fuerit tincta. Vel ſaltem ſi atrociſſima fuerit fluxio, ac intolerabilis dolor, nonnihil repellentium adiiciemus plurimis exhaurientibus. Initio ergo hoc impone: Accipe farinæ ſeminis lini, & hordei vncias quatuor: coque ex decocto chamæmeli: adde vncias duas butyri inſulſi, fiat cataplaſma. Si rubedo ſit æſtuoſa admodùm, impone cataplaſma ex farina hordei in hydrelæo cocta: adde mucaginem ſeminis pſyllij. Vngatur pars butyro inſulſo, cum oleo chamæmeli, & vnguento de althæa. Accipe micam panis albi, hanc macera in dulci lacte, vt fiat inſtar pulpæ: adde acidi pomi aſſati medullam: & folia maluæ decocta in decocto chamæmeli; adde vitellũ oui crudum, oleum roſatum, & crocum, ita vt flaueſcat: cataplaſmatis modo impone. Tandem adde cæpam coctam, vel radicem lilij cùm ad ſuppurationem tendit. Emplaſtrum de meliloto vtile erit, ſi videris diſcuti malum ac reſolui poſſe. Si veneni quid redolcat, ex ſpongia perpetuò foueatur parotis, quæ madeat ex decocto chamæmeli: vaporatione enim illâ, peſtiferum venenum tenues euaneſcit in auras, & pars laxatur. chamæmelum enim ſtringit, & digerit: maximè ſi immaturi flores vnà coquantur cùm maturis. Maximè ſtude vt exhauriatur materia: quare initio cuiuſq. parotidis hoc admoue, Accipe radicum althææ recentis manipulos duos: coque, & decocto immacera paſſularum vncias quatuor: olei amygdalini dulcis quod ſatis ſit: fiat cataplaſma. digerit, nec in ſe prolectat. Si increuerint ſymptomata, ſuppurabit. tunc adiice farinam tritici & caricas. Maturum expuratum clam interdum per aures aut os extruditur. Si fluctuat ſub digito pus, aperiatur, & cæteris partibus molle cataplaſma imponatur, ſi ibi reſtibilis durities. Elue vlcus iniecta à mulſa, & diapalma impone: ſi tinnitus perſeuerat in aure à curatione, inde cum bombace parum theriacæ cum guttula aquæ vitæ.

Curatio parotidis.

CAPVT IX.

DE NARIVM PASSIONIBVS.

NARES à S. Deo fabricatæ ſunt, vt ſint meatus & viæ quædam ad olfactum: aut patulæ viæ excrementis exhauriendis. Olfactus eſt ſenſus percipiens odores. Nam eius obiectum eſt odor. Odor autem eſt ſicci, ſicut ſapor humidi. Quare inſtrumentum olfactus eſt ἀτμῶδες, hoc eſt vaporoſum. Odorabilium itaque ſubſtantia eſt vaporoſa & calida: (nam vapores à calido ſurgunt) & veluti fumida euaporatio, ſiue qualitas odorabilis in halitu exiſtens, nimirum ex ſicco concocto per vim caloris in humido. Odor itaque eſt corporum mixtorum & ſuccidorum, non autem ἀμίκτων καὶ ἀχύλων, quæ nullam edunt anathymiaſim per quam fit odor. Indè accidit, quòd corpora mixta & ſuccida tam εὐώδη, quàm κακώδη, ſi fortè nimis coacta fuerint, vel alieno humore perfuſa, modicâ flamma indigeant, quæ calfaciens ſenſim, vaporem excitabit, per quem fit odor.

Olfactus quid, & quo modo fiat.

Quæ res ſint odorata.

Theophraſt. ὀσμῶν

Digitized by Google

fit odor. Sed gratioſi odoris cauſa eſt, rerũ ſuccidarum εὐχύλων naturæ εὐσυμφόρων, hoc eſt, conſociatium, perfecta mixtio & *Gratioſi odoris cauſa.* pepaſmus. Hinc εὐωδία ſtirpium, aromatũ, rerum denique omnium ſuccidarum. nam lapides & aurum odore carent. *Fœtidorũ cauſa.* Vt autem à pepaſmo rerum εὐχύλων, ἡ εὐωδία, ſic ab earum corruptione & putredine, tum etiam à mixtione τῶν κακοχύλων, ἡ δυσωδία. *Ariſt. De ſenſib.* Præclarè Ariſtoteles, vt cætera omnia, σαπροὺς odores (ſic enim vocat fœdos & graueolentes) proportione quadam reſpondere ait ſaporibus multum amaris. Nam vt ſapores amari ſunt δυσκατάποτοι, hoc eſt ægrè deuorantur: ſic & ipſa σαπρὰ δυσαναπνευστά ἐστι: hoc eſt, putres odores ægrè ſpirando ducuntur. Medium eſt aër vel aqua. Volucres eſcam eminus ſentiunt quædam, & etiam piſces, vt qui varia eſca capiantur. *Olfaciendi varij modi.* Ita Olfaciendi varij ſunt modi: ſic animalia quæ reſpirant, non olfaciunt in aquâ. Homo, dum ſpiritum non ducit, haut olfacit. Quidam referunt in India quoſdam homines ſolis odoribus viuere. & Oribaſius author eſt, quendam quadraginta dies, ſolo mellis odore vixiſſe. *Vitiatus olfactus.* Vitiatus autem olfactus eſt, facultatis olfaciendi læſio, nata à cauſa morbifica. Læditur hæc facultas, quòd vitium aliquot hæreat in cerebro, vel ventriculis anticis cerebri, aut quòd meatus in vitio ſint. Afficitur itaque hæc facultas, quòd labefactetur, vel quòd impediatur. Labefactatur ab intemperie, maximeque à frigore, & etiam à madore. Attamen non ab exigua intemperie ita percellitur. veruntamen grauiùs aut leniùs illa hebeſcit, vt vis intemperiei fuerit. Impeditur autẽ facultas ob morbũ aliquem qui corrumpit conſormationem decentem partium: ita epileptici & apoplectici non olfaciunt. Itaque olfactus inſtrumentum in querela eſt ab idiopathia, vel à concordia & contagione ab aliis partibus. *Concordia.* Vt cùm putidi vapores ex gingiuis, ſtomacho, pulmonibus, vtero, dum menſes παρὰ φύσιν ſubſiſtunt, furſum feruntur, ac in cerebri ventriculos, & ipſas in nares repunt. *Idiopathia.* Idiopathiâ affligi etiam princeps olfactus inſtrumentum, hoc eſt cereb[ri] mammillares proceſſus, poterit: ſunt h[i] laxi ac ſpirituum pleni. *Princeps olfactus inſtrumentum.* Cùm hoc inſtrum[e]ntum labefactatur, olfactus in noxam tra[hi]tur, ita vt vix, & ne vix quidem nulloque modo, vel admodùm vitiotè officium ſuum faciat. Cauſa eſt, huius ſenſorij dyſcraſia. Nam à valida intemperie, maximeque frigida & humida, immemor redditur ſui officij. Ita etiam ſi durities vel denſitas quædam à prægreſſa phlegmone ibi concepta fuerit: quæ ſi valida fuerit, aufertur: ſi mitior, minuetur olfaciendi vis. Deprauatur, cùm cuncta fœtida eſſe videntur, quæ naribus occurrunt. An non etiam ſpirituum intemperies afflicti olfactus cauſa eſſe poteſit; vel aura illa, quæ in infima parte frontis, in illa cauerna ſupra naſum, habitat, à qua ad ethmoïdeum os abit, cùm in vitio fuerit? *Miniſtrans.* Olfactui etiam miniſtrans inſtrumentum vitium interdum facit: tale eſt os ſpongoïdes, quod foramina ſortitur obliqua, vt ſpongiæ; hoc ſi integrè occupetur infarctu, perit olfactus. Etiam nares in vitio eſſe poſſunt, cùm ab anguſtia laborant: hæc illis venit, quia vel obſtruuntur, vt à catarrhi eò prolapſu: vel flatibus cùm tenduntur: vel ſarcomate obſidentur. Ex his acciditur, vel abolitur olfactus. Contuſio, & continui ſolutio hoc etiam facit in naribus. Quibus os palati ſubſidet, media narium regio his deprimitur. Si autem aliquod oſſium palati deciderit, neceſſariò mediæ nares his ſubſidunt, indeque reſimi redduntur. Nares etiam vlcere occupantur: quæ, ſi fœdam materiam proferant, vitiatur olfactus: ſi non, vix olfacient. Viden ergo quàm variis rationibus ſeſe offerat læſus olfactus? vel enim ille vix officium ſuũ facit, aut quia vitioſè, aut quia nullo modo. Hoc autem variè euenit, dum aut anticorum ſinuum cerebri prominentes proceſſus, vel os ſpongoïdes, aut externæ nares in vitio ſunt, à variiſq. cauſis afflictæ. *Nota cauſarũ.* Cùm hoc vitium ab antica cerebri parte originem ducit, oculi vnà iniuriam ſentient: nam labefactata eſt cerebri facultas. Sed cùm ab organo læſo obnaſcitur hoc malum, ſolitarius affligetur olfactus. In facultate læſa, vox ſeruatur incolumis. Quare ſi vox non fuerit clangoſa, non erunt malè affecti meatus olfactui dicati, nec ferè catarrhus tunc in vitio eſt. *Conſenſu.* Si concordiâ aliarum partium olfactus inſtrumenta affligũtur, ipſæ illæ partes ſe prodent quadam querela: nam ſi à ventriculo, ille ructibus nidorulentis fatigabitur, ſumptoq; à cibo, cedet olfactus vitium, dum ingeſtus cibus,

à cere-

à cerebro arcet exhalantes fumos. Vitium hoc ſi in partibus ſpirabilibus ſtabulatur, anima fœtebit. Gingiuæ ipſæ ſua vitia proferent. Si idiopathia proceſſus cerebri mammillares affliguntur, aſſidua & grauis hæc erit afflictio. Tunc verò, num author huius tœdij ſit phlegmone, durities aut frigida intemperies, vel materia poris mammillaribus immiſſa, notæ peculiares dicent. Putrida à materia ſi affligantur hi proceſſus, fœtor indicio erit. Cùm narium combinato hoc vitium facit, loquela obſcura ac grauis, hoc loquitur. Infarctus ſpongoïdis oſſis, non æquè ſermonem defœdat, ac ſi ille infernas inuaderet partes. Quin afflicto ita eo oſſe, nares circumfluere poterunt pituitâ; nam non neceſſariò hæc materia repit per hæc oſſa, verùm nõnunquam effunditur per quædam foramina quæ patent ſecundo pari neruorum cerebri. Hoc neruorum par mouet oculos, & illa foramina quæ ducuntur in oculos, etiam deueniũt ad nares. Externæ nares conſpectui patent, & coryza facilè dignoſcitur, vt etiam carunculæ. Si cancrodes ſit

Indicationes. polypus, nares erunt ſiccæ, duræ. Vlcus ſe profert pure & fœtore. Iam ad curationem eamus. Si vitium ſit à facultate labefactata proceſſuum mammillarium, eorũ intemperies frigida & humida caſtigetur calorificis & ſiccantibus. Si inſtrumentorum miniſtrantium olfactui anguſtia adſit, fiat dilatatio, flatus diſcutiatur, ſarcoma auferatur, vlcus curetur. Si ſit à ſpirabilibus partibus, vel à ventriculo, aut à gingi-

Prognoſis. uis, hæc redintegrentur. Sed videamus nũ curari hoc malum poſſit. Si fuerit à proceſſuum cerebri labefactatione, ægriùs curari poterit: nam principis partis fractam vim erigere, difficile. Si per febres ouorum putrefactorum odor moleſtus ſit, malum: nam indomitam cauſam morbificam denotat. Olfactus ſi aboletur citra catarrhi incurſum, febris periculum adeſt. Si hoc euenit, non à ſola intemperie inſtrumenti olfactus, ſed vnà cum prauo ſucco, pri-

Curatio. mùm purgetur totum corpus. Verumtamen præparetur primùm ſirupo byzantino, & ſyrupo de betonica compoſito: hi enim commodè attenuant materiam craſſiorem. Deinde purga etiam elleboro. A prouiſione habita totius corporis, vtemur apophlegmatiſmis, errhinis, & ſternuta-mentis: & calidâ marinâ foueatur caput. Quod ſi à proceſſuum mammillariũ dyſcraſia frigida & humida noxa hæc inuaſerit, erit calfaciendum & ſiccandum: bituminoſâ & ſulphureâ aquâ rigetur caput, & hanc naribus ſorbeat è volâ manus. Accipe nigellæ, fellis [illegible]ruis, colocynthidis, ellebori albi, cuiuſque ſemiſcrupulũ: inde fiat puluis, qui pennâ naribus inſuffletur. Si nares inde doluerint, madeſcant vnguento roſato. Hoc remedium os ſpongoïdes etiam infarctu liberat, ſi vino tenui excipiatur, atque ſiccetur. Vel illine hoc cum oleo cinnamomi, aut aniſi. Vel accipe nigellam aceto maceratam, fiat puluis, qui cum veteri oleo, reclinato capite, poſtquam os aqua repleuerit, naribus ſenſim inſtilletur, ac guttatim: & magno niſu aërem attrahat. Hoc ternis diebus ter facito: ita vt ſingulis vicibus ducat aliquot guttulas. Quod ſi ſola intemperie frigida detinentur priorum ſinuum cerebri proceſſus, fiat ſuffitus ex ſtyrace, nigella, calamintha, moſco, caryophyllis, caſtoreo, euphorbio. Si fœtor adſit, remiſce aroma. Si verò materia frigida in *Materia.* antica cerebri regione, vel in naribus deliteſcat, accipiemus nigellæ Romanæ torrefactæ, drachmas duas: &, odoris cauſâ, caryophyllorum drachmam: &, ad abſterſionem, ſucci radicis cyclaminis vel radicis betæ, vel maioranæ, aut anagallidis, vel aquæ ſtillatitiæ mellis, ſemunciam: miſce: & è vola manus manè naribus ſorbeat. Sæpè hos ſopor inuadit: tunc iunge his ſemidrachmam ellebori. Globuli etiam mani- *Pomum ambra.* bus geſtantur & odorantur. Accipe nucis myriſticæ, ſchœnanthi, cuiuſque drachmas duas: florum lauendulæ, roſmarini, pulegij: maioranæ, ſingulorum drachmas tres: ligni aloës drachmam: nigellæ Romanæ, ſtyracis calamitæ, benzoini, ſingulorum drachmam: ladani puri & gummi tragacanthi diſſoluti in aqua florum arantiorum, vel mali citrici, quod ſatis ſit, vt fiat pomum. Si calida & acris materia ſit; acci- *In calida materia.* pe hordei torrefacti ſemunciam: ſucci roſarum vnciam: vini granatorum malorum acidorum, vncias quatuor: miſce. tepidè in nares trahantur manè. Sternutatoria hic non conueniunt. Polypus ferè ab oſſe *Polypus.* ethmoïde naſcitur: interdum ex ſepto narium oritur. Ideam præfert in colore, excrementitio madore, mollitie ac duritie,

eius

eius humoris, cuius ſoboles eſt. Si polypus ſit mollis, facilè ſanguinem emittens, appellari poterit haimorrhoïs. Hic conueniunt ſiccantia & attenuantia, prohibentia appoſitionem. Idem agendum in omni recenti ſarcomate. Polypus ab initio cauterio domari poterit. Pareus fiſtula argentea vel aurea, cuius extrema cauitas incurua ſit, quò ad polypi corpus pertingere, ac totā eius radicem apprehendere poſſit: nec aliam ſanam partem complectatur. Per hanc fiſtulam, ſtylus ignitus traijcitur, & audacter exuritur tota polypi radix. Si enim aliquæ portiunculæ eius intactæ reliquæ ſint, menſtruo ſpacio iterum ſuccreſcunt: & præſtat atrocem dolorem ſemel perpeti, quàm fœdum malum in multos annos circumferre, & eandem ab eo in calamitatem trahi. Manuum operâ optimè hoc malum debellatur. nam ſectio tutior eſt etiam cauteriis. Nihil melius eſt quàm reclinato in puluinar capite, quòd à miniſtro retineatur, & ſolis radius naribus admittatur, alterque miniſter nares aperiat: & actor; inter femora ægri contra ſolem conſiſtens, longa forcipe auellat polypos omnes. Sed haimorrhagia eſt moleſta: ſorbeat propterea naribus frigidam, vel poſtridie ad opus hoc redi. Abſoluto opere infunde clyſmate ſuccum granatorū naribus: nam ſi in os abit, ſanitatem id promittit. Cùm probè ſunt euulſi polypi, ſolius vini granatorum lotione compeſcitur eorum nouus ortus. Attamen doloroſi non manu curandi; nec hi qui duri ac renitentes, quique liuido colore nigreſcunt: nam facilè hi in cancrum abeunt. Sed tales blandimento domentur. Verùm molles & indolentes, ferro vel cauterio reuellantur. Si rubra caro polypi fuerit, primùm tundatur vena cephalica: nam eſt ſanguineus affectus. Quæ carnem alioqui abſumunt, longa die id agunt, & non ſine inſigni dolore. Hæc autem varia ſunt, varieque in vſum flectenda, vt corpora fuerint molliora, aut duriora. Galenus coquit ſuccum granatorum dulcium; & nonnunquam acidorum; qui validè tenuat. Razes vnguentum viride admouet. Granatorum ſucco interdum granulum ſublimati addat, vel aquæ fortis.

7. Ad Almāſ. 7.

Polypus cancrodes.

Si polypus in cancrum abire videtur, vt ſi multis vlceuſculis fœdetur, placandus erit ille: Plumbum crudum contunde cum guttula aquæ plantaginis, vel igne liquefcat plumbum cum pauco argento viuo: huius accipe drachmā: adianti ſicci, ſemidrachmam: antimonij præparati & loti, ſcriptulos duos: tutiæ præparatæ ſcriptulum: ſucci plantaginis, & ſolani depurati, ſeſcunciam: ceruſæ, aquâ roſata diligenter ablutæ, ſemidrachmam: teſtæ cancrorum ſcriptulos duos. Puluериſentur cūcta tenuiſſimè; maximeque antimonium, ne, ſi eius partes craſſiuſculæ aliquot relinquantur, ea ſe, ſuo pondere inſinuent in partes interiores, doloremq. grauiſſimum excitent. Vel accipe vnguenti roſati recentis, vncias tres: agitetur in plumbeo mortario, dum nigreſcat. hoc lenit & mitigat. Quidam accipiunt olei vitellorum ouorū vnciam: lithargyri auri, tutiæ præparatæ, cuiuſque ſemunciam: plumbi, vt iam dixi præparati, drachmas duas; ſucci plantaginis & ſolani, vel ſpermatis ranarum, cuiuſque drachmas ſex. agitentur ſimul diu in mortario plumbeo, fiat vnguentum. Verùm cautione opus eſt, vbi cauteriis nares tentantur, vt naribus, ac vicinis his partibus frigida remedia imponamus, ex aqua roſata & oleo roſatum, cum albumine oui. deinde illitus fiat, foris poſitarum partium ex vnguento roſarum. *Cautio.* Nares etiam vlcus inuadit; atque illud eſt cruſtis tectum, vel harum expers. *Vlcus, & cruſta narium.* Si cruſtæ adſint, quia hæ nō ſine acerbo dolore amoueri poſſunt, propterea erit refrigerandum & humectandum: vt boragine, endiuia, aquâ tepidâ, decocto maluæ & thapſi. A vapore talis decocti, illinantur vnguento roſato. Si ſit ſine cruſtis, erit hoc vlcus fœtidum, vel fœtoris expers. Si hoc mundum fuerit, modeſtè erit ſiccandum: accipe ceruſam, miſce cum aphrogalis. Vel accipe ceruſæ: lithargyri & plumbi vſti, cuiuſq. ſemunciam: miſce cum vnguento roſato. Nonus, antiquus medicus, laudat calamintham, cum myrrha & melle. Quodſi ſordidum ſit vlcus, erit corroſiuum, vel non. *Sordidum vlcus.* Si corroſiuum, vel leniùs ſerpet, vel ita validè, vt cancroſum euadat. Si ſit ſordidum, & leuiter arroſum ab acriū ſuccorum illapſu, modeſtè erit ſiccandum & tergendum; vt myrrhâ, & puluere malicorij, ariſtolochiâ, roſis, vino ſtiptico. Succus granatorum coquatur in æneo vaſe ad dimidias. Et ſi validè humet vlcus à catarrho, ſeroſus humor purgetur agarico &c.

Digitized by Google

Ozæna. rico & hieris. Si inſignis adſit corroſio, ita vt putrida & profunda euadant hæc vlcera, ozænæ dicuntur. In his fiat aduſtio cauterio : quô deinde ſicceris & detergeatis. vtimur interdum oleo hyperici & nardino, cum pauco oleo vitrioli. *Cancer.* Si cancer in naribus ſit, hunc, inquit Raſes, ſæpè confundunt cum polypo medici. Sed hic, inquit, nō fert mordacia remedia, nec præciſionem quæ fit ferro. Sed præſidiis lenientibus attrectari debet : ſed vena ſecanda, & aluus ſoluenda. Noſcetur cancer, ſi durus ſit, &, ſi venas tumidas habet. Proinde, inquit, naribus duris, ſiccisq́ue èxiſtentibus, ac nullo ab illis manante humore, ſummopere cauendum eſt, ne ferro acribúſve medelis irritetur. Sed ſi quæ caro, ait, naribus innaſcitur, laxa fuerit & mollis, & ſucci è naribus profluxerint, &, ſi preſſus naſus, mollem nec durum ſeſe offerat, non metuendum eſt, quin acrium medicaminum *Cācroſum vlcus.* vſu, & ferro ſubueniri illi poſſit. Si itaque cancroſum fuerit vlcus, in primis abſtergeatur mulsâ. ſecundò, ſicca ſine morſu, vt cerusâ lotâ, ſpumâ argenti, plumbo, cum vino & aceto quod ſatis ſit, vt fiat linimentum. Accipe chalcanti & myrrhæ, cuiuſque ſemidrachmam: aluminis cum aqua roſata caſtigati, gallarum, ſquamæ æris, cuiuſque ſcriptulum: thuris ſcriptulos duos : mellis & aceti quod ſatis ſit, vt fiat linimentum. Chalcitis & ſquama æris parentur benè, ne mordeant. Præcipitatum ita paratum vt morſus ſit expers, eleganter ſiccat : id miſce cum vnguento albo caphurato ex aphrogalis parato. Sed vſtio, inuicta his, domat. dum hac vtimur, iniiciemus retundentia ex aqua roſata, àlbumine oui, & aceto. Dein vnguento roſato cum ſucco ſolatri & ophiogloſſi cocto, additaq́. caphura. Vtemur etiam decocto ſeminis acetoſæ ex lacte aſinino. Accipe trochiſcorū hedychroi ſcriptulum : cum lacte aſinæ vel mulieris, fiat linimentum. nihil eo eſt præſtantius. Excellens etiam eſt aſinæ vrina diſtillata:& ſperma ranarum : & ſuccus herbæ robertii; & nicoſianæ, pimpinellæ. Interdum ſeptū narium exeditur, & tunc nares detorquentur in alteram partem. Tales ozænæ maximè inuadunt hos, qui ex morbo venereo ſiniſtrè curati fuere. His enim, qui guaiacum bibunt impuro corpore, magna humorum copia in caput (cui guaiacum inimicum) ſurrigitur : qui vel in nares, aut in aures, vel oculos effunditur. hinc cæcitas, tinnitus, vel ozænæ : vox læditur, cùm caruncula occupat os ethmoïdes. In initiis ozæna curatur auteriis: ſi hoc non fiat, leniri poterit, non curari. verùm in multos annos trahitur, & vitæ exitium adfert. Sed antequam prædictis vtamur medelis, inſtituatur ſuccorum reuulſio pharmaciâ & phlebotom. Et deriua, admotis cucurbitis ad colli latera; nam ibi ſunt inſignes venæ in caput excurrentes : niſi tamen has primùm ſcapulis, & deinde lateribus colli admouendas exiſtimaueris. Paracenteſis etiam laudatur, inter primam & ſecundam vertebram. Et in pituitoſo corpore laudatur apophlegmatiſmus : Accipe maſticis drachmam : radicum pyrethri ſemidrachmam: nucis moſcatæ, piperis, ſingulorum ſcriptulum : cum terebinthina & cera fiant paſtilli; mandentur dentibus, linteo inuoluti. Os ethmoïdes cùm vlcus habet; ſuffitu id attingi poteſt : aliis remediis alioqui intactum. Accipe auripigmenti, ſemidrachmam : cinabaris, ladani, thuris, ligni aloës, calamintæ, myrrhæ, ſingulorum drachmam: excipe terebinthinâ, vel balſamo Peruuiano: fiant trochiſci. Vnus iniiciatur carbonibus: & per traiectorium accipiatur fumus in nares. Sed, ne hoc vtaris, antequam purgâris totum corpus, & caput ſiccâris. Læditur itaque facultas olfactus à facultate imbelli, vt euenit ſenibus : & etiam à morbis, vt in epilepſia : vel à proceſſuum mammillarium morbo : & oppilatione ethmoïdei oſſis ab humorum incurſu: vel à polypo. Deprauatur ab humore putrido, vlcere, aut oſſis cribriformis putredine. Si teter odor inuaſit nares, purga caput hiera cum agarico, & fiat errhinum ex vino hippocratico, ſumatq́ue ore, manè, quid theriacæ, vel mithridatij. *Narium odor fœdus.*

Capvt x.

De Haemorrhagia, *hoc eſt, de Profluuio ſanguinis Narium.*

Nomen. Cum τῆς αἱμοῤῥαγίας nomine omne ſanguinis profluuium intelligi poſſit, eo tamen propriè dicitur, quòd confertim fiat. ἀπὸ τοῦ ῥαγῆναι, quod apud Hippocratem ſignificat ἀθρόως ὁρμᾶν, hoc eſt, impetu

impetu quodam & confertim prodire. Attamen cum apud Hippocratem ſine partis nomine dicitur, quod è naribus manat intelligitur. *Gal. 1. Epid.* De hoc ſanguineo excremento nos hîc agimus, quacumque ratione id efferatur, ſiue criticôs, vel ſym. tomaticôs. Etenim interdum κατὰ φύσιν pr rumpit è naribus ſanguis: quamuis alioqui, ratione dimanantis ſanguinis, toto genere παρὰ φύσιν hoc excrementum efferatu.. Effluit κατὰ φύσιν mulieribus ab vtero certis periodis. *Gal. De Diff. sympt. vltimo.* Ita modus excretionis ſanguineæ interdũ ex lege naturæ eſt, cùm tempeſtiuè excernitur, hoc eſt, criticôs. Quare criticus ſanguinis fluxus euenit κατὰ φύσιν. attamẽ ratione excretæ ſubſtantiæ, παρὰ φύσιν dici hæc poteſt excretio. Sed ſymptomaticus eius fluxus, eſt toto genere παρὰ φύσιν. Quare cùm non raro vario euentu ſeſe effundat è naribus ſanguis, modò bonis ægrorum rebus, modò nõ ſine certa pernicie, ne, quod vſu interdum venit, ex lege naturæ eum emanantem intercipiamus: aut effluentem malè, negligamus, omni curâ cauſas ruentis ſanguinis indagabimus. Effunditur hic ſanguis tum è venis, tum ex arteriis nariũ. Hæ venæ & arteriæ non dimanant à cerebro, ſed per os & palatum pergunt in nares. Interdum etiam profluit ex vaſis cerebri Ob varias autem cauſas ex his vaſis elabitur ſanguis. *Cauſæ.* In primis vide num ſit ſubſtillum ſanguinis, an profluuium. *Subſtilli cauſæ. 4. Aph. 67.* Si ſit ſanguinis ſubſtillum, hoc fiet ex reſoluta facultate, vel ob ſanguinis craſſitiem, aut ob vaſorum denſitatem: vel conſociantur hæc cuncta, vel ſolùm quædam concurrũt. *Profluuij cauſæ. 4. De sympt. 2.* Profluuium ſanguinis euenit, quòd vaſa mollia nimis, facilè abradantur: vel quòd duriora, facilè rumpantur: aut quòd tenuiora ac gracileſcentia, facilè recludãtur. Et quamuis his rationibus interdum non effundatur, ſunt tamen aliæ cauſæ quæ id poſſunt. Vt ſi virtus irritetur expultrix, aut labefactetur excretrix. Expultrix etenim valida irritatur à copia ſuccorum, vel ab eorum acerrima vi: hinc eſt quòd corpora calida haimorrhagiæ ſint obnoxia. A retentrice verò fracta elabitur ſanguis, quia non retinetur: nimio etenim madore & mollitie ſoluitur temperiei eius filum. Hæc tamen imbecillitas non in vaſis nariũ concepta eſt, ſed toto corpore. dum enim nares ſolùm inuaſit humiditas laxior; ad vaſa, & nõ ad facultatem referendum erit vitium. Sanguis etiam dum in vitio eſt, hoc efficit: vt dum nimia circumfluit copia, adeoque vt inde orificia vaſorum ſeſe laxent, vel ipſa vaſa rumpantur. *9. Method. 11.* Sanguis ita incrementa ducit ex cibis euchymis, tempore calido & humido. Si ſanguinis qualitas vitium agnoſcit, hoc erit ex eius tenuitate, aquoſitate, acrimonia, vel ex flatu. Si acrior, abradet vaſa, vel ea recludet. Talis euadit ſanguis ab vſu vini, aromatum. Plerumque ex acri ſanguine haimorrhagia obnaſcitur: hæc cauſa iuuenes fatigat. Cùm tenuior & ſeroſus eſt ſanguis, indeque cùm rareſcunt vaſa, elabitur: aut oribus vaſorum apertis, extillat. Talis euadit ſanguis à frigido iecore, & à cibis frigidis & aquoſis: vt his euenit qui lactucis plenâ veſcuntur manu. Flatulentus ſanguis etiam vaſa lacerat, non aliter ac dolia vinum nouum. Variis nominibus has cauſas Antiqui appellarunt. *Nomina.* cùm rumpitur vas, διαίρεσιν vocant: hæc euenit vulnere, contuſione, ruptione, tenſione, vel eroſione. Cùm autem exilit ſanguis imbecillitate vaſis, aut impetu ſanguinis ruentis ad os vaſis, aut quòd à foris acceſſiuit ſanguis acrem qualitatem, ἀναστόμωσις vocatur. Cælius Aurelianus oſculationem appellat. Dum à tunica vaſorum rarefacta, & à ſanguine tenuato emanat ſanguis; vel à gracilium vaſorũ apertione, dicitur διαπήδησις, Sudationem, vel expreſſionem nominat Aurelianus. Vaſa ſunt in vitio, cò quòd ſint molliora, duriora, vel graciliora; quod his euenit naturâ; vel victu molliore, aut duriore. Verùm gracileſcunt, ex atrophia. Hæc vitia vaſorum, virtutis & ſanguinis, ſunt interna. Ab externis cauſis vaſa rumpuntur, vt caſu, ictu: & abraduntur, vt ſi nares vlcus habeant, vel βδέλλας: aut à cantharidibus foris admotis. Vt ergo vario elabitur modo ſanguis, vtque ex variis dimanat vaſis, diuerſiſque à cauſis profluit, ita haimorrhagia erit varia. *Differentiæ.* Excernitur è naribus ſanguis criticôs, vel ſymptomaticôs. *A forma.* Si criticè effundatur, hoc fiet moderatè, acciſè, vel effuſè nimis. Symptomaticôs etiam tenuiter admodùm fertur ſanguis; vel immodeſtè proruit. Cùm tenuiter parcaque manu manat, appellatur ſubſtillum ſanguinis: at cùm immoderatè prorumpit, vocatur profluuium ſanguinis narium. *A loco.* Pars vnde

effluit ſanguis, differentiam quandam adfert. nam elabitur ex vaſis narium, quæ infernè ſurſum repunt per nares: vel à vaſis cerebri effunditur. Ex venis, vel ex arteriis, aut ab vtriſque ſanguis prodit. Nũc ex dextris, nunc ex ſiniſtris naribus profunditur.

A cauſis. Subſtillum ſanguinis fit, à proſtrata virtute, vel ob ſanguinis craſſamentum, aut ob vaſis denſioris ſtrictam compagem. Symptomatica ſanguinis excretio ex variis cauſis originem trahit, vt cùm vaſa ſunt molliora, duriora, vel nimis gracilia. vel quia excretrix facultas validius inſurgit: vel retentrix vis labefactata eſt. tandem, quia ſanguis copioſior, acrior, tenuior, vel ſeroſior eſt, vel flatuum plenus. Adde iam cauſas quæ ſunt à foris, ictus, lapſus, aut aliquid quod vim arrodendi habet. His ex cauſis effunditur ſanguis, aperto, rupto, aut attenuato vaſe.

Signa cauſarum. Iam ad notas cauſarum venio. Fluxum ſanguinis criticum à ſymptomatico internoſcemus ex ſignis pepaſmi quæ præcedunt.

Num criticus, vel ſymptomaticus. Quin, ſi critica hæc effluxio fuerit, euphoriam conſectariam habebit: facies mox redibit ad natiuum characterem, molem, & colorem: dum moderato filo fluit ſanguis. At ſi medio in curſu ſiſtat ſe critica hæc effuſio; alleuabitur quidem æger, ſed non admodum. Quodſi confertim ac effuſè nimium feratur criticus hic fluxus: primò quidem recreabitur æger, ſed mox fatiſcet, à nimio exhauſtu labefactatus. Hoc differt à ſymptomatico fluxu, criticus hic immoderatior; quòd hîc, euphoria præcedat virium deiectionem: illîc perpetua adeſt dyſphoria, nec pepaſmi notæ eluceſcunt, & faciei character, color, & moles, ilicò in deterius commigrant. Etenim bilioſum naturâ corpus, in fœdam flauedinem abit à profluuio: pituitoſum, in plumbeum fuſcumque atrorem commigrat: melancholicum, nigreſcit.

Ex quibus vaſis. Num verò ex cerebri aut naſi vaſis fundatur ſanguis, his ſymbolis id innoteſcet. Si ex cerebri vaſis manat, ipſum antè in querela fuit cerebrum: nec cedit malum à remediis naribus admotis: nam malum intùs receſſit. An ex vena vel ex arteria proſiliat ſanguis, dignoſcemus ex ruentis ſanguinis ſubſtantia, qualitate, copia, excernendique modo.

Vnde ſit ſubſtillũ. Subſtillum ſi adſit ſanguinis à proſtrata facultate, hoc dicet fractus pulſus, qualis micat in moribundis. Nam ſi ſtillat à craſſamento ſanguinis, hoc oculis conſpicuũ erit. Quodſi ob vaſorum nimiam denſitatem ſubſtillum ſanguinis naſcatur, certiores nos reddet vſus rerum denſantium: vt ſi eo tempore cùm in procinctu eſſet profluuium à cri[...], oxyrrhodinis quis frontem tenet, ex profluuio, calamitoſum ſubſtillum adferet. atque cæteræ notæ aliarum cauſarum aberunt; vt ſi virtute valida, tenuis emanarit ſanguis.

Profluuij cauſa, & nota. Si verò æger non ſubſtillo ſanguinis, ſed ab eius profluuio fatigetur, hoc ei eueniet vitio vaſorum, virtutis, vel ſanguinis. Vaſorum vitio, vt ſi illa molliora, abundabit humiditas: duriora, argumenta tunc aderunt ſiccitatis: vel tenuiora à natura facta, vel vſu. Si à natura, in prima ætate obnoxij fuere hi hæmorrhagiæ narium. Vſu rerũ induunt vaſa etiam hæc vitia; vt vel balneis molleſcunt, vel gracileſcunt inediâ. Vaſa aperiunt ſua ora, ob vaſis imbecillitatem, tum ob impetum ſanguinis ad ora, vel ob acrimoniam. Diuiduntur ictu, vel eroſione. Reſudat ex vaſis ſanguis, ob vaſorum vel ſanguinis tenuitatem.

A vaſorũ vitio cauſa, nota. Cùm itaque vitio vaſorum fertur ſanguis, vide num adſit plethora, vel acrimonia, aut ſpiritus flabilis. Si hæc non adſunt, facultas ipſa excludit moleſta, vt in morbis acutis: ſi criticè, ſalutare. Expultrix enim facultas hoc facit cùm irritatur à ſanguinis copia, vel ab eius acrimonia. Corpus illud erit calidum ac validum; & notæ ſe produnt calidioris ſanguinis. Imbecillitas retentricis facultatis, (nam interdum fit anaſtomoſis ob vaſis imbecillitatẽ) elucet ex languore corporis: pulſus in his vix benè micat. Cùm à ſanguine, qui copiâ in vitio eſt, hoc malum naſcitur, circumfluum erit corpus ſanguine. Sed illud obſeruabile; quòd, dum à plena ſanguinis copia pronaſcitur hoc profluuium, ita vt non ab excretrice, copiâ, irritatâ id fiat, in cauſa erit vaſorum ruptio. Cùm verò excretrix facultas, copiâ ſanguinis laceſſita, extrudit ſanguinem, vaſorum id euenit recluſione. Sanguis tamen acerrimus ſi turgeſcit, maximâ copiâ vaſa effringere poterit. Sed cùm non tantâ copiâ circumfluit, nec admodum acris ſi fuerit, à recluſis orificiis potiùs effluet, quàm à vaſorum pertuſione. Si ex tenuitate ſanguinis nimia fluxus fiat, id dignoſcemus ex ſanguinis conſiſtentia, & colore diluto. & hepat in

hydro-

Digitized by Google

hydropem promptum erit. hic ſanguis per ſudationem vel diſſultationem emanat. Flatulenti ſanguinis generationem præcedit caloris quædam labefactatio: & huiuſmodi cibi ingeſti fuere, qui fœcundi ſunt in flatus. Talis autem ſanguis effunditur per vaſorum lacerationem. Iam ad curatrices notas abeamus, quæ à rei natura ſumuntur.

INDICATIONES CVRATIVAE.

Medicus ſpectatorem agat neceſſe eſt, ſi naturæ vi iam euicta materia extrudatur moderatè: alioqui, ſi criticôs prorumpat nimis liberaliter, erit cohibendus: ſi acciſus, impellendus. Quicumq. verò ſanguinis effluxus ſymptomaticè ruit per loca legi naturæ diſſentanea, cohiberi debet: ſiue ille acciſus, ſiue immoderatior fuerit. Quodſi humor ſymptomaticè feratur per loca naturæ conſentanea, & ſi eius vis accidatur, erit proritandus, quia locus hoc admittit: ſed tenui medicina hoc agēdum erit, nam eſt ſymptomaticus fluxus, & vires flacceſcunt. Ita Hippocrates fecit in Metone, cui ſymptomaticôs quinto die, cùm adhuc nulla ſigna pepaſmi elucerent, ſubſtillum ſanguinis è naribus obortum fuit. Iuuit illud Hippocrates, tenui remedio; nimirum fotu aquæ tepidæ. Graui medicinæ hîc locus non erat: erat enim fluxus ille ſymptomaticus. attamen hunc iuuabat, quia ferebatur per loca naturæ conſentanea. Quodſi multum ſanguinis diu fundatur, naſcetur Indicatio hunc cohibendi. Si adeò natura ſit proſtrata vt effundere noxium ſanguinem non poſſit, redintegrentur vires. ſi ſanguinis craſſamētum hoc facit, ille attenuetur. ſi vaſa ſtricta ſint nimis, tareſcant. Si corpus præcipitetur in immoderatius profluuium ſanguinis, qua arte illi habenas iniiciemus? Nota impetum ruentis cruoris, & elabendi modū: ita dignoſcemus num vaſa lacera, recluſa, aut attenuata nimis, emittant ſanguinem. Impetus ruentis ſanguinis docet Indicationem reuellendi, deriuandi, repellendi, refrigerandi. Et ex cauſis ducitur agendi ratio: ſi, inquit Galenus, vaſa laborant ex diæreſi, vniendum: ſi ex anaſtomoſi, hoc eſt, ex recluſione, erit obturandum: ſi ex diapedeſi, denſandum. Si anaſtomoſeos metus adſit ex vaſorum laxitate ſiccandum. ſi ruptionis periculum adſit ex duritie, fundendum. cùm corpus fra... latum ſuo genio gracilia habet vaſa, nutriendum.

5. Method. 2.

Quodſi circumfluo à ſanguine, aut ex eius acrimonia irritetur facultas, erit is emittendus, & acerrima eius vis temperari debet. Et ratione virtutis ducemus curandi indicia: Nam ſi retentrix vis languet, redintegretur nutricatu. Sanguinis etiam vitia nota. nam hic eſt vacuandus, moderandus, calfaciendus, craſſefaciendus, interdū flatibus liberandus. Et prouiſio habeatur ne nouus ſurgat in hepate ſanguis, qui vel ſit calidior, liquidior, frigidior, aut flatibus turgidior. Hinc eſt quòd iecur nonnunquam ſit alſioſum reddendum, interdum tepore afflandum; ea tamen cautione, vt perpetuò prouiſio habeatur primùm totius corporis. Num autem has Indicationes liceat in vſum fœliciter ducere, intelligemus ex ſignis Prognoſticis.

PROGNOSIS.

Quia variæ ſunt haimorrhagiæ cauſæ, propterea generatim de eius euentu pronunciare nequimus. Quædam enim naturæ & ætates haimorrhagiæ commodis fruuntur, vt iuuenes à decimo octauo, ad trigeſimum quartum ætatis annum. Propterea etiam iuuenes per haimorrhagiam febribus ardentibus defunguntur. Nam haimorrhagia omnis, iure & loco per nares prorupta, ſalutaris. Veruntamen vt haimorrhagia duce natura, & criticâ lege peracta, facit ægros plerumque morbis defungi: ſic haimorrhagia profuſior, tum ſymptomatica, tum hypercritica, vel ad exitium ægros præcipitat, vel eam morborum ſucceſſionem parit, à quibus, proſtratis iam viribus, vix euadunt. Cauſis finem bonum imponit haimorrhagia: nam in his ſtabulatur bilis in maioribus venis & arteriis. Propria etiā eſt cephalalgiæ prægrandis, ante vigeſimum diem. & etiam ſanat hypochondriorum dolores inflammatorios. Imò non rarò morbos exoluit qui videbantur lethales, modò larga ſit, & euphoriam habeant. Nam ſi largæ ſuperueniat conuulſio, aut ſingultus, calamitoſum: videmus enim talia euenire rarò à vulnere ... Phlegmonarum initiis benè ſuperueniunt ... Ab haimorrhagia nigrorum deiectio, graue malum. Et ex haimorrhagia critica, frigus eximium, lethale. Criticus alioqui fluxus cui æger par eſt, ſalutaris eſt. hoc aſſeruit Hippocrates, vbi ait: Si cui mulieri à menſtruorum ſuppreſſione, ſanguis liberaliter fundatur è naribus, bonum. 5. Aph. 33.

Digitized by Google

quòd illa haimorrhagia, vnde, quo, qua, & quamobrem fieri debeat, legitimam & naturæ conſentaneam rationem obtineat: nec partibus, qua ſanguis fertur, moleſta ſit. *1 Epid. 3.18.* Subſtillum ſymptomaticum rubrum, eſt calamitoſum. Ex rubro ſubſtillo protrahitur morbus, ſi modò cauſus abſit: ſi adſit, lethale. Haimorrhagia ſymptomatica profuſior, hydropis & mortis periculum adfert. Periculi plena eſt haimorrhagia ex diæreſi, maximè ſi ab anabioſi naſcatur. Prædicit Auicenna rem eſſe dubiæ aleæ, ſi ex vaſis cerebri fundatur ſanguis; nam naribus admota remedia, eò non veniunt. Quin, inquit Cælius Aurelianus, ob redundantiam fluoris, celerat mortem, corpore diſiecto: nam occulta atque alta ſunt, & celata viſui, & à vicino medicaminum iactu remota. Nam illatæ qualitates fruſtrantur, priuſquam locis patientibus aduenerint, itineris detrimento, quòd non ſtatim illibata partibus patientibus admoueantur. Syncope ſæpè fauſtè ſuperuenit: retractis enim ad centrum corporis ſanguine & ſpiritibus, ea antiſpaſi ſanguis conſiſtit. *Libro De aëribus, locis.* Hoc ita euenire obſeruauit Hippocrates in Scythis, qui amputant ſibi arterias ponè aures: ac tam diu ſanguinem effluere permittunt, dum vltrò ſiſtatur. *Phlebotomia.* Cùm ex vaſis diæreſi funditur ſanguis, ſiſtetur is, ſi curetur vt non ampliùs ad ruptum vas confluat; vel ſi diuiſio occludatur: aut, ſi vtrumque ſimul (quod tutiſſimum) fiat. Affluxum noui ſanguinis ad ruptum vas prohibet paracenteſis, hoc eſt deriuatio: vel antiſpaſis, hoc eſt reuulſio. hæc obtinemus per venam ſectam. Sed reuulſoria ſectio non conuenit in fluxu critico acciſo: huic enim potiùs calcare opus eſt, quàm freno. Et etiamſi ſubſtillo, ſymptomaticôs abeat ſanguis è naribus, reuulſoriâ phlebotomiâ non erit retinendus: nam fertur per nares, hoc eſt, per loca lege naturæ conſentanea: quare tenui remedio incitari debet, vt fecit Hippocrates in Metone. Sed in fluxu ſymptomatico vehementiùs effuſo, hac opus erit ſectione: alioqui hunc excipit hydrops aut mors. *Obſeruandum.* Illud tamen obſeruabile, quòd, quamuis effuſis habenis in nares criticôs ruat ſanguis, ilicò non ſit veniendũ ad phlebotomiam reuulſoriam: ſed frictionibus & cucurbitulis primùm tentanda pax. imò cucurbitæ magnæ hæreant hypochondriis & ceruici. Sed ſi notaueris his fluxum non cedere, ilicò feſtina ad venæ pertuſionem. *Qua copia.* Sed quâ copiâ educi debet? Si effuſis habenis proruat ſanguis, maximoque impetu proſiliat, ſecetur vena reuulſionis cauſa, & repetitis vicibus educatur ſanguis ſatis copioſè. Si non æquè proſiliat, parciùs educatur: & magna cucurbita hypochondrio leniter ſcarificato admoueatur. *5 Meth. 3* Non procraſtinandum, ſed eodem die extrahantur vnciæ duæ vel tres: mox repete, modò vires & ætas id admiſerint. Ad deriuationem, licet pertundere venam cephalicam, & venam linguæ. In mulieribus, tempore præcautionis, ſi menſes his conſtrinxerint, ſeca pedis venam. Anguſto vulnere feriantur venæ: quò tenuior ſanguis ſubducatur corpori. *Cucurbitula.* Si non licet vti phlebotomia, titubantibus iam viribus, cucurbitis reuulſionem molimur, ſi has admouerimus lumbis ſcarificatis. Et deriuationis cauſâ has etiam admouebimus mento, & poſticis partibus capitis, vbi ſe inclinat vertex. Quin ante phlebotomiam ferè vtimur cucurbitis integra in cute: dum has κατ' ἴξιν hypochondrio admouemus, antiſpaſeos cauſa. *5 Meth. 6* Sed ſint ampliſſimæ tales cucurbitæ. Has quidam meorũ præceptorum admouebat vmbilico. Mammillarum papillæ ligentur muliebres: in viris, glans. Razes vehementer ſtringit teſtes: id enim animi deliquium adducit. Quidam auriculas ligant, & extrema immergunt aquæ calidæ. alij manus immittunt aquæ frigidæ. *Lora.* Lora etiam iniicimus remotis artubus. Sed Scribonius Largus, ex Aſclepiadis ſententia obiicit, Strictio in vtramque partem exigit; vt ſi quis laqueo medium vtrem conſtrinxerit, vtrimque exprimet liquorem: ita in vulnus exprimunt vincula, propterea laxant, ab ictu venæ, vincula, chirurgi. Reſpondemus, quòd id fieret, ſi proxima loca conſtringerentur, nam tonico tunc motu conſiſtet ſanguis: ſed remota loca vinculis tentata, in ſe prolectant ſanguinem. *Pharmaca.* PHARMACA vel toti corpori, vel haimorrhagiæ ſunt dicata. Si bile circumfluat corpus, ea maximè pharmacum ſuadebit. Rhabarbarum immaturum, aut retorridum, aliter datur; & diſcatholicum, cum athanaſia Meſues. Accipe caſſiæ recenter extractæ vnciam: rhabarbari retorridi, ad binas drachmas: athanaſiæ drach-

mas

Digitized by Google

mas duas: cum ſacchato fiat bolus. Vel adde vnciæ caſſiæ, mumiæ Alexandrinæ (nam, ob ingredentia, magis purgat quàm rhabarbarum) & boli, cuiuſq. drachmam: miſce, fiat bolus. Si mum[illegible] inopia adſit, accipiemus talia, qualibus illa conficitur. Accipe olibani drachmam, myrrhæ ſcripulum: coralli rubri ſcripulos duos: cum caſſia fiat bolus.

Topica in ſanguinis profluuio incommodato, ſiue critico, ſiue ſymptomatico ſiſtendo. Cum ſurſum fertur ſanguis à viſceribus. 5. Meth. 6.

Vt ea quæ ad cohibendum ſanguinem admouentur, rectè in vſum ducas, modum inſpice effluentis ſanguinis, & num effluat, vel num exſtillet. Et ſi effluit, num hoc eueniat impetu ſurſum ruentis ſanguinis; aut p[illegible]ùs à reſoluta vi retentrice. Impetum reprimunt frigida, foris admota, & intùs ſumpta. Sed non temerè, hoc eſt, non ante aueſionem eſt refrigerandum. Si ex hepate vel liene feratur, epithemata valdè iuuabunt frigida, ex decocto paſtoritiæ, polygoni, plantaginis, cicoraceorum, oxalidis, ſantalorum: Coque in aqua roſata, & aceto, additaque pauca caphura, & hæmatitidis, coralliique aliquid, & trium ſantalorum. fiat fotus hypochondriorum ſpongiâ. Vel illinantur hypochondria vnguento ſantalino, cum oleo nymphææ. Madeſcat linteum aceto roſato, oleo roſato, aquâ roſatâ, cum pauca caphura: iterum atque iterum fronti & ceruici admoueatur. Ex creta, alumine, bolo, ſanguine draconis, corallo rubro, & maſtice fiat paſta, quam, ductam in galeæ formam, capiti impone. Sed ſit tenuis, ne caput grauet. Accipe bombacem vel lanã, madefiat in aqua frigidiſſima: deinde mergatur aceto frigido, & coronali ſuturæ imponatur. Vel aceti vnciis ſex, adde caphuræ grana quinque: detineatur ore, dum caleſcat. ita etiam aqua frigida ore detinetur. D. Fallopius in ſecretis habebat hoc; ſtuppam madentem ſucco ſemperuiui admouebat interfœmineo. Cùm ſurſum fertur materia per venas externas, fronti & temporibus admoueatur emplaſtrum Comitiſſæ.

Intus. Intùs etiam frigida dantur: conſerua roſarum, cum ſucco cicorei: nam hepar ab æſtu vindicat, & ſanguini ferorem eximit, raptus huius ad ſuperiora cauſas. Propterea interdum ex decocto nymphææ damus emulſionem ſeminum papaueris, cum conſerua roſarum. Accipe aquæ frigidæ vncias quattuor: aceti vn[illegible]as duas: aquæ roſatæ vnciam: miſce, pro duabus vicibus. Sed vt hoc illis, quæ à foris, addam: Annotat doctiſſimus Geſnerus, Fridericum Saxoniæ ducem noſtris temporibus, bufonem veru ligneo transfixum, & in vmbra diligenter arefactum, inuolutum ſyndone, manu tenendum dediſſe ex haimorrhagia laborantibus, donec intra manus caleſceret: ita ſanguinem mox repreſſum.

Bufo.

Vt hoc etiam non obliuiſcar: Hæc nobis cura adſit, quò totum corpus ſeſe algore ſtringat. propterea iubet Auicenna, vt æger ſeſſionem ferat in niuoſa aqua, donec membra liueſcant, hoc eſt, donec ſanguis inalgeſcat. Teſtibus frigidi liquores admoueantur, quò inde totum refrigeretur: fiant ex aqua plantaginis, roſarum, aceto, & caphura. Sed ad intus ſumenda redeo. Accipe ſuccini, coralli rubri, haimatitidis, radicum tormentillæ, biſtortæ, terræ lemniæ, cuiuſque ſcriptulum: caphuræ ſemiſcriptulum: fiat puluis, ſumat ex poſea vnam drachmam. Verùm ſi vis ruentis ſanguinis hæc remedia vicerit, ſurgemus in vſum Philonij, vel requiei Nicolai, aut Mithridatij recentis, ex aqua plantaginis. Præbemus etiam ſirupum papaueris, & violarum recentem, cum trochiſcis de lacca. & datur athanaſia recens, cum caphura.

Cautio.

Cautio tamen adſit in rerum frigidarum vſu, ne adſit ſanguis ſeroſus & tenuior: nam hæc in hydropem hominem abriperent. Quin illa etiam in vſum non veniant, cùm ab algioſo hepate ortum trahit haimorrhagia.

Si à fracta retentrice.

Medicamenta quæ ad abolitam retentricem comparata ſunt, alia, abditâ vi iuuant; alia, à manifeſta. Manifeſta vi iuuant ea, quæ frigida ſunt, qualia antea recenſuimus: & etiam hæc quæ eſcharam inurunt, vt colcothar.

Hiſtoria.

Cuius vnius præſidio Illuſtris princeps Auraicus à fatali ſanguinis profluuio reuocatus fuit. Is, cùm ſingulis diebus immenſam ſanguinis copiam profunderet, à vulnere, quod ſclopeto iugularibus illatum fuerat, nullis auxilijs ab haimorrhagia ex vulnere, liberari potuit, quàm ſtrepto ex digeſtiuo, vt aiunt, illito, ac pulueri coleotharis affatim inuolnto, quod vulneri intrudebatur.

Haimorrhoides.

Ego ſanè inuictos haimorrhoïdum fluxus, illico compeſcui, aſperſo coleotharis puluere. Voco colcothar, vitriolum vſtum. Eſcharoticis remiſce ſtiptica viſcida: ne alioqui tenuior minimeque firma eſchara excidat. Raſes addit

chalcantho gypſum & gallas. Sed vt ad manum ſint ſtringentia remedia, quædam
Stringentia. recenſebo. Succus cornorum ac meſpilorū, cydoniorum malorū. Accipe ſucci denſati ſemperuiui, & plantaginis, cuiuſq. drachmam: cum linteo madente ab aceto impone naribus. goſſipiū atramento diu quod fuit imbutum, imponatur naribus. Vere collige nucamenta ſalicis; immacera aceto quod gallarum puluere imbutum eſt: ſicca. Spongia aceto acerrimo inſuccatur, piceque liquida obducitur: fictili amburitur: puluis naribus inſufflatur. ſemen ſemperuiui. Sanguis qui effunditur candenti ferro excipitur; fumus naribus accipitur: & grumi illi naribus indūtur cum bombace, ab aceto madente. Accipe hypociſtidis, coralli rubri, maſticis, boli, ſingulorum ſcriptulum: fiat puluis: & cum bombace vſto, acetoque immerſo, fiat ſtreptum vel lycinium, naribus inde. Raſes alumen cum amylo naribus inflat. adde ſanguinem dra-
5 Meth. conis. Galenus hoc commendat: accipit thuris drachmas duas; aloës drachmam: cū oui candido ſubigantur in craſſitiem melleam: deinde pilis auulſis ſub cauda leporina excipiantur, & naribus indantur. Excipe aceto puluerem gallarum & putaminum ouorum, naribus inde. Gypſum excipe albumine oui, & fronti ac naſo impone. Cochleæ vrantur cùm ſuis domiciliis, cum toſto ægri ſanguine, bolo, & gypſo, excipe aceto & oui candido, fronti impone, & naribus inde. adiice grana interdum tria opij. Accipe lapidis haimatitidis, coralli, gummi vſti, rhabarbari vſti, ſuccini, terræ lemniæ, cuiuſque ſemiſcriptulum: tragacanti ad pondus omnium: fiat puluis: ſumat cū ſirupo papaueris & cidoniorum, & aqua
Cautio. plantaginis. Sed obſeruandū: his vtendum eſſe à reuulſione: alioqui conuelluntur aut
Proprietate ſiſtentia ſanguinem. ſuffocantur ægri. Peculiari quadam dote ſiſtunt ſanguinem cochleæ cum aceto, ranæ exuſtæ & tritæ, mentha hortenſis, ſuccus baſilici, ſuccus ocimi cum caphura. Accipe aſinini ſtercoris vncias quattuor, infundantur per diem aquæ plantaginis, & centinodij, cuiuſque vnciis octo: colaturæ incoque balauſtiorum vncias duas: ſucci plantaginis vncias tres: fiat decoctio ad vncias octo: colaturæ adde conſeruæ roſatæ vncias ſex: ſirupi myrtini vncias duas: fiat ſirupus mediocriter coctus. manè ſumat tria vel quattuor cochlearia, cum vncia aquæ roſatæ. Equiſeti ſuccus commendatur. ſtercus aſininum ſiccatur, ac naribus inditur. Idem agit fimus porcinus naribus inflatus: & fronti cum aceto appoſitus. Corallum collū cingat: & hæmatites, nam ſemper frigent, *: iugulares ob id ſtringūt. Philonium Perſicum, cum ſucco mentæ naribus infuſum. Cæpam rubram acerrimam tuſam odorandam da, ſtatim ſiſtetur, inquit Myrepſus. Rana rubeta areſacta, & collo ſuſpenſa ſanat, inquit Marcellus.
Si verò aperto vaſe profundatur ſanguis, *Si eruptio vaſis.*
vas claudatur. claudetur, ſi contrahatur aut obſtruatur. contrahitur aſtrictione. Obſtruitur foris vel intus. intus, à ſanguine concreto, emplaſticis, linamentis, ἐσχαρωτικοῖς, qualia iam ſcripſimus. vt ex thure, & aloë, cum candido oui, & leporinis id excipitur pilis. & vrgente neceſſitate adiicimus caphuræ grana quinque, & opij duo. Perfundatur facies & caput frigidâ bis vel ter: non ſæpius, ne in carum trahatur æger, à congeleſcente in cerebro ſanguine. Aëtius vtitur ſuffitu aceti, ex molæ candentis lapide. Accipe cretæ quod ſatis ſit; aceti fortiſſimi cyathos duos; boli, maſticis, coralli rubri, roſarum, hypociſtidis, olibani, baccarū myrti, ſingulorum drachmas duas: olei roſati omphacini vncias ſex: albuminis oui cyathos tres: miſce, & pinſentur cuncta ſimul, fiat galea tenuis: quæ raſo capiti imponatur ſpacio vnius horæ. quâ remotâ, illine caput oleo & aceto roſato. Sæpè grumi ſanguinis ſunt loco eſcharæ. Sed cùm labitur ſanguis maximo impetu in os, metu ſuffocationis, reuocetur ad nares: quare tunc grumi naribus extrahantur. Sed acris
Ab anaſtomoſi. qualitas cùm anaſtomoſin facit: ea corrigatur diætâ & pharmaciâ. Hoc modo profluuium ſanguinis compeſcimus immoderatum.
Subtilis ſanguinis. Subtilium verò ſanguinis narium, ob denſitatem vaſorum aut ſanguinis ob craſſitiem manans, aut à languore expultricis extillans, fotu capitis ab aqua tepida iuuamus: quod fecit Hippocrates Metoni. Hoc modo nec vaſa nec ſanguis expultrici fractæ reſiſtent. Auicenna ſtimulos pigreſcenti expulſioni iniicit ſetis, nigellæ ſemine. Mentaſtrum etiam ſanguinem, quem menta ſiſtit. imò tandem violentâ ptarmicorum vi quatiunt expultricem. A victu ſanguis inalgeſcat & incraſ-
Victus. ſeſcat.

ſeſcat. omnia actu frigida ſint: ab aromatibus abſtineant. Lactucæ ſunt viles vbi ſanguis fertur, & endiuia, poma, pyra, mala cotonea, caro cum omphacio cocta, oryza cum miua cydoniorum, aut cum ſucco granatorum, vel omphac[illegible], pedes vitulorum, gelatinæ; agni cerebrum, & cerebrum gallinæ, vel vituli aſſum, caſeus recens, aphrogala, ius carnis cum radicibus ſymphyti. Potus ſit aqua in qua cotonea mala & ſymphytum coxere, adiecta quarta parte pulli. Vel potet cereuiſiam in qua contuſæ radices ſymphyti maceratæ fuere, cũ ſucco granatorum. Sed fractæ vires interdum vinum volunt: ſit hoc craſſum & rubeum. Sit in ſilentio, ira abſit, in ocio ſit. Erectiore decumbant capite. Hoc adhuc admonendum puto; frequentes in quibuſdam hominibus haimorrhagias narium (vt euenit maximè in his qui ab obſtructione hepatis laborant, & qui ex hac in cacheziam & hydropem incidunt) demonſtrare, per hepar tenuem ac crudũ tantùm ſanguinem, ad ſolidarum partium nutritionem inutilem tranſſudare. Nam ſanguinis tenuitas & acrimonia à ſero & bile acquiſita, hanc haimorrhagiam excitat. Vnde fruſtrà Medici multi, hepatis obſtructione atque debilitate relicta, per incraſſationem ſanguinis, haimorrhagiam auferre conãtur. Empirica quædam addo. Succus porri & mentæ naribus immiſſus. & ocimi ſuccus cum caphura naribus inditus. Vrtica trita & naribus impoſita. Pubes muliebris auulſa ac naribus intruſa, ilico ſanguinem ſiſtit. Raſes accipit calcem albam & lenem, qua aurifabri vtuntur, & naribus eam inſpirat. vel naribus infertur cũ albumine oui. Diſſolue ſucci prunellorum agreſtiũ drachmam: aliquo cum liquore. Accipe aceti libram: candida ouorũ ſex miſce: lintea eo madeãt, quibus inuolue collum, pulſus, manus, hepar, pedum ima, & teſtes. Accipe internam ſuperficiem vaſis, in quo cinis fullonũ (*weidaſch* vocant) aduehitur: huius, inquam, accipies vncias duas: & cineris fullonum ſemunciam: & calcis non extinctæ vnciã: coque hæc ex aquæ libris duabus: dum tertia ſolùm pars reſtibilis permanſerit; coletur. ſeponatur in vitro. tempore vſus, immerge illi chartam nigram. Hæc ſiſtit, impoſita, omnem, vulnerum etiam, haimorrhagiam. Cinere eo vtuntur ad ſmegmatis fabricam.

Admonitio.

Empirica.

CAPVT XI.

DE DENTIVM & ORIS PASSIONIBVS.

DENTIBVS ea ratione homines à Summo Deo armati, quò cibum molliſcnies conficiant; nam pepſis quædam eſt etiam oris. Octo primores, canini quattuor, & viginti molares in vtraque maxilla, vtrinque per gomphoſin coarticulati. Priores accedunt, qui temnici, à ſecando dicuntur. hi etiam locutioni patrocinantur. Erumpunt hi ferè ſeptimo menſe. Gelaſinos hos etiam appellant, quòd riſus eos tetegat. Martialis eo nomine intelligit corrugationem faciei, quam facit riſus: dum ait, *Nec grata eſt facies, cui gelaſinus abeſt.* & Democritus, à riſu, gelaſinus dictus fuit. Hos vtrinque ſequuntur κυνόδοντες, canini. hi nono ferè menſe pullulaſcunt. Hos ſequuntur gomphij, ſeu molares, quibus adnumerantur quos mylos nuncupant. poſt quos, poſtremi ſophroniſteres, ita hos Cleanthes appellabat: Auicenna, dentes intellectus. Quos erumpere putat, cùm iam venerem agnoſcere incipiunt, grauemque cùm edunt vocem. hos Ariſtoteles κραντῆρας vocat, ἀπὸ τοῦ κραίνειν, quòd ætatem perficiant. Latini hos nominant genuinos: Varro poſt ſeptimum annum eos proferri exiſtimauit. Reliqui molares antequam bimuli ſunt infantes, ferè enaſcuntur. Iacturam omnium horum facit ætas. Narrat Valeſcus de antiſtite quadam Veſtali, quæ cùm iam, decurſâ ætate, ampliùs menſtrualis non eſſet, & ob canam ætatem illi molares excidiſſent, loco canorum, capilli nigri, ac noui molares ſubcreſcebant; huic, inquam, menſtruali iterum factæ, ſororiantes mammillæ, facieſque, abactis rugis nitebat. Pyrrho Epirotæ tradunt vnum fuiſſe os, dentium vice, lineis tantùm in ſuperficie ſuppictum diſtinctúmque. Scripſit Herodotus, in Perſica ſtrage iuuentos μονοφυεῖς, hoc eſt, vnidentes. Proditum eſt monumentis Ionis Chij, Herculem fuiſſe triplici dentium ſerie. Molarium partem quæ aſſidet gingiuæ, momiſcum dicunt: ſuperiorem verò, qua conficiũtur cibi, menſam: cauitates autem, holmiſcos, veluti mortariola; vel phatnas, id eſt

Numerus & nomina dentium.

Historia mira.

Nomina partium in dentibus.

Præſagia inſunt dentibus.

id eſt præſepia. Ineſſe præſagia dentibus credit Ariſtoteles. nam quibus rariores fuerint, haut ita diu viuere opinatur. Quoniã quæ dentium ordine ſunt prædita numeroſiore, eſſe etiam vitæ productioris obſeruantur. virorum exemplo, quibus etiam plures ſunt quàm fœminis, vt ille exiſtimat. Dentium numerus in viris ad duos increſcit & triginta : fœminis rarò, ſi Ariſtoteli fides, tot adnaſcuntur. Dentes tantum atteruntur, quantum molendo mandunt: omnium affectionum ſunt capaces, omnibuſque morbificarum cauſarum telis expoſiti, quibus & caro ipſa, nec cum minori perceptione rei moleſtæ, vnde ſæuiſſimis doloribus cruciantur, in eíſque cuncta ſymptomata conſpiciuntur intemperiei, phlegmones, continuitatis & contiguitatis emotæ.

Dentes ſentiunt.

Dentibus verò ineſſe ſentiendi vim, abundè Galenus docuit, quia ſint illorum radicibus adiuncti nerui, quibus ſenſus facultas comparatur. Et videtur Auicenna putaſſe, vt quoque propriæ ſubſtantiæ ſentire.

Num ſentiant.

Gal. 16. lib. 2. De vſu part.

5. Aph. 18.

* Frigidũ, bellum indixit oſſibus, détibus.

Dentes itaque inter oſſa, ſenſu prædita ſunt, & dolore laceſſuntur. Vnde Hippocrates, * τὸ ψυχρὸν, πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι. Dices, Cur dentis hîc meminit, ſi ſit os? Reſpondemus, os patitur tantùm, non ſentit. vtrumque euenit denti. Verùm ſenſus particeps & expers, non conſtituit eſſentiam oſſis. Hoc patebat ænigmate forcipum plumbeorum, in templo Æſculapij pendentium : quo monebantur, vt dentes euellendos non eſſe, ob functionem & dolorem.

Gingiuarũ mala.

Quin ipſæ gingiuæ interdum in vitio ſunt. Cùm hæ nimio madore imbecilles ſunt, πλαδώσας has vocant, quaſi humore flacceſcentes. Epulidas vocant excreſcentem carnem ad intimos molares ex inflammatione, non citra dolorem, & quandoque febrem. & ex ſuppuratione hac, fit tandem expuratum, niſi diſcutiantur. parulides vocant, nam gingiuas extimas appellant vla. Dentium autem dolor, inquit Celſus, maximis tormentis adnumerari poteſt.

Sphacelíſmus dentium.

Nam phlegmonem quæ mox ſuppuret concipiunt, ac putredine tacti fruſtatim excidunt. Etenim in ſphacelíſmum abripiuntur nonnunquam: in quo malorũ eximia vis eſt inter cuncta quæ dentibus euenire poſſunt. Eſt enim ſphacelíſmus, abſolura dentis corruptio, in deſperatione viuacitatis. Hunc facit concepta in dentibus cauſa, vel gingiuarum corruptio, cùm diffluit caro ſanie : aut ob magnæ phlegmones feritatem hoc euenit.

Cauſa doloris, quid de tot omnibus morbis expoſiti.

Doloris huius, qui ita inclementer dentes fatigat, cauſa eſt quòd ad illorum radicem neruus inſeratur, nec tamen ille peruadit dentem. Propterea ad radicem ſolùm maximeque dolet, dum eam phlegmone ferit. Vt enim dens, ob perennem attritionem, incremento augeſcit à allabente ſucco nutritio, ita, ſi hæc œconomia non rectè peragatur, in paſſiones trahi poterit, quibus reliquæ alumnæ partes totius corporis : vel analogia quadam dentis phlegmone, aliarum partium inflammationi reſpondebit, ita vt diatheſi inflammatoria occupentur. Nam vera phlegmone gingiuæ occupantur. Dentis phlegmonoſa diatheſis naſcitur, dum materia eius nutricia corrumpitur. vel dum influit materia aliqua praua ad neruos eorum, quæ tendit, aut mordet. Nam materia calida vel frigida interdum dentium alueolos implet, ac dentes depellit, vt etiam interdum exerti proferantur. dum ibi etiam materia putreſcit ſeparata ab alimento, ſphacelíſmum denti infert, & vermes etiam procreat. Dolor etiam inclementiùs interdum excruciat, à flatibus conceptis in radicibus dentium. Hæc ſunt quæ acerbiſſimos dolores ipſi denti adferunt. Eædem cauſæ ſi gingiuas inuaſerint, concordia quadam & ichotum delapſu dentes in dolorem abripiunt. Si dentes à ſola intemperie affligantur, hæc præcipua eſt frigida: nam frigus dentibus eſt bellicoſum. tunc ſtupor quidam dentem infeſtat, niſi ille ſit ab obſtructione nerui qui denti inditur.

Signa cauſarum.

Diligenter notandum num dolor ſit in ipſo dente primarius, vel num in ſubdito neruo, aut num in gingiuis. Si à gingiuis, id oculis notabitur. Si neruus vexetur dentis, altus erit ille dolor ac pulſans: & aures vnà vexantur. A bile mordax eſt dolor, acutus, & pungens, tanquam ab acubus intruſis. A frigida ſi ſit materia, carybaria aderit, ſaliuatio plurima. Oris ſapor de materia peccante iudicium feret, & totius corporis tempeties, victuſque ratio : adde faciei colorem. & nota num corpus circumfluat bile. hæc enim acerrima ſua vi dentes ac gingiuas fatigare ſolet. Frigida materia noſcitur ex pallore faciei, & tumore oculorum ; & pituita toto corpore luxuriat.

Digitized by Google

ſuxuriat. Vide num à calidis vel à frigidis rebus iuuctur : & à quorum vſu dolor ingraueſcat. *Indicationes.* Cùm nullus dolor ſit qui ægros inclementiùs excruciet dentium dolore, ſanè in primis illud ſtudium adeſſe nobis debet, quò is miteſcat. Deinde vt materia quæ influit ad dentem, aliò auertatur : & quæ influxit, ſi adhuc loco ſit remeabilis, vt repellatur & deriuatione euacuetur. ſin imbibit iam pars materiam dolorificam, vt illa fundatur ac exhauriatur. Si pauca materia fuerit, admotis ſiccantibus remediis, abſumetur:ſi verò multa, prouiſio de toto corpore erit habenda. *Prognoſis.* Si dente ſyderato, (non quidem ab ichore & phlegmate putri, cuius quidem tabe excauantur dentes, quos non domat ignis, flammáve cremat: nec verò à cibis in aluo bileſcentibus , aut mala & vitiata eorum gomphôſi in alterutra maxilla: ſed à phlegmone cum pulſu, & ſumma doloris acerbitate coniuncta, quam peperit ſanguinis bile perfuſi affluxus) ingens febris cum delirio acceſſerit (in ſympathiam tractis his viſceribus) mortiferum : (nam graue malum, cùm febris ingens, acceſſionem habet prægrandis delirij.) Sin autem pepaſmo liberaque ſanguinis effuſione periculo defungantur, vlcera ſuppurabunt , reditu ad integritatem inchoati ſphaceliſmi , cuicta morbi feritate. oſſaque abſcedent. Nam, authore Hippocrate, *De capit. Vul.* * πᾶν τὸ ἔξαιμον καὶ ἀλλότριον, ἀφίσται ἀπὸ τοῦ ἐναίμου καὶ ζῶντος. ** exangue omne & alienũ, à ſanguineo & viuente ſeparatur.* Breuiori tempore & cum maiori periculo curatur is dolor qui eſt à calore. Cùm à dente dolente gingiuæ & maxillæ intumeſcunt, bonum: nam deriuari aliò denunciat materiam. Malè ſibi conſulunt qui in acerbiſſima doloris vexatione ilicò ſe ad dentiſpices conuertunt: peius faciunt illi, qui ilicò dentem euellunt. *Cautio.* Conueniendus medicus, qui curationem inſtituat , ex differentia cauſæ morbificæ continentis & antecedentis , & vnà de doloris mitigatione ſtatuat. Sed nos, ex more diſciplinarum, primùm agamus de diæta, in victus ratione, & vitæ inſtituto. Cibus ſit boni ſucci & liquidus, ne attritio ciborum dentes fatiget. pultibus vtatur, lacte, iuſculis pinguibus : non calcant, non frigeant cibi. acida abſint. qualitate tali ſint prædití , vt cum cauſa doloris pugnent. *Curatio. Chirurgica.* Si antecedens cauſa fuit remixta cum ſanguine , aperiatur brachij vena cephalica, vel mediana , ſi plenior ſanguinis fuerit : & ab eodem latere κατ' ἴξιν feriatur vena: ita reuulſio commodè fiet. Si, inquit Raſes , tumidæ & cruentæ fuerint gingiuæ, cum rubro colore, & tumore pulſatili, humeraria ſecetur. dein cucurbitæ ſcapulis & mento applicentur. Adiiciunt Auicenna & Raſes, etiam ſub lingua venas pertundendas eſſe. Raſes mento etiam cucurbitas affigit. Nos iubemus etiam ſecari venulas gingiuarum & labiorum. Si, ait Raſes , remediis topicis dolor ſedari nequeat, ferro candenti ſubinde radices dentium contingito: vel penitus dolentem extirpato. Ego, cùm perforatum, ac nigredinẽ obſitum in perforata parte , dentem animaduerto , guttulam olei vitrioli pennâ immitto. nam poſt aliquot dies, dens ab eo remedio excidit. Dens non extrahatur niſi ſit initio ſphaceli tactus & mobilis; quia à putredine vindicari is nequit. Tunc illud ſtudium nobis aderit , vt id ſine magno dolore agatur. Scalpendo itaque parum leuetur ab alueolo, & dein puluis euphorbij inſpergatur ; (hic enim , ſi quid aliud , oſſa extrahit) aut tithymali ſuccus cum farina mixtus denti imponatur, & vicini dentes muniantur cerâ: nam ſuccus tithymali gingiuas in tumorẽ attollit. *Dentis extrahendi ſine dolore modus.* Poſt duos tréſve dies ita vacillabit dens, vt manu vel ferro facilè extrahatur. Quo ablato, os colluatur vino rubello , cui iniectum ſit aliquid myrrhæ. In dentium dolore veſicatoria etiam ponè aures admouemus , & etiam ſub aurem fœliciter , in maxillæ dearticulatione; inde enim neruus, arteria, & vena, veniunt ad radices dentium. Quidam venas etiam quæ ponè aures ſunt aperiũt, & eas quæ conſpicuæ ſunt, in auris meatus ſuperna parte. *Purgatio.* Bilioſus ſuccus in dentem vel gingiuas ſi influit, hoc modo purgetur: Accipe piluiarum aurearum , ſcriptulos duos : (ſi pituita commiſcetur, adde cocciarum ſcriptulum) ſcammonei grana tria: fiant pilulæ quinque vel ſex ; deaurentur: ſumat manè in aurora ; & ſuperdormiat. *Topica.* Cæterùm, à purgato corpore, cuiuſcunque generis ſit materia quæ influit , proderit cius incurſum ſiſtere, emplaſtro contra rupturam ex pice & maſtice facto, & temporibus, qua parte dens dolet, admoto. Emplaſtrum etiam capiti admouetur, nam inde excurrere ſolet humor. Quæ autem

Digitized by Google

dentibus admouentur remedia, ea dicata ſunt dolori, vel cauſæ dolorificæ. Ad ſymptoma: cùm ita vrit dolor, vt vires inde flaceſcant, tale in primis remedium dabimus, Coquantur ſemina capitaq. papaueris ex aqua ſolani, adde radices mandragoræ, & interdum hyoſcyami albi, & lactucam aut portulacam, flores nymphææ. Si dolor non eſt in gingiuis, ſed in imis dentium partibus, adde aceti aliquid, ad perſuaſionem. Laudatur opiatum Ægetea, & aurea Alexandrina. Si vnà auris dolet, fœliciter hoc ego vtor, Accipe olei lumbricorum ſemunciam: adipis recentis anſerini drachmas duas: opij grana ſex: caſtorei grana octo: guttatim immitte cum bombace. Et ore hoc contineat: Accipe perſicariam, & radices hyoſcyami albi: macerentur in aceto roſato, & in balneo coquantur. confert admodùm, cùm dentes non ſunt roſi. roſioni enim vnicè opitulatur guttula olei vitrioli his indita. Aliud: Accipe ſeminis portulacæ, hyoſcyami, coriandri, pyrethri, caphuræ, ſingulorum ſemidrachmam: tere; & cum aceto forti fiant trochiſci. ſolue, vſus tempore, vnum in aqua roſata. Aliud: accipe opij & caſtorei, cuiuſq. ſcripulum: miſce cum oleo roſato. Aliud: accipe ſeminis hyoſcyami albi, opij, caphuræ, papaueris albi, cuiuſlibet tantû, vt res, & circumſtantiæ ſuadent: coque ex ſapâ, & denti admoue. Philonij drachma diluatur vino vel aceto, aut aquâ. Cautio adſit, ne ad huiuſmodi deueniamus, niſi ſumma neceſſitas nos in hæc coëgerit: & ſit calidorum humorum defluxus. Alioqui enim frigida hæc remedia, humores frigidos & craſſos cohibent, ac ne difflari queãt impediunt, atque adeò dolorem vehementiorem reddunt. Excipe aliquid opij cum cera, & paſtillus inde factus denti imponatur. minùs nocebit, ſi addatur theriaca. Accipe hyoſcyami albi, opij, ſtyracis, galbani, cuiuſque ſemidrachmam: piperis, aſſæ fœtidæ, ſingulorum ſemiſcripulum: miſce, cum aliqua ceræ particula. Hoc modo ſymptomati vrgentiori ſuccurrimus. Sed præcipuum ſtudium nobis adeſſe debet illud, vt cauſam doloris abigamus. hoc eſt, morbum, eiuſque cauſam. Verùm vt bona tecmarſi illud agas, accuratè explorandum erit, num dolor & eius cauſa ſit in dente, neruo, vel gingiuis. Quamuis enim eiſdem ferè remediis vbique vtamur, tamen ſitus loci afflicti in his, remedia aliquantulum variat. Quodſi dolor gingiuas occupat, non vtemur aceto: ſed potiùs lacte aliquo tenui ac dulci. Aëtius ſanè hîc acetum, tanquam hoſtilem gladium vitandum ſuadet, ac aſininum lac probat. Raſes commendat acetum, vbi inflammatione tentantur: ſed ille ad morbum collineat, & remiſcet oleum roſatum: & iubet vt ore detineatur dum tepeat, ac ſæpiùs hoc repeti. ita vt tandem ore retineant ſolum oleum roſatum. Laborãtibus itaque gingiuis, vtemur mitioribus: quòd ſint proximæ remediorum incurſui. Si itaque aceto vtendum ſit, paruâ hoc fiat copiâ. Cùm ergo gingiuæ phlegmone occupantur, ore retineat oleum roſatum, cũ pauco aceto; mox ſine aceto. Proderit etiam decoctũ ſolani, halicacabi, portulacæ & maſticis, roſarũ, lactucæ, endiuiæ: interdum adde quid caphuræ. Si dolor ſit in dente, opus erit leptomeria quadã, quò, ima, peruadant remedia. tunc vtimur aceto cum ſucco portulacæ, nymphææ, & lactucæ. adde interdũ oleum roſatum & caphuræ aliquid. Solebã coquere ſemen fœnigræci ex acerrimo aceto: iubeo vt diu ore retineant. Fidum eſt hoc remedium, Accipe perſicariæ manipulum: radicum hyoſcyami albi recentium vnciam: coque in balneo ex aceto ad ſemilibrâ: tepidè foueat eo dentem: & remiſce aliquid aquæ pluuiæ, ſi acrius fuerit acetum. Poſt initia, digerimus in malis dentium & gingiuarum decocto fœnigræci, chamæmeli, meliloti, tapſi, althææ, maluarum, ficuum. Tã ſem validè diſcute decocto nicotianæ, & ſaluiæ, cum ficubus, ſemine lini. Vbi gingiuæ valdè dolent, fumo albumen oui, quod molliter coctũ eſt, & dẽti admoueo. Si in initio validè irruat materia in gingiuas vel dentes, reprimemus decocto balauſtiorũ, portulacæ, plantaginis, lactucæ, gallarum, ex poſca, vel vino ex aſtringente. Ex foris partes dentibus dolẽtibus vicinæ illinantur oleo nymphææ, oleo roſato; & cataplaſma fiat ex aqua & farina hordei, vel ex furfuribus. Elapſo principio, meliloti flores coque ex aqua & vino, & ore retine: aut eius radicẽ ex vino coctã ore detine ea parte qua dolor eſt. Si dolor his inuictus perſeuerat, ſitque pulſatilis atque vehemens, cum inflammatione, caphurã cum

Ad Dolorem.

Sinpeſcentia.

Cauſa doloris vt auferatur.

Gingiuarum dolor à calida materia.

Dens dolens à calida materia.

Foris.

Ex Raſis ſententia.

pyrethro

pyrethro contritam, dentium radicibus ad gingiuas applicato. & poſtquam à ſaliua puluis defluxerit & elutus fuerit, alium ſecundo inſpergito, & lanam mollem oleo roſato imbutam denti applicato. Si grauiùs incandeſcit dolor, opij obolum roſaceo læuigatum, radici lanâ admoueto. Si ne ſic quidem quieuerit dolor, gingiuis leuiter ſcalpello inciſis, ſanguiſugas admoueto.

A frigida materia ſi gingiua dolet, vel dens.

Si verò gingiua neque cruenta neque tumida ſit, neque pulſu affligatur, nec inflammata ſi fuerit facies: ſed ſi à crapula, nauſea & cœnæ inuaſit, & rerum frigidarum ſi vſum iniit, pilulis cocciis purga. Abluatur os aceto: in quo pyrethrũ, mentaſtrium, & origanum ebullierint. & deinde radices dolentes hoc illinantur: Accipe pyrethri, ſinapi, rapſiæ, nitri, zinziberis, piperis, partes æquales; fiat puluis. & lanam melle imbutam, & illi puluere inuolutam circa gingiuas impone. & primùm infrica radices eo puluere. Aut piperis puluere melle ſubacto, dentis radicẽ infricato. Admoue pyrethri radicẽ. Detineatur ore aqua vitæ. Incoque vino, aquæ, vel aceto, nicoſianam, nigellam, pyrethrũ, calaminiam.

Stupor dentium.

Stupor dentiũ abit ab attrita portulaca, & ouillo lacte, quia id pingue eſt. Si dolor à frigore natus, his nõ cedit; Accipies caſtorei, laſerpitij, piperis, zinziberis, ſtyracis, opij, partes æquales: melle læuigata, dẽti inducito.

Foris.

Foris verò panicũ vel miliũ, aut furfures in patina, cũ pauxillo vini aut aceti torretur: ſacculoq́. includitur, ac genis accõmodatur. Accipe milij, furfuris, partes æquales: ſalis torrefacti ſemũciam: Para duos ſacculos. Proderit etiam maxillas inungere, oleo chamæmeli, & anethino, vel butyro inſulſo permixto cũ axungia gallinæ; & vnguẽto alabaſtrino. Addi inde quid olei nardini, cũ caſtoreo.

Fluxus ad dentes.

Initio fluxionis os colluatur tali remedio: Accipe nucum cupreſſi, malicorij, cuiuſq. ſemunciam: aluminis ſemidrachmam: decoque aceto, & os decocto colluatur; reprimet fluxionem. Progreſſu temporis adde radicem cyperi. & ceſſante fluxione, decoctũ ex cæpa, vel ex zinzibere. Accipe theriacæ drachmã: radicum pyrethri, piperis puluerisati, cuiuſque grana quinque: fiant paſtilli, qui per vices denti imponantur. Commodè etiã vtimur aqua vitæ, & aqua saluiæ. aut ſaluiam & roſmarinum ex vino coquimus. Accipe piperis, pyrethri, ſtaphyſagriæ, ſingulorum ſcriptulum: excipiantur pauca copia mellis & aquæ vitæ: adde parũ ſeminis ſinapi, & indatur denti. Accipe ſeminis ſinapi drachmam: piperis parũ: cum aqua verbenæ coque: abluat ea dentes. Imponatur etiam cum pauco ſucco porri, cinis radicũ vrticæ. Et cauatæ cæpæ infunde oleũ amygdalinũ amarum: adde parum euphorbij vel caſtorei: oleum quod inde exprimitur imponatur auri eiuſdem lateris. hæc proſunt, cùm ipſe dens dolet. Eodem ferè modo curãtur dolentes dentes cùm ſola ex intemperie laborant.

Ab interna, citra materiam.

Vt ſi tantùm fuerit dentis perfrictio, Raſes admouet tantùm denti oleum excalfactum lineoque exceptũ: & oui vitellũ aſſum: aut panis calens vt maſticetur ſuadet; & vt irrigentur dẽtes balſamo, aut oleo irreo.

A frigore.

Coque roſmarinum & pyrethrum ex vino & aceto. adde parum aquæ vitæ, & theriacæ. Vigo aquæ vitæ inſoluit ammoniacũ, cum myrrha, & denti imponit. Allium coctum cineribus denti imponatur. Decoctũ tithymali prodeſt. Veſicatoria ſub aurem, vbi dearticulatur maxilla, præſentanea ſunt remedia dolori.

A calore.

A calore ſi dolet dens, coque portulacam & parietariam in aceto: adde interdũ ſemina papaueris vel lactucæ. Foris illinantur oleo nymphææ vel roſato.

A ſiccitate.

Siccitas ſi cauſa doloris fuerit, vngãtur dentes melle cũ butyro. lauet os lacte ouillo: coque maluas, & ficus ex aqua, adde oleum.

Ab humiditate.

Si nimia adſit humiditas, admoue myrrhã, ariſtolochiam, iridem, cũ nucleo perſico.

Vermes.

Interdum vermes gignuntur in putridis dentibus. hos optimè enecat guttula olei vitrioli, & vnà putredinem delet: & neruo ſenſum adimit. Aliud, Accipe piperis grana nouẽ: pulueris radicũ alliorũ combuſtorũ, & ſeminis hyoſcyami, parũ: cũ pauco olibano fiant trociſci: & fiat ſuffitus: excidẽt vermes. Aliud, accipe grana quinque hederæ: bulliant in aqua roſata, in cortice mali granati ad cineres: & illine dentem dolentem. Aliud, cineribus impone corticem granati, cui inde zinziber, gallam, maſticem: miſce cũ ſucco acido granati: coque. hoc etiã præclarè gingiuas roborat. Vel inde denti parũ olei ſulphuris, quod vaſe, formâ cãpanæ effumatur. ſiccat vehementer.

Cautio.

Ea cautione hæc in vſum ducantur, vt in dentiũ morbis frigidis, calida admoueantur remedia: in calidis tepentia. Exhaurientia, ſint actu calida: re-

Aliqua eſſentiæ quæ dolorem ſopiant.

primentia,tepida. Totius eſſentiæ proprietate iuuat ius tanæ elixæ in poſca: ſi diu ore retineatur. Et ſenecta ſerpentis in vino & aceto cocta, vel eadē vſta & trita, cū oleo in craſſamentum redacta, denti imponitur. Cognitur etiam vſtum cerui cornu ex aceto & aqua. Æger ſua manu comburat dentem mortui canis: vbi combuſtus eſt, miſceatur cum poſca. Flammulam Iouis admotam vidi volæ manus eiuſdem lateris, ibi veſicam excitaſſe, ac dolorem dentis euanuiſſe. Quidam clauum ex vrna ferali petitum, denti admouent: alij dentem humanum ex collo pendent. Sed hæc mihi ſuperſtitioſa videntur. Empirica hæc obſeruauit profuiſſe: Accipe corticum radicum ebuli & ſambuci; pyrethri, cuiuſque drachmas duas: origani, calamintæ, ſcabioſæ, althææ, ſingulorum manipulum: coque ex poſca, ad libras duas; laua calidè. Aliud, accipe vrticam Romanam, eam coque in vino. Laudat Cardanus rubetam. Accipe radices hippolapati, & admoue denti. Accipe parum ſalis, piperis, & interni corticis ſambuci, fiant noduli duo; vnum admoue denti. Coque folia lappæ in aceto cum ſale. Vel radicem plantaginis ex aceto: vel hyoſcyami radicem admoue denti calenti: alioqui coque eam ex vino. Aliud: Accipe vini rubri libras duas: balauſtiorū vnciam: ligni Indici vncias tres: granorum iuniperi ſeſcunciam: craſſè contunde, ac macera horas quatuor: coque ad dimidias: ſumat ſæpè in ore, hoc ſiccat, roborat, ſalſamque pituitam eximit. Aliud, accipe corticem interiorem ſarmentorum vitis ſylueſtris fœminæ, hoc eſt eius quæ non fert vuas. eius ſcobem rediges in paruum globulum. applica gingiuæ dolenti: & inibi ſine dum morſum deponit. dein recentem inde. mediæ horæ ſpacio craſſam elicit pituitam, ac dolor miteſcit. Flandri hanc plantam nominant *S. Antonis Raart.* Præſeruat dentes à dolore, ſi quis manè eos abluat aquâ, & etiam à cibo. Chelidonia manſa dentibus, eos præſeruat à frigidis ſuccis: vt portulaca à calidis & ab abſtergentibus nimium. Coquunt quidam ranas, ſupernatantem pinguedinem vſibus his ſeruant. Interdum ambeſi apparent dentes à ſuccorum iniquitate: laceras partes reſarcire cùm non poſſimus, quare ne cæteræ partes trahantur in eandem fœditatem, operam dabimus. Dens excauatus diligenter ſpecillo, cui mollis lana annexa ſit, ne neruum feriat, expurgetur, & mulſo eluatur. Interim alij dentes hoc modo præſeruentur: Accipe aluminis drachmas duas: zinziberis ſemidrachmam: radicū cyperi (hæc enim præclarè abſtergent, calfaciunt, & putredinem arcent) drachmas ſex: corticum interiorum arboris mori vnciam: myrrhæ ſemunciam: incoque cuncta hæc aceto acerrimo, eoque dentes reliqui abluantur. adde aliquid ſeminis nigellæ. interdum iunge radicem lapatij acuti, & pentaphylli: Galenus vrit vnciam ſeminis nigellæ, cum ſalis ſemuncia: extinguit aceto: fit puluis, quo cauos dentes replet. Si valida à putredine exedatur, ſummum remedium erit, guttula olei vitrioli. Aqua vitæ, in qua aromata quædam inie̅cta ſint, & interdum quid pyrethri ore detentum, putredinem & fœtorem gingiuarum etiam caſtigat. Inijce caryophyllos, myrrham, cyperum, roſmarinum, gummi iuniperi, & talia. Interdum ſtupor quidam dentes inuadit, adeò vt homines nec frigidorum nec alſioſorum contactum ferant. Plerumque frigus hoc facit, vel cùm abſterſus dens exactiùs, quàm decet, ſentit. hanc paſſionem abigit portulaca: illam pyrethrum. Si nulla remedia dolorem leniunt, tandem (de quibus etiam quædam antea diximus) ad ea remedia deueniemus, quæ eliciunt ex alueolis ſuis dentes. Hæc agunt ea, quæ ſiccandi quadam potentia valent, quâ adeò dentem ſiccant, vt ampliùs genio ſuo frui nequeat: hinc tabeſcit. Tangatur dens acerrimo ab aceto, cui diu immacerata fuit radix pyrethri. Vel accipe aceti fortis vncias decem: coque dum exhauriantur vnciæ ſeptem, & admoue denti. Ita etiam vtimur lacte tithymali. Vel oleo incoque ranas ad marcorem; illine. Sed præſtantiſſimum eſt, ſi olei vitrioli guttulâ tangantur. Lappæ radix cineribus cocta, dentibus apponatur. & cucumeris etiam ſylueſtris radix hoc agit. Aëtius terreſtres vermes in teſta coctos, ac in cinerem verſos aſpergit. Candorem dentium corrumpit ſæpè mala victus ratio. quin interdum hoc euenit à fruſtulis ciborum quæ dentium interſtitiis ſe inſinuant, ibique cunctando putreſcunt, ac dentes & animæ ſuauitatem inquinant. Vt hanc fœditatem fugias, collue mox à paſtu

os vino,

Empirica.

7. Variarum.

Præſeruatio à dolore.

Eroſi dentes.

Stupor dentium.

Elicia remedia dentium.

Rubigo dentium.

os vino aquâ temperato, cui iniectus eſt puluis ireos. Iris enim, inquit Galenus, omni potentia abundè dotata eſt, nam eniteſcunt inde dentes mundi, ac robur ducunt, quo minùs perforationibus ſint expoſiti, ac blandum odorem affundit ori. Parantur pulueres ad detergendos dentes ex pumice, cornu ceruino, alumine cocto, buccino, cinamomo pauco. abluunt mox vino in quo radix althææ & alumen coxere. Quidam aquæ roſatæ incoquunt baculos radicis althææ, addunt corallum, & cinnamomum. cuſpide fricant dentes. Antiquis etiam dentiſcalpia fiebant ex lentiſco: vnde σχινοτρώκτας vocabant, qui plus ſatis corpus comebant; quaſi lentiſciuoros dicas. Quidam ad dentes dealbandos hæc diſtillant, & eâ dentes detergent aquâ: Accipe ſalis ammoniaci & gemmei, cuiuſque vnciam: aluminis ſemunciam: aquæ roſatæ quod ſatis ſit, diſtillentur. Ego hoc vtor: Accipe pumicis ſemidrachmam: cornu cerui, oſſis ſepiæ, aluminis rochæ, ſingulorũ ſcripulum: vrantur in olla: dein adde ireos albiſſimæ ſcriptulum: fiat puluis.

Ad tophos dentium.

Tophos dentium hoc modo adimes: accipe oleum ſulphuris per campanam effumatum, idque remiſce cum aqua roſacea, & bombace intincta tangatur ſummitas dentium.

Ad vacillantes dentes.

Vacillant nonnunquam dentes cùm fraudantur ſuo genio, vt in effœta ætate, & dũ à morbo exhauſti ſunt homines, vel ſi madeſcat eorum nimium neruus, vel ſi iniquis ſuccis gingiuæ tententur, vel ictu labefactentur. Si hoc eueniat ſenili ariditate, vel alimenti penuriâ, genio indulgeant, & ſtringentia admoueant. Si ictu aut à lapſu nutant, alueolis reddantur, & cum proximis, qui ſtabiles ſunt, vinciantur, die etenim alueolis ſe firmabunt. Vel lauet dentes ex decocto radicis biſtortæ, tormentillæ, radicum cyperi, roſarum, calycum glandium, ſumachij, aluminis. Vnge dein dentes alumine, corallo, cornu ceruino, radice biſtortæ, myrrha. Si mador nerui in vitio ſit, inſpergatur illis puluis malicorij, myrrhæ, ireos. reliquorum antè meminimus. Senibus hoc etiam ſolatio eſt, Accipe ſaluiæ, roſmarini, roſarum, radicum vrticæ, malicorij, foliorum oliuæ; mentæ, aluminis, ſingulorum ſemunciam: mellis roſati vncias tres: ferueant in olla recenti cum vino albo: hoc ter vel quater ore contineant cottidie.

Dentitio Puerorũ.

Iam de Dentitione. ὀδοντοφυΐα fit, dum dentes in alueolis ſuis concepti, gingiuas peruadere nituntur. Hoc non fit ſine acerbiſſimo dolore. Cùm enim cætera animantia dentata in lucem prodeãt, ſolus homo plerumque his eo fraudatur tempore. Vnde fit, vt denſior facta gingiua internecinos cruciatus interdum afferat, dum à dentibus pertunditur. Hinc enim gingiuarum phlegmone, & maxillarum, tendinumque. Hyeme faciliùs ſuſtinent hanc fatigationem pueri. Septimò ferè ætatis menſe erumpunt: tunc eiulatus edunt, ac papillas mordent, os æſtu incandeſcit, blandimentum illis adfert gingiuarum frictio. Macilentis ac his quibus fluxa eſt aluus, minus periculi adfertur à dentitione. Lactens vſum ineat lactucæ, hordei, & rerum frigidarum: abſit vinum. Papillæ ſint algioſæ. Emolleſcant gingiuæ tali illitu, Accipe ſacchari, & butyri inſulſi, ſucci althææ, cuiuſque ſemunciam: vitelli oui dimidium. hoc fricentur gingiuæ. Interdũ ſumo mel roſatum, hoc miſceo cum butyro. Si calor validè gingiuas affligit, temiſceo ſuccum portulacæ & lactucæ. A peculiari vi commendatur illitus lactis canini: & cerebrum leporis elixum. & caninus dens vſtus, ac gingiuis illitus. Mordeat puer dentem lupinum.

Victus ratio.

Cæteri homines qui à dentibus dolent, à cibo ad tempus abſtineant: & rebus mollibus vtantur: abſtineant ab vſu rerum nimis calidarum, & à vino. Laconico ſubinde affatim eliciant ſudorem.

Empirica quædam.

Succus qui labitur ex ſarmento inciſæ hederæ, denti arroſo immittitur. Dolentibus imponitur ephemeri radix. & ex aceto radix chelidoniæ ore detinetur. Corda ranarum furno vruntur, & ſale arroſis dentibus puluis affricatur. Caphura liqueſcat in oleo amygdalino: clarum effundatur, maxilla illinatur. Si vermis in dente fuerit, accipies ſemen hyoſcyami albi, cæpæ, porri, cum nitro; & cum ſeuo caprino fiant trochiſci: horum vnum carboni inijce, & fiſtulâ dens accipiat ſuffitum. Gummi hederæ colligitur poſt medium Auguſtum, & intra Idus Septembris; eius vſus eſt in dentibus dolentibus. Detineant ore, qui dolent, decoctum maſticis & roſarum, cum oleo roſato. Quidam ſubtiliſſimo terebello medium dentem dolentem perforant; foramen recenti theriaca replent ter

die & noctu: vel ſucco tithymali. Si neruus ſit inflammatus, extrahatur dens : nam preſſus neruus calamitatem adferre poteſt atroci dolore. Rubi radix cum myrto decocta, ſtabilit dentes. & vlmi ramuli ex vino cocti; hoc collue os. Si vacillant dentes ob arroſas radices, coquemus radicem lapatij acuti ex aceto; eo collue os, ac denti appone radicem. Vel coque alumen ex aceto. & puluis biſtortæ cum corallo. Albos reddit dentes puluis pumicis igniti vinoque albo extincti, teritoque ſine extinctione in puluerem vertitur : miſce quid ireos, aut calami, vel cyperi, aut nardi. Iam de Parulidibus, hoc eſt de phlegmone & abſceſſu gingiuarum. Adeſt his calor, dolor, rubor, pulſus. Cauſa eſt dolor putreſcentis dentis, vel Auſtrinus flatus.

Gingiuæ inflammatæ. Gingiuas itaque ſi phlegmone occupat, pertunde venam brachij : mox linguæ & labiorum venas. Dein coque roſas & maſticen ex aqua, adde oleum: ore contineat. & ex poſca coque radices albi hyoſcyami, os abluat. Purgetur leniter. Et ſi dolor vrget, lac dulce contineat ore, & portulacam. vel admoue pulticulam paſſulatum vel ficuum ex decocto althææ factam : vel priſanam admoue ; & tremuli oui albumen, quod mihi ſæpe ſolatio fuit: vel decoctio althææ ore detineatur; & cataplaſma foris ex radicibus althææ admoue, vel furfures ex aqua coctos. Cùm pus ſentis ſub digito fluctuare, pertunde phlebotomo. & mulsâ os colluatur, & ſirupo de roſis ſiccis cicatrix inducatur. Et initio ſi ſaniem fundat plurimam, illinatur ireos puluis cũ melle.

Gingiuæ vlcere obſeſſæ. Gingiuæ ſi vlcere occupentur non valido, id lacte aſinino abluatur ſi feruet. deinde ſicca decocto foliorum quercus, & roſarum, balauſtiorum: adde interdũ quid myrrhæ. vel alumen poſtea inſperge. Si malignum ſit, adde folia nicotianæ.

Corroſa. Si arrodantur gingiuæ, his oleum feruens lanâ admouetur donec albeſcãt. Vel accipe myrrhæ partem vnam: gallæ, vnam: fiat puluis. lauetur decocto ireos. Illinitur etiã ammoniaci exiguum.

Gingiua fiſtuloſa. Si fiſtulam fecit arroſio, abluat decocto nicotianæ, pimpinellæ, agrimoniæ, & aluminis. Si ita non compeſcitur, extrahatur dens vbi fiſtula ſuum focum habet. Multa gingiuarum mala mulcet mulſa, cui incoctæ ſunt ficus.

Sanguinẽ fundentes. Si immoderatè ſanguinem profundant gingiuæ, abluãtur decocto aluminis & radicum hyoſcyami. vel inſperge parum colcotharis. id etiam deprimit luxuriantes gingiuas, addità myrrhâ.

Flaccidæ. Si flaccidæ ſint gingiuæ, lauentur aquâ alumine imbutâ.

Tumidæ. Si iam dudum gingiuæ in craſſitiem alt[illegible] intenuerint, labiorum & genarum par[illegible]s munies linteo aqua frigida madente. mox ſpecillo molli, ab aqua forti madente perſtringes gingiuas, nam ilico albeſcen[t], tunc ilico alio ſpecillo molli, aquâ frigidâ madente gingiuas refrigerabis.

Gingiua ſi atteratur. Atteruntur non nunquam gingiuæ in tenuitatem : Accipe farinam orobi, & puluerem ireos, & thuris; cum melle fiant trochiſci, fut[ur]o ſiccandi. In puluerem vertatur vnus, eoque leniter gingiuæ perſtringantur.

Epulis. Si verò Epulis adſit, hoc eſt, ſi nimium gingiuæ increuerint, coque gallas ex aqua nucum, eà laua os. & inſperge puluerem gallarum. & ſi quid in illis extuberet, id aquâ ſulphuris abſumatur. Si his non cedit, vre, laua poſcâ, abſterge poſtea mulsâ, tandem claude ſirupo de roſis ſiccis.

Anima fœtens. Animam fœtentem efflant hi, quibus pepſeos expertes ſucci effundunt ad caput prauos vapores, ipſi homini ac aſtantibus moleſtos. Alia cauſa eſt, peculiarium oris partium à putredine contaminatio ; vel ſpirabiles partes, aut ſtomachus hoc facit. Hiera picra his ſolatio eſt. deinde aqua cinnamomi, cum grano moſci. Cæteri morbi curẽtur. Veteres, ad anhelitus fœtorem, malabathri folium ore tenebant: nos iam ireos radicem ore tenemus. ditiores hoc, Accipe ſemunciam gummi tragacanthi, maceretur duobus diebus in aqua roſata : adde ſanguinis draconis drachmas duas : in mortario contunde, & adde ſacchari drachmas duas, & amyli ſeſquidrachmam, & moſci aquâ roſatâ ſoluti ſemiſcrupulum. Fortiter pilâ concutiantur, vt remixta ſint cuncta. Tandẽ ex hac maſſa fiant granula exigua, inſtar hordei. vmbrâ ſiccentur. Vnum horum ſeminum ore retineatur. Colluat interdum os vino in quo coxit iris & myrrha. In diæta vitet illa, quæ facilè putreſcunt in ore & in ventriculo. & in vltimis ferculis abſtineat ab omnibus pinguibus. Vtatur euchymis atque eupeptis cibis. In fine paſtus edat pyrum, aut cotoneum malum coctum.

Phlegmone oris. Si inflammatum fuerit os, à prouiſione habita totius corporis, initio vtemus ſero lactis cum

portulaca

portulaca & pampinis incoctis : vel cum plantagine, ſolano, barba Iouis, lenticula paluſtri, cum diamoro. Vel ſuccus lactucæ & portulacæ ore retineatur. Secentur linguæ venæ: & cucurbita admoueatur mento ſcarificato. Mala perſica ore teneat. Sed ſi durus tumor oris partes occupârit, qui alienus videtur à ſanguine, non erit pertundenda vena; ſed melanag gis aluus ducatur. Et tunc lacte os fouebimus ; vel decocto ficuum & fœnugræci. Vel coque furfures in aqua dum leuteſcat aliquantulum: colaturæ adde mel. id ſuppuratum vel exhaurit, vel expuratum facit. poſtea purga ſucco nicotianæ. Si maximus calor adſit, fiat decoctum ex lactuca, bellide, ſemperuiuo, portulaca, violaria, malua, ficubus, hordeo, ſemine pſyllij. adde diamorum.

Labia. Tumenti parti appone ficum. Si labia oris rubedine turgida exulcerentur, impone linteamina tenera, à ſemperuiui & ſolatri ſucco madentia.

Aphtha. APHTHAS Arabes Alkola videntur appellaſſe, Latini lactucimen. Sunt vlcuſcula oris, non admodùm caua. Sunt plerumque ſubalbidæ. Frequentes ſunt lactentibus pueris ex lactis corruptela, quam à lactante haurit, vel in pueri id ventriculo corrumpitur. *Cauſa.* Per febres eueniunt etiam, ab acerrimis vel putridis ſuccis, vt bile, vel putrida à pituita & ſalſa, vel dum ex partibus ſpirabilibus, aut à ventriculo, per febres, acerrimus expirat vapor, qui ſurſum elatus, tenellulam palati tunicam exedit. Quædam harum ſunt pepaſmi capaces : quædam non. nam hæ in nomas abeunt. his ſolatio eſt radix fœniculi in puluerem vſta, cum melle illita. *Signa.* Color, indicium dabit ſucci vnde ſint nati ; & etiam calor id teſtabitur. Melancholicæ, prauæ ſunt: albæ, mites. Infantibus facilè curantur. *Curatio in pueris.* Nutrix purgetur, & vtatur lactuca, prunis, pomis coctis, hordeo, ſaccharo roſato, portulacâ. Si ſubflauæ ſint aphthæ, pueri os rigetur ſirupo violato cum diamoro, vel ſirupo de roſis ſiccis, ſucco granatorum, interdum adde quid ſucci lactucæ, aut ſolatri, plantaginis, acetoſæ, vel diluti balauſtiorum, aut rhoïs obſoniorum. Si albeſcant, melli roſarum adde quid maſticis, vel myrrhæ. Si nigreſcant, adde farinam fœnigræci, cum decocto meliloti, & anethi. *In adultis.* Si ad florem ætatis deuenerint, varia remedia locum habent : nos vnum prodimus, quod mihi eſt inſtar omnium: hoc enim illico aphthas abigit. Accipio nuces virides ſemimaturas, cum cortice, craſſo modo frangantur, & aſpergantur optimo aceto: diſtillentur in balneo. Accipies parũ huius aquæ, cui immerges tenuem particulam ſpongiæ ſpecillo alligatam : hac leniter abſterge aphthas: & ablue ſpongiam aqua puteali: mox repete bis vel ter. Dein abluat os aquâ frigidâ cum quarta parte vini albi. Corticibus his ac nucibus addi poterit interdum quid aluminis, liguſtri folia, & oliuæ, ſumachium, myrti folia. *Putreſcentes aphthæ.* Si exulceratæ partes in putredinem abeant, Accipies gallas, eaſque contuſas coque ex aqua: colaturam iterum coque cum melle, ad melleam ideam : adde cornu ceruinum vſtum. Vel coque ſuccum liguſtri cum melle: vel nicotianæ & pimpinellæ ſuccum cum ſaccharo aut melle. Cardui benedicti ſuccus etiam inſignis eſt, mixtus cum eiuſdem ſirupo.

Linguæ ſiccitas & aſperitas. LINGVÆ ſiccitatem & aſperitatem delet hoc: Accipe ſeminis pſyllij vel cydoniorum drachmam : interdum iunge ſemen portulacæ, maluæ, althææ; coque ex aqua violarum ad vncias tres : adde ſirupum violaceum, & de ribes. Sumat ſubinde ſemicochlearium, quo riget os. abluat interdum os aqua frigida, in qua ſemina cotoneorum malorum macerata ſunt. Nutriantur iuſculo pulli, in quo portulaca vel hordeum coxit. Accipe muccaginis ſeminis pſyllij extractæ in aqua lactucæ vel violarum drachmam : ſirupi violati vnciam, ſirupi de ribes, ſemunciam: miſce: lingat.

Columella inflammata. Pendula illa in faucibus columella Græcis κίων & γαργαρεὼν dicta, hoc eſt columna, & gurgulio, interdum phlegmone occupatur. Hæc caruncula vel venereo malo vel aeri catarrho interdum atteritur ; ac cogit naribus loquelam reddi indecoro ſonitu. Eſt ſpongioſa hæc carũcula, madore rigans fauces. Sed ſi nimio humore perfundatur, laxata, deglutitionem impedit. Cùm phlegmone obſidetur, anginæ quandam anxietatem adfert, vicinis partibus in contagium tractis. Cauſa eſt ſalſorum ac acrium eſus, ac vini potentioris liberalior vſus, Auſter, Sol, æſtus capitis. Si à frigida materia ſit, nulla rubedo adeſt, raucedo fatigat. Si phlegmone occupârit, à vena ſecta initiatur clyſma: Accipe decoctum violariæ, furfurum, maluæ ; adde oleum violatum ad

vncias

vncias quattuor, hieræ vnciam, mellis roſati vncias tres. Inſideat pedibus aquæ tepenti ſæpè. Et, à prouiſione habita totius corporis, de qua mox dicemus, foris, qua dolor eſt, iuxta guttur & aures, illitus fiat ex oleo violato vel amygdalino. Cùm ſorbere poſſunt, diſſolues caſſiæ ſemunciam vel drachmas ſex, cum duabus drachmis pulpæ tamarindorum in decocto pulli, imbuto hordeo, violis, papauere, & liquiritia. Inedia confert. A ſecta vena, & aluo abducta, cucurbitæ collo admoueantur: & linguæ venas pertundere licet, ex Archigenis ſententia. Nam hic eſt reuellendum, purgandum, deriuandum. Phlebotomia maximè ſolatio eſt: hæc enim, ait Aretæus, à ſuffocatione, tanquam ab iniecto laqueo liberat. Deinde collutiones fiant ex rebus adſtringentibus. Accipe plantaginis folia, vel rubi, quercus, aut vitis, bellidis, roſarum ſemimanipulum: balauſtiorum ſemunciã: dactylorum quinque vel ſex: vel meſpila aut corna totidem: ſumachij drachmas duas: coque ad libram: adde aquæ ſolatri vel plantaginis ſemilibram: ſeminis pſyllij vel cydoniorum, ſeminis maluæ, cuiuſque drachmam rurſus ebulliant: colaturæ adde diamori, vncias tres: & ſucci granatorum vncias duas: mellis roſati ſemunciam. Vel vtatur, ineunte morbo, decocto malicorij & plantaginis, cui adde diamorum & ſuccum granatorum, vel parum aceti. Succeſſu temporis, vt tertio die, aliquid quod exhauriat admiſce, vt ſemen lini, fœnugræci, cyperum, althæam: melilotum, chamæmelum. Tandem diſcute hyſſopo, caricis, liquiritia. Si ſuppuratũ facit, colluatur, quo erumpat, mulſa cum oxymelite ſcillitico. Expuratum purga decocto nicotianæ, cardui benedicti, & pimpinell~ .cabioſæ. Glutina ſucco eupatorij. .ucum mirum in modum prodeſt. quidam initio diamorum & dianucum indunt aquæ plantaginis: vt libra accipiat vncias duas. vel ſeſquilibræ aquæ plantaginis incoquũt gallas duas tritas, cum ſemidrachma ſeminis pſyllij: coquunt, & colaturæ adiiciunt dianuci vncias tres. Si grauis adſit dolor, collutio fiat tepido lacte, etiam ſtatim ab initio vbi æſtu cuncta flagrant: & lac papaueris vel ptiſana, aut….ch de papauere. Hæc ore detenta ægras tangãt partes. Omnia tepidè in os veniant. In fine inflammationis colluat fauces decocto origani, hyſſopi, ſcabioſæ, glycyrrhizæ, caricarũ: cum oxymelite, ſi viſcoſi adſint ſucci. Si propendat columella laxata ex madore qui è capite manat, phlegmagogis pilulis vacuetur. Hic ſtringentes collutiones, & modeſtè, cum molimine quadam, exhaurientes cõueniunt. Et pulueres mirè proſunt. quãuis enim columella neruea ſit, loco tamen quia habitat madido, validè humeſcit, vt doctè notauit Aretæus. *Laxata columella.* Accipe aluminis vſti, boli, gallarum, cuiuſque ſemidrachmam: cinnamomi vel zinziberis, aut piperis, ſcripulum. ex his contuſis & cribratis fiat puluis ſubtiliſſimus. addimus interdũ aliquid myrrhæ. Quidam ſolo vtuntur pipere. Conficiatur cochlear exiguum, longo manubrio: fiat ex argento, vel ex ligno. foueam habeat cui immitti puluis poſſit; quâ etiam columella excipi poſſit. Non tamen totum illud cochlear puluere impleatur, ne excidat puluis. Æger non reſpiret eo tempore, ſed tenuiter expiret animam: alioqui quid pulueris in laryngem trahetur: vnde moleſta tuſſis. Initio potius ſtringentibus meris vtemur: & deinde, cùm nullus meius eſt ampliùs grauioris influxus, ad calida illa veniemus; vt ad piper, origanum, hyſſopum. Confert etiam puluis ex ſiccatis corticibus nucum iuglandium, & ex aduſtis oſſibus dactylorum. aqua phyllitidis iuuat gargariſata. Interdum, cùm hæc cuncta non iuuant, veniendum erit ad aliquam partis columellæ exciſionem. Quæ tamen vltra medium exſcindi non debet: id enim perfectam loquelæ vocem corrumperet. Sed minimè feſtinandũ eſt ad eius exciſionem, primumque omni molimine & conatu ſtudebimus, quò in naturam ſuam redeat. Quare quid hac de re videatur Hippocrati, primùm vide. nam is, niſi ſtrangulationis adſit periculum, id non agit. *3. Progn. 23.* & cùm gracileſcit in ſuperiore parte, ad tenuitatem lori: tunc enim dicitur σταφυλὴ. Deinde ex ſententia Meſue, qui inſignem abſcindendæ uvulæ modum tradit, colluatur locus aceto in quo coxit alumen & galla. cureturque vt vulnera oris. In faucibus loca illa quæ ſunt iuxta iſthmum, tonſillæ Latinis, παρίσθμια Græcis dicta, interdum inflammantur. *Tonſillarum inflammatio.* Ibi in fine oris, iuxta linguam vtrinque ſunt glandulæ, quæ materias à

capite

Digitized by Google

capite pituitoſas ſanguini mixtas accipiũt, vnde phlegmone. Græci has glandulas ἀντιάδας vocant, & etiam παρίσθμια, quòd iuxta iſthmum poſitæ ſint ; barbari amygdalas nominant. Natura hæ glandulæ calent ac madent, vnde qui ſanguine circumfluunt, his malis vexantur. *Curatio.* Si moderata ſit paſſio, eiſdem, vt in gargareonis phlegmone, ſtringentib collutionibus vtemur: abſit tunc mel. Sed ſi adeò turgeant, vt periculum adferant, pertundatur vena cephalica, dein linguæ. Aluus laxetur. Cataplaſma imponatur ex ſemine lini, hordei, fœnugræci : ne in pulmones labatur. Lacte tepido, cum ſaccharo gargariſetur. Si ab initio adfuerimus, cataplaſmati remiſcebimus nuces cupreſſi. Accipe nidi hirundinis vncias quattuor : pulueris nucum cupreſſi ſeſeunciam : olei roſati vnciam : cum oxymelite fiat cataplaſma. Si verò poſtea accerſiti fuerimus, ita agemus, Accipiemus farinæ fœnugræci, ſeminis lini, caricas, radices althææ : hæc teremus cum oleo chamæmelino vel anethino: interdum quid mellis adiiciemus; fiat emplaſtrum, quod, foris lateribus aſperæ arteriæ adhibeatur. Fiat gargariſmus ex diamoro, vel ex nucibus electario. Reuellit vehementer frictio brachiorum. Cùm tandem conſtitit fluxio, deueniemus ad laxantia & diſcutiẽtia: & decocto adiiciemus aliquid radicum cyperi, caricarum, origani. In declinatione, ſolâ aquâ mulſâ vtendum, vel ei incoque origanum. Commendat doctiſſimus Foreſtus meus hoc, ineunte morbo: Accipit plantaginis manipulum : florum roſarum rubrarum pugillum : corticum granatorum drachmas tres : gallas parum contuſas, tres: bellidis minoris, manipulũ: nucum cupreſſi duas drachmas : coque ex aqua ad libram: colaturæ adde dianuci vncias tres: fiat gargariſmus. Poſtea adiicit maluam, violariam, althæam, ficus, glycyrrhizam, & paſſulas. Gargariſmus ineũti morbo vtilis: Accipe foliorum plantaginis, portulacæ, bellidis, violariæ, roſarum rubrarum, cuiuſque manipulum: hordei pugillum: gallam vnam pulueriſatam craſsè: ſeminis pſyllij vel cydoniorum drachmam: coque ex aqua ad ſeſquilibram: dianuci vncias quattuor : fiat oris ex hoc collutio Deinde, euote malo: Accipe foliorum maluæ, parietariæ, roſaru rubrarum, maluæ arboreſcentis, quæ maturæ vltrò cecidere, cuiuſque manipulum : ficus quinque: paſſularum ſemunciam: coque ad ſeſquilibram: colaturæ adde diamori & mellis roſati, cuiuſque ſeſcuneiam. Si duræ videntur tonſillæ, quæ diu fatigarunt, *Duræ amygdalæ.* Accipe folia tapſi barbati, maluæ, parietariæ, cuiuſque manipulum : ſcabioſæ, bellidis, cuiuſque ſemimanipulum: ficuum ſex: auricularum ſambuci, vnciam: nidi hirundinis quartam partem : ſeminis lini drachmam : fiat decoctio ad ſeſquilibram: adde diamori & mellis, cuiuſque ſeſcunciam. Vngat tunc collum oleo amygdalino dulci cum croco. Et à collutione tale quid lingat, Accipe ſucci liuiſtici & mellis roſati, cuiuſque vnciam: boli optimi drachmas duas: auricularum ſambuci puluerifati drachmas duas : coque lento igne parum: lingat. Quidam hoc reſtituti fuere, quibus diuturnus tumor ferè lethalis erat. Bibunt quidam per caulem liuiſtici: iuuat. *Suppurata tonſilla.* Si ad ſuppuratum vergere videntur, adeò vt diſcuſſionis nulla ſit ſpes, vt caputatum quàm citiſſimè tunc fiat, ſtudebimus. Coque ea hydromelite ficus, hyſſopum, ſemen althææ, glycyrrhizam. Foris admoue cataplaſma ex farina hordei & fœnigræci, cum decocto caricarum, althææ, & melle. Cùm ad pepaſmum ventum eſt, molleſcit tumor, ac dolor placatur : tunc acrioribus collutionibus vtendum, vt ſuppuratum in expuratum abeat, vel digito, aut cerea exprimatur. noui qui decocto ſinapi id peregere. Expuratum eluat mulſa : cui deinde incoque lenticulam & roſas rubras. Studioſè cauendum ne pus ibi reſtagnet, id enim vlcus ſordidum faceret. Sæpè ſuppurari nequit, ſed in ſcirrhum abit. tunc accipe aluminis drachmam : miſce cum ſucco mali granati, parti admoue per manubrium ſatis longum: & lingua deprimatur ſpatula. Cremor furfurum cum pauco melle, eluit pus. Lac etiam vlceratis faucibus commodum eſt: in eo extinguuntur carbones querni. Ego vtor lacte cum ſaccharo; mox cum melle: deinde cum bolo. *Maligna vlcera Tonſillarum.* Vlcera maligna tonſillarum his cedunt remediis. Miſce ſtercus caninum cum cinere centaurei minoris, adde mel : illinatur. Vel remiſce ſtercus caninum cum diamoro, ſirupoque violato, & ſaccharo penidiato : iunge parum ireos,

ad graucolentiam fugandam. Si hument admodùm, adde ſuccum granatorum cum corticibus contuſorum. decoctum hypogloſſi, tonſillas & vuam ſanat. Hirundinum cinis cum melle remedio ſæpè fuit. Siccantibus hic opus eſt: nam os perenni madore humet: maximeque infernæ oris partes. Maligna oris vlcuſcula tange aquâ theriacali; adde quid aceti, & boli. Vel ablue decocto ſucci acaciæ. Si his inuicta ſint, remiſce patum ſublimati cum aqua plantaginis, tange ipſa ſolùm vlcuſcula. Rana eſt caro ſub lingua, quæ vltra dentes attollitur. Aperiatur ſcalpello vtrinque, in dextra & ſiniſtra parte, quô humor albumini ouorum ſimilis exeat. Colluatur poſcâ cum exiguo adiecto ſale. Interdum pertunditur infra mentum. Sed antequam ad ſectionem venias, diſcute ac emolli, Accipe caricarum coctarum in vino dulci

Rana.

cum paſſulis, ita vt fiat cataplaſma. hoc tepidum ſæpe linguæ ſubdatur. Si phlegmone adſit, adeò vt feruidæ materiæ ſuſpicio adſit, cum dolore ac febre, rubore, pulſu: Duc caſſiâ aluum, ſeca venam, diæta accedat humida & frigida. Accipe radicum althææ coctarum ac contuſarum, paſſularum in eo decocto coctarum, ſingulorum vncias duas: linguæ ſubdatur. Anteceoni verò foris, hoc, Accipe roſatum, violarum, farinæ hordei, cuiuſque ſemimanipulum: pulpæ paſſularum vncias tres: radicum althææ manipulos duos: fiat cataplaſma; adde olei violati & amygdalini cuiuſque vncias duas. Si fiat gulæ apoſtema ex oſſiculo ibi fixo; rigetur os ſemper oleo: vel decocto radicum althææ, ſeminis fœnigræci, & lini. Tandem adde ſcabioſam & glycyrrhizam.

Gula apoſtema ex oſſiculo fixo.

FINIS.

INDEX CAPITVM
HVIVS LIBRI.

CAP. I. *De Oculorum præſtantiâ. quodq́; Philoſophia ſit ex eis orta. Vt religioſè Deus O. M. cauerit, ne facilè ictu vel lapſu percellerentur. Cur in alto poſiti. Eos eſſe mentis indices. Partes eorum: & admiranda fabrica horum; in qua S. Dei Sapientia elucet. Quo modo fiat viſio: & pulcra quædam eò ſpectantia. Num caput ob oculum ſit fabricatum. Problemata quædam ophthalmica ſcitu iucunda.* pagina 1

II. *De Epiphorâ, hoc eſt impetuosâ fluxione ex oculis, aquæ vel lachrymarũ ideâ.* pag. 9, b.

III. *De Ophthalmia, hoc eſt Lippitudiae.* pag. 14, a.

IIII. *De Suffuſione & Vngue oculorum.* pag. 18, b.

V. *De Sugillatis, hoc eſt Maculis oculi: & de Puſtulis in oculis.* pag. 23, a.

VI. *De Vulneribus, Vlceribus & Cicatricibus oculorum.* pag. 24, a.

VII. *De reliquis Oculorum affectibus.* pag. 26, a.

VIII. *De paßionibus Aurium.* pag. 33, b.

IX. *De Narium paßionibus.* pag. 44, b.

X. *De Hæmorrhagia, hoc eſt Profluuio ſanguinis Narium.* pag. 48, b.

XI. *De Dentium & Oris paßionibus.* pag. 55, b.

INDEX

Digitized by Google

INDEX

IN LIBRVM

DE MORBIS OCVLORVM, &c.

Numerus, paginam; litera a primam columnam, b ſecundam deſignant.

A.

ACVS encheireſis in oculi curatione 22,b.
Adnata tunica oculi 2,b.
Ægilops 32,b.
Ægilops à frigida materia 33,a.
Albagiaes humeris noxa 29,b.
Amblyopia, & Amaureſis, vnde ſenſim viſus minuitur 28,a. eius curatio 29,a,b.
Amygdala dura 65,a. quomodo curentur. ibid.
Anima fœtens 62,b.
Antrum aurium 34,b. 35,a.
Aphtha 63,a. earum cauſa 63,a. curatio in pueris 63,a. curatio in adultis 63,a.
Aphthæ putreſcentes 63,b.
Aqueus humor 2,b.
Aſperitas linguæ 63,b.
Auditus ſedes 34,a. eius prima ſedes. 34,a. ſecunda ſedes. ibid. 34,b. tertia ſedes 35,a.
Auditus vt fiat 33,b. antiquorum quorundam de auditu ſententia 34,a.
Auditus vitia eorumq; cauſa 35,a.
Aurium dolor 35,b. à frigida intemperie 35,b. à materia putri 36,a. à flatu, & vnde is 36,a. SIGNA. 36,a. Dolor continuus. 36,b. Indicationes 36,b. Prognoſis. 36,b. phlebotomia & pharmacia 36,b. Topica. 36,b. Dolorem placantia remedia. 37,a. cauſa ratione remedia 37,a. ad frigidam cauſam & flatus 37,a. fotus 38,a. cùm non poteſt diſcuti. 38,a. Intemperies calida & phlegmone 38,a. puriſicum 38,b. cautiones 38,b.
Aurium & auricularum nomen 35,b.
Aurium morbi perículoſiores oculorum morbis. 35,b.
Aurium paſſiones 35,b.
Aures humidæ 38,b.
Aurium ſonitus 39,a. curatio 39,a.
Aurium vlcus 39,b.
Aurium vermes 40,a. pulices 40,b.

B.

BVFONIS vis in reprimenda hæmorrhagia 53,b.

C.

CANCER narium 48,a.
Cancer oculi. 24,a.
Carbunculus. 33,b.
Cataracta. 18,b.
Cauſa doloris vt auferatur 58,b.
Cautio in remediis adhibendis in dolore dentium 59,b.
Cautio in dolore dentium 57,a.
Chalazion in palpebra, vel grande parua 32,a.
Choroides tunica 2,b.
Cochlea aurium. 34,b 35,a.
Color num ſit primum obiectum viſus. 5,b.
Columella laxata. 64,b.
Columella inflammata. 63,b.
Cornea tunica. 2,b. vt ſit a 5. Deo munita 3,a.
Cornea tunica vitia 29,b.
Cryſtallinus humor 2,a.
Curatio doloris dentium. 57,a.

D.

DIAPHANA an ſint per ſe luminoſa 5,a. qualia 5,b an viſibilia 5,b. ibid.
Dens dolens à calida materia. 58,b.
Dentes exeſi. 60,a,b.
Dentes plurimis morbis expoſiti. 50,a.
Dentes ſentiunt. 50,a.
Dentes vacillantes. 61,a.
Dentibus inſunt præſagia. 56,a.
Dentitio puerorum 61,a.
Dentium dolor, & quare dentes doleant. 56,b.
Dentium dolor quomodo curetur 57,b. chirurgia. 57,b. purgatio 57,b. topica 57,b.
Dentium dolore laborantes qua victus ratione vti debeant 61,b.
Dentium dolor ab intemperie citra materiam. 59,b. à frigore 59,b. à calore 59,b à ſiccitate. 59,b. ab humiditate 59,b.
Dentium dolor à frigida cauſa 59,a.
Dentium extrahendi ſine dolore modus. 57,b.
Dentium elicia remedia 60,b.
Dentium & oris paſſiones 55,b.
Dentium numerus & nomina 55,b. 56,a.
Dentium doloris cauſa 56,a,b. ſigna cauſarum 56,b. indicationes 57,a. prognoſis. 57,a. cautio in dolore dentiũ 57,b.
Dentium partium nomina 55,b.
Dentium rubigo. 60,b.
Dentium ſtupor. 59,a. 60,b. eius remedia. 59,a. foris. 59,b.
Dentium ſphaceliſmus. 56,a.
Dentium tophi. 61,a.
Dentium vermes. 59,b.
Diaphana qualia. 5,b. an ſint viſibilia. ibid.
Dolor dentium vt præcaueatur 60.
Doloris cauſa vt auferatur 58,a,b.

Dolori dentium remedia 58,a.
Dolorem placantia à tota eſſentia 60,a. 37,a.

E.

ECHVS natura quid 34.a.
Electa remedia dentium 60,b.
Empirica remedia in arroſis dentibus 61,b.
Empirica remedia in dolore dentium 60,a.
Encanthis 33,a.
Epiphora, hoc eſt impetuoſa fluxio ex oculis, aqua vel lachrymarum idcâ 9,b. cauſæ, & ſigna cauſarum 10,a. prognoſis. 10,a. curatio 10,b. phlebotomia. 11,a. phœnigmi, & cauteria 11, a. pharmacia 11,b. præparantia 11,b. purgantia 11,b. caput vacuantia 12,a. roborantia 12,a. topica in materia calida 12,a. pruritus 13,a. topica in materia frigida 13, a. victus ratio 14,a. empirica. 14,a.
Epulis. 62,b.
Exeſi dentes 60,a,b.

F.

FISTVLA gingiuarũ 62,a.
Fœtor oris. 62,b.
Fluxus ad dentes 59,a.
Frontalia. 13,a.

G.

GINGIVARVM corroſio. 62, b. Fiſtula. 62,b.
Gingiua ſanguinẽ fundẽtes 62,b.
Gingiua flaccida 62,b.
Gingiua tumida 62,b.
Gingiuarum dolor à calida materia 58,b.
Gingiua inflammata 62,a.
Gingiua exulcerata 62,a.
Gingiua acciſæ ſiue attenuata 62,b.
Gingiuarum dolor à frigida cauſa 59,a.
Gingiuarum mala. 56,a.
Gula apoſtema ex officulo fixo 65,b.

H

HÆMORRHAGIÆ differentia 49,b. ſigna 50,a. Indicationes curatiuæ 51, a. eius cauſa 50, b. prognoſis 51, b. phlebotomia 52, a. Pharmacia 52, b. Topica in ſanguinis profluuio immoderato ſiue criticôs ſiue ſymptomaticôs fundatur 53,a. ſi ex rupto ſit vaſe 54,b. ab anaſtomoſi. 54,b. Victus 54 b. empirica 55,a.
Hæmorrhagia, hoc eſt profluuiũ ſanguinis narium 48,b.
Haimorrhoides 53,b.
Hiſtoria. 11,b. 21,b. 55,b.

I.

INFLAMMATIO columella 63,b.
Inflammatio gingiuarum 62,a.
Inflammatio tonſillarum 64,b.
Iris oculi. 2,b.

L.

LABIA 63,a.
Labyrinthus in aure. 35,a.
Laxatio columella 64.b.
Linguæ ſiccitas & aſperitas 63,b.
Lumen quid 5,b.
Luſcioſi, & luſcitioſi 27,b. curatio. 28,a. 30,a.

M.

MACVLÆ oculorum 23.a.
Meatus ab aure in os. 34,b.
Membrana oculi dura 2,b.
Myopia, aut Myopiaſis. 27,b.

N.

NARIVM paſſiones 47,a.
Narium cancroſum vlcus. 48,a.
Narium odor fœdus 48,b.
Narium vlcus & cruſta 47,b.
Noctu cur quædam animalia videant. 8,a.
Nyctalops ſeu nocturna cæcitudo, 28,a. cauſa. 28,a.

O.

OCVLARE polychreſton 31,b.
Oculorum præſtantia 1,a. quòd ex in Philoſophia nata 1, a. in alto cur poſiti 1, b. mentis indices 2,a. Nomen oculi vn'e 2,a. Partes oculi, & admiranda eius fabrica 2,a. cryſtallinus humor, 2,a. Mira vi fabricatus eſt oculus 3,a. Dei ſapientia etiam in oculis videtur 3,a. Oculus adeò diuinus, vt dubites num caput ob eum fabricatum 6,a. cur non rigeant oculi. 6,b. cur mobiliſſimi oculi. 6.b. quis oculus viſui aptior. ibid. cur pretioſiſſimæ partes oculi 7, a. cur rotundi 7,b. oculi cur non ſint in occipitio; nec collum verſatile 8, a. cur cognomina ab oculis 8,b. nitentes oculi vnde, & cur laudentur 8,b. oculorum ferox coniectatio cur formidabilis 9,a. cur curioſè oculos tueamur 9,a. cur vt oculi valent ita totus homo 9,a.
Oculi ſugillatio, hoc eſt macula 23,a. ſigna 23,b. curatio 23,a. Topica 23.b.
Oculorum puſtulæ 23.b.
Oculorum vulnera 24, a. prognoſis 24,a. curatio 24,a.
Oculorum vlcus 24,a. ſiccantia 24.b. glutinantia, 25,a. victus ratio 25, a. empirica 25.a.
Oculi qua methodo tractandi 21,b.
Oculi exertio 32,b.
Oculi phthiſis, ſeu diminutio pupillæ 27,b.
Oculi turbatio. 15,a.
Oculorum cicatrix 25,b.
Oculorum cancer 24,a. 25,a.
Oculorum affectus varij. 26,a.
Oculorum pili inuerſio 33,b.
Oculorum propugnacula. 1,b.
Odorata quæ ſint res 44,b.
Odoris gratioſi cauſa 45,a.
Odoris fœtidi cauſa 45,a.
Olfactus inſtrumentũ princeps 45,a. miniſtrans, 45,b.
Olfaciendi varij modi 45.a.
Olfactus vitiatus 45, a. Indicationes curatiuæ 46,a. Prognoſis 46, a. curatio, 46,a.
Olfactus quid, & quo modo fiat 44,b.
Ooiworm Belgis 40.b.

Digitized by Google

Ophthalmia, hoc eſt Lippitudo 14,a. cauſa 14,b. ſigna 14,b. differentia 15,a. diæta 15,a. curationis nota 15,b. Prognoſis 15,b. phlebotomia 15,b. arteriotomia 15.b. cucurbita. 15, b. ſcarificationes 16,a. pharmacia 16,a. topica 16,b. doloris remedia 16,b. ratione materia 17,a.
Oris & dentium paſſiones 55,b.
Oris phlegmone 62,b.
Ozæna 48,a.

P.

PALPEBRÆ durus tumor 33,a.
Parotis 43,a. earum cauſa 43.b. prognoſis 43,b. curatio 44,a.
Pelvis aurium. 34,b.
Philoſophia ex oculis orta. 1,a.
Phlegmone oris 62,b.
Pili inuerſio. 33.b.
Polypus 46,b. cancrodes 47,a.
Pomum ambra 46,b.
Præſeruatio à dolore 60,a.
Problemata ophthalmica. 6,b.
Pſorophthalmia 33,a.
Puerorum dentitio 61,a.
Pulices aurium. 40,b.
Pupillæ anguſtia cur viſioni commoda 7,a.
Pupillæ obſtructio. 27,b.
Pupillæ dilatatio 26,b. cauſa 26.b. curationis ſcopi & prognoſis. 26,b. quæ dilatatio ſit remeabilis, & quæ non 27,a victus in dilatatione 27,a. curatio. 27,a.
Pupilla 2,a.
Puſtulæ oculorum. 23,b.

R.

RANA, affectus; & eius curatio 66,a.
Remedia ad dolorem dentium 59,a. foris 59,a,b. ex Raſis ſententia 59,a,b.
Remedia empirica in dolore dentium 60,a,b.
Retina oculi tunica. 2,b.
Rhagoidis tunicæ vitia 26,a.
Rhagoides tunica 2,b.
Rhyas 33.a.
Rubigo dentium 60,b.

S.

SANGVINIS ſubſtilli cauſa 49,a. 50,a,b.
Sanguinis profluuij cauſa 49,a. 50,a,b.
Sanguinem proprietate ſiſtentia 54,a.
Scirrhus aurium. 42,b.
Senes cur ſpecillis exactius videant 7,a.
Siccitas linguæ 63,b.
Spadonibus cur hebetes oculi 8,b.
Sphacelismus dentium 56,a.
Spirituum viſoriorum noxa 30,a.
Strabiſmus vt corrigatur 33,a.
Stupefacientia in dolore dentium. 58,a.
Stupor dentium. 59,a.
Suffuſio oculorum 18,b. cauſa 19,a. ſigna 19,a. differentia 19,b. Prognoſis. 19,b. Indicationes curatiuæ 20,a. chirurgia 20,a. præparãtia 20,b. purgantia 20,b. Topica 21,a.
Sugillatio oculorum. 23,a.
Surditas 41,a. quid ea ſit 41,a. ſurditatis miſeria 41,b. ſurditatis remedia 42,a. Breuis deſcriptio curationis ſurditatis 42,b.

T.

TINNITVS aurium. 39,b.
Tonſillæ ſuppuratæ 65,b.
Tonſillarum inflammatio 64,b. curatio. 65,a.
Tonſillarũ vlcera maligna 65,b.
Topica remedia in dolore dentium 57,b.
Tophi dentium 61 a.
Tumor gingiuarum 62,a,b.
Tympanum aurium. 34,b.

V.

VACILLANTES dentes 61,a.
Vermes aurium. 40,a.
Vermes dentium 59,b.
Victus ratio in dolore dentium 61,b.
Viſio quo modo fiat 3.b. de ea dubium 3.b. aliud dubium 4.b. cur ſimplex res quæ inſpicitur, duplex cernitur 7,b. cur quædam colluceãt in tenebris. 8,a. cur lumine opus ſit viſui. 7,b. mira videndi vis. 8,a. Viſio triplex. 8,a. viſus natura ignea eſt 5,a.
Viſus obſcuritas 18,a. 27,b. à ſubita cauſa 28,a.
Viſum ſubitò diminuentes cauſæ 28,a.
Vitreus humor 2,a.
Vlcus gingiuarum 62,a.
Vlcera oculorum. 24,a.
Vlcera tonſillarũ maligna 61,b.
Vnguis oculorum 18,b. 23,a.
Vulnera oculorum. 24,a.

FINIS.

D. IOANNIS HEVRNII,

Medici incomparabilis.

QVICVNQVE iuſtâ lance res mortaliũ
Perpendit, infima atque ſumma cõferens,
Quot lacrymarum quot dolorum reperit
Cauſſas, beata hîc nemini quum perfrui
Detur quiete; cuncta ſed nata occidant,
Peiora creſcant, finiq; adulta peſſima,
Séque ipſe vincat orbis impudentia!
Echidna, praſter, vrſus, immanis lea,
Panthera, tygris, ſeps, chelydrus eſt homo.
Homo omne monſtrum eſt: Pectore is tegit ſuo
Quicquid malorum fingere aut fari queas.
Augetur ille? augentur iſta, nec prius
Culmen malorum maximum inuadit ſcelus,
Quàm fibra ſana mentis eliſa vltima eſt.
Ergo beatos ter quaterq; quos prius
Æternitati deſtinatos perpeti
Subduxit iſti vita & inuidis DEVS!
Hiſce in beatis inclyto HEVRNIVS loco
Ponendus: ille qui recondita intimè
Arcana nôrat maxima matris: cuï
Comperta mille graminum diſcrimina,
Qui ſiſtere vnus exeuntem ſpiritum, &
Donare vitam ſueuerat mortalibus.
Ille, ille namque morte proſtratus iacet,
Ereptus orbi, ereptus inuidentia,
Tutus, beatus, liber immunis, ſuus.
Coniunx maritum, liberi lugent patrem,
Aegri Machaona; Imperatorem Schola,
At nos amicum: Vinculum iſtud maximum eſt.
Quid flemus HEVRNI? lacrymas quid
Ereptus es, nec totus ereptus tamẽ: (fundimus?
Viuis pudica in coniugis praecordiis;
Nouemq; viuis liberorum in vultibus,
Viuis ſonorâ vectus in caelum tubâ
Famae perennis, ipſe quam inflaſti tibi.
Quod nemo viuus, vnus extinctus facis,
Per orbis omnes ſcripta mittens angulos.
Sed vita vitas vna cunctas continens
Eſt iſta Chriſto quam propinquus exigis.

P. BERTIVS.

IN OBITVM EIVSDEM.

OCCIDIT HEVRNIADES, Medicorum Batauiae Sol,
Quo viuo ſemper viuida Hygeia fuit.

IN LAVDEM EIVSDEM.

COS quantum Hippocrati, Galeno Pergama debent,
Tantum, magne HEVRNI, terra Batana tibi.

G. VERDOESIVS MED.

PVRI ALIQVOT IAMBI

VICE LACHRYMARVM

ab ipſo ſtatim

IOHANNIS HEVRNII V. C

funere effuſi, à

PETRO SCRIVERIO.

QVID hoc mali? quid iſte vultus anxius?
Quid, ô, quid iſta PRÆFICA?
Quid iſta verba tertiata quid volunt
In ore commorantia?
Siniſtra ſigna! concauùm gemunt Stryges.
Quid, ô, quid eſſe ſuſpicer?
Abiſſet ille noſter ÆSCVLAPIVS,
APOLLINISQVE CORCVLVM?
Abiſſet illud inclytum SCHOLÆ iubar
BATAVIENSIS, ô Dolor,
Abiſſet ille, nominare quem vetas,
Ferociente calculo?
At ecce! lotus oblitusq; funebri
Inanis hoc thoro iacet.
At ecce! vt vndique agrimonia ingruunt
Reciprocante ſpiritu?
Vt Vxor . . . a, Liberiq; naniis

Lacunar

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Lacunar omne ferciant!
Vt alta taxus HEVRNIANA *tempora*
Virere non ſinat, vide.
Sceleſta FATA! *(maximum hoc enim ſcelus:)*
Virum abſtuliſtis optimum,
Virum, triumphum in arte [illegible]*bilem ſuâ;*
Virum, anchoram omnibus ſacram.
Et ecce! ſpectat in forum beatulus
Modò efferendus, ô Dolor!
Manus ne friget ergò, friget heu manus,
Tot unde febrientibus
Salus creata? friget illa prô Dolor!
O agra LEIDA! *ius tibi*
Dolere, LEIDA, *maximè hac enim* DIES
SVPREMA *fulſit* HEVRNIO,
Tuo HEVRNIO, *inquã; abiuit* ILICET *tua*
VALE *ille* TVDINIS DATOR,
Abiuit ille SOSPITATOR, ILICET
Abiuit ÆSCVLAPIVS;
Cui ipſe CONSVS *&* NOVENSILES
Patérq; APOLLO *mutuam* (DEÆ,
Dedêre opellam. O ille VIR, *Deûm genus,*
MACHAONVMQVE *maximus*
VIR *ille* VIXIT, *Attico madens ſale,*
Madensq; lacte Romulo!
VIR *ille* VIXIT, *ille* VIXIT, *ô Dolor!*
O agra LEIDA! *quid tuo*
Quid eſſe ciui acerbius poteſt? tibi
Quid eſſe luctuoſius?
Patronus ille SANITATIS, *& bonus*
Cruces fugare querqueras,
Periculúmque in AGGERVNTA *vertere*
Malum vndè traxerat pedem,
Catusq; penſa prorogare, CERBERIQVE-
Hiantis ora fallere.
Tuus Patronus ille, LEIDA, *nunc* FVIT,
Tibi Patronus & Tuis:
Sed heu ſibi ipſe vix Patronus. heu! miſer
Putandus hocce nomine:
Tamen Beatus: ecce! nunc Polum tenet,
Et OPTIMATIVM *choros*
Frequentat ille, factus INDIGES *nouus,*
DRVSQVE, *penè quod fuit.*
Beatus, ô, Beatus, ô, ter & quater
In aſtra raptus HEVRNIVS.
Laboris omnis, omnis anxitudinis,
Moleſtiaq; neſcius,
Sedet ſuperbus, aſpicitq; inanias
Ineptiasq; ſeculi.
Beatus, ô, Beatus ille, qui procul
Abactus Orbe naufrago,
PERENNITATIS *aureum ſcyphum bibit:*
VALETE MORTVALIA.

Lubentiſſimo ac Chriſtianiſſimo animo FATI MVNVS impleuit XI. Augusti A. Sal. CIƆ. IƆ. C. I. Cùm per XX. Annos Medicinam apud BATAVOS profeſſus, & ſexies Lugdunenſis Academiæ Rector fuiſſet;
Vixiſſetque magnâ cum Laude Annos LVIII. Menſes VI. Dies VII.
Natus Vltraiecti CIƆ. IƆ. XLIII. Die XXV. Ianuar. Manè poſt horam quintam.
Denatus Leidæ CIƆ. IƆ. CI. Die XI. Augusti; eodem ferè, quo natus, momento.

CARMEN FVNEBRE

In obitum magni viri, peritiſſimi medici

D.D. IOANNIS HEVRNII

VLTRAIECTINI,

Profeſſoris Academiæ apud Batavo-Lugdunenſes.

IRE *iterum in lacrimas, ſic fata Deusq; requirunt,*
Torqueor, & tremulis iterum ſingultibus auras
Pulſare: ô diram peſtem! ductante choreas
Inuidiâ, ægrotis fruſtrà pallentibus ibit
Ad manes tenebrarum imos, diuulſus ab orbe,
HEVRNIVS: *heu triſtem Matri, Natisq; moleſtam*
Dimidiam! in luctum ſoluuntur iure propinqui,
Et leſbis miſerè luget Cadmæa, gemitq;
Omnes quem cernunt occaſus Solis & ortus:
Hinc eſt quòd ſubitò nobis tetriq; Lycao
Nigra dies & nigra ſimul ſurrexerit hora:
Immeritò, ſi ſcire cupis, ſic collige mecum.
Olim matris adhuc cùm conditus HEVRNIVS *aluo,*
In dubio natura parens faceretne Galeno
An ſimilem Hippocrati: tandem hæc ſententia menti
Fixa fuit iuxta Samij præcepta magiſtri,
Partem

Digitized by Google

Partem aliquam Hippocratis, partem de mente
Galeni
Sumere, & ex binis vnum formare figuris.
Natura inſiſtit firmè; tum prodiit infans
In lucem tandem tranſacto temporis orbe
Creuit, liquit humum, tetigit pede ſidera cœli.
Si rectè ſapio, fieri non pluris Apollo
Debuit, aut alius medicâ magis arte peritus:
Hic equidem, plenus diuina mentis & hauſtus
Ætherei, tantum humanas profecit in artes
Quantū homini licuit: medicas apponere dextras
Doctus, & exanimem ex ipſis reuocare tenebris;
Nemo dexteriùs diuini Numinis vſus
Muneribus, poſſit quiſquam ſors ferre ſecundas.
Sed quò tantus amor laudandi me rapis, iſtud
Velle meum eſt, nō poſſe datur: quin exigit hora
Longè aliud, Parcæ ſtimulant ad funera, cogunt
Cudere epos, pellunt inuitum didere verſus.
Præcipites Parcas duraq; immitia mortis
Verbera! ſic quē vis torquet per ſæua Charontis
Flumina lex illex: decuit meminiſſe dolorum
Triſtia quos gignunt diuiſi funera amici,
Abripiat potius fruges conſumere natos.
Noxia fuſa meis numeris miſcentur, in vrnâ
Omniū acerba cinis virtutum clauditur: eheu
Mœſtum diſſidium: ſed lætus tranſitus illi,
Non nobis; fruitur toties quod mente petiuit,
Vixit, quem dederat curſum fortuna peregit,
In rem communem & patria vigilauit abundè
Hactenus, at nunc poſt deciſa negotia felix
Compoſitus, poſt [illegible] am tranquilla pace quieuit.
O nati dulces & magni coniugis vxor,
Præceſſit, ſedemq; tibi ſuper aſtra parabit:
Parce precor vanis funus lacerare querelis,
Omnibus eſt [illegible] calcanda eadem via, vis' tu
Fati decretis oppedere? non. vetat illud
Religio, pietas & mens ſibi conſcia veram
Inde à principio in Chriſto ſperare ſalutem:
Igneſco natura hominis quãdam tenus, atqui
Vertitur in vitium nimium. quæ cura remordet
Falsò animū? meruit nomē famamq; perennem
Per terras, vera ductus virtutis amore,
Non faſtiditos inter celeberrimus vnus,
Et clarus famâ doctas per Apollinis artes
Floruit, hinc virtus Studiis coniurat amicè,
Et votiua velut tabula emicat, emicat ille
HEVRNIVS, ille tuus ſcriptis ſuper æthera
notus;
Nunc in cœlum abiit, lacrymosâ valle ſolutus:
Nos, cùm noſtra vocant quemuis ſua fata, ſe-
quemur.

HENRICVS MOVT-HAEN
VTRIX.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

REST. LIBRO ANTICO
Cav. Giovanni Di Giacomo
Tel. 71650 - PESCARA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google